නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

අඞ්ගුත්තරනිකායො

අට්ඨකනිපාතපාළි

1. පඨමපණ්ණාසකං

1. මෙත්තාවග්ගො

1. මෙත්තාසුත්තං

1. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

[අ. නි. 11.15] ‘‘මෙත්තාය, භික්ඛවෙ, චෙතොවිමුත්තියා ආසෙවිතාය භාවිතාය බහුලීකතාය යානීකතාය වත්ථුකතාය අනුට්ඨිතාය පරිචිතාය සුසමාරද්ධාය අට්ඨානිසංසා පාටිකඞ්ඛා. කතමෙ අට්ඨ? සුඛං සුපති, සුඛං පටිබුජ්ඣති, න පාපකං සුපිනං පස්සති, මනුස්සානං පියො හොති, අමනුස්සානං පියො හොති, දෙවතා රක්ඛන්ති, නාස්ස අග්ගි වා විසං වා සත්ථං වා කමති, උත්තරිං අප්පටිවිජ්ඣන්තො බ්‍රහ්මලොකූපගො හොති. මෙත්තාය, භික්ඛවෙ, චෙතොවිමුත්තියා ආසෙවිතාය භාවිතාය බහුලීකතාය යානීකතාය වත්ථුකතාය අනුට්ඨිතාය පරිචිතාය සුසමාරද්ධාය ඉමෙ අට්ඨානිසංසා පාටිකඞ්ඛා’’ති.

‘‘යො ච මෙත්තං භාවයති, අප්පමාණං පටිස්සතො [පතිස්සතො (සී.)];
තනූ සංයොජනා හොන්ති, පස්සතො උපධික්ඛයං.

‘‘එකම්පි චෙ පාණමදුට්ඨචිත්තො,
මෙත්තායති කුසලී තෙන හොති;
සබ්බෙ ච පාණෙ මනසානුකම්පී,
පහූතමරියො පකරොති පුඤ්ඤං.

‘‘යෙ සත්තසණ්ඩං පථවිං විජෙත්වා,
රාජීසයො යජමානා අනුපරියගා;
අස්සමෙධං පුරිසමෙධං,
සම්මාපාසං වාජපෙය්‍යං නිරග්ගළං.

‘‘මෙත්තස්ස චිත්තස්ස සුභාවිතස්ස,
කලම්පි තෙ නානුභවන්ති සොළසිං;
චන්දප්පභා තාරගණාව සබ්බෙ,
යථා න අග්ඝන්ති කලම්පි සොළසිං [අයං පාදො බහූසු න දිස්සති].

‘‘යො න හන්ති න ඝාතෙති, න ජිනාති න ජාපයෙ;
මෙත්තංසො සබ්බභූතානං, වෙරං තස්ස න කෙනචී’’ති. පඨමං;

2. පඤ්ඤාසුත්තං

2. ‘‘අට්ඨිමෙ , භික්ඛවෙ, හෙතූ අට්ඨ පච්චයා ආදිබ්‍රහ්මචරියිකාය පඤ්ඤාය අප්පටිලද්ධාය පටිලාභාය, පටිලද්ධාය භිය්‍යොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා සංවත්තන්ති. කතමෙ අට්ඨ? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සත්ථාරං උපනිස්සාය විහරති අඤ්ඤතරං වා ගරුට්ඨානියං සබ්‍රහ්මචාරිං, යත්ථස්ස තිබ්බං හිරොත්තප්පං පච්චුපට්ඨිතං හොති පෙමඤ්ච ගාරවො ච. අයං , භික්ඛවෙ, පඨමො හෙතු පඨමො පච්චයො ආදිබ්‍රහ්මචරියිකාය පඤ්ඤාය අප්පටිලද්ධාය පටිලාභාය, පටිලද්ධාය භිය්‍යොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා සංවත්තති.

‘‘සො තං සත්ථාරං උපනිස්සාය විහරන්තො අඤ්ඤතරං වා ගරුට්ඨානියං සබ්‍රහ්මචාරිං, යත්ථස්ස තිබ්බං හිරොත්තප්පං පච්චුපට්ඨිතං හොති පෙමං ගාරවො ච, තෙ කාලෙන කාලං උපසඞ්කමිත්වා පරිපුච්ඡති පරිපඤ්හති – ‘ඉදං, භන්තෙ, කථං; ඉමස්ස කො අත්ථො’ති? තස්ස තෙ ආයස්මන්තො අවිවටඤ්චෙව විවරන්ති, අනුත්තානීකතඤ්ච

උත්තානී කරොන්ති, අනෙකවිහිතෙසු ච කඞ්ඛාඨානියෙසු ධම්මෙසු කඞ්ඛං පටිවිනොදෙන්ති. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො හෙතු දුතියො පච්චයො ආදිබ්‍රහ්මචරියිකාය පඤ්ඤාය අප්පටිලද්ධාය පටිලාභාය, පටිලද්ධාය භියොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා සංවත්තති.

‘‘සො තං ධම්මං සුත්වා ද්වයෙන වූපකාසෙන සම්පාදෙති – කායවූපකාසෙන ච චිත්තවූපකාසෙන ච. අයං, භික්ඛවෙ, තතියො හෙතු තතියො පච්චයො ආදිබ්‍රහ්මචරියිකාය පඤ්ඤාය අප්පටිලද්ධාය පටිලාභාය, පටිලද්ධාය භියොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා සංවත්තති.

‘‘සීලවා හොති, පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නො අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී, සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු. අයං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථො හෙතු චතුත්ථො පච්චයො ආදිබ්‍රහ්මචරියිකාය පඤ්ඤාය අප්පටිලද්ධාය පටිලාභාය, පටිලද්ධාය භියොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා සංවත්තති.

‘‘බහුස්සුතො හොති සුතධරො සුතසන්නිචයො. යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣෙකල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං [සත්ථා සබ්‍යඤ්ජනා (ක. සී.)] කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදන්ති, තථාරූපාස්ස ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති ධාතා [ධතා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා. අයං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමො හෙතු පඤ්චමො පච්චයො ආදිබ්‍රහ්මචරියිකාය පඤ්ඤාය අප්පටිලද්ධාය පටිලාභාය, පටිලද්ධාය භියොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා සංවත්තති.

‘‘ආරද්ධවීරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය, කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය, ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු. අයං, භික්ඛවෙ, ඡට්ඨො හෙතු ඡට්ඨො පච්චයො ආදිබ්‍රහ්මචරියිකාය පඤ්ඤාය අප්පටිලද්ධාය පටිලාභාය, පටිලද්ධාය භියොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා සංවත්තති.

‘‘සඞ්ඝගතො ඛො පන අනානාකථිකො හොති අතිරච්ඡානකථිකො. සාමං වා ධම්මං භාසති පරං වා අජ්ඣෙසති අරියං වා තුණ්හීභාවං නාතිමඤ්ඤති. අයං, භික්ඛවෙ, සත්තමො හෙතු සත්තමො පච්චයො ආදිබ්‍රහ්මචරියිකාය පඤ්ඤාය අප්පටිලද්ධාය පටිලාභාය, පටිලද්ධාය භියොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා සංවත්තති.

‘‘පඤ්චසු ඛො පන උපාදානක්ඛන්ධෙසු උදයබ්බයානුපස්සී විහරති – ‘ඉති රූපං, ඉති රූපස්ස සමුදයො, ඉති රූපස්ස අත්ථඞ්ගමො; ඉති වෙදනා, ඉති වෙදනාය සමුදයො, ඉති වෙදනාය අත්ථඞ්ගමො; ඉති සඤ්ඤා…පෙ.… ඉති සඞ්ඛාරා…පෙ.… ඉති විඤ්ඤාණං, ඉති විඤ්ඤාණස්ස සමුදයො, ඉති විඤ්ඤාණස්ස අත්ථඞ්ගමො’ති. අයං, භික්ඛවෙ, අට්ඨමො හෙතු අට්ඨමො පච්චයො ආදිබ්‍රහ්මචරියිකාය පඤ්ඤාය අප්පටිලද්ධාය පටිලාභාය, පටිලද්ධාය භියොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා සංවත්තති.

‘‘තමෙනං සබ්‍රහ්මචාරී එවං සම්භාවෙන්ති – ‘අයං ඛො ආයස්මා සත්ථාරං උපනිස්සාය විහරති අඤ්ඤතරං වා ගරුට්ඨානියං සබ්‍රහ්මචාරිං, යත්ථස්ස තිබ්බං හිරොත්තප්පං පච්චුපට්ඨිතං හොති පෙමඤ්ච ගාරවො ච. අද්ධා අයමායස්මා ජානං ජානාති පස්සං පස්සතී’ති! අයම්පි ධම්මො පියත්තාය ගරුත්තාය [පියතාය ගරුතාය (ස්‍යා.)] භාවනාය සාමඤ්ඤාය එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘‘තං ඛො පනායමායස්මා සත්ථාරං උපනිස්සාය විහරන්තො අඤ්ඤතරං වා ගරුට්ඨානියං සබ්‍රහ්මචාරිං, යත්ථස්ස තිබ්බං හිරොත්තප්පං පච්චුපට්ඨිතං හොති පෙමඤ්ච ගාරවො ච, තෙ කාලෙන කාලං උපසඞ්කමිත්වා පරිපුච්ඡති පරිපඤ්හති – ඉදං, භන්තෙ, කථං; ඉමස්ස කො අත්ථොති? තස්ස තෙ ආයස්මන්තො අවිවටඤ්චෙව විවරන්ති, අනුත්තානීකතඤ්ච උත්තානී කරොන්ති, අනෙකවිහිතෙසු ච කඞ්ඛාඨානියෙසු ධම්මෙසු කඞ්ඛං පටිවිනොදෙන්ති. අද්ධා අයමායස්මා ජානං ජානාති පස්සං පස්සතී’ති! අයම්පි ධම්මො පියත්තාය ගරුත්තාය භාවනාය සාමඤ්ඤාය එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘‘තං ඛො පනායමායස්මා ධම්මං සුත්වා ද්වයෙන වූපකාසෙන සම්පාදෙති – කායවූපකාසෙන ච චිත්තවූපකාසෙන ච. අද්ධා අයමායස්මා ජානං ජානාති පස්සං පස්සතී’ති! අයම්පි ධම්මො පියත්තාය ගරුත්තාය භාවනාය සාමඤ්ඤාය එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘‘සීලවා ඛො පනායමායස්මා පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නො අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී, සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු. අද්ධා අයමායස්මා ජානං ජානාති පස්සං පස්සතී’ති! අයම්පි ධම්මො පියත්තාය ගරුත්තාය භාවනාය සාමඤ්ඤාය එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘‘බහුස්සුතො ඛො පනායමායස්මා සුතධරො සුතසන්නිචයො. යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣෙකල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදන්ති, තථාරූපාස්ස ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා. අද්ධා අයමායස්මා ජානං ජානාති පස්සං පස්සතී’ති! අයම්පි ධම්මො පියත්තාය ගරුත්තාය භාවනාය සාමඤ්ඤාය එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘‘ආරද්ධවීරියො ඛො පනායමායස්මා විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය, කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය, ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු. අද්ධා අයමායස්මා ජානං ජානාති පස්සං පස්සතී’ති! අයම්පි ධම්මො පියත්තාය ගරුත්තාය භාවනාය සාමඤ්ඤාය එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘‘සඞ්ඝගතො ඛො පනායමායස්මා අනානාකථිකො හොති අතිරච්ඡානකථිකො. සාමං වා ධම්මං භාසති පරං වා අජ්ඣෙසති අරියං වා තුණ්හීභාවං නාතිමඤ්ඤති. අද්ධා අයමායස්මා ජානං ජානාති පස්සං පස්සතී’ති! අයම්පි ධම්මො පියත්තාය ගරුත්තාය භාවනාය සාමඤ්ඤාය එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘‘පඤ්චසු ඛො පනායමායස්මා උපාදානක්ඛන්ධෙසු උදයබ්බයානුපස්සී විහරති – ඉති රූපං, ඉති රූපස්ස සමුදයො, ඉති රූපස්ස අත්ථඞ්ගමො; ඉති වෙදනා…පෙ…. ඉති සඤ්ඤා…පෙ…. ඉති සඞ්ඛාරා…පෙ…. ඉති විඤ්ඤාණං, ඉති විඤ්ඤාණස්ස සමුදයො, ඉති විඤ්ඤාණස්ස අත්ථඞ්ගමොති. අද්ධා අයමායස්මා ජානං ජානාති පස්සං පස්සතී’ති! අයම්පි ධම්මො පියත්තාය ගරුත්තාය භාවනාය සාමඤ්ඤාය එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ හෙතූ අට්ඨ පච්චයා ආදිබ්‍රහ්මචරියිකාය පඤ්ඤාය අප්පටිලද්ධාය පටිලාභාය, පටිලද්ධාය භියොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා සංවත්තන්තී’’ති. දුතියං.

3. පඨමඅප්පියසුත්තං

3. ‘‘අට්ඨහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං අප්පියො ච හොති අමනාපො ච අගරු ච අභාවනීයො ච. කතමෙහි අට්ඨහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අප්පියපසංසී ච හොති, පියගරහී ච, ලාභකාමො ච, සක්කාරකාමො ච, අහිරිකො ච, අනොත්තප්පී ච, පාපිච්ඡො ච, මිච්ඡාදිට්ඨි ච. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං අප්පියො ච හොති අමනාපො ච අගරු ච අභාවනීයො ච.

‘‘අට්ඨහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො ච. කතමෙහි අට්ඨහි? ඉධ , භික්ඛවෙ, භික්ඛු න අප්පියපසංසී ච හොති, න පියගරහී ච, න ලාභකාමො ච, න සක්කාරකාමො ච, හිරීමා ච හොති, ඔත්තප්පී ච, අප්පිච්ඡො ච, සම්මාදිට්ඨි ච. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො චා’’ති. තතියං.

4. දුතියඅප්පියසුත්තං

4. ‘‘අට්ඨහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං අප්පියො ච හොති අමනාපො ච අගරු ච අභාවනීයො ච. කතමෙහි අට්ඨහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ලාභකාමො ච හොති, සක්කාරකාමො ච, අනවඤ්ඤත්තිකාමො ච, අකාලඤ්ඤූ ච, අමත්තඤ්ඤූ ච, අසුචි ච, බහුභාණී ච, අක්කොසකපරිභාසකො ච සබ්‍රහ්මචාරීනං. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං අප්පියො ච හොති අමනාපො ච අගරු ච අභාවනීයො ච.

‘‘අට්ඨහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො ච. කතමෙහි අට්ඨහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න ලාභකාමො ච හොති, න සක්කාරකාමො ච, න අනවඤ්ඤත්තිකාමො ච, කාලඤ්ඤූ ච, මත්තඤ්ඤූ ච, සුචි ච, න බහුභාණී ච, අනක්කොසකපරිභාසකො ච සබ්‍රහ්මචාරීනං. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො චා’’ති. චතුත්ථං.

5. පඨමලොකධම්මසුත්තං

5. ‘‘අට්ඨිමෙ , භික්ඛවෙ, ලොකධම්මා ලොකං අනුපරිවත්තන්ති, ලොකො ච අට්ඨ ලොකධම්මෙ අනුපරිවත්තති. කතමෙ අට්ඨ? ලාභො ච, අලාභො ච, යසො ච, අයසො ච, නින්දා ච, පසංසා ච, සුඛඤ්ච, දුක්ඛඤ්ච. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ ලොකධම්මා ලොකං අනුපරිවත්තන්ති, ලොකො ච ඉමෙ අට්ඨ ලොකධම්මෙ අනුපරිවත්තතී’’ති.

‘‘ලාභො අලාභො ච යසායසො ච,
නින්දා පසංසා ච සුඛං දුඛඤ්ච;
එතෙ අනිච්චා මනුජෙසු ධම්මා,
අසස්සතා විපරිණාමධම්මා.

‘‘එතෙ ච ඤත්වා සතිමා සුමෙධො,
අවෙක්ඛති විපරිණාමධම්මෙ;
ඉට්ඨස්ස ධම්මා න මථෙන්ති චිත්තං,
අනිට්ඨතො නො පටිඝාතමෙති.

‘‘තස්සානුරොධා අථ වා විරොධා,
විධූපිතා අත්ථඞ්ගතා න සන්ති;
පදඤ්ච ඤත්වා විරජං අසොකං,
සම්මප්පජානාති භවස්ස පාරගූ’’ති. පඤ්චමං;

6. දුතියලොකධම්මසුත්තං

6. ‘‘අට්ඨිමෙ, භික්ඛවෙ, ලොකධම්මා ලොකං අනුපරිවත්තන්ති, ලොකො ච අට්ඨ ලොකධම්මෙ අනුපරිවත්තති. කතමෙ අට්ඨ? ලාභො ච, අලාභො ච, යසො ච, අයසො ච, නින්දා ච, පසංසා ච, සුඛඤ්ච, දුක්ඛඤ්ච. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ ලොකධම්මා ලොකං අනුපරිවත්තන්ති, ලොකො ච ඉමෙ අට්ඨ ලොකධම්මෙ අනුපරිවත්තති.

‘‘අස්සුතවතො, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනස්ස උප්පජ්ජති ලාභොපි අලාභොපි යසොපි අයසොපි නින්දාපි පසංසාපි සුඛම්පි දුක්ඛම්පි. සුතවතොපි, භික්ඛවෙ, අරියසාවකස්ස උප්පජ්ජති ලාභොපි අලාභොපි යසොපි අයසොපි නින්දාපි පසංසාපි සුඛම්පි දුක්ඛම්පි. තත්‍ර, භික්ඛවෙ, කො විසෙසො කො අධිප්පයාසො [අධිප්පායො (සී.), අධිප්පායසො (ස්‍යා. කං.) අධි + ප + යසු + ණ = අධිප්පයාසො] කිං නානාකරණං සුතවතො අරියසාවකස්ස අස්සුතවතා පුථුජ්ජනෙනා’’ති? ‘‘භගවංමූලකා නො, භන්තෙ, ධම්මා භගවංනෙත්තිකා භගවංපටිසරණා. සාධු වත, භන්තෙ, භගවන්තංයෙව පටිභාතු එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථො. භගවතො සුත්වා භික්ඛූ ධාරෙස්සන්තී’’ති.

‘‘තෙන හි, භික්ඛවෙ, සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච – ‘‘අස්සුතවතො, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනස්ස උප්පජ්ජති ලාභො. සො න ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘උප්පන්නො ඛො මෙ අයං ලාභො; සො ච ඛො අනිච්චො දුක්ඛො විපරිණාමධම්මො’ති යථාභූතං නප්පජානාති. උප්පජ්ජති අලාභො…පෙ…. උප්පජ්ජති යසො… උප්පජ්ජති අයසො… උප්පජ්ජති නින්දා… උප්පජ්ජති පසංසා… උප්පජ්ජති සුඛං… උප්පජ්ජති දුක්ඛං. සො න ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘උප්පන්නං ඛො මෙ ඉදං දුක්ඛං; තඤ්ච ඛො අනිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්ම’න්ති යථාභූතං නප්පජානාති’’.

‘‘තස්ස ලාභොපි චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති, අලාභොපි චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති, යසොපි චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති, අයසොපි චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති, නින්දාපි චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති, පසංසාපි චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති, සුඛම්පි චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති, දුක්ඛම්පි චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති. සො උප්පන්නං ලාභං අනුරුජ්ඣති, අලාභෙ පටිවිරුජ්ඣති; උප්පන්නං යසං අනුරුජ්ඣති, අයසෙ පටිවිරුජ්ඣති; උප්පන්නං පසංසං අනුරුජ්ඣති, නින්දාය පටිවිරුජ්ඣති; උප්පන්නං සුඛං අනුරුජ්ඣති, දුක්ඛෙ පටිවිරුජ්ඣති. සො එවං අනුරොධවිරොධසමාපන්නො න පරිමුච්චති ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි. ‘න පරිමුච්චති දුක්ඛස්මා’ති වදාමි’’.

‘‘සුතවතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකස්ස උප්පජ්ජති ලාභො. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘උප්පන්නො ඛො මෙ අයං ලාභො; සො ච ඛො අනිච්චො දුක්ඛො විපරිණාමධම්මො’ති යථාභූතං පජානාති. උප්පජ්ජති අලාභො…පෙ…. උප්පජ්ජති යසො… උප්පජ්ජති අයසො… උප්පජ්ජති නින්දා… උප්පජ්ජති පසංසා… උප්පජ්ජති සුඛං… උප්පජ්ජති දුක්ඛං. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘උප්පන්නං ඛො මෙ ඉදං දුක්ඛං; තඤ්ච ඛො අනිච්චං දුක්ඛං විපරිණාමධම්ම’න්ති යථාභූතං පජානාති’’.

‘‘තස්ස ලාභොපි චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති, අලාභොපි චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති, යසොපි චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති, අයසොපි චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති, නින්දාපි චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති, පසංසාපි චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති, සුඛම්පි චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති, දුක්ඛම්පි චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති. සො උප්පන්නං ලාභං නානුරුජ්ඣති, අලාභෙ නප්පටිවිරුජ්ඣති; උප්පන්නං යසං නානුරුජ්ඣති, අයසෙ නප්පටිවිරුජ්ඣති; උප්පන්නං පසංසං නානුරුජ්ඣති, නින්දාය නප්පටිවිරුජ්ඣති; උප්පන්නං සුඛං නානුරුජ්ඣති, දුක්ඛෙ නප්පටිවිරුජ්ඣති. සො එවං අනුරොධවිරොධවිප්පහීනො පරිමුච්චති ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි. ‘පරිමුච්චති දුක්ඛස්මා’ති වදාමි. අයං ඛො, භික්ඛවෙ, විසෙසො අයං අධිප්පයාසො ඉදං නානාකරණං සුතවතො අරියසාවකස්ස අස්සුතවතා පුථුජ්ජනෙනා’’ති.

‘‘ලාභො අලාභො ච යසායසො ච,
නින්දා පසංසා ච සුඛං දුඛඤ්ච;
එතෙ අනිච්චා මනුජෙසු ධම්මා,
අසස්සතා විපරිණාමධම්මා.

‘‘එතෙ ච ඤත්වා සතිමා සුමෙධො,
අවෙක්ඛති විපරිණාමධම්මෙ;
ඉට්ඨස්ස ධම්මා න මථෙන්ති චිත්තං,
අනිට්ඨතො නො පටිඝාතමෙති.

‘‘තස්සානුරොධා අථ වා විරොධා,
විධූපිතා අත්ථඞ්ගතා න සන්ති;
පදඤ්ච ඤත්වා විරජං අසොකං,
සම්මප්පජානාති භවස්ස පාරගූ’’ති. ඡට්ඨං;

7. දෙවදත්තවිපත්තිසුත්තං

7. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ අචිරපක්කන්තෙ දෙවදත්තෙ. තත්‍ර භගවා දෙවදත්තං ආරබ්භ භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘සාධු, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාලෙන කාලං අත්තවිපත්තිං පච්චවෙක්ඛිතා හොති. සාධු, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාලෙන කාලං පරවිපත්තිං පච්චවෙක්ඛිතා හොති. සාධු, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාලෙන කාලං අත්තසම්පත්තිං පච්චවෙක්ඛිතා හොති. සාධු , භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාලෙන කාලං පරසම්පත්තිං පච්චවෙක්ඛිතා හොති. අට්ඨහි, භික්ඛවෙ, අසද්ධම්මෙහි අභිභූතො පරියාදින්නචිත්තො දෙවදත්තො ආපායිකො නෙරයිකො කප්පට්ඨො අතෙකිච්ඡො’’.

[චූළව. 348] ‘‘කතමෙහි අට්ඨහි? ලාභෙන හි, භික්ඛවෙ, අභිභූතො පරියාදින්නචිත්තො දෙවදත්තො ආපායිකො නෙරයිකො කප්පට්ඨො අතෙකිච්ඡො. අලාභෙන, භික්ඛවෙ…පෙ…. යසෙන, භික්ඛවෙ… අයසෙන, භික්ඛවෙ… සක්කාරෙන, භික්ඛවෙ… අසක්කාරෙන, භික්ඛවෙ… පාපිච්ඡතාය, භික්ඛවෙ… පාපමිත්තතාය, භික්ඛවෙ, අභිභූතො පරියාදින්නචිත්තො දෙවදත්තො ආපායිකො නෙරයිකො කප්පට්ඨො අතෙකිච්ඡො. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහි අසද්ධම්මෙහි අභිභූතො පරියාදින්නචිත්තො දෙවදත්තො ආපායිකො නෙරයිකො කප්පට්ඨො අතෙකිච්ඡො.

‘‘සාධු, භික්ඛවෙ, භික්ඛු උප්පන්නං ලාභං අභිභුය්‍ය අභිභුය්‍ය විහරෙය්‍ය, උප්පන්නං අලාභං…පෙ…. උප්පන්නං යසං… උප්පන්නං අයසං… උප්පන්නං සක්කාරං … උප්පන්නං අසක්කාරං… උප්පන්නං පාපිච්ඡතං… උප්පන්නං පාපමිත්තතං අභිභුය්‍ය අභිභුය්‍ය විහරෙය්‍ය.

‘‘කිඤ්ච [කථඤ්ච (ක.)], භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්ථවසං පටිච්ච උප්පන්නං ලාභං අභිභුය්‍ය අභිභුය්‍ය විහරෙය්‍ය, උප්පන්නං අලාභං…පෙ…. උප්පන්නං යසං… උප්පන්නං අයසං… උප්පන්නං සක්කාරං… උප්පන්නං අසක්කාරං… උප්පන්නං පාපිච්ඡතං… උප්පන්නං පාපමිත්තතං අභිභුය්‍ය අභිභුය්‍ය විහරෙය්‍ය?

‘‘යං හිස්ස, භික්ඛවෙ, උප්පන්නං ලාභං අනභිභුය්‍ය [අනභිභුය්‍ය අනභිභුය්‍ය (ක.)] විහරතො උප්පජ්ජෙය්‍යුං ආසවා විඝාතපරිළාහා, උප්පන්නං ලාභං අභිභුය්‍ය [අභිභුය්‍ය අභිභුය්‍ය (ක.)] විහරතො එවංස තෙ ආසවා විඝාතපරිළාහා න හොන්ති. යං හිස්ස, භික්ඛවෙ, උප්පන්නං අලාභං…පෙ…. උප්පන්නං යසං… උප්පන්නං අයසං… උප්පන්නං සක්කාරං… උප්පන්නං අසක්කාරං… උප්පන්නං පාපිච්ඡතං… උප්පන්නං පාපමිත්තතං අනභිභුය්‍ය විහරතො උප්පජ්ජෙය්‍යුං ආසවා විඝාතපරිළාහා, උප්පන්නං පාපමිත්තතං අභිභුය්‍ය විහරතො එවංස තෙ ආසවා විඝාතපරිළාහා න හොන්ති. ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්ථවසං පටිච්ච උප්පන්නං ලාභං අභිභුය්‍ය අභිභුය්‍ය විහරෙය්‍ය, උප්පන්නං අලාභං…පෙ…. උප්පන්නං යසං… උප්පන්නං අයසං … උප්පන්නං සක්කාරං… උප්පන්නං අසක්කාරං… උප්පන්නං පාපිච්ඡතං… උප්පන්නං පාපමිත්තතං අභිභුය්‍ය අභිභුය්‍ය විහරෙය්‍ය.

‘‘තස්මාතිහ , භික්ඛවෙ, එවං සික්ඛිතබ්බං – ‘උප්පන්නං ලාභං අභිභුය්‍ය අභිභුය්‍ය විහරිස්සාම, උප්පන්නං අලාභං…පෙ…. උප්පන්නං යසං… උප්පන්නං අයසං… උප්පන්නං සක්කාරං… උප්පන්නං අසක්කාරං… උප්පන්නං පාපිච්ඡතං… උප්පන්නං පාපමිත්තතං අභිභුය්‍ය අභිභුය්‍ය විහරිස්සාමා’ති. එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බ’’න්ති. සත්තමං.

8. උත්තරවිපත්තිසුත්තං

8. එකං සමයං ආයස්මා උත්තරො මහිසවත්ථුස්මිං විහරති සඞ්ඛෙය්‍යකෙ පබ්බතෙ වටජාලිකායං [ධවජාලිකායං (සී.), වට්ටජාලිකායං (ස්‍යා.)]. තත්‍ර ඛො ආයස්මා උත්තරො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘සාධාවුසො, භික්ඛු කාලෙන කාලං අත්තවිපත්තිං පච්චවෙක්ඛිතා හොති. සාධාවුසො, භික්ඛු කාලෙන කාලං පරවිපත්තිං පච්චවෙක්ඛිතා හොති. සාධාවුසො, භික්ඛු කාලෙන කාලං අත්තසම්පත්තිං පච්චවෙක්ඛිතා හොති. සාධාවුසො, භික්ඛු කාලෙන කාලං පරසම්පත්තිං පච්චවෙක්ඛිතා හොතී’’ති.

තෙන ඛො පන සමයෙන වෙස්සවණො මහාරාජා උත්තරාය දිසාය දක්ඛිණං දිසං ගච්ඡති කෙනචිදෙව කරණීයෙන. අස්සොසි ඛො වෙස්සවණො මහාරාජා ආයස්මතො උත්තරස්ස මහිසවත්ථුස්මිං සඞ්ඛෙය්‍යකෙ පබ්බතෙ වටජාලිකායං භික්ඛූනං එවං ධම්මං දෙසෙන්තස්ස – ‘‘සාධාවුසො, භික්ඛු කාලෙන කාලං අත්තවිපත්තිං පච්චවෙක්ඛිතා හොති. සාධාවුසො, භික්ඛු කාලෙන කාලං පරවිපත්තිං පච්චවෙක්ඛිතා හොති. සාධාවුසො, භික්ඛු කාලෙන කාලං අත්තසම්පත්තිං පච්චවෙක්ඛිතා හොති. සාධාවුසො, භික්ඛු කාලෙන කාලං පරසම්පත්තිං පච්චවෙක්ඛිතා හොතී’’ති.

අථ ඛො වෙස්සවණ්ණො මහාරාජා – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං [සම්මිඤ්ජිතං (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය [සම්මිඤ්ජෙය්‍ය (සී. ස්‍යා. කං. පී.)], එවමෙවං මහිසවත්ථුස්මිං සඞ්ඛෙය්‍යකෙ පබ්බතෙ වටජාලිකායං අන්තරහිතො දෙවෙසු තාවතිංසෙසු පාතුරහොසි. අථ ඛො වෙස්සවණ්ණො මහාරාජා යෙන සක්කො දෙවානමින්දො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා සක්කං දෙවානමින්දං එතදවොච – ‘‘යග්ඝෙ මාරිස, ජානෙය්‍යාසි! එසො ආයස්මා උත්තරො මහිසවත්ථුස්මිං සඞ්ඛෙය්‍යකෙ පබ්බතෙ වටජාලිකායං භික්ඛූනං එවං ධම්මං දෙසෙති – ‘සාධාවුසො, භික්ඛු කාලෙන කාලං අත්තවිපත්තිං පච්චවෙක්ඛිතා හොති . සාධාවුසො, භික්ඛු කාලෙන කාලං පරවිපත්තිං…පෙ…. අත්තසම්පත්තිං… පරසම්පත්තිං පච්චවෙක්ඛිතා හොතී’’’ති.

අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙවං දෙවෙසු තාවතිංසෙසු අන්තරහිතො මහිසවත්ථුස්මිං සඞ්ඛෙය්‍යකෙ පබ්බතෙ වටජාලිකායං ආයස්මතො උත්තරස්ස සම්මුඛෙ පාතුරහොසි. අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො යෙනායස්මා උත්තරො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං උත්තරං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො සක්කො දෙවානමින්දො ආයස්මන්තං උත්තරං එතදවොච –

‘‘සච්චං කිර, භන්තෙ, ආයස්මා උත්තරො භික්ඛූනං එවං ධම්මං දෙසෙසි – ‘සාධාවුසො, භික්ඛු කාලෙන කාලං අත්තවිපත්තිං පච්චවෙක්ඛිතා හොති, සාධාවුසො, භික්ඛු කාලෙන කාලං පරවිපත්තිං…පෙ…. අත්තසම්පත්තිං… පරසම්පත්තිං පච්චවෙක්ඛිතා හොතී’’’ ති? ‘‘එවං, දෙවානමින්දා’’ති. ‘‘කිං පනිදං [කිං පන (ස්‍යා.)], භන්තෙ, ආයස්මතො උත්තරස්ස සකං පටිභානං [සකපටිභානං උපාදාය (ක.)], උදාහු තස්ස භගවතො වචනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්සා’’ති? ‘‘තෙන හි, දෙවානමින්ද, උපමං තෙ කරිස්සාමි. උපමායපි’ධෙකච්චෙ විඤ්ඤූ පුරිසා භාසිතස්ස අත්ථං ආජාන’’න්ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, දෙවානමින්ද, ගාමස්ස වා නිගමස්ස වා අවිදූරෙ මහාධඤ්ඤරාසි. තතො මහාජනකායො ධඤ්ඤං ආහරෙය්‍ය – කාජෙහිපි පිටකෙහිපි උච්ඡඞ්ගෙහිපි අඤ්ජලීහිපි . යො නු ඛො, දෙවානමින්ද, තං මහාජනකායං උපසඞ්කමිත්වා එවං පුච්ඡෙය්‍ය – ‘කුතො ඉමං ධඤ්ඤං ආහරථා’ති, කථං බ්‍යාකරමානො නු ඛො, දෙවානමින්ද, සො මහාජනකායො සම්මා බ්‍යාකරමානො බ්‍යාකරෙය්‍යා’’ති? ‘‘‘අමුම්හා මහාධඤ්ඤරාසිම්හා ආහරාමා’ති ඛො, භන්තෙ, සො මහාජනකායො සම්මා බ්‍යාකරමානො බ්‍යාකරෙය්‍යා’’ති. ‘‘එවමෙවං ඛො, දෙවානමින්ද, යං කිඤ්චි සුභාසිතං සබ්බං තං තස්ස භගවතො වචනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. තතො උපාදායුපාදාය මයං චඤ්ඤෙ ච භණාමා’’ති.

‘‘අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං භන්තෙ! යාව සුභාසිතං චිදං ආයස්මතා උත්තරෙන – ‘යං කිඤ්චි සුභාසිතං සබ්බං තං තස්ස භගවතො වචනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස . තතො උපාදායුපාදාය මයං චඤ්ඤෙ ච භණාමා’ති. එකමිදං, භන්තෙ උත්තර, සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ අචිරපක්කන්තෙ දෙවදත්තෙ. තත්‍ර ඛො භගවා දෙවදත්තං ආරබ්භ භික්ඛූ ආමන්තෙසි –

‘‘සාධු, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාලෙන කාලං අත්තවිපත්තිං පච්චවෙක්ඛිතා හොති. සාධු, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාලෙන කාලං පරවිපත්තිං…පෙ…. අත්තසම්පත්තිං… පරසම්පත්තිං පච්චවෙක්ඛිතා හොති. අට්ඨහි, භික්ඛවෙ, අසද්ධම්මෙහි අභිභූතො පරියාදින්නචිත්තො දෙවදත්තො ආපායිකො නෙරයිකො කප්පට්ඨො අතෙකිච්ඡො. කතමෙහි අට්ඨහි? ලාභෙන හි, භික්ඛවෙ, අභිභූතො පරියාදින්නචිත්තො දෙවදත්තො ආපායිකො නෙරයිකො කප්පට්ඨො අතෙකිච්ඡො; අලාභෙන, භික්ඛවෙ…පෙ…. යසෙන, භික්ඛවෙ … අයසෙන, භික්ඛවෙ… සක්කාරෙන, භික්ඛවෙ… අසක්කාරෙන, භික්ඛවෙ… පාපිච්ඡතාය, භික්ඛවෙ… පාපමිත්තතාය , භික්ඛවෙ, අභිභූතො පරියාදින්නචිත්තො දෙවදත්තො ආපායිකො නෙරයිකො කප්පට්ඨො අතෙකිච්ඡො. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහි අසද්ධම්මෙහි අභිභූතො පරියාදින්නචිත්තො දෙවදත්තො ආපායිකො නෙරයිකො කප්පට්ඨො අතෙකිච්ඡො.

‘‘සාධු, භික්ඛවෙ, භික්ඛු උප්පන්නං ලාභං අභිභුය්‍ය අභිභුය්‍ය විහරෙය්‍ය; උප්පන්නං අලාභං…පෙ…. උප්පන්නං යසං… උප්පන්නං අයසං… උප්පන්නං සක්කාරං… උප්පන්නං අසක්කාරං… උප්පන්නං පාපිච්ඡතං… උප්පන්නං පාපමිත්තතං අභිභුය්‍ය අභිභුය්‍ය විහරෙය්‍ය.

‘‘කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්ථවසං පටිච්ච උප්පන්නං ලාභං අභිභුය්‍ය අභිභුය්‍ය විහරෙය්‍ය; උප්පන්නං අලාභං…පෙ…. උප්පන්නං යසං… උප්පන්නං අයසං… උප්පන්නං සක්කාරං… උප්පන්නං අසක්කාරං… උප්පන්නං පාපිච්ඡතං… උප්පන්නං පාපමිත්තතං අභිභුය්‍ය අභිභුය්‍ය විහරෙය්‍ය?

‘‘යං හිස්ස, භික්ඛවෙ, උප්පන්නං ලාභං අනභිභුය්‍ය විහරතො උප්පජ්ජෙය්‍යුං ආසවා විඝාතපරිළාහා, උප්පන්නං ලාභං අභිභුය්‍ය විහරතො එවංස තෙ ආසවා විඝාතපරිළාහා න හොන්ති. යං හිස්ස, භික්ඛවෙ, උප්පන්නං අලාභං…පෙ.… උප්පන්නං යසං… උප්පන්නං අයසං… උප්පන්නං සක්කාරං… උප්පන්නං අසක්කාරං… උප්පන්නං පාපිච්ඡතං… උප්පන්නං පාපමිත්තතං අනභිභුය්‍ය විහරතො උප්පජ්ජෙය්‍යුං ආසවා විඝාතපරිළාහා, උප්පන්නං පාපමිත්තතං අභිභුය්‍ය විහරතො එවංස තෙ ආසවා විඝාතපරිළාහා න හොන්ති. ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්ථවසං පටිච්ච උප්පන්නං ලාභං අභිභුය්‍ය අභිභුය්‍ය විහරෙය්‍ය; උප්පන්නං අලාභං…පෙ…. උප්පන්නං යසං… උප්පන්නං අයසං… උප්පන්නං සක්කාරං… උප්පන්නං අසක්කාරං… උප්පන්නං පාපිච්ඡතං … උප්පන්නං පාපමිත්තතං අභිභුය්‍ය අභිභුය්‍ය විහරෙය්‍ය.

“තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, එවං සික්ඛිතබ්බං – උප්පන්නං ලාභං අභිභුය්‍ය අභිභුය්‍ය විහරිස්සාම, උප්පන්නං අලාභං… පෙ…. උප්පන්නං යසං… උප්පන්නං අයසං… උප්පන්නං සක්කාරං… උප්පන්නං අසක්කාරං… උප්පන්නං පාපිච්ඡතං… උප්පන්නං පාපමිත්තතං අභිභුය්‍ය අභිභුය්‍ය විහරිස්සාමාති. එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බ”න්ති.

“එත්තාවතා, භන්තෙ උත්තර, මනුස්සෙසු චතස්සො පරිසා – භික්ඛූ, භික්ඛුනියො, උපාසකා, උපාසිකායො. නායං ධම්මපරියායො කිස්මිඤ්චි උපට්ඨිතො [පතිට්ඨිතො (සී. ස්‍යා.)]. උග්ගණ්හතු, භන්තෙ, ආයස්මා උත්තරො ඉමං ධම්මපරියායං. පරියාපුණාතු, භන්තෙ, ආයස්මා උත්තරො ඉමං ධම්මපරියායං. ධාරෙතු, භන්තෙ, ආයස්මා උත්තරො ඉමං ධම්මපරියායං. අත්ථසංහිතො අයං, භන්තෙ, ධම්මපරියායො ආදිබ්‍රහ්මචරියකො”ති [ආදිබ්‍රහ්මචරියිකො (සී. ක.)]. අට්ඨමං.

9. නන්දසුත්තං

9. ““‘කුලපුත්තො’ති, භික්ඛවෙ, නන්දං සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය. ‘බලවා’ති, භික්ඛවෙ, නන්දං සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය. ‘පාසාදිකො’ති, භික්ඛවෙ, නන්දං සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය. ‘තිබ්බරාගො’ති, භික්ඛවෙ, නන්දං සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය. කිමඤ්ඤත්‍ර, භික්ඛවෙ, නන්දො ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො, භොජනෙ මත්තඤ්ඤූ, ජාගරියං අනුයුත්තො, සතිසම්පජඤ්ඤෙන සමන්නාගතො, යෙහි [යෙන (ක.)] නන්දො සක්කොති පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං! තත්‍රිදං, භික්ඛවෙ, නන්දස්ස ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතාය හොති. සචෙ , භික්ඛවෙ, නන්දස්ස පුරත්ථිමා දිසා ආලොකෙතබ්බා හොති, සබ්බං චෙතසා සමන්නාහරිත්වා නන්දො පුරත්ථිමං දිසං ආලොකෙති – ‘එවං මෙ පුරත්ථිමං දිසං ආලොකයතො නාභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවිස්සන්තී’ති. ඉතිහ තත්ථ සම්පජානො හොති.

“සචෙ , භික්ඛවෙ, නන්දස්ස පච්ඡිමා දිසා ආලොකෙතබ්බා හොති…පෙ…. උත්තරා දිසා ආලොකෙතබ්බා හොති… දක්ඛිණා දිසා ආලොකෙතබ්බා හොති… උද්ධං උල්ලොකෙතබ්බා හොති… අධො ඔලොකෙතබ්බා හොති… අනුදිසා අනුවිලොකෙතබ්බා හොති, සබ්බං චෙතසා සමන්නාහරිත්වා නන්දො අනුදිසං අනුවිලොකෙති – ‘එවං මෙ අනුදිසං අනුවිලොකයතො නාභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවිස්සන්තී’ති. ඉතිහ තත්ථ සම්පජානො හොති. ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, නන්දස්ස ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතාය හොති.

“තත්‍රිදං, භික්ඛවෙ, නන්දස්ස භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතාය හොති. ඉධ, භික්ඛවෙ, නන්දො පටිසඞ්ඛා යොනිසො ආහාරං ආහාරෙති – ‘නෙව දවාය න මදාය න මණ්ඩනාය න විභූසනාය, යාවදෙව ඉමස්ස කායස්ස ඨිතියා යාපනාය විහිංසූපරතියා බ්‍රහ්මචරියානුග්ගහාය ඉති පුරාණඤ්ච වෙදනං පටිහඞ්ඛාමි, නවඤ්ච වෙදනං න උප්පාදෙස්සාමි, යාත්‍රා ච මෙ භවිස්සති අනවජ්ජතා ච ඵාසුවිහාරො චා’ති. ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, නන්දස්ස භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතාය හොති.

“තත්‍රිදං, භික්ඛවෙ, නන්දස්ස ජාගරියානුයොගස්මිං හොති. ඉධ , භික්ඛවෙ, නන්දො දිවසං චඞ්කමෙන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙති; රත්තියා පඨමං යාමං චඞ්කමෙන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙති ; රත්තියා මජ්ඣිමං යාමං දක්ඛිණෙන පස්සෙන සීහසෙය්‍යං කප්පෙති පාදෙ පාදං අච්චාධාය සතො සම්පජානො උට්ඨානසඤ්ඤං මනසි කරිත්වා; රත්තියා පච්ඡිමං යාමං පච්චුට්ඨාය චඞ්කමෙන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙති. ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, නන්දස්ස ජාගරියානුයොගස්මිං හොති.

“තත්‍රිදං, භික්ඛවෙ, නන්දස්ස සතිසම්පජඤ්ඤස්මිං හොති. ඉධ, භික්ඛවෙ, නන්දස්ස විදිතා වෙදනා උප්පජ්ජන්ති, විදිතා උපට්ඨහන්ති, විදිතා අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති; විදිතා සඤ්ඤා…පෙ…. විදිතා විතක්කා…පෙ…. අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති. ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, නන්දස්ස සතිසම්පජඤ්ඤස්මිං හොති.

“කිමඤ්ඤත්‍ර, භික්ඛවෙ, නන්දො ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො, භොජනෙ මත්තඤ්ඤූ, ජාගරියං අනුයුත්තො , සතිසම්පජඤ්ඤෙන සමන්නාගතො, යෙහි නන්දො සක්කොති පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරිතු”න්ති! නවමං.

10. කාරණ්ඩවසුත්තං

10. එකං සමයං භගවා චම්පායං විහරති ගග්ගරාය පොක්ඛරණියා තීරෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භික්ඛූ භික්ඛුං ආපත්තියා චොදෙන්ති. සො භික්ඛු භික්ඛූහි ආපත්තියා චොදියමානො අඤ්ඤෙනාඤ්ඤං පටිචරති, බහිද්ධා කථං අපනාමෙති, කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති.

අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – “නිද්ධමථෙතං , භික්ඛවෙ, පුග්ගලං; නිද්ධමථෙතං, භික්ඛවෙ, පුග්ගලං. අපනෙය්‍යොසො [අපනෙය්‍යො සො (සී.), අපනෙය්‍යො (ස්‍යා.)], භික්ඛවෙ, පුග්ගලො. කිං වො තෙන පරපුත්තෙන විසොධිතෙන [කිං වොපරපුත්තො විහෙඨියති (සී.), කිං පරපුත්තො විහෙඨෙති (ස්‍යා.), කිං වො පරපුත්තා විහෙඨෙති (පී.), කිං සො පරපුත්තො විසොධෙති (ක.)]! ඉධ , භික්ඛවෙ, එකච්චස්ස පුග්ගලස්ස තාදිසංයෙව හොති අභික්කන්තං පටික්කන්තං ආලොකිතං විලොකිතං සමිඤ්ජිතං පසාරිතං සඞ්ඝාටිපත්තචීවරධාරණං, සෙය්‍යථාපි අඤ්ඤෙසං භද්දකානං භික්ඛූනං – යාවස්ස භික්ඛූ ආපත්තිං න පස්සන්ති. යතො ච ඛ්වස්ස භික්ඛූ ආපත්තිං පස්සන්ති, තමෙනං එවං

ජානන්ති – ‘සමණදූසීවායං [සමණරූපී (ක.)] සමණපලාපො සමණකාරණ්ඩවො’ති [සමණකරණ්ඩවොති (ක.)]. තමෙනං ඉති විදිත්වා බහිද්ධා නාසෙන්ති. තං කිස්ස හෙතු? මා අඤ්ඤෙ භද්දකෙ භික්ඛූ දූසෙසී’’ති!

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, සම්පන්නෙ යවකරණෙ යවදූසී [යවරූපී (ක.)] ජායෙථ යවපලාපො යවකාරණ්ඩවොති. තස්ස තාදිසංයෙව මූලං හොති, සෙය්‍යථාපි අඤ්ඤෙසං භද්දකානං යවානං; තාදිසංයෙව නාළං හොති, සෙය්‍යථාපි අඤ්ඤෙසං භද්දකානං යවානං; තාදිසංයෙව පත්තං හොති, සෙය්‍යථාපි අඤ්ඤෙසං භද්දකානං යවානං – යාවස්ස සීසං න නිබ්බත්තති. යතො ච ඛ්වස්ස සීසං නිබ්බත්තති, තමෙනං එවං ජානන්ති – ‘යවදූසීවායං යවපලාපො යවකාරණ්ඩවො’ති . තමෙනං ඉති විදිත්වා සමූලං උප්පාටෙත්වා බහිද්ධා යවකරණස්ස ඡඩ්ඩෙන්ති. තං කිස්ස හෙතු? මා අඤ්ඤෙ භද්දකෙ යවෙ දූසෙසීති!

‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චස්ස පුග්ගලස්ස තාදිසංයෙව හොති අභික්කන්තං පටික්කන්තං ආලොකිතං විලොකිතං සමිඤ්ජිතං පසාරිතං සඞ්ඝාටිපත්තචීවරධාරණං, සෙය්‍යථාපි අඤ්ඤෙසං භද්දකානං භික්ඛූනං – යාවස්ස භික්ඛූ ආපත්තිං න පස්සන්ති. යතො ච ඛ්වස්ස භික්ඛූ ආපත්තිං පස්සන්ති, තමෙනං එවං ජානන්ති – ‘සමණදූසීවායං සමණපලාපො සමණකාරණ්ඩවො’ති. තමෙනං ඉති විදිත්වා බහිද්ධා නාසෙන්ති. තං කිස්ස හෙතු? මා අඤ්ඤෙ භද්දකෙ භික්ඛූ දූසෙසීති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, මහතො ධඤ්ඤරාසිස්ස ඵුණමානස්ස [වුය්හමානස්ස (සී. පී.), ඵුසයමානස්ස (ස්‍යා.), පුනමානස්ස (?)] තත්ථ යානි තානි ධඤ්ඤානි දළ්හානි සාරවන්තානි තානි එකමන්තං පුඤ්ජං හොති, යානි පන තානි ධඤ්ඤානි දුබ්බලානි පලාපානි තානි වාතො එකමන්තං අපවහති [අපකස්සති (සී.)]. තමෙනං සාමිකා සම්මජ්ජනිං ගහෙත්වා භිය්‍යොසොමත්තාය අපසම්මජ්ජන්ති. තං කිස්ස හෙතු? මා අඤ්ඤෙ භද්දකෙ ධඤ්ඤෙ දූසෙසීති! එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චස්ස පුග්ගලස්ස තාදිසංයෙව හොති අභික්කන්තං පටික්කන්තං ආලොකිතං විලොකිතං සමිඤ්ජිතං පසාරිතං සඞ්ඝාටිපත්තචීවරධාරණං, සෙය්‍යථාපි අඤ්ඤෙසං භද්දකානං භික්ඛූනං – යාවස්ස භික්ඛූ ආපත්තිං න පස්සන්ති. යතො ච ඛ්වස්ස භික්ඛූ ආපත්තිං පස්සන්ති, තමෙනං එවං ජානන්ති – ‘සමණදූසීවායං සමණපලාපො සමණකාරණ්ඩවො’ති. තමෙනං ඉති විදිත්වා බහිද්ධා නාසෙන්ති. තං කිස්ස හෙතු? මා අඤ්ඤෙ භද්දකෙ භික්ඛූ දූසෙසීති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො උදපානපනාළියත්ථිකො තිණ්හං කුධාරිං [කුධාරිං (ස්‍යා. කං. ක.)] ආදාය වනං පවිසෙය්‍ය. සො යං යදෙව රුක්ඛං කුධාරිපාසෙන ආකොටෙය්‍ය තත්ථ යානි තානි රුක්ඛානි දළ්හානි සාරවන්තානි තානි කුධාරිපාසෙන ආකොටිතානි කක්ඛළං පටිනදන්ති; යානි පන තානි රුක්ඛානි අන්තොපූතීනි අවස්සුතානි කසම්බුජාතානි තානි කුධාරිපාසෙන ආකොටිතානි දද්දරං පටිනදන්ති. තමෙනං මූලෙ ඡින්දති, මූලෙ ඡින්දිත්වා අග්ගෙ ඡින්දති, අග්ගෙ ඡින්දිත්වා අන්තො සුවිසොධිතං විසොධෙති, අන්තො සුවිසොධිතං විසොධෙත්වා උදපානපනාළිං යොජෙති. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ , ඉධෙකච්චස්ස පුග්ගලස්ස තාදිසංයෙව හොති අභික්කන්තං පටික්කන්තං ආලොකිතං විලොකිතං සමිඤ්ජිතං පසාරිතං සඞ්ඝාටිපත්තචීවරධාරණං, සෙය්‍යථාපි අඤ්ඤෙසං භද්දකානං භික්ඛූනං – යාවස්ස භික්ඛූ ආපත්තිං න පස්සන්ති. යතො ච ඛ්වස්ස භික්ඛූ ආපත්තිං පස්සන්ති, තමෙනං එවං ජානන්ති – ‘සමණදූසීවායං සමණපලාපො සමණකාරණ්ඩවො’ති. තමෙනං ඉති විදිත්වා බහිද්ධා නාසෙන්ති. තං කිස්ස හෙතු? මා අඤ්ඤෙ භද්දකෙ භික්ඛූ දූසෙසී’’ති.

‘‘සංවාසායං විජානාථ, පාපිච්ඡො කොධනො ඉති;
මක්ඛී ථම්භී පළාසී ච, ඉස්සුකී මච්ඡරී සඨො.

‘‘සන්තවාචො ජනවති, සමණො විය භාසති;
රහො කරොති කරණං, පාපදිට්ඨී අනාදරො.

‘‘සංසප්පී ච මුසාවාදී, තං විදිත්වා යථාතථං;
සබ්බෙ සමග්ගා හුත්වාන, අභිනිබ්බජ්ජයාථ [අභිනිබ්බිජ්ජයෙථ (ක.)] නං.

‘‘කාරණ්ඩවං [කරණ්ඩවං (ක.) සු. නි. 283 පස්සිතබ්බං] නිද්ධමථ, කසම්බුං අපකස්සථ [අවකස්සථ (ක.)];
තතො පලාපෙ වාහෙථ, අස්සමණෙ සමණමානිනෙ.

‘‘නිද්ධමිත්වාන පාපිච්ඡෙ, පාපආචාරගොචරෙ;
සුද්ධාසුද්ධෙහි සංවාසං, කප්පයව්හො පතිස්සතා;
තතො සමග්ගා නිපකා, දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සථා’’ති. දසමං;

මෙත්තාවග්ගො පඨමො.

තස්සුද්දානං –

මෙත්තං පඤ්ඤා ච ද්වෙ පියා, ද්වෙ ලොකා ද්වෙ විපත්තියො;
දෙවදත්තො ච උත්තරො, නන්දො කාරණ්ඩවෙන චාති.

2. මහාවග්ගො

1. වෙරඤ්ජසුත්තං

11. [පාරා. 1 ආදයො] එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා වෙරඤ්ජායං විහරති නළෙරුපුචිමන්දමූලෙ. අථ ඛො වෙරඤ්ජො බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං [සාරාණීයං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො වෙරඤ්ජො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච –

‘‘සුතං මෙතං, භො ගොතම – ‘න සමණො ගොතමො බ්‍රාහ්මණෙ ජිණ්ණෙ වුඩ්ඪෙ මහල්ලකෙ අද්ධගතෙ වයොඅනුප්පත්තෙ අභිවාදෙති වා පච්චුට්ඨෙති වා ආසනෙන වා නිමන්තෙතී’ති. තයිදං, භො ගොතම, තථෙව. න හි භවං ගොතමො බ්‍රාහ්මණෙ ජිණ්ණෙ වුඩ්ඪෙ මහල්ලකෙ අද්ධගතෙ වයොඅනුප්පත්තෙ අභිවාදෙති වා පච්චුට්ඨෙති වා ආසනෙන වා නිමන්තෙති. තයිදං, භො ගොතම, න සම්පන්නමෙවා’’ති. ‘‘නාහං තං, බ්‍රාහ්මණ, පස්සාමි සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය යමහං අභිවාදෙය්‍යං වා පච්චුට්ඨෙය්‍යං වා ආසනෙන වා නිමන්තෙය්‍යං. යඤ්හි, බ්‍රාහ්මණ, තථාගතො අභිවාදෙය්‍ය වා පච්චුට්ඨෙය්‍ය වා ආසනෙන වා නිමන්තෙය්‍ය, මුද්ධාපි තස්ස විපතෙය්‍යා’’ති.

‘‘අරසරූපො භවං ගොතමො’’ති! ‘‘අත්ථි ඛ්වෙස, බ්‍රාහ්මණ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘අරසරූපො සමණො ගොතමො’ති. යෙ තෙ, බ්‍රාහ්මණ, රූපරසා සද්දරසා ගන්ධරසා රසරසා ඵොට්ඨබ්බරසා, තෙ තථාගතස්ස පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා [අනභාවකතා (සී. පී.)] ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. අයං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘අරසරූපො සමණො ගොතමො’ති, නො ච ඛො යං ත්වං සන්ධාය වදෙසී’’ති [වදෙසි (සී. ක.)].

‘‘නිබ්භොගො භවං ගොතමො’’ති! ‘‘අත්ථි ඛ්වෙස, බ්‍රාහ්මණ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘නිබ්භොගො සමණො ගොතමො’ති. යෙ තෙ, බ්‍රාහ්මණ, රූපභොගා සද්දභොගා ගන්ධභොගා රසභොගා ඵොට්ඨබ්බභොගා, තෙ තථාගතස්ස පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. අයං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘නිබ්භොගො සමණො ගොතමො’ති, නො ච ඛො යං ත්වං සන්ධාය වදෙසී’’ති.

‘‘අකිරියවාදො භවං ගොතමො’’ති! ‘‘අත්ථි ඛ්වෙස, බ්‍රාහ්මණ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘අකිරියවාදො සමණො ගොතමො’ති. අහඤ්හි, බ්‍රාහ්මණ, අකිරියං වදාමි කායදුච්චරිතස්ස වචීදුච්චරිතස්ස මනොදුච්චරිතස්ස; අනෙකවිහිතානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අකිරියං වදාමි. අයං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘අකිරියවාදො සමණො ගොතමො’ති, නො ච ඛො යං ත්වං සන්ධාය වදෙසී’’ති.

‘‘උච්ඡෙදවාදො භවං ගොතමො’’ති! ‘‘අත්ථි ඛ්වෙස, බ්‍රාහ්මණ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘උච්ඡෙදවාදො සමණො ගොතමො’ති. අහඤ්හි, බ්‍රාහ්මණ, උච්ඡෙදං වදාමි රාගස්ස දොසස්ස මොහස්ස; අනෙකවිහිතානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං උච්ඡෙදං වදාමි. අයං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘උච්ඡෙදවාදො සමණො ගොතමො’ති, නො ච ඛො යං ත්වං සන්ධාය වදෙසී’’ති.

‘‘ජෙගුච්ඡී භවං ගොතමො’’ති! ‘‘අත්ථි ඛ්වෙස, බ්‍රාහ්මණ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘ජෙගුච්ඡී සමණො ගොතමො’ති. අහඤ්හි, බ්‍රාහ්මණ, ජිගුච්ඡාමි කායදුච්චරිතෙන වචීදුච්චරිතෙන මනොදුච්චරිතෙන; ජිගුච්ඡාමි අනෙකවිහිතානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා. අයං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘ජෙගුච්ඡී සමණො ගොතමො’ති, නො ච ඛො යං ත්වං සන්ධාය වදෙසී’’ති.

‘‘වෙනයිකො භවං ගොතමො’’ති! ‘‘අත්ථි ඛ්වෙස, බ්‍රාහ්මණ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘වෙනයිකො සමණො ගොතමො’ති. අහඤ්හි, බ්‍රාහ්මණ, විනයාය ධම්මං දෙසෙමි රාගස්ස දොසස්ස මොහස්ස; අනෙකවිහිතානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං විනයාය ධම්මං දෙසෙමි. අයං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘වෙනයිකො සමණො ගොතමො’ති, නො ච ඛො යං ත්වං සන්ධාය වදෙසී’’ති.

‘‘තපස්සී භවං ගොතමො’’ති! ‘‘අත්ථි ඛ්වෙස, බ්‍රාහ්මණ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘තපස්සී සමණො ගොතමො’ති. තපනීයාහං , බ්‍රාහ්මණ, පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ වදාමි කායදුච්චරිතං වචීදුච්චරිතං මනොදුච්චරිතං. යස්ස ඛො, බ්‍රාහ්මණ, තපනීයා පාපකා අකුසලා ධම්මා පහීනා උච්ඡින්නමූලා

තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා, තමහං 'තපස්සී'ති වදාමි. තථාගතස්ස ඛො, බ්‍රාහ්මණ, තපනීයා පාපකා අකුසලා ධම්මා පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. අයං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'තපස්සී සමණො ගොතමො'ති, නො ච ඛො යං ත්වං සන්ධාය වදෙසී''ති.

''අපගබ්භො භවං ගොතමො''ති! ''අත්ථි ඛ්වෙස, බ්‍රාහ්මණ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'අපගබ්භො සමණො ගොතමො'ති. යස්ස ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ආයතිං ගබ්භසෙය්‍යා පුනබ්භවාභිනිබ්බත්ති පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා , තමහං 'අපගබ්භො'ති වදාමි. තථාගතස්ස ඛො, බ්‍රාහ්මණ , ආයතිං ගබ්භසෙය්‍යා පුනබ්භවාභිනිබ්බත්ති පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. අයං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'අපගබ්භො සමණො ගොතමො'ති, නො ච ඛො යං ත්වං සන්ධාය වදෙසි.

''සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, කුක්කුටියා අණ්ඩානි අට්ඨ වා දස වා ද්වාදස වා. තානාස්සු කුක්කුටියා සම්මා අධිසයිතානි සම්මා පරිසෙදිතානි සම්මා පරිභාවිතානි. යො නු ඛො තෙසං කුක්කුටච්ඡාපකානං පඨමතරං පාදනඛසිඛාය වා මුඛතුණ්ඩකෙන වා අණ්ඩකොසං පදාලෙත්වා සොත්ථිනා අභිනිබ්භිජ්ජෙය්‍ය, කින්ති ස්වාස්ස වචනීයො – 'ජෙට්ඨො වා කනිට්ඨො වා'''ති? ''ජෙට්ඨො තිස්ස, භො ගොතම, වචනීයො. සො හි නෙසං, භො ගොතම, ජෙට්ඨො හොතී''ති.

''එවමෙවං ඛො අහං, බ්‍රාහ්මණ, අවිජ්ජාගතාය පජාය අණ්ඩභූතාය පරියොනද්ධාය අවිජ්ජණ්ඩකොසං පදාලෙත්වා එකොව ලොකෙ අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධො. අහඤ්හි, බ්‍රාහ්මණ , ජෙට්ඨො සෙට්ඨො ලොකස්ස. ආරද්ධං ඛො පන මෙ, බ්‍රාහ්මණ, වීරියං අහොසි අසල්ලීනං, උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා, පස්සද්ධො කායො අසාරද්ධො, සමාහිතං චිත්තං එකග්ගං.

''සො ඛො අහං, බ්‍රාහ්මණ, විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාමි; විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාමි; පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරාමි සතො ච සම්පජානො සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙමි යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – 'උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී'ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාමි; සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාමි.

''සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙසිං. සො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරාමි, සෙය්‍යථිදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො තිස්සොපි ජාතියො චතස්සොපි ජාතියො පඤ්චපි ජාතියො දසපි ජාතියො වීසම්පි ජාතියො තිංසම්පි ජාතියො චත්තාලීසම්පි ජාතියො පඤ්ඤාසම්පි ජාතියො ජාතිසතම්පි ජාතිසහස්සම්පි ජාතිසතසහස්සම්පි අනෙකෙපි සංවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි විවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි සංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ – 'අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො. සො තතො චුතො අමුත්‍ර උදපාදිං; තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො. සො තතො චුතො ඉධූපපන්නො'ති. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරාමි.

''අයං ඛො මෙ, බ්‍රාහ්මණ, රත්තියා පඨමෙ යාමෙ පඨමා විජ්ජා අධිගතා; අවිජ්ජා විහතා විජ්ජා උප්පන්නා; තමො විහතො ආලොකො උප්පන්නො, යථා තං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො. අයං ඛො මෙ, බ්‍රාහ්මණ, පඨමා අභිනිබ්භිදා අහොසි කුක්කුටච්ඡාපකස්සෙව අණ්ඩකොසම්හා.

''සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ සත්තානං චුතූපපාතඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙසිං. සො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සාමි චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ, සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාමි – 'ඉමෙ වත භොන්තො සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා, වචීදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා, මනොදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා, අරියානං උපවාදකා, මිච්ඡාදිට්ඨිකා, මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා. තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නාති. ඉමෙ වා පන භොන්තො සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා, වචීසුචරිතෙන සමන්නාගතා, මනොසුචරිතෙන සමන්නාගතා, අරියානං අනුපවාදකා, සම්මාදිට්ඨිකා, සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා. තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා'ති. ඉති දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සාමි චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ, සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාමි.

''අයං ඛො මෙ, බ්‍රාහ්මණ, රත්තියා මජ්ඣිමෙ යාමෙ දුතියා විජ්ජා අධිගතා; අවිජ්ජා විහතා විජ්ජා උප්පන්නා; තමො විහතො ආලොකො උප්පන්නො, යථා තං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො. අයං ඛො මෙ, බ්‍රාහ්මණ, දුතියා අභිනිබ්භිදා අහොසි කුක්කුටච්ඡාපකස්සෙව අණ්ඩකොසම්හා.

‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආසවානං ඛයඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙසිං. සො ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං දුක්ඛසමුදයො’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං දුක්ඛනිරොධො’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං; ‘ඉමෙ ආසවා’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං ආසවසමුදයො’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං ආසවනිරොධො’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං. තස්ස මෙ එවං ජානතො එවං පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චිත්ථ, භවාසවාපි චිත්තං විමුච්චිත්ථ, අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චිත්ථ. විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං අහොසි. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති අබ්භඤ්ඤාසිං.

‘‘අයං ඛො මෙ, බ්‍රාහ්මණ, රත්තියා පච්ඡිමෙ යාමෙ තතියා විජ්ජා අධිගතා; අවිජ්ජා විහතා විජ්ජා උප්පන්නා; තමො විහතො ආලොකො උප්පන්නො , යථා තං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො. අයං ඛො මෙ, බ්‍රාහ්මණ, තතියා අභිනිබ්භිදා අහොසි කුක්කුටච්ඡාපකස්සෙව අණ්ඩකොසම්හා’’ති.

එවං වුත්තෙ වෙරඤ්ජො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ජෙට්ඨො භවං ගොතමො, සෙට්ඨො භවං ගොතමො. අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම! සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, නික්කුජ්ජිතං [නිකුජ්ජිතං (ක.)] වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති; එවමෙවං භොතා ගොතමෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති. පඨමං.

2. සීහසුත්තං

12. එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා ලිච්ඡවී සන්ථාගාරෙ [සන්ධාගාරෙ (ක.)] සන්නිසින්නා සන්නිපතිතා අනෙකපරියායෙන බුද්ධස්ස වණ්ණං භාසන්ති, ධම්මස්ස වණ්ණං භාසන්ති, සඞ්ඝස්ස වණ්ණං භාසන්ති.

තෙන ඛො පන සමයෙන සීහො සෙනාපති නිගණ්ඨසාවකො තස්සං පරිසායං නිසින්නො හොති. අථ ඛො සීහස්ස සෙනාපතිස්ස එතදහොසි – ‘‘නිස්සංසයං ඛො සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො භවිස්සති, තථා හිමෙ සම්බහුලා අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා ලිච්ඡවී සන්ථාගාරෙ සන්නිසින්නා සන්නිපතිතා අනෙකපරියායෙන බුද්ධස්ස වණ්ණං භාසන්ති, ධම්මස්ස වණ්ණං භාසන්ති, සඞ්ඝස්ස වණ්ණං භාසන්ති. යංනූනාහං තං භගවන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමෙය්‍යං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධ’’න්ති. අථ ඛො සීහො සෙනාපති යෙන නිගණ්ඨො නාටපුත්තො [නාථපුත්තො (ක. සී.), නාතපුත්තො (ක. සී.)] තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා නිගණ්ඨං නාටපුත්තං එතදවොච – ‘‘ඉච්ඡාමහං, භන්තෙ, සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතු’’න්ති.

‘‘කිං පන ත්වං, සීහ, කිරියවාදො සමානො අකිරියවාදං සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සසි? සමණො හි, සීහ, ගොතමො අකිරියවාදො, අකිරියාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී’’ති. අථ ඛො සීහස්ස සෙනාපතිස්ස යො අහොසි ගමියාභිසඞ්ඛාරො [ගමිකාභිසඞ්ඛාරො (ක. සී.) මහාව. 290] භගවන්තං දස්සනාය, සො පටිප්පස්සම්භි.

දුතියම්පි ඛො සම්බහුලා අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා ලිච්ඡවී සන්ථාගාරෙ සන්නිසින්නා සන්නිපතිතා අනෙකපරියායෙන බුද්ධස්ස…පෙ…. ධම්මස්ස…පෙ…. සඞ්ඝස්ස වණ්ණං භාසන්ති. දුතියම්පි ඛො සීහස්ස සෙනාපතිස්ස එතදහොසි – ‘‘නිස්සංසයං ඛො සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො භවිස්සති, තථා හිමෙ සම්බහුලා අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා ලිච්ඡවී සන්ථාගාරෙ සන්නිසින්නා සන්නිපතිතා අනෙකපරියායෙන බුද්ධස්ස වණ්ණං භාසන්ති, ධම්මස්ස…පෙ…. සඞ්ඝස්ස වණ්ණං භාසන්ති. යංනූනාහං තං භගවන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමෙය්‍යං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධ’’න්ති. අථ ඛො සීහො සෙනාපති යෙන නිගණ්ඨො නාටපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා නිගණ්ඨං නාටපුත්තං එතදවොච – ‘‘ඉච්ඡාමහං, භන්තෙ, සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතු’’න්ති.

‘‘කිං පන ත්වං, සීහ, කිරියවාදො සමානො අකිරියවාදං සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සසි? සමණො හි, සීහ, ගොතමො අකිරියවාදො අකිරියාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී’’ති. දුතියම්පි ඛො සීහස්ස සෙනාපතිස්ස යො අහොසි ගමියාභිසඞ්ඛාරො භගවන්තං දස්සනාය, සො පටිප්පස්සම්භි.

තතියම්පි ඛො සම්බහුලා අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා ලිච්ඡවී සන්ථාගාරෙ සන්නිසින්නා සන්නිපතිතා අනෙකපරියායෙන බුද්ධස්ස…පෙ…. ධම්මස්ස…පෙ…. සඞ්ඝස්ස වණ්ණං භාසන්ති. තතියම්පි ඛො සීහස්ස සෙනාපතිස්ස එතදහොසි – ‘‘නිස්සංසයං ඛො සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො භවිස්සති, තථා හිමෙ සම්බහුලා අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා ලිච්ඡවී සන්ථාගාරෙ සන්නිසින්නා සන්නිපතිතා අනෙකපරියායෙන බුද්ධස්ස වණ්ණං භාසන්ති, ධම්මස්ස වණ්ණං භාසන්ති, සඞ්ඝස්ස වණ්ණං භාසන්ති. කිං හිමෙ කරිස්සන්ති නිගණ්ඨා අපලොකිතා වා

අනපලොකිතා වා? යංනූනාහං අනපලොකෙත්වාව නිගණ්ඨෙ [නිගණ්ඨං (සයා. ක.) මහාව. 290 පස්සිතබ්බං] තං භගවන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමෙය්‍යං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධ''න්ති.

අථ ඛො සීහො සෙනාපති පඤ්චමත්තෙහි රථසතෙහි දිවාදිවස්ස වෙසාලියා නිය්‍යාසි භගවන්තං දස්සනාය. යාවතිකා යානස්ස භූමි, යානෙන ගන්ත්වා යානා පච්චොරොහිත්වා පත්තිකොව අගමාසි. අථ ඛො සීහො සෙනාපති යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සීහො සෙනාපති භගවන්තං එතදවොච –

''සුතං මෙතං, භන්තෙ – 'අකිරියවාදො සමණො ගොතමො, අකිරියාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී'ති. යෙ තෙ, භන්තෙ, එවමාහංසු – 'අකිරියවාදො සමණො ගොතමො, අකිරියාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී'ති, කච්චි තෙ, භන්තෙ, භගවතො වුත්තවාදිනො න ච භගවන්තං අභූතෙන අබ්භාචික්ඛන්ති ධම්මස්ස චානුධම්මං බ්‍යාකරොන්ති න ච කොචි සහධම්මිකො වාදානුවාදො [වාදානුපාතො (ක. සී. සයා.) අ. නි. 3.58; 5.5] ගාරය්හං ඨානං ආගච්ඡති? අනබ්භක්ඛාතුකාමා හි මයං, භන්තෙ, භගවන්ත''න්ති.

''අත්ථි, සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'අකිරියවාදො සමණො ගොතමො, අකිරියාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී'''ති .

''අත්ථි, සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'කිරියවාදො සමණො ගොතමො, කිරියාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී'''ති.

''අත්ථි, සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'උච්ඡෙදවාදො සමණො ගොතමො, උච්ඡෙදාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී'''ති.

''අත්ථි, සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'ජෙගුච්ඡී සමණො ගොතමො, ජෙගුච්ඡිතාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී'''ති.

''අත්ථි , සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'වෙනයිකො සමණො ගොතමො, විනයාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී'''ති.

''අත්ථි , සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'තපස්සී සමණො ගොතමො, තපස්සිතාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී'''ති.

''අත්ථි, සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'අපගබ්භො සමණො ගොතමො, අපගබ්භතාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී'''ති.

''අත්ථි, සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'අස්සාසකො සමණො ගොතමො, අස්සාසාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී'''ති.

''කතමො ච, සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'අකිරියවාදො සමණො ගොතමො, අකිරියාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී'ති? අහඤ්හි, සීහ, අකිරියං වදාමි කායදුච්චරිතස්ස වචීදුච්චරිතස්ස මනොදුච්චරිතස්ස; අනෙකවිහිතානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අකිරියං වදාමි. අයං ඛො, සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'අකිරියවාදො සමණො ගොතමො, අකිරියාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී'''ති.

''කතමො ච, සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'කිරියවාදො සමණො ගොතමො, කිරියාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී'ති? අහඤ්හි, සීහ, කිරියං වදාමි කායසුචරිතස්ස වචීසුචරිතස්ස මනොසුචරිතස්ස; අනෙකවිහිතානං කුසලානං ධම්මානං කිරියං වදාමි. අයං ඛො, සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'කිරියවාදො සමණො ගොතමො, කිරියාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී'''ති.

''කතමො ච, සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'උච්ඡෙදවාදො සමණො ගොතමො, උච්ඡෙදාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී'ති? අහඤ්හි, සීහ, උච්ඡෙදං වදාමි රාගස්ස දොසස්ස මොහස්ස; අනෙකවිහිතානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං උච්ඡෙදං වදාමි. අයං ඛො, සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'උච්ඡෙදවාදො සමණො ගොතමො, උච්ඡෙදාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී'''ති.

''කතමො ච, සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – 'ජෙගුච්ඡී සමණො ගොතමො, ජෙගුච්ඡිතාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී'ති? අහඤ්හි, සීහ, ජිගුච්ඡාමි කායදුච්චරිතෙන වචීදුච්චරිතෙන

මනොදුච්චරිතෙන; ජිගුච්ඡාමි අනෙකවිහිතානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා. අයං ඛො, සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘ජෙගුච්ඡී සමණො ගොතමො, ජෙගුච්ඡිතාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී’’’ති.

‘‘කතමො ච, සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘වෙනයිකො සමණො ගොතමො, විනයාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී’ති? අහඤ්හි, සීහ, විනයාය ධම්මං දෙසෙමි රාගස්ස දොසස්ස මොහස්ස; අනෙකවිහිතානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං විනයාය ධම්මං දෙසෙමි. අයං ඛො, සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘වෙනයිකො සමණො ගොතමො, විනයාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී’’’ති.

‘‘කතමො ච, සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘තපස්සී සමණො ගොතමො, තපස්සිතාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී’ති? තපනීයාහං, සීහ, පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ වදාමි කායදුච්චරිතං වචීදුච්චරිතං මනොදුච්චරිතං. යස්ස ඛො, සීහ, තපනීයා පාපකා අකුසලා ධම්මා පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා, තමහං ‘තපස්සී’ති වදාමි. තථාගතස්ස ඛො, සීහ, තපනීයා පාපකා අකුසලා ධම්මා පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. අයං ඛො, සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘තපස්සී සමණො ගොතමො, තපස්සිතාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී’’’ති.

‘‘කතමො ච, සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘අපගබ්භො සමණො ගොතමො, අපගබ්භතාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී’ති? යස්ස ඛො , සීහ, ආයතිං ගබ්භසෙය්‍යා පුනබ්භවාභිනිබ්බත්ති පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා, තමහං ‘අපගබ්භො’ති වදාමි. තථාගතස්ස ඛො, සීහ, ආයතිං ගබ්භසෙය්‍යා පුනබ්භවාභිනිබ්බත්ති පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. අයං ඛො, සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘අපගබ්භො සමණො ගොතමො, අපගබ්භතාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී’’’ති.

‘‘කතමො ච, සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘අස්සාසකො සමණො ගොතමො, අස්සාසාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී’ති? අහඤ්හි, සීහ, අස්සාසකො පරමෙන අස්සාසෙන, අස්සාසාය ධම්මං දෙසෙමි, තෙන ච සාවකෙ විනෙමි. අයං ඛො, සීහ, පරියායො, යෙන මං පරියායෙන සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘අස්සාසකො සමණො ගොතමො, අස්සාසාය ධම්මං දෙසෙති, තෙන ච සාවකෙ විනෙතී’’’ති.

එවං වුත්තෙ සීහො සෙනාපති භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භන්තෙ, අභික්කන්තං, භන්තෙ…පෙ…. උපාසකං මං, භන්තෙ, භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

‘‘අනුවිච්චකාරං ඛො, සීහ, කරොහි. අනුවිච්චකාරො තුම්හාදිසානං ඤාතමනුස්සානං සාධු හොතී’’ති. ‘‘ඉමිනාපාහං, භන්තෙ, භගවතො භිය්‍යොසොමත්තාය අත්තමනො අභිරද්ධො, යං මං භගවා එවමාහ – ‘අනුවිච්චකාරං ඛො, සීහ, කරොහි. අනුවිච්චකාරො තුම්හාදිසානං ඤාතමනුස්සානං සාධු හොතී’ති. මඤ්හි, භන්තෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා සාවකං ලභිත්වා කෙවලකප්පං වෙසාලිං පටාකං පරිහරෙය්‍යුං – ‘සීහො අම්හාකං සෙනාපති සාවකත්තං උපගතො’ති. අථ ච පන භගවා එවමාහ – ‘අනුවිච්චකාරං, සීහ, කරොහි. අනුවිච්චකාරො තුම්හාදිසානං ඤාතමනුස්සානං සාධු හොතී’ති. එසාහං, භන්තෙ, දුතියම්පි භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

‘‘දීඝරත්තං ඛො තෙ, සීහ, නිගණ්ඨානං ඔපානභූතං කුලං, යෙන නෙසං උපගතානං පිණ්ඩකං දාතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යාසී’’ති. ‘‘ඉමිනාපාහං, භන්තෙ, භගවතො භිය්‍යොසොමත්තාය අත්තමනො අභිරද්ධො, යං මං භගවා එවමාහ – ‘දීඝරත්තං ඛො තෙ, සීහ, නිගණ්ඨානං ඔපානභූතං කුලං, යෙන නෙසං උපගතානං පිණ්ඩකං දාතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යාසී’ති. සුතං මෙතං, භන්තෙ – ‘සමණො ගොතමො එවමාහ – මය්හමෙව දානං දාතබ්බං, මය්හමෙව සාවකානං දාතබ්බං; මය්හමෙව දින්නං මහප්ඵලං, න අඤ්ඤෙසං දින්නං මහප්ඵලං; මය්හමෙව සාවකානං දින්නං මහප්ඵලං, න අඤ්ඤෙසං සාවකානං දින්නං මහප්ඵල’න්ති, අථ ච පන මං භගවා නිගණ්ඨෙසුපි දානෙ සමාදපෙති [සමාදාපෙති (?)]. අපි ච, භන්තෙ, මයමෙත්ථ කාලං ජානිස්සාම. එසාහං, භන්තෙ, තතියම්පි භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං, භන්තෙ, භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

අථ ඛො භගවා සීහස්ස සෙනාපතිස්ස අනුපුබ්බිං කථං [අනුපුබ්බිකථං (සබ්බත්ථ)] කථෙසි, සෙය්‍යථිදං – දානකථං සීලකථං සග්ගකථං, කාමානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං නෙක්ඛම්මෙ ආනිසංසං පකාසෙසි. යදා භගවා අඤ්ඤාසි සීහං සෙනාපතිං කල්ලචිත්තං මුදුචිත්තං විනීවරණචිත්තං උදග්ගචිත්තං පසන්නචිත්තං, අථ යා බුද්ධානං සාමුක්කංසිකා ධම්මදෙසනා තං පකාසෙසි – දුක්ඛං සමුදයං නිරොධං මග්ගං. සෙය්‍යථාපි නාම සුද්ධං වත්ථං අපගතකාළකං සම්මදෙව රජනං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය; එවමෙවං සීහස්ස සෙනාපතිස්ස තස්මිංයෙව ආසනෙ විරජං වීතමලං ධම්මචක්ඛුං උදපාදි – ‘‘යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං, සබ්බං තං නිරොධධම්ම’’න්ති.

අථ ඛො සීහො සෙනාපති දිට්ඨධම්මො පත්තධම්මො විදිතධම්මො පරියොගාළ්හධම්මො තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විගතකථංකථො වෙසාරජ්ජප්පත්තො අපරප්පච්චයො සත්ථුසාසනෙ භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අධිවාසෙතු මෙ, භන්තෙ, භගවා ස්වාතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා’’ති. අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන.

අථ ඛො සීහො සෙනාපති භගවතො අධිවාසනං විදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි. අථ ඛො සීහො සෙනාපති අඤ්ඤතරං පුරිසං ආමන්තෙසි – ‘‘ගච්ඡ ත්වං, අම්භො පුරිස , පවත්තමංසං ජානාහී’’ති. අථ ඛො සීහො සෙනාපති තස්සා රත්තියා අච්චයෙන සකෙ නිවෙසනෙ පණීතං ඛාදනීයං භොජනීයං පටියාදාපෙත්වා භගවතො කාලං ආරොචාපෙසි – ‘‘කාලො, භන්තෙ! නිට්ඨිතං භත්ත’’න්ති.

අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන සීහස්ස සෙනාපතිස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා නිගණ්ඨා වෙසාලියං රථිකාය රථිකං [රථියාය රථියං (බහූසු)] සිඞ්ඝාටකෙන සිඞ්ඝාටකං බාහා පග්ගය්හ කන්දන්ති – ‘‘අජ්ජ සීහෙන සෙනාපතිනා ථූලං පසුං වධිත්වා සමණස්ස ගොතමස්ස භත්තං කතං. තං සමණො ගොතමො ජානං උද්දිස්සකතං මංසං පරිභුඤ්ජති පටිච්චකම්ම’’න්ති.

අථ ඛො අඤ්ඤතරො පුරිසො යෙන සීහො සෙනාපති තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා සීහස්ස සෙනාපතිස්ස උපකණ්ණකෙ ආරොචෙසි – ‘‘යග්ඝෙ, භන්තෙ, ජානෙය්‍යාසි! එතෙ සම්බහුලා නිගණ්ඨා වෙසාලියං රථිකාය රථිකං සිඞ්ඝාටකෙන සිඞ්ඝාටකං බාහා පග්ගය්හ කන්දන්ති – ‘අජ්ජ සීහෙන සෙනාපතිනා ථූලං පසුං වධිත්වා සමණස්ස ගොතමස්ස භත්තං කතං. තං සමණො ගොතමො ජානං උද්දිස්සකතං මංසං පරිභුඤ්ජති පටිච්චකම්ම’න්ති. අලං අය්‍යො දීඝරත්තඤ්හි තෙ ආයස්මන්තො අවණ්ණකාමා බුද්ධස්ස අවණ්ණකාමා ධම්මස්ස අවණ්ණකාමා සඞ්ඝස්ස. න ච පනෙතෙ ආයස්මන්තො ජිරිදන්ති තං භගවන්තං අසතා තුච්ඡා මුසා අභූතෙන අබ්භාචික්ඛිතුං; න ච මයං ජීවිතහෙතුපි සඤ්චිච්ච පාණං ජීවිතා වොරොපෙය්‍යාමා’’ති.

අථ ඛො සීහො සෙනාපති බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසි සම්පවාරෙසි. අථ ඛො සීහො සෙනාපති භගවන්තං භුත්තාවිං ඔනීතපත්තපාණිං එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො සීහං සෙනාපතිං භගවා ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙත්වා සමාදපෙත්වා සමුත්තෙජෙත්වා සම්පහංසෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමීති. දුතියං.

3. අස්සාජානීයසුත්තං

13. ‘‘අට්ඨහි , භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො රඤ්ඤො භද්දො අස්සාජානීයො රාජාරහො හොති රාජභොග්ගො, රඤ්ඤො අඞ්ගන්තෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති. කතමෙහි අට්ඨහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො භද්දො අස්සාජානීයො උභතො සුජාතො හොති – මාතිතො ච පිතිතො ච. යස්සං දිසායං අඤ්ඤෙපි භද්දා අස්සාජානීයා ජායන්ති, තස්සං දිසායං ජාතො හොති. යං ඛො පනස්ස භොජනං දෙන්ති – අල්ලං වා සුක්ඛං වා – තං සක්කච්චංයෙව පරිභුඤ්ජති අවිකිරන්තො. ජෙගුච්ඡී හොති උච්චාරං වා පස්සාවං වා අභිනිසීදිතුං වා අභිනිපජ්ජිතුං වා. සොරතො හොති සුඛසංවාසො, න ච අඤ්ඤෙ අස්සෙ උබ්බෙජෙතා. යානි ඛො පනස්ස හොන්ති [යානි ඛො පනස්ස තානි (ස්‍යා.)] සාඨෙය්‍යානි කූටෙය්‍යානි ජිම්හෙය්‍යානි වඞ්කෙය්‍යානි, තානි යථාභූතං සාරථිස්ස ආවිකත්තා හොති. තෙසමස්ස සාරථී අභිනිම්මදනාය වායමති. වාහී ඛො පන හොති. ‘කාමඤ්ඤෙ අස්සා වහන්තු වා මා වා, අහමෙත්ථ වහිස්සාමී’ති චිත්තං උප්පාදෙති. ගච්ඡන්තො ඛො පන උජුමග්ගෙනෙව ගච්ඡති. ථාමවා හොති යාව ජීවිතමරණපරියාදානා ථාමං උපදංසෙතා. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො රඤ්ඤො භද්දො අස්සාජානීයො රාජාරහො හොති රාජභොග්ගො, රඤ්ඤො අඞ්ගන්තෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති.

‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො හොති…පෙ…. අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස. කතමෙහි අට්ඨහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සීලවා හොති, පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නො අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී, සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු. යං ඛො පනස්ස භොජනං දෙන්ති – ලූඛං වා පණීතං වා – තං සක්කච්චංයෙව පරිභුඤ්ජති අවිහඤ්ඤමානො. ජෙගුච්ඡී හොති කායදුච්චරිතෙන වචීදුච්චරිතෙන මනොදුච්චරිතෙන; ජෙගුච්ඡී හොති අනෙකවිහිතානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා. සොරතො හොති සුඛසංවාසො, න අඤ්ඤෙ භික්ඛූ උබ්බෙජෙතා. යානි ඛො පනස්ස හොන්ති සාඨෙය්‍යානි කූටෙය්‍යානි ජිම්හෙය්‍යානි වඞ්කෙය්‍යානි, තානි යථාභූතං ආවිකත්තා හොති සත්ථරි වා විඤ්ඤූසු වා සබ්‍රහ්මචාරීසු. තෙසමස්ස සත්ථා වා විඤ්ඤූ වා සබ්‍රහ්මචාරී අභිනිම්මදනාය වායමති. සික්ඛිතා ඛො පන හොති. ‘කාමඤ්ඤෙ භික්ඛූ සික්ඛන්තු වා මා වා, අහමෙත්ථ සික්ඛිස්සාමී’ති චිත්තං උප්පාදෙති. ගච්ඡන්තො ඛො පන උජුමග්ගෙනෙව ගච්ඡති; තත්‍රායං උජුමග්ගො, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාසමාධි. ආරද්ධවීරියො විහරති – ‘කාමං තචො ච න්හාරු [නහාරු (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ච අට්ඨි ච අවසිස්සතු, සරීරෙ උපසුස්සතු මංසලොහිතං; යං තං පුරිසථාමෙන පුරිසවීරියෙන පුරිසපරක්කමෙන පත්තබ්බං, න තං අපාපුණිත්වා වීරියස්ස සණ්ඨානං භවිස්සතී’ති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො හොති…පෙ…. අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා’’ති . තතියං.

4. අස්සඛළුඞ්කසුත්තං

14. ‘‘අට්ඨ ච [අට්ඨ (සයා.)], භික්ඛවෙ, අස්සඛළුඞ්කෙ [අස්සඛලුඞ්කෙ (සී.)] දෙසෙස්සාමි අට්ඨ ච අස්සදොසෙ, අට්ඨ ච පුරිසඛළුඞ්කෙ අට්ඨ ච පුරිසදොසෙ. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, අට්ඨ අස්සඛළුඞ්කා අට්ඨ ච අස්සදොසා? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො අස්සඛළුඞ්කො ‘පෙහී’ති වුත්තො, විද්ධො සමානො චොදිතො සාරථිනා පච්ඡතො පටික්කමති, පිට්ඨිතො රථං පවත්තෙති. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො අස්සඛළුඞ්කො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො අස්සදොසො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො අස්සඛළුඞ්කො ‘පෙහී’ති වුත්තො, විද්ධො සමානො චොදිතො සාරථිනා පච්ඡා ලඞ්ඝති, කුබ්බරං හනති, තිදණ්ඩං භඤ්ජති. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො අස්සඛළුඞ්කො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො අස්සදොසො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො අස්සඛළුඞ්කො ‘පෙහී’ති වුත්තො, විද්ධො සමානො චොදිතො සාරථිනා රථීසාය සත්ථිං උස්සජ්ජිත්වා රථීසංයෙව අජ්ඣොමද්දති. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො අස්සඛළුඞ්කො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, තතියො අස්සදොසො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො අස්සඛළුඞ්කො ‘පෙහී’ති වුත්තො, විද්ධො සමානො චොදිතො සාරථිනා උම්මග්ගං ගණ්හති, උබ්බටුමං රථං කරොති. එවරූපොපි , භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො අස්සඛළුඞ්කො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථො අස්සදොසො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො අස්සඛළුඞ්කො ‘පෙහී’ති වුත්තො, විද්ධො සමානො චොදිතො සාරථිනා ලඞ්ඝති පුරිමකායං පග්ගණ්හති පුරිමෙ පාදෙ. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො අස්සඛළුඞ්කො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමො අස්සදොසො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො අස්සඛළුඞ්කො ‘පෙහී’ති වුත්තො, විද්ධො සමානො චොදිතො සාරථිනා අනාදියිත්වා සාරථිං අනාදියිත්වා පතොදලට්ඨිං [පතොදං (සී. පී.), පතොදයට්ඨිං (සයා. කං.)] දන්තෙහි මුඛාධානං [මුඛාය්‍යානං (ක.)] විධංසිත්වා යෙන කාමං පක්කමති. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො අස්සඛළුඞ්කො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, ඡට්ඨො අස්සදොසො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො අස්සඛළුඞ්කො ‘පෙහී’ති වුත්තො, විද්ධො සමානො චොදිතො සාරථිනා නෙව අභික්කමති නො පටික්කමති තත්ථෙව ඛීලට්ඨායී ඨිතො හොති. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො අස්සඛළුඞ්කො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, සත්තමො අස්සදොසො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො අස්සඛළුඞ්කො ‘පෙහී’ති වුත්තො, විද්ධො සමානො චොදිතො සාරථිනා පුරිමෙ ච පාදෙ සංහරිත්වා පච්ඡිමෙ ච පාදෙ සංහරිත්වා [සඞ්ඛරිත්වා (ක.)] තත්ථෙව චත්තාරො පාදෙ අභිනිසීදති. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො අස්සඛළුඞ්කො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, අට්ඨමො අස්සදොසො. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ අස්සඛළුඞ්කා අට්ඨ ච අස්සදොසා.

[විභ. 956] ‘‘කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, අට්ඨ පුරිසඛළුඞ්කා අට්ඨ ච පුරිසදොසා? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ භික්ඛුං ආපත්තියා චොදෙන්ති. සො භික්ඛු භික්ඛූහි ආපත්තියා චොදියමානො ‘න සරාමී’ති අසතියා නිබ්බෙඨෙති. සෙය්‍යථාපි සො, භික්ඛවෙ, අස්සඛළුඞ්කො ‘පෙහී’ති වුත්තො, විද්ධො සමානො චොදිතො සාරථිනා පච්ඡතො පටික්කමති, පිට්ඨිතො රථං වත්තෙති; තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුරිසඛළුඞ්කො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො පුරිසදොසො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ , භික්ඛූ භික්ඛුං ආපත්තියා චොදෙන්ති. සො භික්ඛු භික්ඛූහි ආපත්තියා චොදියමානො චොදකංයෙව පටිප්ඵරති – ‘කිං නු ඛො තුය්හං බාලස්ස අබ්‍යත්තස්ස භණිතෙන! ත්වම්පි නාම භණිතබ්බං මඤ්ඤසී’ති! සෙය්‍යථාපි සො, භික්ඛවෙ, අස්සඛළුඞ්කො ‘පෙහී’ති වුත්තො, විද්ධො සමානො චොදිතො සාරථිනා පච්ඡා ලඞ්ඝති, කුබ්බරං හනති, තිදණ්ඩං භඤ්ජති; තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුරිසඛළුඞ්කො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො පුරිසදොසො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ භික්ඛුං ආපත්තියා චොදෙන්ති. සො භික්ඛු භික්ඛූහි ආපත්තියා චොදියමානො චොදකස්සෙව පච්චාරොපෙති – ‘ත්වං ඛොසි ඉත්ථන්නාමං ආපත්තිං ආපන්නො, ත්වං තාව පඨමං පටිකරොහී’ති. සෙය්‍යථාපි සො, භික්ඛවෙ, අස්සඛළුඞ්කො ‘පෙහී’ති වුත්තො, විද්ධො සමානො චොදිතො සාරථිනා රථීසාය සත්ථිං උස්සජ්ජිත්වා රථීසංයෙව අජ්ඣොමද්දති; තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුරිසඛළුඞ්කො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, තතියො පුරිසදොසො.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ භික්ඛුං ආපත්තියා චොදෙන්ති. සො භික්ඛු භික්ඛූහි ආපත්තියා චොදියමානො අඤ්ඤෙනාඤ්ඤං පටිචරති, බහිද්ධා කථං අපනාමෙති, කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති. සෙය්‍යථාපි සො, භික්ඛවෙ, අස්සඛළුඞ්කො ‘පෙහී’ති වුත්තො, විද්ධො සමානො චොදිතො සාරථිනා උම්මග්ගං ගණ්හති, උබ්බටුමං රථං කරොති; තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුරිසඛළුඞ්කො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථො පුරිසදොසො.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ භික්ඛුං ආපත්තියා චොදෙන්ති. සො භික්ඛු භික්ඛූහි ආපත්තියා චොදියමානො සඞ්ඝමජ්ඣෙ බාහුවික්ඛෙපං කරොති. සෙය්‍යථාපි සො, භික්ඛවෙ , අස්සඛළුඞ්කො ‘පෙහී’ති වුත්තො, විද්ධො සමානො චොදිතො සාරථිනා ලඞ්ඝති, පුරිමකායං පග්ගණ්හති පුරිමෙ පාදෙ; තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුරිසඛළුඞ්කො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමො පුරිසදොසො.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ භික්ඛුං ආපත්තියා චොදෙන්ති. සො භික්ඛු භික්ඛූහි ආපත්තියා චොදියමානො අනාදියිත්වා සඞ්ඝං අනාදියිත්වා චොදකං සාපත්තිකොව යෙන කාමං පක්කමති. සෙය්‍යථාපි සො, භික්ඛවෙ, අස්සඛළුඞ්කො ‘පෙහී’ති වුත්තො, විද්ධො සමානො චොදිතො සාරථිනා අනාදියිත්වා සාරථිං අනාදියිත්වා පතොදලට්ඨිං දන්තෙහි මුඛාධානං විධංසිත්වා යෙන කාමං පක්කමති; තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුරිසඛළුඞ්කො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, ඡට්ඨො පුරිසදොසො.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ භික්ඛුං ආපත්තියා චොදෙන්ති. සො භික්ඛු භික්ඛූහි ආපත්තියා චොදියමානො ‘නෙවාහං ආපන්නොම්හි, න පනාහං ආපන්නොම්හී’ති සො තුණ්හීභාවෙන සඞ්ඝං විහෙඨෙති [විහෙසෙති (පී. ක.)]. සෙය්‍යථාපි සො, භික්ඛවෙ, අස්සඛළුඞ්කො ‘පෙහී’ති වුත්තො, විද්ධො සමානො චොදිතො සාරථිනා නෙව අභික්කමති නො පටික්කමති තත්ථෙව ඛීලට්ඨායී ඨිතො හොති; තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුරිසඛළුඞ්කො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, සත්තමො පුරිසදොසො.

“පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ භික්ඛුං ආපත්තියා චොදෙන්ති. සො භික්ඛු භික්ඛූහි ආපත්තියා චොදියමානො එවමාහ – ‘කිං නු ඛො තුම්හෙ ආයස්මන්තො අතිබාළ්හං මයි බ්‍යාවටා යාව [ඉදං පදං සීහළපොත්ථකෙ නත්ථි] ඉදානාහං සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සාමී’ති. සො සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිත්වා එවමාහ – ‘ඉදානි ඛො තුම්හෙ ආයස්මන්තො අත්තමනා හොථා’ති? සෙය්‍යථාපි සො, භික්ඛවෙ, අස්සඛළුඞ්කො ‘පෙහී’ති වුත්තො, විද්ධො සමානො චොදිතො සාරථිනා පුරිමෙ ච පාදෙ සංහරිත්වා පච්ඡිමෙ ච පාදෙ සංහරිත්වා තත්ථෙව චත්තාරො පාදෙ අභිනිසීදති; තථූපමාහං, භික්ඛවෙ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි. එවරූපොපි, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුරිසඛළුඞ්කො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, අට්ඨමො පුරිසදොසො. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ පුරිසඛළුඞ්කා අට්ඨ ච පුරිසදොසා”ති. චතුත්ථං.

5. මලසුත්තං

15. “අට්ඨිමානි , භික්ඛවෙ, මලානි. කතමානි අට්ඨ? අසජ්ඣායමලා, භික්ඛවෙ, මන්තා; අනුට්ඨානමලා, භික්ඛවෙ, ඝරා; මලං, භික්ඛවෙ, වණ්ණස්ස කොසජ්ජං; පමාදො, භික්ඛවෙ, රක්ඛතො මලං; මලං, භික්ඛවෙ, ඉත්ථියා දුච්චරිතං; මච්ඡෙරං, භික්ඛවෙ, දදතො මලං; මලා, භික්ඛවෙ, පාපකා අකුසලා ධම්මා අස්මිං ලොකෙ පරම්හි ච; තතො [තතො ච (ස්‍යා. පී.)], භික්ඛවෙ, මලා මලතරං අවිජ්ජා පරමං මලං. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ මලානී”ති.

“අසජ්ඣායමලා මන්තා, අනුට්ඨානමලා ඝරා;
මලං වණ්ණස්ස කොසජ්ජං, පමාදො රක්ඛතො මලං.

“මලිත්ථියා දුච්චරිතං, මච්ඡෙරං දදතො මලං;
මලා වෙ පාපකා ධම්මා, අස්මිං ලොකෙ පරම්හි ච;
තතො මලා මලතරං, අවිජ්ජා පරමං මල”න්ති. පඤ්චමං;

6. දූතෙය්‍යසුත්තං

16. [චූළව. 347] “අට්ඨහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු දූතෙය්‍යං ගන්තුමරහති. කතමෙහි අට්ඨහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සොතා ච හොති, සාවෙතා ච, උග්ගහෙතා ච, ධාරෙතා ච, විඤ්ඤාතා ච, විඤ්ඤාපෙතා ච, කුසලො ච සහිතාසහිතස්ස, නො ච කලහකාරකො – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු දූතෙය්‍යං ගන්තුමරහති. අට්ඨහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො සාරිපුත්තො දූතෙය්‍යං ගන්තුමරහති. කතමෙහි අට්ඨහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, සාරිපුත්තො සොතා ච හොති, සාවෙතා ච, උග්ගහෙතා ච, ධාරෙතා ච, විඤ්ඤාතා ච, විඤ්ඤාපෙතා ච, කුසලො ච සහිතාසහිතස්ස, නො ච කලහකාරකො. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො සාරිපුත්තො දූතෙය්‍යං ගන්තුමරහතී”ති.

“යො වෙ න බ්‍යථති [න වෙධති (සී.), න බ්‍යාධති (ස්‍යා. පී.)] පත්වා, පරිසං උග්ගවාදිනිං [උග්ගවාදිනං (සී.), උග්ගහවාදිනං (ස්‍යා. පී.), උග්ගතවාදිනිං (ක.)];

න ච හාපෙති වචනං, න ච ඡාදෙති සාසනං.

‘‘අසන්දිද්ධඤ්ච භණති [අසන්දිද්ධො ච අක්ඛාති (චූළව. 347)], පුච්ඡිතො න ච කුප්පති;
ස වෙ තාදිසකො භික්ඛු, දූතෙය්‍යං ගන්තුමරහතී’’ති. ඡට්ඨං;

7. පඨමබන්ධනසුත්තං

17. ‘‘අට්ඨහි, භික්ඛවෙ, ආකාරෙහි ඉත්ථී පුරිසං බන්ධති. කතමෙහි අට්ඨහි? රුණ්ණෙන, භික්ඛවෙ, ඉත්ථී පුරිසං බන්ධති; හසිතෙන, භික්ඛවෙ, ඉත්ථී පුරිසං බන්ධති; භණිතෙන, භික්ඛවෙ, ඉත්ථී පුරිසං බන්ධති; ආකප්පෙන, භික්ඛවෙ, ඉත්ථී පුරිසං බන්ධති ; වනභඞ්ගෙන, භික්ඛවෙ, ඉත්ථී පුරිසං බන්ධති; ගන්ධෙන, භික්ඛවෙ, ඉත්ථී පුරිසං බන්ධති; රසෙන, භික්ඛවෙ, ඉත්ථී පුරිසං බන්ධති; ඵස්සෙන, භික්ඛවෙ, ඉත්ථී පුරිසං බන්ධති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහාකාරෙහි ඉත්ථී පුරිසං බන්ධති. තෙ, භික්ඛවෙ, සත්තා සුබද්ධා [සුබන්ධා (සී.ස්‍යා. ක.)], යෙ [යෙව (ස්‍යා. පී. ක.)] ඵස්සෙන බද්ධා’’ති [බන්ධාති (සී. ස්‍යා. ක.)]. සත්තමං.

8. දුතියබන්ධනසුත්තං

18. ‘‘අට්ඨහි, භික්ඛවෙ, ආකාරෙහි පුරිසො ඉත්ථිං බන්ධති. කතමෙහි අට්ඨහි? රුණ්ණෙන, භික්ඛවෙ, පුරිසො ඉත්ථිං බන්ධති; හසිතෙන, භික්ඛවෙ, පුරිසො ඉත්ථිං බන්ධති; භණිතෙන, භික්ඛවෙ, පුරිසො ඉත්ථිං බන්ධති; ආකප්පෙන, භික්ඛවෙ, පුරිසො ඉත්ථිං බන්ධති; වනභඞ්ගෙන, භික්ඛවෙ, පුරිසො ඉත්ථිං බන්ධති; ගන්ධෙන, භික්ඛවෙ, පුරිසො ඉත්ථිං බන්ධති; රසෙන, භික්ඛවෙ , පුරිසො ඉත්ථිං බන්ධති; ඵස්සෙන, භික්ඛවෙ, පුරිසො ඉත්ථිං බන්ධති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහාකාරෙහි පුරිසො ඉත්ථිං බන්ධති. තෙ, භික්ඛවෙ, සත්තා සුබද්ධා, යෙ ඵස්සෙන බද්ධා’’ති. අට්ඨමං.

9. පහාරාදසුත්තං

19. එකං සමයං භගවා වෙරඤ්ජායං විහරති නළෙරුපුචිමන්දමූලෙ. අථ ඛො පහාරාදො අසුරින්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතං ඛො පහාරාදං අසුරින්දං භගවා එතදවොච –

‘‘අපි [කිං (ක.)] පන, පහාරාද , අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්තී’’ති? ‘‘අභිරමන්ති, භන්තෙ, අසුරා මහාසමුද්දෙ’’ති. ‘‘කති පන, පහාරාද, මහාසමුද්දෙ අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා [අබ්භුතධම්මා (ස්‍යා. ක.) චූළව. 384 පස්සිතබ්බං], යෙ දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්තී’’ති? ‘‘අට්ඨ, භන්තෙ, මහාසමුද්දෙ අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා, යෙ දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්ති. කතමෙ අට්ඨ? මහාසමුද්දො, භන්තෙ, අනුපුබ්බනින්නො අනුපුබ්බපොණො අනුපුබ්බපබ්භාරො , න ආයතකෙනෙව පපාතො. යම්පි, භන්තෙ, මහාසමුද්දො අනුපුබ්බනින්නො අනුපුබ්බපොණො අනුපුබ්බපබ්භාරො, න ආයතකෙනෙව පපාතො. අයං, භන්තෙ, මහාසමුද්දෙ පඨමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්ති.

‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, මහාසමුද්දො ඨිතධම්මො වෙලං නාතිවත්තති. යම්පි, භන්තෙ, මහාසමුද්දො ඨිතධම්මො වෙලං නාතිවත්තති; අයං [අයම්පි (ක.)], භන්තෙ, මහාසමුද්දෙ දුතියො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො යං දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්ති.

‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, මහාසමුද්දො න මතෙන කුණපෙන සංවසති [සංවත්තති (ස්‍යා.)]. යං හොති මහාසමුද්දෙ මතං කුණපං, තං ඛිප්පමෙව [ඛිප්පංයෙව (සී.), ඛිප්පංඑව (පී.), ඛිප්පඤ්ඤෙව (චූළව. 384)] තීරං වාහෙති, ථලං උස්සාරෙති. යම්පි, භන්තෙ, මහාසමුද්දො න මතෙන කුණපෙන සංවසති, යං හොති මහාසමුද්දෙ මතං කුණපං, තං ඛිප්පමෙව තීරං වාහෙති, ථලං උස්සාරෙති; අයං, භන්තෙ, මහාසමුද්දෙ තතියො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්ති.

‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, යා කාචි මහානදියො, සෙය්‍යථිදං – ගඞ්ගා යමුනා අචිරවතී සරභූ මහී, තා මහාසමුද්දං පත්වා [පත්තා (ක., චූළව. 384)] ජහන්ති පුරිමානි නාමගොත්තානි, ‘මහාසමුද්දො’ ත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡන්ති. යම්පි, භන්තෙ, යා කාචි මහානදියො, සෙය්‍යථිදං – ගඞ්ගා යමුනා අචිරවතී සරභූ මහී, තා මහාසමුද්දං පත්වා ජහන්ති පුරිමානි නාමගොත්තානි, ‘මහාසමුද්දො’ ත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡන්ති; අයං, භන්තෙ, මහාසමුද්දෙ චතුත්ථො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්ති.

‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, යා ච [යා කාචි (ස්‍යා. පී. ක.)] ලොකෙ සවන්තියො මහාසමුද්දං අප්පෙන්ති යා ච අන්තලික්ඛා ධාරා පපතන්ති, න තෙන මහාසමුද්දස්ස ඌනත්තං වා පූරත්තං වා පඤ්ඤායති. යම්පි, භන්තෙ, යා ච ලොකෙ සවන්තියො මහාසමුද්දං අප්පෙන්ති යා ච අන්තලික්ඛා ධාරා පපතන්ති, න තෙන මහාසමුද්දස්ස ඌනත්තං වා

පූරත්තං වා පඤ්ඤායති; අයං, භන්තෙ, මහාසමුද්දෙ පඤ්චමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්ති.

‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, මහාසමුද්දො එකරසො ලොණරසො. යම්පි, භන්තෙ, මහාසමුද්දො එකරසො ලොණරසො; අයං, භන්තෙ, මහාසමුද්දෙ ඡට්ඨො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්ති.

‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, මහාසමුද්දො බහුරතනො [පහූතරතනො (ක.)] අනෙකරතනො. තත්‍රිමානි රතනානි, සෙය්‍යථිදං – මුත්තා මණි වෙළුරියො සඞ්ඛො සිලා පවාළං රජතං ජාතරූපං ලොහිතඞ්කො මසාරගල්ලං. යම්පි, භන්තෙ, මහාසමුද්දො බහුරතනො අනෙකරතනො; තත්‍රිමානි රතනානි, සෙය්‍යථිදං – මුත්තා මණි වෙළුරියො සඞ්ඛො සිලා පවාළං රජතං ජාතරූපං ලොහිතඞ්කො මසාරගල්ලං. අයං, භන්තෙ, මහාසමුද්දෙ සත්තමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්ති.

‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, මහාසමුද්දො මහතං භූතානං ආවාසො. තත්‍රිමෙ භූතා – තිමි තිමිඞ්ගලො තිමිරපිඞ්ගලො [තිමිතිමිඞ්ගලා තිමිරපිඞ්ගලා (සී.), තිමිතිමිඞ්ගලා තිමිරමිඞ්ගලා (ස්‍යා. පී.)] අසුරා නාගා ගන්ධබ්බා. සන්ති මහාසමුද්දෙ යොජනසතිකාපි අත්තභාවා, ද්වියොජනසතිකාපි අත්තභාවා, තියොජනසතිකාපි අත්තභාවා, චතුයොජනසතිකාපි අත්තභාවා, පඤ්චයොජනසතිකාපි අත්තභාවා. යම්පි, භන්තෙ, මහාසමුද්දො මහතං භූතානං ආවාසො; තත්‍රිමෙ භූතා – තිමි තිමිඞ්ගලො තිමිරපිඞ්ගලො අසුරා නාගා ගන්ධබ්බා; සන්ති මහාසමුද්දෙ යොජනසතිකාපි අත්තභාවා…පෙ…. ද්වියොජන… තියොජන… චතුයොජන… පඤ්චයොජනසතිකාපි අත්තභාවා; අයං, භන්තෙ, මහාසමුද්දෙ අට්ඨමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්ති. ඉමෙ ඛො, භන්තෙ , මහාසමුද්දෙ අට්ඨ අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා, යෙ දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්තීති.

‘‘අපි පන, භන්තෙ, භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්තී’’ති? ‘‘අභිරමන්ති, පහාරාද, භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ’’ති. ‘‘කති පන, භන්තෙ, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා, යෙ දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්තී’’ති? ‘‘අට්ඨ, පහාරාද, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා, යෙ දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්ති. කතමෙ අට්ඨ? සෙය්‍යථාපි, පහාරාද, මහාසමුද්දො අනුපුබ්බනින්නො අනුපුබ්බපොණො අනුපුබ්බපබ්භාරො, න ආයතකෙනෙව පපාතො ; එවමෙවං ඛො, පහාරාද, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අනුපුබ්බසික්ඛා අනුපුබ්බකිරියා අනුපුබ්බපටිපදා, න ආයතකෙනෙව අඤ්ඤාපටිවෙධො. යම්පි, පහාරාද, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අනුපුබ්බසික්ඛා අනුපුබ්බකිරියා අනුපුබ්බපටිපදා, න ආයතකෙනෙව අඤ්ඤාපටිවෙධො. අයං, පහාරාද, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ පඨමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, පහාරාද, මහාසමුද්දො ඨිතධම්මො වෙලං නාතිවත්තති; එවමෙවං ඛො, පහාරාද, යං මයා සාවකානං සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තං තං මම සාවකා ජීවිතහෙතුපි නාතික්කමන්ති. යම්පි, පහාරාද, මයා සාවකානං සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තං තං මම සාවකා ජීවිතහෙතුපි නාතික්කමන්ති. අයං, පහාරාද, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ දුතියො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, පහාරාද, මහාසමුද්දො න මතෙන කුණපෙන සංවසති. යං හොති මහාසමුද්දෙ මතං කුණපං, තං ඛිප්පමෙව තීරං වාහෙති ථලං උස්සාරෙති; එවමෙවං ඛො, පහාරාද, යො සො පුග්ගලො දුස්සීලො පාපධම්මො අසුචිසඞ්කස්සරසමාචාරො පටිච්ඡන්නකම්මන්තො අස්සමණො සමණපටිඤ්ඤො අබ්‍රහ්මචාරී බ්‍රහ්මචාරිපටිඤ්ඤො අන්තොපූති අවස්සුතො කසම්බුජාතො, න තෙන සඞ්ඝො සංවසති; ඛිප්පමෙව නං සන්නිපතිත්වා උක්ඛිපති.

‘‘කිඤ්චාපි සො හොති මජ්ඣෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස සන්නිසින්නො, අථ ඛො සො ආරකාව සඞ්ඝම්හා සඞ්ඝො ච තෙන. යම්පි, පහාරාද, යො සො පුග්ගලො දුස්සීලො පාපධම්මො අසුචිසඞ්කස්සරසමාචාරො පටිච්ඡන්නකම්මන්තො අස්සමණො සමණපටිඤ්ඤො අබ්‍රහ්මචාරී බ්‍රහ්මචාරිපටිඤ්ඤො අන්තොපූති අවස්සුතො කසම්බුජාතො, න තෙන සඞ්ඝො සංවසති; ඛිප්පමෙව නං සන්නිපතිත්වා උක්ඛිපති; කිඤ්චාපි සො හොති මජ්ඣෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස සන්නිසින්නො, අථ ඛො සො ආරකාව සඞ්ඝම්හා සඞ්ඝො ච තෙන. අයං, පහාරාද, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ තතියො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, පහාරාද, යා කාචි මහානදියො, සෙය්‍යථිදං – ගඞ්ගා යමුනා අචිරවතී සරභූ මහී, තා මහාසමුද්දං පත්වා ජහන්ති පුරිමානි නාමගොත්තානි, ‘මහාසමුද්දො’ ත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡන්ති; එවමෙවං ඛො, පහාරාද, චත්තාරොමෙ වණ්ණා – ඛත්තියා, බ්‍රාහ්මණා, වෙස්සා, සුද්දා, තෙ තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිත්වා ජහන්ති පුරිමානි නාමගොත්තානි, ‘සමණා සක්‍යපුත්තියා’ ත්වෙව [සමණො සක්‍යපුත්තියො ත්වෙව (ස්‍යා. ක.)] සඞ්ඛං ගච්ඡන්ති. යම්පි, පහාරාද, චත්තාරොමෙ වණ්ණා – ඛත්තියා, බ්‍රාහ්මණා, වෙස්සා, සුද්දා, තෙ තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිත්වා ජහන්ති පුරිමානි නාමගොත්තානි, ‘සමණා සක්‍යපුත්තියා’ ත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡන්ති. අයං, පහාරාද, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ චතුත්ථො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, පහාරාද, යා ච ලොකෙ සවන්තියො මහාසමුද්දං අප්පෙන්ති යා ච අන්තලික්ඛා ධාරා පපතන්ති, න තෙන මහාසමුද්දස්ස ඌනත්තං වා පූරත්තං වා පඤ්ඤායති; එවමෙවං ඛො, පහාරාද, බහූ චෙපි භික්ඛූ අනුපාදිසෙසාය නිබ්බානධාතුයා පරිනිබ්බායන්ති, න තෙන නිබ්බානධාතුයා ඌනත්තං වා පූරත්තං වා පඤ්ඤායති. යම්පි, පහාරාද, බහූ චෙපි භික්ඛූ අනුපාදිසෙසාය නිබ්බානධාතුයා පරිනිබ්බායන්ති, න තෙන නිබ්බානධාතුයා ඌනත්තං වා පූරත්තං වා පඤ්ඤායති. අයං, පහාරාද, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ පඤ්චමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි , පහාරාද, මහාසමුද්දො එකරසො ලොණරසො; එවමෙවං ඛො, පහාරාද, අයං ධම්මවිනයො එකරසො, විමුත්තිරසො. යම්පි පහාරාද , අයං ධම්මවිනයො එකරසො, විමුත්තිරසො ; අයං, පහාරාද, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ ඡට්ඨො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, පහාරාද, මහාසමුද්දො බහුරතනො අනෙකරතනො; තත්‍රිමානි රතනානි, සෙය්‍යථීදං – මුත්තා මණි වෙළුරියො සඞ්ඛො සිලා පවාළං රජතං ජාතරූපං ලොහිතකො මසාරගල්ලං; එවමෙවං ඛො, පහාරාද, අයං ධම්මවිනයො බහුරතනො අනෙකරතනො. තත්‍රිමානි රතනානි, සෙය්‍යථීදං – චත්තාරො සතිපට්ඨානා, චත්තාරො සම්මප්පධානා, චත්තාරො ඉද්ධිපාදා, පඤ්චින්ද්‍රියානි, පඤ්ච බලානි, සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො. යම්පි, පහාරාද, අයං ධම්මවිනයො බහුරතනො අනෙකරතනො; තත්‍රිමානි රතනානි, සෙය්‍යථීදං – චත්තාරො සතිපට්ඨානා, චත්තාරො සම්මප්පධානා, චත්තාරො ඉද්ධිපාදා, පඤ්චින්ද්‍රියානි, පඤ්ච බලානි, සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො; අයං, පහාරාද, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ සත්තමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, පහාරාද, මහාසමුද්දො මහතං භූතානං ආවාසො; තත්‍රිමෙ භූතා – තිමි තිමිඞ්ගලො තිමිරපිඞ්ගලො අසුරා නාගා ගන්ධබ්බා; සන්ති මහාසමුද්දෙ යොජනසතිකාපි අත්තභාවා, ද්වියොජනසතිකාපි අත්තභාවා, තියොජනසතිකාපි අත්තභාවා, චතුයොජනසතිකාපි අත්තභාවා, පඤ්චයොජනසතිකාපි අත්තභාවා; එවමෙවං ඛො, පහාරාද, අයං ධම්මවිනයො මහතං භූතානං ආවාසො; තත්‍රිමෙ භූතා – සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො, සකදාගාමී සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො, අනාගාමී අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො, අරහා අරහත්තාය පටිපන්නො. යම්පි, පහාරාද, අයං ධම්මවිනයො මහතං භූතානං ආවාසො; තත්‍රිමෙ භූතා – සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො, සකදාගාමී සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො, අනාගාමී අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො, අරහා අරහත්තාය පටිපන්නො; අයං, පහාරාද, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අට්ඨමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්ති. ඉමෙ ඛො, පහාරාද, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අට්ඨ අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා, යෙ දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්තී’’ති. නවමං.

10. උපොසථසුත්තං

20. [චූළව. 383; උදා. 45; කථා. 346] එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති පුබ්බාරාමෙ මිගාරමාතුපාසාදෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා තදහුපොසථෙ භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතො නිසින්නො හොති. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො අභික්කන්තාය රත්තියා, නික්ඛන්තෙ පඨමෙ යාමෙ, උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තා, භන්තෙ, රත්ති, නික්ඛන්තො පඨමො යාමො, චිරනිසින්නො භික්ඛුසඞ්ඝො. උද්දිසතු, භන්තෙ, භගවා භික්ඛූනං පාතිමොක්ඛ’’න්ති.

එවං වුත්තෙ භගවා තුණ්හී අහොසි. දුතියම්පි ඛො ආයස්මා ආනන්දො අභික්කන්තාය රත්තියා, නික්ඛන්තෙ මජ්ඣිමෙ යාමෙ, උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තා, භන්තෙ , රත්ති, නික්ඛන්තො මජ්ඣිමො යාමො, චිරනිසින්නො භික්ඛුසඞ්ඝො. උද්දිසතු, භන්තෙ, භගවා භික්ඛූනං පාතිමොක්ඛ’’න්ති. දුතියම්පි ඛො භගවා තුණ්හී අහොසි. තතියම්පි ඛො ආයස්මා ආනන්දො අභික්කන්තාය රත්තියා, නික්ඛන්තෙ පච්ඡිමෙ යාමෙ, උද්ධස්තෙ අරුණෙ, නන්දිමුඛියා රත්තියා උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තා, භන්තෙ, රත්ති, නික්ඛන්තො පච්ඡිමො යාමො, උද්ධස්තං අරුණං, නන්දිමුඛී රත්ති; චිරනිසින්නො භික්ඛුසඞ්ඝො. උද්දිසතු, භන්තෙ, භගවා භික්ඛූනං පාතිමොක්ඛ’’න්ති. ‘‘අපරිසුද්ධා, ආනන්ද, පරිසා’’ති.

අථ ඛො ආයස්මතො මහාමොග්ගල්ලානස්ස එතදහොසි – ‘‘කං නු ඛො භගවා පුග්ගලං සන්ධාය එවමාහ – ‘අපරිසුද්ධා, ආනන්ද, පරිසා’’’ති? අථ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො සබ්බාවන්තං භික්ඛුසඞ්ඝං චෙතසා චෙතො පරිච්ච මනසාකාසි. අද්දසා ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තං පුග්ගලං දුස්සීලං පාපධම්මං අසුචිං සඞ්කස්සරසමාචාරං පටිච්ඡන්නකම්මන්තං අස්සමණං සමණපටිඤ්ඤං අබ්‍රහ්මචාරිං බ්‍රහ්මචාරිපටිඤ්ඤං අන්තොපූතිං අවස්සුතං කසම්බුජාතං මජ්ඣෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස නිසින්නං; දිස්වාන උට්ඨායාසනා යෙන සො පුග්ගලො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං පුග්ගලං එතදවොච – ‘‘උට්ඨෙහාවුසො, දිට්ඨොසි භගවතා. නත්ථි තෙ භික්ඛූහි සද්ධිං සංවාසො’’ති.

එවං වුත්තෙ සො පුග්ගලො තුණ්හී අහොසි. දුතියම්පි ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තං පුග්ගලං එතදවොච – ''උට්ඨෙහාවුසො, දිට්ඨොසි භගවතා. නත්ථි තෙ භික්ඛූහි සද්ධිං සංවාසො''ති. දුතියම්පි ඛො සො පුග්ගලො තුණ්හී අහොසි. තතියම්පි ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තං පුග්ගලං එතදවොච – ''උට්ඨෙහාවුසො, දිට්ඨොසි භගවතා. නත්ථි තෙ භික්ඛූහි සද්ධිං සංවාසො''ති. තතියම්පි ඛො සො පුග්ගලො තුණ්හී අහොසි.

අථ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තං පුග්ගලං බාහායං ගහෙත්වා බහිද්වාරකොට්ඨකා නික්ඛාමෙත්වා සූචිඝටිකං දත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං එතදවොච – ''නික්ඛාමිතො සො, භන්තෙ, පුග්ගලො මයා. පරිසුද්ධා පරිසා. උද්දිසතු, භන්තෙ, භගවා භික්ඛූනං පාතිමොක්ඛ''න්ති. ''අච්ඡරියං, මොග්ගල්ලාන, අබ්භුතං, මොග්ගල්ලාන! යාව බාහා ගහණාපි නාම සො මොඝපුරිසො ආගමිස්සතී''ති!

අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''තුම්හෙව දානි, භික්ඛවෙ, උපොසථං කරෙය්‍යාථ, පාතිමොක්ඛං උද්දිසෙය්‍යාථ. න දානාහං, භික්ඛවෙ, අජ්ජතග්ගෙ උපොසථං කරිස්සාමි, පාතිමොක්ඛං උද්දිසිස්සාමි. අට්ඨානමෙතං, භික්ඛවෙ, අනවකාසො යං තථාගතො අපරිසුද්ධාය පරිසාය පාතිමොක්ඛං උද්දිසෙය්‍ය''.

''අට්ඨිමෙ, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දෙ අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා, යෙ දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්ති. කතමෙ අට්ඨ? මහාසමුද්දො, භික්ඛවෙ, අනුපුබ්බනින්නො අනුපුබ්බපොණො අනුපුබ්බපබ්භාරො, න ආයතකෙනෙව පපාතො. යම්පි, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො අනුපුබ්බනින්නො අනුපුබ්බපොණො අනුපුබ්බපබ්භාරො, න ආයතකෙනෙව පපාතො; අයං, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දෙ පඨමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්ති…පෙ…. (යථා පුරිමෙ තථා විත්ථාරෙතබ්බො).

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො මහතං භූතානං ආවාසො. තත්‍රිමෙ භූතා – තිමි තිමිඞ්ගලො තිමිරපිඞ්ගලො අසුරා නාගා ගන්ධබ්බා. වසන්ති මහාසමුද්දෙ යොජනසතිකාපි අත්තභාවා…පෙ…. පඤ්චයොජනසතිකාපි අත්තභාවා . යම්පි, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො මහතං භූතානං ආවාසො; තත්‍රිමෙ භූතා – තිමි තිමිඞ්ගලො තිමිරපිඞ්ගලො අසුරා නාගා ගන්ධබ්බා; වසන්ති මහාසමුද්දෙ යොජනසතිකාපි අත්තභාවා…පෙ…. පඤ්චයොජනසතිකාපි අත්තභාවා; අයං, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දෙ අට්ඨමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්ති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දෙ අට්ඨ අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා, යං දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්ති.

''එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා, යෙ දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්ති. කතමෙ අට්ඨ? සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො අනුපුබ්බනින්නො අනුපුබ්බපොණො අනුපුබ්බපබ්භාරො, න ආයතකෙනෙව පපාතො; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අනුපුබ්බසික්ඛා අනුපුබ්බකිරියා අනුපුබ්බපටිපදා, න ආයතකෙනෙව අඤ්ඤාපටිවෙධො. යම්පි, භික්ඛවෙ, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අනුපුබ්බසික්ඛා අනුපුබ්බකිරියා අනුපුබ්බපටිපදා, න ආයතකෙනෙව අඤ්ඤාපටිවෙධො; අයං, භික්ඛවෙ, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ පඨමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්ති…පෙ…. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො මහතං භූතානං ආවාසො; තත්‍රිමෙ භූතා – තිමි තිමිඞ්ගලො තිමිරපිඞ්ගලො අසුරා නාගා ගන්ධබ්බා, වසන්ති මහාසමුද්දෙ යොජනසතිකාපි අත්තභාවා…පෙ…. පඤ්චයොජනසතිකාපි අත්තභාවා; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, අයං ධම්මවිනයො මහතං භූතානං ආවාසො. තත්‍රිමෙ භූතා – සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො…පෙ…. අරහා අරහත්තාය පටිපන්නො. යම්පි, භික්ඛවෙ, අයං ධම්මවිනයො මහතං භූතානං ආවාසො; තත්‍රිමෙ භූතා – සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො… පෙ…. අරහා අරහත්තාය පටිපන්නො; අයං, භික්ඛවෙ, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අට්ඨමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්ති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අට්ඨ අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා, යෙ දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්තී''ති. දසමං.

මහාවග්ගො දුතියො.

තස්සුද්දානං –

වෙරඤ්ජො සීහො ආජඤ්ඤං, ඛළුඞ්කෙන මලානි ච;
දූතෙය්‍යං ද්වෙ ච බන්ධනා, පහාරාදො උපොසථොති.

3. ගහපතිවග්ගො

1. පඨමඋග්ගසුත්තං

21. එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං . තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි ‘‘අට්ඨහි, භික්ඛවෙ, අච්ඡරියෙහි අබ්භුතෙහි ධම්මෙහි [අබ්භුතධම්මෙහි (සයා. ක.)] සමන්නාගතං උග්ගං ගහපතිං වෙසාලිකං ධාරෙථා’’ති. ඉදමවොච භගවා. ඉදං වත්වාන සුගතො උට්ඨායාසනා විහාරං පාවිසි.

අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන උග්ගස්ස ගහපතිනො වෙසාලිකස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. අථ ඛො උග්ගො ගහපති වෙසාලිකො යෙන සො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං භික්ඛුං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො උග්ගං ගහපතිං වෙසාලිකං සො භික්ඛු එතදවොච –

‘‘අට්ඨහි ඛො ත්වං, ගහපති, අච්ඡරියෙහි අබ්භුතෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භගවතා බ්‍යාකතො. කතමෙ තෙ, ගහපති, අට්ඨ අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා, යෙහි ත්වං සමන්නාගතො භගවතා බ්‍යාකතො’’ති? ‘‘න ඛො අහං, භන්තෙ, ජානාමි – කතමෙහි අට්ඨහි අච්ඡරියෙහි අබ්භුතෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භගවතා බ්‍යාකතොති. අපි ච, භන්තෙ, යෙ මෙ අට්ඨ අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා සංවිජ්ජන්ති, තං සුණොහි, සාධුකං මනසි කරොහි; භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, ගහපතී’’ති ඛො සො භික්ඛු උග්ගස්ස ගහපතිනො වෙසාලිකස්ස පච්චස්සොසි. උග්ගො ගහපති වෙසාලිකො එතදවොච – ‘‘යදාහං, භන්තෙ, භගවන්තං පඨමං දූරතොව අද්දසං; සහ දස්සනෙනෙව මෙ, භන්තෙ , භගවතො චිත්තං පසීදි. අයං ඛො මෙ, භන්තෙ, පඨමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො සංවිජ්ජති’’.

‘‘සො ඛො අහං, භන්තෙ, පසන්නචිත්තො භගවන්තං පයිරුපාසිං. තස්ස මෙ භගවා අනුපුබ්බිං කථං කථෙසි , සෙය්‍යථිදං – දානකථං සීලකථං සග්ගකථං; කාමානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං, නෙක්ඛම්මෙ ආනිසංසං පකාසෙසි. යදා මං භගවා අඤ්ඤාසි කල්ලචිත්තං මුදුචිත්තං විනීවරණචිත්තං උදග්ගචිත්තං පසන්නචිත්තං, අථ යා බුද්ධානං සාමුක්කංසිකා ධම්මදෙසනා තං පකාසෙසි – දුක්ඛං, සමුදයං, නිරොධං, මග්ගං. සෙය්‍යථාපි නාම සුද්ධං වත්ථං අපගතකාළකං සම්මදෙව රජනං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය; එවමෙවං ඛො මෙ තස්මිංයෙව ආසනෙ විරජං වීතමලං ධම්මචක්ඛුං උදපාදි – ‘යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං, සබ්බං තං නිරොධධම්ම’න්ති. සො ඛො අහං, භන්තෙ, දිට්ඨධම්මො පත්තධම්මො විදිතධම්මො පරියොගාළ්හධම්මො තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විගතකථංකථො වෙසාරජ්ජප්පත්තො අපරප්පච්චයො සත්ථුසාසනෙ තත්ථෙව බුද්ධඤ්ච ධම්මඤ්ච සඞ්ඝඤ්ච සරණං අගමාසිං, බ්‍රහ්මචරියපඤ්චමානි ච සික්ඛාපදානි සමාදියිං. අයං ඛො මෙ, භන්තෙ, දුතියො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො සංවිජ්ජති.

‘‘තස්ස මය්හං, භන්තෙ, චතස්සො කොමාරියො පජාපතියො අහෙසුං. අථ ඛ්වාහං, භන්තෙ, යෙන තා පජාපතියො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා තා පජාපතියො එතදවචං – ‘මයා ඛො, භගිනියො, බ්‍රහ්මචරියපඤ්චමානි සික්ඛාපදානි සමාදින්නානි [සමාදිණ්ණානි (සී. ක.)]. යා ඉච්ඡති සා ඉධෙව භොගෙ ච භුඤ්ජතු පුඤ්ඤානි ච කරොතු, සකානි වා ඤාතිකුලානි ගච්ඡතු. හොති වා පන පුරිසාධිප්පායො, කස්ස වො දම්මී’ති? එවං වුත්තෙ සා, භන්තෙ, ජෙට්ඨා පජාපති මං එතදවොච – ‘ඉත්ථන්නාමස්ස මං, අය්‍යපුත්ත, පුරිසස්ස දෙහී’ති. අථ ඛො අහං, භන්තෙ, තං පුරිසං පක්කොසාපෙත්වා වාමෙන හත්ථෙන පජාපතිං ගහෙත්වා දක්ඛිණෙන හත්ථෙන භිඞ්ගාරං ගහෙත්වා තස්ස පුරිසස්ස ඔණොජෙසිං. කොමාරිං ඛො පනාහං, භන්තෙ, දාරං පරිච්චජන්තො නාභිජානාමි චිත්තස්ස අඤ්ඤථත්තං. අයං ඛො මෙ, භන්තෙ, තතියො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො සංවිජ්ජති.

‘‘සංවිජ්ජන්ති ඛො පන මෙ, භන්තෙ, කුලෙ භොගා. තෙ ච ඛො අප්පටිවිභත්තා සීලවන්තෙහි කල්‍යාණධම්මෙහි. අයං ඛො මෙ, භන්තෙ, චතුත්ථො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො සංවිජ්ජති.

‘‘යං ඛො පනාහං, භන්තෙ, භික්ඛුං පයිරුපාසාමි; සක්කච්චංයෙව පයිරුපාසාමි, නො අසක්කච්චං. අයං ඛො මෙ, භන්තෙ, පඤ්චමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො සංවිජ්ජති.

‘‘සො චෙ, භන්තෙ, මෙ ආයස්මා ධම්මං දෙසෙති; සක්කච්චංයෙව සුණොමි, නො අසක්කච්චං. නො චෙ මෙ සො ආයස්මා ධම්මං දෙසෙති, අහමස්ස ධම්මං දෙසෙමි. අයං ඛො මෙ, භන්තෙ ඡට්ඨො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො සංවිජ්ජති.

‘‘අනච්ඡරියං ඛො පන මං, භන්තෙ, දෙවතා උපසඞ්කමිත්වා ආරොචෙන්ති – ‘ස්වාක්ඛාතො, ගහපති, භගවතා ධම්මො’ති. එවං වුත්තෙ අහං, භන්තෙ, තා දෙවතා එවං වදාමි – ‘වදෙය්‍යාථ වා එවං ඛො තුම්හෙ දෙවතා නො වා වදෙය්‍යාථ, අථ ඛො ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො’ති. න ඛො පනාහං, භන්තෙ, අභිජානාමි තතොනිදානං චිත්තස්ස උන්නතිං [උණ්ණතිං (ක.) ධ. ස. 1121; විභ. 843, 845 පස්සිතබ්බං] – ‘මං වා දෙවතා උපසඞ්කමන්ති, අහං වා දෙවතාහි සද්ධිං සල්ලපාමී’ති. අයං ඛො මෙ, භන්තෙ, සත්තමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො සංවිජ්ජති.

‘‘යානිමානි, භන්තෙ, භගවතා දෙසිතානි පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානි, නාහං තෙසං කිඤ්චි අත්තනි අප්පහීනං සමනුපස්සාමි. අයං ඛො මෙ, භන්තෙ, අට්ඨමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො සංවිජ්ජති. ඉමෙ ඛො මෙ, භන්තෙ, අට්ඨ අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා සංවිජ්ජන්ති. න ච ඛො අහං ජානාමි – කතමෙහි චාහං [කතමෙහිපහං (සී.), කතමෙහිපාහං (පී. ක.)] අට්ඨහි අච්ඡරියෙහි අබ්භුතෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භගවතා බ්‍යාකතො’’ති.

අථ ඛො සො භික්ඛු උග්ගස්ස ගහපතිනො වෙසාලිකස්ස නිවෙසනෙ පිණ්ඩපාතං ගහෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි. අථ ඛො සො භික්ඛු පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො භික්ඛු යාවතකො අහොසි උග්ගෙන ගහපතිනා වෙසාලිකෙන සද්ධිං කථාසල්ලාපො, තං සබ්බං භගවතො ආරොචෙසි.

‘‘සාධු සාධු, භික්ඛු! යථා තං උග්ගො ගහපති වෙසාලිකො සම්මා බ්‍යාකරමානො බ්‍යාකරෙය්‍ය, ඉමෙහෙව ඛො, භික්ඛු, අට්ඨහි අච්ඡරියෙහි අබ්භුතෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො උග්ගො ගහපති වෙසාලිකො මයා බ්‍යාකතො. ඉමෙහි ච පන, භික්ඛු, අට්ඨහි අච්ඡරියෙහි අබ්භුතෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතං උග්ගං ගහපතිං වෙසාලිකං ධාරෙහී’’ති. පඨමං.

2. දුතියඋග්ගසුත්තං

22. එකං සමයං භගවා වජ්ජීසු විහරති හත්ථිගාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘අට්ඨහි, භික්ඛවෙ, අච්ඡරියෙහි අබ්භුතෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතං උග්ගං ගහපතිං හත්ථිගාමකං ධාරෙථා’’ති. ඉදමවොච භගවා. ඉදං වත්වාන සුගතො උට්ඨායාසනා විහාරං පාවිසි.

අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන උග්ගස්ස ගහපතිනො හත්ථිගාමකස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. අථ ඛො උග්ගො ගහපති හත්ථිගාමකො යෙන සො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං භික්ඛුං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො උග්ගං ගහපතිං හත්ථිගාමකං සො භික්ඛු එතදවොච – ‘‘අට්ඨහි ඛො ත්වං, ගහපති, අච්ඡරියෙහි අබ්භුතෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භගවතා බ්‍යාකතො. කතමෙ තෙ, ගහපති, අට්ඨ අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා, යෙහි ත්වං සමන්නාගතො භගවතා බ්‍යාකතො’’ති?

‘‘න ඛො අහං, භන්තෙ, ජානාමි – කතමෙහි අට්ඨහි අච්ඡරියෙහි අබ්භුතෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භගවතා බ්‍යාකතොති. අපි ච, භන්තෙ, යෙ මෙ අට්ඨ අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා සංවිජ්ජන්ති, තං සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි; භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, ගහපතී’’ති ඛො සො භික්ඛු උග්ගස්ස ගහපතිනො හත්ථිගාමකස්ස පච්චස්සොසි. උග්ගො ගහපති හත්ථිගාමකො එතදවොච – ‘‘යදාහං, භන්තෙ, නාගවනෙ පරිචරන්තො භගවන්තං පඨමං දූරතොව අද්දසං; සහ දස්සනෙනෙව මෙ, භන්තෙ, භගවතො චිත්තං පසීදි, සුරාමදො ච පහීයි. අයං ඛො මෙ, භන්තෙ, පඨමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො සංවිජ්ජති.

‘‘සො ඛො අහං, භන්තෙ, පසන්නචිත්තො භගවන්තං පයිරුපාසිං. තස්ස මෙ භගවා අනුපුබ්බිං කථං කථෙසි, සෙය්‍යථිදං – දානකථං සීලකථං සග්ගකථං; කාමානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං, නෙක්ඛම්මෙ ආනිසංසං පකාසෙසි. යදා මං භගවා අඤ්ඤාසි කල්ලචිත්තං මුදුචිත්තං විනීවරණචිත්තං උදග්ගචිත්තං පසන්නචිත්තං, අථ යා බුද්ධානං සාමුක්කංසිකා ධම්මදෙසනා තං පකාසෙසි – දුක්ඛං, සමුදයං, නිරොධං, මග්ගං. සෙය්‍යථාපි නාම සුද්ධං වත්ථං අපගතකාළකං සම්මදෙව රජනං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය; එවමෙවං ඛො මෙ තස්මිංයෙව ආසනෙ විරජං වීතමලං ධම්මචක්ඛුං උදපාදි – ‘යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං, සබ්බං තං නිරොධධම්ම’න්ති. සො ඛො අහං, භන්තෙ, දිට්ඨධම්මො පත්තධම්මො විදිතධම්මො පරියොගාළ්හධම්මො තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විගතකථංකථො වෙසාරජ්ජප්පත්තො අපරප්පච්චයො සත්ථුසාසනෙ තත්ථෙව බුද්ධඤ්ච ධම්මඤ්ච සඞ්ඝඤ්ච සරණං අගමාසිං, බ්‍රහ්මචරියපඤ්චමානි ච සික්ඛාපදානි සමාදියිං. අයං ඛො මෙ, භන්තෙ, දුතියො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො සංවිජ්ජති.

‘‘තස්ස මය්හං, භන්තෙ, චතස්සො කොමාරියො පජාපතියො අහෙසුං. අථ ඛ්වාහං, භන්තෙ, යෙන තා පජාපතියො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා තා පජාපතියො එතදවචං – ‘මයා ඛො, භගිනියො, බ්‍රහ්මචරියපඤ්චමානි සික්ඛාපදානි සමාදින්නානි. යා ඉච්ඡති සා ඉධෙව භොගෙ ච භුඤ්ජතු පුඤ්ඤානි ච කරොතු, සකානි වා ඤාතිකුලානි ගච්ඡතු. හොති වා පන පුරිසාධිප්පායො, කස්ස වො දම්මී’ති? එවං වුත්තෙ සා, භන්තෙ, ජෙට්ඨා පජාපති මං එතදවොච – ‘ඉත්ථන්නාමස්ස මං, අය්‍යපුත්ත, පුරිසස්ස දෙහී’ති. අථ ඛො අහං, භන්තෙ, තං පුරිසං පක්කොසාපෙත්වා වාමෙන හත්ථෙන පජාපතිං ගහෙත්වා දක්ඛිණෙන හත්ථෙන භිඞ්ගාරං ගහෙත්වා තස්ස පුරිසස්ස ඔණොජෙසිං. කොමාරිං ඛො පනාහං, භන්තෙ, දාරං පරිච්චජන්තො නාභිජානාමි චිත්තස්ස අඤ්ඤථත්තං. අයං ඛො මෙ, භන්තෙ, තතියො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො සංවිජ්ජති.

‘‘සංවිජ්ජන්ති ඛො පන මෙ, භන්තෙ, කුලෙ භොගා. තෙ ච ඛො අප්පටිවිභත්තා සීලවන්තෙහි කල්‍යාණධම්මෙහි. අයං ඛො මෙ, භන්තෙ, චතුත්ථො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො සංවිජ්ජති.

‘‘යං ඛො පනාහං, භන්තෙ, භික්ඛුං පයිරුපාසාමි; සක්කච්චංයෙව පයිරුපාසාමි, නො අසක්කච්චං. සො චෙ මෙ ආයස්මා ධම්මං දෙසෙති; සක්කච්චංයෙව සුණොමි, නො අසක්කච්චං. නො චෙ මෙ සො ආයස්මා ධම්මං දෙසෙති, අහමස්ස ධම්මං දෙසෙමි. අයං ඛො මෙ, භන්තෙ, පඤ්චමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො සංවිජ්ජති.

‘‘අනච්ඡරියං ඛො පන, භන්තෙ, සඞ්ඝෙ නිමන්තිතෙ දෙවතා උපසඞ්කමිත්වා ආරොචෙන්ති – ‘අසුකො, ගහපති, භික්ඛු උභතොභාගවිමුත්තො අසුකො පඤ්ඤාවිමුත්තො අසුකො කායසක්ඛී අසුකො දිට්ඨිප්පත්තො [දිට්ඨප්පත්තො (ක.)] අසුකො සද්ධාවිමුත්තො අසුකො ධම්මානුසාරී අසුකො සද්ධානුසාරී අසුකො සීලවා කල්‍යාණධම්මො අසුකො දුස්සීලො පාපධම්මො’ති. සඞ්ඝං ඛො පනාහං, භන්තෙ, පරිවිසන්තො නාභිජානාමි එවං චිත්තං උප්පාදෙන්තො – ‘ඉමස්ස වා ථොකං දෙමි ඉමස්ස වා බහුක’න්ති. අථ ඛ්වාහං, භන්තෙ, සමචිත්තොව දෙමි. අයං ඛො මෙ, භන්තෙ, ඡට්ඨො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො සංවිජ්ජති.

‘‘අනච්ඡරියං ඛො පන මං, භන්තෙ, දෙවතා උපසඞ්කමිත්වා ආරොචෙන්ති – ‘ස්වාක්ඛාතො, ගහපති, භගවතා ධම්මො’ති. එවං වුත්තෙ අහං, භන්තෙ, තා දෙවතා එවං වදෙමි – ‘වදෙය්‍යාථ වා එවං ඛො තුම්හෙ දෙවතා නො වා වදෙය්‍යාථ, අථ ඛො ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො’ති. න ඛො පනාහං, භන්තෙ, අභිජානාමි තතොනිදානං චිත්තස්ස උන්නතිං – ‘මං වා දෙවතා උපසඞ්කමන්ති, අහං වා දෙවතාහි සද්ධිං සල්ලපාමී’ති. අයං ඛො මෙ, භන්තෙ, සත්තමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො සංවිජ්ජති.

‘‘සචෙ ඛො පනාහං, භන්තෙ, භගවතො පඨමතරං කාලං කරෙය්‍යං, අනච්ඡරියං ඛො පනෙතං යං මං භගවා එවං බ්‍යාකරෙය්‍ය – ‘නත්ථි තං සංයොජනං යෙන සංයුත්තො උග්ගො ගහපති හත්ථිගාමකො පුන ඉමං ලොකං ආගච්ඡෙය්‍යා’ති. අයං ඛො මෙ, භන්තෙ, අට්ඨමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො සංවිජ්ජති. ඉමෙ ඛො මෙ, භන්තෙ, අට්ඨ අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා සංවිජ්ජන්ති. න ච ඛො අහං ජානාමි – කතමෙහි චාහං අට්ඨහි අච්ඡරියෙහි අබ්භුතෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භගවතා බ්‍යාකතො’’ති.

‘‘අථ ඛො සො භික්ඛු උග්ගස්ස ගහපතිනො හත්ථිගාමකස්ස නිවෙසනෙ පිණ්ඩපාතං ගහෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි. අථ ඛො සො භික්ඛු පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො භික්ඛු යාවතකො අහොසි උග්ගෙන ගහපතිනා හත්ථිගාමකෙන සද්ධිං කථාසල්ලාපො, තං සබ්බං භගවතො ආරොචෙසි.

‘‘සාධු සාධු, භික්ඛු! යථා තං උග්ගො ගහපති හත්ථිගාමකො සම්මා බ්‍යාකරමානො බ්‍යාකරෙය්‍ය, ඉමෙහෙව ඛො භික්ඛු, අට්ඨහි අච්ඡරියෙහි අබ්භුතෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො උග්ගො ගහපති හත්ථිගාමකො මයා බ්‍යාකතො. ඉමෙහි ච පන, භික්ඛු, අට්ඨහි අච්ඡරියෙහි අබ්භුතෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතං උග්ගං ගහපතිං හත්ථිගාමකං ධාරෙහී’’ති. දුතියං.

3. පඨමහත්ථකසුත්තං

23. එකං සමයං භගවා ආළවියං විහරති අග්ගාළවෙ චෙතියෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘සත්තහි , භික්ඛවෙ, අච්ඡරියෙහි අබ්භුතෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතං හත්ථකං ආළවකං ධාරෙථ. කතමෙහි සත්තහි? සද්ධො හි, භික්ඛවෙ, හත්ථකො ආළවකො; සීලවා, භික්ඛවෙ, හත්ථකො ආළවකො; හිරිමා, භික්ඛවෙ, හත්ථකො ආළවකො; ඔත්තප්පී, භික්ඛවෙ, හත්ථකො ආළවකො; බහුස්සුතො, භික්ඛවෙ, හත්ථකො ආළවකො; චාගවා, භික්ඛවෙ, හත්ථකො ආළවකො; පඤ්ඤවා, භික්ඛවෙ, හත්ථකො ආළවකො – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තහි අච්ඡරියෙහි අබ්භුතෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතං හත්ථකං ආළවකං ධාරෙථා’’ති. ඉදමවොච භගවා. ඉදං වත්වාන සුගතො උට්ඨායාසනා විහාරං පාවිසි.

අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන හත්ථකස්ස ආළවකස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. අථ ඛො හත්ථකො ආළවකො යෙන සො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං භික්ඛුං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො හත්ථකං ආළවකං සො භික්ඛු එතදවොච –

‘‘සත්තහි ඛො ත්වං, ආවුසො, අච්ඡරියෙහි අබ්භුතෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භගවතා බ්‍යාකතො. කතමෙහි සත්තහි? ‘සද්ධො, භික්ඛවෙ, හත්ථකො ආළවකො; සීලවා…පෙ.… හිරිමා… ඔත්තප්පී… බහුස්සුතො… චාගවා… පඤ්ඤවා, භික්ඛවෙ, හත්ථකො ආළවකො’ති. ඉමෙහි ඛො ත්වං, ආවුසො, සත්තහි අච්ඡරියෙහි අබ්භුතෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භගවතා බ්‍යාකතො’’ති. ‘‘කච්චිත්ථ, භන්තෙ, න කොචි ගිහී අහොසි ඔදාතවසනො’’ති? ‘‘න හෙත්ථ, ආවුසො , කොචි ගිහී අහොසි ඔදාතවසනො’’ති. ‘‘සාධු, භන්තෙ, යදෙත්ථ න කොචි ගිහී අහොසි ඔදාතවසනො’’ති.

අථ ඛො සො භික්ඛු හත්ථකස්ස ආළවකස්ස නිවෙසනෙ පිණ්ඩපාතං ගහෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි . අථ ඛො සො භික්ඛු පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි ; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච –

‘‘ඉධාහං, භන්තෙ, පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන හත්ථකස්ස ආළවකස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදිං. අථ ඛො, භන්තෙ, හත්ථකො ආළවකො යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා මං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො අහං, භන්තෙ, හත්ථකං ආළවකං එතදවචං – ‘සත්තහි ඛො ත්වං, ආවුසො, අච්ඡරියෙහි අබ්භුතෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භගවතා බ්‍යාකතො. කතමෙහි සත්තහි? සද්ධො, භික්ඛවෙ, හත්ථකො ආළවකො; සීලවා…පෙ…. හිරිමා… ඔත්තප්පී… බහුස්සුතො… චාගවා… පඤ්ඤවා, භික්ඛවෙ, හත්ථකො ආළවකොති. ඉමෙහි ඛො ත්වං, ආවුසො, සත්තහි අච්ඡරියෙහි අබ්භුතෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භගවතා බ්‍යාකතො’ති.

‘‘එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, හත්ථකො මං එතදවොච – ‘කච්චිත්ථ, භන්තෙ, න කොචි ගිහී අහොසි ඔදාතවසනො’ති? ‘න හෙත්ථ, ආවුසො, කොචි ගිහී අහොසි ඔදාතවසනො’ති. ‘සාධු, භන්තෙ, යදෙත්ථ න කොචි ගිහී අහොසි ඔදාතවසනො’’’ති.

‘‘සාධු සාධු, භික්ඛු! අප්පිච්ඡො සො, භික්ඛු, කුලපුත්තො . සන්තෙයෙව අත්තනි කුසලධම්මෙ න ඉච්ඡති පරෙහි ඤායමානෙ [පඤ්ඤාපයමානෙ (ක.)]. තෙන හි ත්වං, භික්ඛු, ඉමිනාපි අට්ඨමෙන අච්ඡරියෙන අබ්භුතෙන ධම්මෙන සමන්නාගතං හත්ථකං ආළවකං ධාරෙහි, යදිදං අප්පිච්ඡතායා’’ති. තතියං.

4. දුතියහත්ථකසුත්තං

24. එකං සමයං භගවා ආළවියං විහරති අග්ගාළවෙ චෙතියෙ. අථ ඛො හත්ථකො ආළවකො පඤ්චමත්තෙහි උපාසකසතෙහි පරිවුතො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො හත්ථකං ආළවකං භගවා එතදවොච – ‘‘මහතී ඛො ත්‍යායං, හත්ථක, පරිසා. කථං පන ත්වං, හත්ථක, ඉමං මහතිං පරිසං සඞ්ගණ්හාසී’’ති? ‘‘යානිමානි, භන්තෙ, භගවතා දෙසිතානි [අ. නි. 4.32; දී. නි. 3.313] චත්තාරි සඞ්ගහවත්ථූනි, තෙහාහං [තෙනාහං (සී.)] ඉමං මහතිං පරිසං සඞ්ගණ්හාමි. අහං, භන්තෙ, යං ජානාමි – ‘අයං දානෙන සඞ්ගහෙතබ්බො’ති, තං දානෙන සඞ්ගණ්හාමි; යං ජානාමි – ‘අයං පෙය්‍යවජ්ජෙන සඞ්ගහෙතබ්බො’ති, තං පෙය්‍යවජ්ජෙන සඞ්ගණ්හාමි; යං ජානාමි – ‘අයං අත්ථචරියාය සඞ්ගහෙතබ්බො’ති, තං අත්ථචරියාය සඞ්ගණ්හාමි; යං ජානාමි – ‘අයං සමානත්තතාය සඞ්ගහෙතබ්බො’ති, තං සමානත්තතාය සඞ්ගණ්හාමි. සංවිජ්ජන්ති ඛො පන මෙ, භන්තෙ, කුලෙ භොගා. දලිද්දස්ස ඛො නො තථා සොතබ්බං මඤ්ඤන්තී’’ති. ‘‘සාධු සාධු, හත්ථක! යොනි ඛො ත්‍යායං, හත්ථක, මහතිං පරිසං සඞ්ගහෙතුං. යෙ හි කෙචි, හත්ථක, අතීතමද්ධානං මහතිං පරිසං සඞ්ගහෙසුං, සබ්බෙ තෙ ඉමෙහෙව චතූහි සඞ්ගහවත්ථූහි මහතිං පරිසං සඞ්ගහෙසුං. යෙපි හි කෙචි, හත්ථක, අනාගතමද්ධානං මහතිං පරිසං සඞ්ගණ්හිස්සන්ති , සබ්බෙ තෙ ඉමෙහෙව චතූහි සඞ්ගහවත්ථූහි මහතිං පරිසං සඞ්ගණ්හිස්සන්ති. යෙපි හි කෙචි, හත්ථක, එතරහි මහතිං පරිසං සඞ්ගණ්හන්ති, සබ්බෙ තෙ ඉමෙහෙව චතූහි සඞ්ගහවත්ථූහි මහතිං පරිසං සඞ්ගණ්හන්තී’’ති.

අථ ඛො හත්ථකො ආළවකො භගවතා ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතො සමාදපිතො සමුත්තෙජිතො සම්පහංසිතො උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි . අථ ඛො භගවා අචිරපක්කන්තෙ හත්ථකෙ ආළවකෙ භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘අට්ඨහි, භික්ඛවෙ, අච්ඡරියෙහි අබ්භුතෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතං හත්ථකං ආළවකං ධාරෙථ. කතමෙහි අට්ඨහි? සද්ධො, භික්ඛවෙ, හත්ථකො ආළවකො; සීලවා, භික්ඛවෙ…පෙ…. හිරිමා… ඔත්තප්පී… බහුස්සුතො… චාගවා… පඤ්ඤවා, භික්ඛවෙ, හත්ථකො ආළවකො; අප්පිච්ඡො, භික්ඛවෙ, හත්ථකො ආළවකො. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහි අච්ඡරියෙහි අබ්භුතෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතං හත්ථකං ආළවකං ධාරෙථා’’ති. චතුත්ථං.

5. මහානාමසුත්තං

25. එකං සමයං භගවා සක්කෙසු විහරති කපිලවත්ථුස්මිං නිග්‍රොධාරාමෙ. අථ ඛො මහානාමො සක්කො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො මහානාමො සක්කො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, උපාසකො හොතී’’ති? ‘‘යතො ඛො, මහානාම, බුද්ධං සරණං ගතො හොති, ධම්මං සරණං ගතො හොති, සඞ්ඝං සරණං ගතො හොති; එත්තාවතා ඛො, මහානාම, උපාසකො හොතී’’ති.

‘‘කිත්තාවතා පන, භන්තෙ, උපාසකො සීලවා හොතී’’ති? ‘‘යතො ඛො, මහානාම , උපාසකො පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති, මුසාවාදා පටිවිරතො හොති, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො හොති; එත්තාවතා ඛො, මහානාම, උපාසකො සීලවා හොතී’’ති.

‘‘කිත්තාවතා පන, භන්තෙ, උපාසකො අත්තහිතාය පටිපන්නො හොති, නො පරහිතායා’’ති? ‘‘යතො ඛො, මහානාම, උපාසකො අත්තනාව සද්ධාසම්පන්නො හොති, නො පරං සද්ධාසම්පදාය සමාදපෙති [සමාදාපෙති (?)]; අත්තනාව සීලසම්පන්නො හොති, නො පරං සීලසම්පදාය සමාදපෙති; අත්තනාව චාගසම්පන්නො හොති, නො පරං චාගසම්පදාය සමාදපෙති; අත්තනාව භික්ඛූනං දස්සනකාමො හොති, නො පරං භික්ඛූනං දස්සනෙ සමාදපෙති;

අත්තනාව සද්ධම්මං සොතුකාමො හොති, නො පරං සද්ධම්මස්සවනෙ සමාදපෙති; අත්තනාව සුතානං ධම්මානං ධාරණජාතිකො හොති, නො පරං ධම්මධාරණාය සමාදපෙති; අත්තනාව සුතානං ධම්මානං අත්ථූපපරික්ඛිතා හොති, නො පරං අත්ථූපපරික්ඛාය සමාදපෙති; අත්තනාව අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො හොති, නො පරං ධම්මානුධම්මප්පටිපත්තියා සමාදපෙති. එත්තාවතා ඛො, මහානාම, උපාසකො අත්තහිතාය පටිපන්නො හොති, නො පරහිතායා''ති.

''කිත්තාවතා පන, භන්තෙ, උපාසකො අත්තහිතාය ච පටිපන්නො හොති පරහිතාය චා''ති? ''යතො ඛො, මහානාම, උපාසකො අත්තනා ච සද්ධාසම්පන්නො හොති, පරඤ්ච සද්ධාසම්පදාය සමාදපෙති; අත්තනා ච සීලසම්පන්නො හොති, පරඤ්ච සීලසම්පදාය සමාදපෙති; අත්තනා ච චාගසම්පන්නො හොති, පරඤ්ච චාගසම්පදාය සමාදපෙති; අත්තනා ච භික්ඛූනං දස්සනකාමො හොති, පරඤ්ච භික්ඛූනං දස්සනෙ සමාදපෙති; අත්තනා ච සද්ධම්මං සොතුකාමො හොති, පරඤ්ච සද්ධම්මස්සවනෙ සමාදපෙති; අත්තනා ච සුතානං ධම්මානං ධාරණජාතිකො හොති, පරඤ්ච ධම්මධාරණාය සමාදපෙති; අත්තනා ච සුතානං ධම්මානං අත්ථූපපරික්ඛිතා හොති, පරඤ්ච අත්ථූපපරික්ඛාය සමාදපෙති, අත්තනා ච අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො හොති, පරඤ්ච ධම්මානුධම්මප්පටිපත්තියා සමාදපෙති. එත්තාවතා ඛො, මහානාම, උපාසකො අත්තහිතාය ච පටිපන්නො හොති පරහිතාය චා''ති. පඤ්චමං.

6. ජීවකසුත්තං

26. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ජීවකම්බවනෙ. අථ ඛො ජීවකො කොමාරභච්චො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ජීවකො කොමාරභච්චො භගවන්තං එතදවොච – ''කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, උපාසකො හොති''ති? ''යතො ඛො, ජීවක, බුද්ධං සරණං ගතො හොති, ධම්මං සරණං ගතො හොති, සඞ්ඝං සරණං ගතො හොති; එත්තාවතා ඛො ජීවක, උපාසකො හොතී''ති.

''කිත්තාවතා පන, භන්තෙ, උපාසකො සීලවා හොතී''ති? ''යතො ඛො, ජීවක, උපාසකො පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති…පෙ…. සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො හොති; එත්තාවතා ඛො, ජීවක, උපාසකො සීලවා හොතී''ති.

''කිත්තාවතා පන, භන්තෙ, උපාසකො අත්තහිතාය පටිපන්නො හොති, නො පරහිතායා''ති? ''යතො ඛො, ජීවක, උපාසකො අත්තනාව සද්ධාසම්පන්නො හොති, නො පරං සද්ධාසම්පදාය සමාදපෙති…පෙ…. අත්තනාව අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො හොති, නො පරං ධම්මානුධම්මප්පටිපත්තියා සමාදපෙති. එත්තාවතා ඛො, ජීවක, උපාසකො අත්තහිතාය පටිපන්නො හොති, නො පරහිතායා''ති.

''කිත්තාවතා පන, භන්තෙ, උපාසකො අත්තහිතාය ච පටිපන්නො හොති පරහිතාය චා''ති? ''යතො ඛො, ජීවක, උපාසකො අත්තනා ච සද්ධාසම්පන්නො හොති, පරඤ්ච සද්ධාසම්පදාය සමාදපෙති; අත්තනා ච සීලසම්පන්නො හොති, පරඤ්ච සීලසම්පදාය සමාදපෙති; අත්තනා ච චාගසම්පන්නො හොති, පරඤ්ච චාගසම්පදාය සමාදපෙති; අත්තනා ච භික්ඛූනං දස්සනකාමො හොති, පරඤ්ච භික්ඛූනං දස්සනෙ සමාදපෙති; අත්තනා ච සද්ධම්මං සොතුකාමො හොති, පරඤ්ච සද්ධම්මස්සවනෙ සමාදපෙති; අත්තනා ච සුතානං ධම්මානං ධාරණජාතිකො හොති, පරඤ්ච ධම්මධාරණාය සමාදපෙති; අත්තනා ච සුතානං ධම්මානං අත්ථූපපරික්ඛිතා හොති, පරඤ්ච අත්ථූපපරික්ඛාය සමාදපෙති; අත්තනා ච අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො හොති, පරඤ්ච ධම්මානුධම්මප්පටිපත්තියා සමාදපෙති. එත්තාවතා ඛො, ජීවක, උපාසකො අත්තහිතාය ච පටිපන්නො හොති පරහිතාය චා''ති. ඡට්ඨං.

7. පඨමබලසුත්තං

27. ''අට්ඨිමානි , භික්ඛවෙ, බලානි. කතමානි අට්ඨ? රුණ්ණබලා, භික්ඛවෙ, දාරකා, කොධබලා මාතුගාමා, ආවුධබලා චොරා, ඉස්සරියබලා රාජානො, උජ්ඣත්තිබලා බාලා, නිජ්ඣත්තිබලා පණ්ඩිතා, පටිසඞ්ඛානබලා බහුස්සුතා, ඛන්තිබලා සමණබ්‍රාහ්මණා – ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ බලානී''ති. සත්තමං.

8. දුතියබලසුත්තං

28. අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං භගවා එතදවොච – ''කති නු ඛො, සාරිපුත්ත, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො බලානි, යෙහි බලෙහි සමන්නාගතො ඛීණාසවො භික්ඛු ආසවානං ඛයං පටිජානාති – 'ඛීණා මෙ ආසවා'''ති? ''අට්ඨ, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො බලානි, යෙහි බලෙහි සමන්නාගතො ඛීණාසවො භික්ඛු ආසවානං ඛයං පටිජානාති – 'ඛීණා මෙ ආසවා'''ති.

‘‘කතමානි අට්ඨ? [අ. නි. 10.90; පටි. ම. 2.44] ඉධ, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො අනිච්චතො සබ්බෙ සඞ්ඛාරා යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුදිට්ඨා හොන්ති. යම්පි, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො අනිච්චතො සබ්බෙ සඞ්ඛාරා යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුදිට්ඨා හොන්ති, ඉදම්පි, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො බලං හොති, යං බලං ආගම්ම ඛීණාසවො භික්ඛු ආසවානං ඛයං පටිජානාති – ‘ඛීණා මෙ ආසවා’’’ති.

‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො අඞ්ගාරකාසූපමා කාමා යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුදිට්ඨා හොන්ති. යම්පි, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො අඞ්ගාරකාසූපමා කාමා යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුදිට්ඨා හොන්ති, ඉදම්පි, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො බලං හොති, යං බලං ආගම්ම ඛීණාසවො භික්ඛු ආසවානං ඛයං පටිජානාති – ‘ඛීණා මෙ ආසවා’’’ති.

‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො විවෙකනින්නං චිත්තං හොති විවෙකපොණං විවෙකපබ්භාරං විවෙකට්ඨං නෙක්ඛම්මාභිරතං බ්‍යන්තිභූතං සබ්බසො ආසවට්ඨානියෙහි ධම්මෙහි. යම්පි, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො විවෙකනින්නං චිත්තං හොති විවෙකපොණං විවෙකපබ්භාරං විවෙකට්ඨං නෙක්ඛම්මාභිරතං බ්‍යන්තිභූතං සබ්බසො ආසවට්ඨානියෙහි ධම්මෙහි, ඉදම්පි, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො බලං හොති, යං බලං ආගම්ම ඛීණාසවො භික්ඛු ආසවානං ඛයං පටිජානාති – ‘ඛීණා මෙ ආසවා’’’ති.

‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො චත්තාරො සතිපට්ඨානා භාවිතා හොන්ති සුභාවිතා. යම්පි, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො චත්තාරො සතිපට්ඨානා භාවිතා හොන්ති සුභාවිතා, ඉදම්පි, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො බලං හොති, යං බලං ආගම්ම ඛීණාසවො භික්ඛු ආසවානං ඛයං පටිජානාති – ‘ඛීණා මෙ ආසවා’’’ති.

‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො චත්තාරො ඉද්ධිපාදා භාවිතා හොන්ති සුභාවිතා…පෙ…. පඤ්චින්ද්‍රියානි භාවිතානි හොන්ති සුභාවිතානි…පෙ…. සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා හොන්ති සුභාවිතා…පෙ…. අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො භාවිතො හොති සුභාවිතො. යම්පි, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො භාවිතො හොති සුභාවිතො, ඉදම්පි, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො බලං හොති, යං බලං ආගම්ම ඛීණාසවො භික්ඛු ආසවානං ඛයං පටිජානාති – ‘ඛීණා මෙ ආසවා’’’ති.

‘‘ඉමානි ඛො, භන්තෙ, අට්ඨ ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො බලානි, යෙහි බලෙහි සමන්නාගතො ඛීණාසවො භික්ඛු ආසවානං ඛයං පටිජානාති – ‘ඛීණා මෙ ආසවා’’’ති. අට්ඨමං.

9. අක්ඛණසුත්තං

29. ‘‘‘ඛණකිච්චො ලොකො, ඛණකිච්චො ලොකො’ති, භික්ඛවෙ, අස්සුතවා පුථුජ්ජනො භාසති, නො ච ඛො සො ජානාති ඛණං වා අක්ඛණං වා. අට්ඨිමෙ, භික්ඛවෙ, අක්ඛණා අසමයා බ්‍රහ්මචරියවාසාය. කතමෙ අට්ඨ? ඉධ, භික්ඛවෙ, තථාගතො ච ලොකෙ උප්පන්නො හොති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා, ධම්මො ච දෙසියති ඔපසමිකො පරිනිබ්බානිකො සම්බොධගාමී සුගතප්පවෙදිතො; අයඤ්ච පුග්ගලො නිරයං උපපන්නො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො අක්ඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, තථාගතො ච ලොකෙ උප්පන්නො හොති…පෙ…. සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා, ධම්මො ච දෙසියති ඔපසමිකො පරිනිබ්බානිකො සම්බොධගාමී සුගතප්පවෙදිතො; අයඤ්ච පුග්ගලො තිරච්ඡානයොනිං උපපන්නො හොති…පෙ….

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ…පෙ…. අයඤ්ච පුග්ගලො පෙත්තිවිසයං උපපන්නො හොති…පෙ….

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ…පෙ…. අයඤ්ච පුග්ගලො අඤ්ඤතරං දීඝායුකං දෙවනිකායං උපපන්නො හොති…පෙ. ….

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ…පෙ…. අයඤ්ච පුග්ගලො පච්චන්තිමෙසු ජනපදෙසු පච්චාජාතො හොති, සො ච හොති අවිඤ්ඤාතාරෙසු මිලක්ඛෙසු [මිලක්ඛූසු (ස්‍යා. ක.) දී. නි. 3.358], යත්ථ නත්ථි ගති භික්ඛූනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං…පෙ…. පඤ්චමො අක්ඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ…පෙ…. අයඤ්ච පුග්ගලො මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු පච්චාජාතො හොති, සො ච හොති මිච්ඡාදිට්ඨිකො විපරීතදස්සනො – ‘නත්ථි දින්නං, නත්ථි යිට්ඨං, නත්ථි හුතං, නත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො, නත්ථි අයං ලොකො, නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි මාතා, නත්ථි පිතා, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා සම්මා පටිපන්නා යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තී’ති…පෙ….

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ...පෙ.... අයඤ්ච පුග්ගලො මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු පච්චාජාතො හොති , සො ච හොති දුප්පඤ්ඤො ජළො එළමූගො අප්පටිබලො සුභාසිතදුබ්භාසිතස්ස අත්ථමඤ්ඤාතුං. අයං, භික්ඛවෙ, සත්තමො අක්ඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, තථාගතො ච ලොකෙ අනුප්පන්නො හොති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො...පෙ.... සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා. ධම්මො ච න දෙසියති ඔපසමිකො පරිනිබ්බානිකො සම්බොධගාමී සුගතප්පවෙදිතො. අයඤ්ච පුග්ගලො මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු පච්චාජාතො හොති, සො ච හොති පඤ්ඤවා අජළො අනෙළමූගො පටිබලො සුභාසිතදුබ්භාසිතස්ස අත්ථමඤ්ඤාතුං. අයං, භික්ඛවෙ, අට්ඨමො අක්ඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය. ‘ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ අක්ඛණා අසමයා බ්‍රහ්මචරියවාසාය’’’.

‘‘එකොව ඛො, භික්ඛවෙ, ඛණො ච සමයො ච බ්‍රහ්මචරියවාසාය. කතමො එකො? ඉධ, භික්ඛවෙ, තථාගතො ච ලොකෙ උප්පන්නො හොති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථී සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා. ධම්මො ච දෙසියති ඔපසමිකො පරිනිබ්බානිකො සම්බොධගාමී සුගතප්පවෙදිතො. අයඤ්ච පුග්ගලො මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු පච්චාජාතො හොති, සො ච හොති පඤ්ඤවා අජළො අනෙළමූගො පටිබලො සුභාසිතදුබ්භාසිතස්ස අත්ථමඤ්ඤාතුං. අයං, භික්ඛවෙ, එකොව ඛණො ච සමයො ච බ්‍රහ්මචරියවාසායා’’ති.

‘‘මනුස්සලාභං [මනුස්සලොකං (ස්‍යා.)] ලද්ධාන, සද්ධම්මෙ සුප්පවෙදිතෙ;
යෙ ඛණං නාධිගච්ඡන්ති, අතිනාමෙන්ති තෙ ඛණං.

‘‘බහූ හි අක්ඛණා වුත්තා, මග්ගස්ස අන්තරායිකා;
කදාචි කරහචි ලොකෙ, උප්පජ්ජන්ති තථාගතා.

‘‘තයිදං [තස්සිදං (ක.)] සම්මුඛීභූතං, යං ලොකස්මිං සුදුල්ලභං;
මනුස්සපටිලාභො ච, සද්ධම්මස්ස ච දෙසනා;
අලං වායමිතුං තත්ථ, අත්තකාමෙන [අත්ථකාමෙන (සී. ස්‍යා. ක.)] ජන්තුනා.

‘‘කථං විජඤ්ඤා සද්ධම්මං, ඛණො වෙ [වො (ස්‍යා.)] මා උපච්චගා;
ඛණාතීතා හි සොචන්ති, නිරයම්හි සමප්පිතා.

‘‘ඉධ චෙ නං විරාධෙති, සද්ධම්මස්ස නියාමතං [නියාමිතං (ස්‍යා.)];
වාණිජොව අතීතත්ථො, චිරත්තං [චිරන්තං (ක.)] අනුතපිස්සති.

‘‘අවිජ්ජානිවුතො පොසො, සද්ධම්මං අපරාධිකො;
ජාතිමරණසංසාරං, චිරං පච්චනුභොස්සති.

‘‘යෙ ච ලද්ධා මනුස්සත්තං, සද්ධම්මෙ සුප්පවෙදිතෙ;
අකංසු සත්ථු වචනං, කරිස්සන්ති කරොන්ති වා.

‘‘ඛණං පච්චවිදුං ලොකෙ, බ්‍රහ්මචරියං අනුත්තරං;
යෙ මග්ගං පටිපජ්ජිංසු, තථාගතප්පවෙදිතං.

‘‘යෙ සංවරා චක්ඛුමතා, දෙසිතාදිච්චබන්ධුනා;
තෙසු [තෙසං (ක.)] ගුත්තො සදා සතො, විහරෙ අනවස්සුතො.

‘‘සබ්බෙ අනුසයෙ ඡෙත්වා, මාරධෙය්‍යපරානුගෙ;
තෙ වෙ පාරඞ්ගතා [පාරගතා (සී. ස්‍යා. පී.)] ලොකෙ, යෙ පත්තා ආසවක්ඛය’’න්ති. නවමං;

10. අනුරුද්ධමහාවිතක්කසුත්තං

30. එකං සමයං භගවා භග්ගෙසු විහරති සුංසුමාරගිරෙ භෙසකළාවනෙ මිගදායෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා අනුරුද්ධො චෙතීසු විහරති පාචීනවංසදායෙ. අථ ඛො ආයස්මතො අනුරුද්ධස්ස රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ‘‘අප්පිච්ඡස්සායං ධම්මො, නායං ධම්මො මහිච්ඡස්ස; සන්තුට්ඨස්සායං ධම්මො , නායං ධම්මො අසන්තුට්ඨස්ස; පවිවිත්තස්සායං ධම්මො, නායං ධම්මො සඞ්ගණිකාරාමස්ස; ආරද්ධවීරියස්සායං ධම්මො, නායං ධම්මො කුසීතස්ස; උපට්ඨිතස්සතිස්සායං [උපට්ඨිතසතිස්සායං (සී. ස්‍යා. පී.)] ධම්මො, නායං ධම්මො මුට්ඨස්සතිස්ස [මුට්ඨසතිස්ස (සී. ස්‍යා. පී.)]; සමාහිතස්සායං ධම්මො, නායං ධම්මො අසමාහිතස්ස; පඤ්ඤවතො අයං ධම්මො, නායං ධම්මො දුප්පඤ්ඤස්සා’’ති.

අථ ඛො භගවා ආයස්මතො අනුරුද්ධස්ස චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය; එවමෙවං – භග්ගෙසු සුංසුමාරගිරෙ භෙසකළාවනෙ මිගදායෙ අන්තරහිතො චෙතීසු පාචීනවංසදායෙ ආයස්මතො අනුරුද්ධස්ස සම්මුඛෙ පාතුරහොසි. නිසීදි භගවා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ. ආයස්මාපි ඛො අනුරුද්ධො භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං

නිසින්නං ඛො ආයස්මන්තං අනුරුද්ධං භගවා එතදවොච –

‘‘සාධු සාධු, අනුරුද්ධ! සාධු ඛො ත්වං, අනුරුද්ධ, (යං තං මහාපුරිසවිතක්කං) [සත්ත මහාපුරිසවිතක්කෙ (සී. පී.) දී. නි. 3.358] විතක්කෙසි – ‘අප්පිච්ඡස්සායං ධම්මො, නායං ධම්මො මහිච්ඡස්ස; සන්තුට්ඨස්සායං ධම්මො, නායං ධම්මො අසන්තුට්ඨස්ස; පවිවිත්තස්සායං ධම්මො, නායං ධම්මො සඞ්ගණිකාරාමස්ස; ආරද්ධවීරියස්සායං ධම්මො, නායං ධම්මො කුසීතස්ස; උපට්ඨිතස්සතිස්සායං ධම්මො, නායං ධම්මො මුට්ඨස්සතිස්ස; සමාහිතස්සායං ධම්මො, නායං ධම්මො අසමාහිතස්ස; පඤ්ඤවතො අයං ධම්මො, නායං ධම්මො දුප්පඤ්ඤස්සා’ති. තෙන හි ත්වං, අනුරුද්ධ, ඉමම්පි අට්ඨමං මහාපුරිසවිතක්කං විතක්කෙහි – ‘නිප්පපඤ්චාරාමස්සායං ධම්මො නිප්පපඤ්චරතිනො, නායං ධම්මො පපඤ්චාරාමස්ස පපඤ්චරතිනො’’’ති.

‘‘යතො ඛො ත්වං, අනුරුද්ධ, ඉමෙ අට්ඨ මහාපුරිසවිතක්කෙ විතක්කෙස්සසි, තතො ත්වං, අනුරුද්ධ, යාවදෙව [යාවදෙ (සං. නි. 2.152)] ආකඞ්ඛිස්සසි, විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරිස්සසි.

‘‘යතො ඛො ත්වං, අනුරුද්ධ, ඉමෙ අට්ඨ මහාපුරිසවිතක්කෙ විතක්කෙස්සසි, තතො ත්වං, අනුරුද්ධ, යාවදෙව ආකඞ්ඛිස්සසි, විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරිස්සසි.

‘‘යතො ඛො ත්වං, අනුරුද්ධ, ඉමෙ අට්ඨ මහාපුරිසවිතක්කෙ විතක්කෙස්සසි, තතො ත්වං, අනුරුද්ධ , යාවදෙව ආකඞ්ඛිස්සසි, පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරිස්සසි සතො ච සම්පජානො සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදිස්සසි යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – ‘උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී’ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරිස්සසි.

‘‘යතො ඛො ත්වං, අනුරුද්ධ, ඉමෙ අට්ඨ මහාපුරිසවිතක්කෙ විතක්කෙස්සසි, තතො ත්වං, අනුරුද්ධ, යාවදෙව ආකඞ්ඛිස්සසි, සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරිස්සසි.

‘‘යතො ඛො ත්වං, අනුරුද්ධ, ඉමෙ ච අට්ඨ මහාපුරිසවිතක්කෙ විතක්කෙස්සසි, ඉමෙසඤ්ච චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී භවිස්සසි අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, තතො තුය්හං, අනුරුද්ධ, සෙය්‍යථාපි නාම ගහපතිස්ස වා ගහපතිපුත්තස්ස වා නානාරත්තානං දුස්සානං දුස්සකරණ්ඩකො පූරො; එවමෙවං තෙ පංසුකූලචීවරං ඛායිස්සති සන්තුට්ඨස්ස විහරතො රතියා අපරිතස්සාය ඵාසුවිහාරාය ඔක්කමනාය නිබ්බානස්ස.

‘‘යතො ඛො ත්වං, අනුරුද්ධ, ඉමෙ ච අට්ඨ මහාපුරිසවිතක්කෙ විතක්කෙස්සසි, ඉමෙසඤ්ච චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී භවිස්සසි අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, තතො තුය්හං, අනුරුද්ධ, සෙය්‍යථාපි නාම ගහපතිස්ස වා ගහපතිපුත්තස්ස වා සාලීනං ඔදනො විචිතකාළකො අනෙකසූපො අනෙකබ්‍යඤ්ජනො; එවමෙවං තෙ පිණ්ඩියාලොපභොජනං ඛායිස්සති සන්තුට්ඨස්ස විහරතො රතියා අපරිතස්සාය ඵාසුවිහාරාය ඔක්කමනාය නිබ්බානස්ස.

‘‘යතො ඛො ත්වං, අනුරුද්ධ, ඉමෙ ච අට්ඨ මහාපුරිසවිතක්කෙ විතක්කෙස්සසි, ඉමෙසඤ්ච චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී භවිස්සසි අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, තතො තුය්හං, අනුරුද්ධ, සෙය්‍යථාපි නාම ගහපතිස්ස වා ගහපතිපුත්තස්ස වා කූටාගාරං උල්ලිත්තාවලිත්තං නිවාතං ඵුසිතග්ගළං පිහිතවාතපානං; එවමෙවං තෙ රුක්ඛමූලසෙනාසනං ඛායිස්සති සන්තුට්ඨස්ස විහරතො රතියා අපරිතස්සාය ඵාසුවිහාරාය ඔක්කමනාය නිබ්බානස්ස.

‘‘යතො ඛො ත්වං, අනුරුද්ධ, ඉමෙ ච අට්ඨ මහාපුරිසවිතක්කෙ විතක්කෙස්සසි, ඉමෙසඤ්ච චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී භවිස්සසි අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, තතො තුය්හං, අනුරුද්ධ , සෙය්‍යථාපි නාම ගහපතිස්ස වා ගහපතිපුත්තස්ස වා පල්ලඞ්කො ගොනකත්ථතො පටිකත්ථතො පටලිකත්ථතො කදලිමිගපවරපච්චත්ථරණො [කාදලි… පච්චත්ථරණො (සී.)] සඋත්තරච්ඡදො උභතොලොහිතකූපධානො; එවමෙවං තෙ තිණසන්ථාරකසයනාසනං ඛායිස්සති සන්තුට්ඨස්ස විහරතො රතියා අපරිතස්සාය ඵාසුවිහාරාය ඔක්කමනාය නිබ්බානස්ස.

‘‘යතො ඛො ත්වං, අනුරුද්ධ, ඉමෙ ච අට්ඨ මහාපුරිසවිතක්කෙ විතක්කෙස්සසි, ඉමෙසඤ්ච චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී භවිස්සසි අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, තතො තුය්හං, අනුරුද්ධ,

සෙය්‍යථාපි නාම ගහපතිස්ස වා ගහපතිපුත්තස්ස වා නානාභෙසජ්ජානි, සෙය්‍යථිදං – සප්පි නවනීතං තෙලං මධු ඵාණිතං; එවමෙවං තෙ පූතිමුත්තභෙසජ්ජං ඛායිස්සති සන්තුට්ඨස්ස විහරතො රතියා අපරිතස්සාය ඵාසුවිහාරාය ඔක්කමනාය නිබ්බානස්ස. තෙන හි ත්වං, අනුරුද්ධ, ආයතිකම්පි වස්සාවාසං ඉධෙව චෙතීසු පාචීනවංසදායෙ විහරෙය්‍යාසී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො ආයස්මා අනුරුද්ධො භගවතො පච්චස්සොසි.

අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං අනුරුද්ධං ඉමිනා ඔවාදෙන ඔවදිත්වා – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙවං – චෙතීසු පාචීනවංසදායෙ අන්තරහිතො භග්ගෙසු සුංසුමාරගිරෙ භෙසකළාවනෙ මිගදායෙ පාතුරහොසීති. නිසීදි භගවා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ. නිසජ්ජ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘අට්ඨ ඛො, භික්ඛවෙ, මහාපුරිසවිතක්කෙ දෙසෙස්සාමි, තං සුණාථ…පෙ.… කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, අට්ඨ මහාපුරිසවිතක්කා? අප්පිච්ඡස්සායං, භික්ඛවෙ, ධම්මො, නායං ධම්මො මහිච්ඡස්ස; සන්තුට්ඨස්සායං, භික්ඛවෙ, ධම්මො, නායං ධම්මො අසන්තුට්ඨස්ස; පවිවිත්තස්සායං, භික්ඛවෙ, ධම්මො, නායං ධම්මො සඞ්ගණිකාරාමස්ස; ආරද්ධවීරියස්සායං, භික්ඛවෙ, ධම්මො, නායං ධම්මො කුසීතස්ස; උපට්ඨිතස්සතිස්සායං, භික්ඛවෙ, ධම්මො, නායං ධම්මො මුට්ඨස්සතිස්ස; සමාහිතස්සායං, භික්ඛවෙ, ධම්මො, නායං ධම්මො අසමාහිතස්ස; පඤ්ඤවතො අයං, භික්ඛවෙ, ධම්මො, නායං ධම්මො දුප්පඤ්ඤස්ස; නිප්පපඤ්චාරාමස්සායං, භික්ඛවෙ, ධම්මො නිප්පපඤ්චරතිනො, නායං ධම්මො පපඤ්චාරාමස්ස පපඤ්චරතිනො’’.

‘‘‘අප්පිච්ඡස්සායං , භික්ඛවෙ, ධම්මො, නායං ධම්මො මහිච්ඡස්සා’ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අප්පිච්ඡො සමානො ‘අප්පිච්ඡොති මං ජානෙය්‍යු’න්ති න ඉච්ඡති, සන්තුට්ඨො සමානො ‘සන්තුට්ඨොති මං ජානෙය්‍යු’න්ති න ඉච්ඡති, පවිවිත්තො සමානො ‘පවිවිත්තොති මං ජානෙය්‍යු’න්ති න ඉච්ඡති, ආරද්ධවීරියො සමානො ‘ආරද්ධවීරියොති මං ජානෙය්‍යු’න්ති න ඉච්ඡති, උපට්ඨිතස්සති සමානො ‘උපට්ඨිතස්සතීති මං ජානෙය්‍යු’න්ති න ඉච්ඡති, සමාහිතො සමානො ‘සමාහිතොති මං ජානෙය්‍යු’න්ති න ඉච්ඡති, පඤ්ඤවා සමානො ‘පඤ්ඤවාති මං ජානෙය්‍යු’න්ති න ඉච්ඡති, නිප්පපඤ්චාරාමො සමානො ‘නිප්පපඤ්චාරාමොති මං ජානෙය්‍යු’න්ති න ඉච්ඡති. ‘අප්පිච්ඡස්සායං, භික්ඛවෙ, ධම්මො, නායං ධම්මො මහිච්ඡස්සා’ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

‘‘‘සන්තුට්ඨස්සායං, භික්ඛවෙ, ධම්මො, නායං ධම්මො අසන්තුට්ඨස්සා’ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං, කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරචීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙන. ‘සන්තුට්ඨස්සායං, භික්ඛවෙ, ධම්මො, නායං ධම්මො අසන්තුට්ඨස්සා’ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

‘‘‘පවිවිත්තස්සායං, භික්ඛවෙ, ධම්මො, නායං ධම්මො සඞ්ගණිකාරාමස්සා’ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං, කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පවිවිත්තස්ස විහරතො භවන්ති උපසඞ්කමිතාරො භික්ඛූ භික්ඛුනියො උපාසකා උපාසිකායො රාජානො රාජමහාමත්තා තිත්ථියා තිත්ථියසාවකා. තත්‍ර භික්ඛු විවෙකනින්නෙන චිත්තෙන විවෙකපොණෙන විවෙකපබ්භාරෙන විවෙකට්ඨෙන නෙක්ඛම්මාභිරතෙන අඤ්ඤදත්ථු උය්‍යොජනිකපටිසංයුත්තංයෙව කථං කත්තා [පවත්තා (ක.)] හොති. ‘පවිවිත්තස්සායං , භික්ඛවෙ, ධම්මො, නායං ධම්මො සඞ්ගණිකාරාමස්සා’ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

‘‘‘ආරද්ධවීරියස්සායං, භික්ඛවෙ, ධම්මො, නායං ධම්මො කුසීතස්සා’ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං, කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ආරද්ධවීරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු. ‘ආරද්ධවීරියස්සායං , භික්ඛවෙ, ධම්මො, නායං ධම්මො කුසීතස්සා’ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

‘‘‘උපට්ඨිතස්සතිස්සායං , භික්ඛවෙ, ධම්මො, නායං ධම්මො මුට්ඨස්සතිස්සා’ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සතිමා හොති පරමෙන සතිනෙපක්කෙන සමන්නාගතො, චිරකතම්පි චිරභාසිතම්පි සරිතා අනුස්සරිතා. ‘උපට්ඨිතස්සතිස්සායං, භික්ඛවෙ, ධම්මො, නායං ධම්මො, මුට්ඨස්සතිස්සා’ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

‘‘‘සමාහිතස්සායං, භික්ඛවෙ, ධම්මො, නායං ධම්මො අසමාහිතස්සා’ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි…පෙ.… චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ‘සමාහිතස්සායං, භික්ඛවෙ, ධම්මො, නායං ධම්මො අසමාහිතස්සා’ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

‘‘‘පඤ්ඤවතො අයං, භික්ඛවෙ, ධම්මො, නායං ධම්මො දුප්පඤ්ඤස්සා’ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පඤ්ඤවා හොති උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා. ‘පඤ්ඤවතො අයං, භික්ඛවෙ, ධම්මො, නායං ධම්මො දුප්පඤ්ඤස්සා’ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

‘‘‘නිප්පපඤ්චාරාමස්සායං , භික්ඛවෙ, ධම්මො නිප්පපඤ්චරතිනො, නායං ධම්මො පපඤ්චාරාමස්ස පපඤ්චරතිනො’ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පපඤ්චනිරොධෙ චිත්තං පක්ඛන්දති පසීදති සන්තිට්ඨති විමුච්චති. ‘නිප්පපඤ්චාරාමස්සායං, භික්ඛවෙ, ධම්මො, නිප්පපඤ්චරතිනො, නායං ධම්මො පපඤ්චාරාමස්ස පපඤ්චරතිනො’ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්ත’’න්ති.

අථ ඛො ආයස්මා අනුරුද්ධො ආයතිකම්පි වස්සාවාසං තත්ථෙව චෙතීසු පාචීනවංසදායෙ විහාසි. අථ ඛො ආයස්මා අනුරුද්ධො එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති, තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි. ‘‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’’ති අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ච පනායස්මා අනුරුද්ධො අරහතං අහොසීති. අථ ඛො ආයස්මා අනුරුද්ධො අරහත්තප්පත්තො තායං වෙලායං ඉමා ගාථායො අභාසි –

[ථෙරගා. 901-903] ‘‘මම සඞ්කප්පමඤ්ඤාය, සත්ථා ලොකෙ අනුත්තරො;
මනොමයෙන කායෙන, ඉද්ධියා උපසඞ්කමි.

‘‘යථා මෙ අහු සඞ්කප්පො, තතො උත්තරි දෙසයි;
නිප්පපඤ්චරතො බුද්ධො, නිප්පපඤ්චං අදෙසයි.

‘‘තස්සාහං ධම්මමඤ්ඤාය, විහාසිං සාසනෙ රතො;
තිස්සො විජ්ජා අනුප්පත්තා, කතං බුද්ධස්ස සාසන’’න්ති. දසමං;

ගහපතිවග්ගො තතියො.

තස්සුද්දානං –

ද්වෙ උග්ගා ද්වෙ ච හත්ථකා, මහානාමෙන ජීවකො;
ද්වෙ බලා අක්ඛණා වුත්තා, අනුරුද්ධෙන තෙ දසාති.

4. දානවග්ගො

1. පඨමදානසුත්තං

31. [දී. නි. 3.336] ‘‘අට්ඨිමානි , භික්ඛවෙ, දානානි. කතමානි අට්ඨ? ආසජ්ජ දානං දෙති, භයා දානං දෙති, ‘අදාසි මෙ’ති දානං දෙති, ‘දස්සති මෙ’ති දානං දෙති, ‘සාහු දාන’න්ති දානං දෙති, ‘අහං පචාමි, ඉමෙ න පචන්ති; නාරහාමි පචන්තො අපචන්තානං දානං අදාතු’න්ති දානං දෙති, ‘ඉමං මෙ දානං දදතො කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡතී’ති දානං දෙති, චිත්තාලඞ්කාරචිත්තපරික්ඛාරත්ථං දානං දෙති. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ දානානී’’ති. පඨමං.

2. දුතියදානසුත්තං

32. [කථා. 480] ‘‘සද්ධා හිරියං කුසලඤ්ච දානං,
ධම්මා එතෙ සප්පුරිසානුයාතා;
එතඤ්හි මග්ගං දිවියං වදන්ති,
එතෙන හි ගච්ඡති දෙවලොක’’න්ති. දුතියං;

3. දානවත්ථුසුත්තං

33. ‘‘අට්ඨිමානි , භික්ඛවෙ, දානවත්ථූනි. කතමානි අට්ඨ? ඡන්දා දානං දෙති, දොසා දානං දෙති, මොහා දානං දෙති, භයා දානං දෙති, ‘දින්නපුබ්බං කතපුබ්බං පිතුපිතාමහෙහි, නාරහාමි පොරාණං කුලවංසං හාපෙතු’න්ති දානං දෙති, ‘ඉමාහං දානං දත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිස්සාමී’ති දානං දෙති, ‘ඉමං මෙ දානං දදතො චිත්තං පසීදති, අත්තමනතා සොමනස්සං උපජායතී’ති දානං දෙති, චිත්තාලඞ්කාරචිත්තපරික්ඛාරත්ථං දානං දෙති. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ දානවත්ථූනී’’ති. තතියං.

4. ඛෙත්තසුත්තං

34. ‘‘අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතෙ , භික්ඛවෙ, ඛෙත්තෙ බීජං වුත්තං න මහප්ඵලං හොති න මහස්සාදං න ඵාතිසෙය්‍යං [න ඵාතිසෙය්‍යන්ති (සී. ස්‍යා. ක.), න ඵාතිසෙය්‍යා (කත්ථචි)]. කථං අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතෙ? ඉධ, භික්ඛවෙ, ඛෙත්තං උන්නාමනින්නාමි ච හොති, පාසාණසක්ඛරිකඤ්ච හොති, ඌසරඤ්ච හොති, න ච ගම්භීරසිතං හොති, න ආයසම්පන්නං හොති, න අපායසම්පන්නං හොති, න මාතිකාසම්පන්නං හොති, න මරියාදසම්පන්නං හොති. එවං අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතෙ, භික්ඛවෙ, ඛෙත්තෙ බීජං වුත්තං න මහප්ඵලං හොති න මහස්සාදං න ඵාතිසෙය්‍යං.

‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතෙසු සමණබ්‍රාහ්මණෙසු දානං දින්නං න මහප්ඵලං හොති න මහානිසංසං න මහාජුතිකං න මහාවිප්ඵාරං. කථං අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතෙසු? ඉධ, භික්ඛවෙ, සමණබ්‍රාහ්මණා මිච්ඡාදිට්ඨිකා හොන්ති, මිච්ඡාසඞ්කප්පා, මිච්ඡාවාචා, මිච්ඡාකම්මන්තා, මිච්ඡාආජීවා, මිච්ඡාවායාමා, මිච්ඡාසතිනො, මිච්ඡාසමාධිනො. එවං අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතෙසු, භික්ඛවෙ, සමණබ්‍රාහ්මණෙසු දානං දින්නං න මහප්ඵලං හොති න මහානිසංසං න මහාජුතිකං න මහාවිප්ඵාරං.

‘‘අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතෙ, භික්ඛවෙ, ඛෙත්තෙ බීජං වුත්තං මහප්ඵලං හොති මහස්සාදං ඵාතිසෙය්‍යං. කථං අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතෙ? ඉධ, භික්ඛවෙ, ඛෙත්තං අනුන්නාමානින්නාමි ච හොති, අපාසාණසක්ඛරිකඤ්ච හොති, අනූසරඤ්ච හොති, ගම්භීරසිතං හොති, ආයසම්පන්නං හොති, අපායසම්පන්නං හොති, මාතිකාසම්පන්නං හොති, මරියාදසම්පන්නං හොති. එවං අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතෙ, භික්ඛවෙ, ඛෙත්තෙ බීජං වුත්තං මහප්ඵලං හොති මහස්සාදං ඵාතිසෙය්‍යං.

‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතෙසු සමණබ්‍රාහ්මණෙසු දානං දින්නං මහප්ඵලං හොති මහානිසංසං මහාජුතිකං මහාවිප්ඵාරං. කථං අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතෙසු? ඉධ, භික්ඛවෙ, සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මාදිට්ඨිකා හොන්ති, සම්මාසඞ්කප්පා, සම්මාවාචා, සම්මාකම්මන්තා, සම්මාආජීවා, සම්මාවායාමා, සම්මාසතිනො, සම්මාසමාධිනො. එවං අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතෙසු, භික්ඛවෙ, සමණබ්‍රාහ්මණෙසු දානං දින්නං මහප්ඵලං හොති මහානිසංසං මහාජුතිකං මහාවිප්ඵාර’’න්ති.

‘‘යථාපි ඛෙත්තෙ සම්පන්නෙ, පවුත්තා බීජසම්පදා;
දෙවෙ සම්පාදයන්තම්හි [සඤ්ජායන්තම්හි (ක.)], හොති ධඤ්ඤස්ස සම්පදා.

‘‘අනීතිසම්පදා හොති, විරුළ්හී භවති සම්පදා;
වෙපුල්ලසම්පදා හොති, ඵලං වෙ හොති සම්පදා.

‘‘එවං සම්පන්නසීලෙසු, දින්නා භොජනසම්පදා;
සම්පදානං උපනෙති, සම්පන්නං හිස්ස තං කතං.

‘‘තස්මා සම්පදමාකඞ්ඛී, සම්පන්නත්ථුධ පුග්ගලො;
සම්පන්නපඤ්ඤෙ සෙවෙථ, එවං ඉජ්ඣන්ති සම්පදා.

‘‘විජ්ජාචරණසම්පන්නෙ, ලද්ධා චිත්තස්ස සම්පදං;
කරොති කම්මසම්පදං, ලභති චත්ථසම්පදං.

‘‘ලොකං ඤත්වා යථාභූතං, පප්පුය්‍ය දිට්ඨිසම්පදං;
මග්ගසම්පදමාගම්ම, යාති සම්පන්නමානසො.

‘‘ඔධුනිත්වා මලං සබ්බං, පත්වා නිබ්බානසම්පදං;
මුච්චති සබ්බදුක්ඛෙහි, සා හොති සබ්බසම්පදා’’ති. චතුත්ථං;

5. දානූපපත්තිසුත්තං

35. [දී. නි. 3.337] ‘‘අට්ඨිමා, භික්ඛවෙ, දානූපපත්තියො. කතමා අට්ඨ? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො දානං දෙති සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා අන්නං පානං වත්ථං යානං මාලාගන්ධවිලෙපනං සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං. සො යං දෙති තං පච්චාසීසති [පච්චාසිංසති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]. සො පස්සති ඛත්තියමහාසාලෙ වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලෙ වා ගහපතිමහාසාලෙ වා පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතෙ සමඞ්ගීභූතෙ පරිචාරයමානෙ. තස්ස එවං හොති – ‘අහො වතාහං කායස්ස භෙදා පරං මරණා ඛත්තියමහාසාලානං වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං වා ගහපතිමහාසාලානං වා සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය’න්ති! සො තං චිත්තං දහති, තං චිත්තං අධිට්ඨාති, තං චිත්තං භාවෙති. තස්ස තං චිත්තං හීනෙ විමුත්තං [හීනෙධිමුත්තං (ස්‍යා. පී.) විමුත්තන්ති අධිමුත්තං, විමුත්තන්ති වා විස්සට්ඨං (ටීකාසංවණ්ණනා)], උත්තරි අභාවිතං, තත්රූපපත්තියා සංවත්තති. කායස්ස භෙදා පරං මරණා ඛත්තියමහාසාලානං වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං වා ගහපතිමහාසාලානං වා සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. තඤ්ච ඛො සීලවතො වදාමි, නො දුස්සීලස්ස. ඉජ්ඣති, භික්ඛවෙ, සීලවතො චෙතොපණිධි විසුද්ධත්තා.

‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චො දානං දෙති සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා අන්නං පානං වත්ථං යානං මාලාගන්ධවිලෙපනං සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං. සො යං දෙති තං පච්චාසීසති. තස්ස සුතං හොති – ‘චාතුමහාරාජිකා [චාතුම්මහාරාජිකා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] දෙවා දීඝායුකා වණ්ණවන්තො සුඛබහුලා’ති. තස්ස එවං හොති – ‘අහො වතාහං කායස්ස භෙදා පරං මරණා චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය’න්ති. සො තං චිත්තං දහති, තං චිත්තං අධිට්ඨාති, තං චිත්තං භාවෙති. තස්ස තං චිත්තං හීනෙ විමුත්තං, උත්තරි අභාවිතං, තත්රූපපත්තියා සංවත්තති. කායස්ස භෙදා පරං මරණා චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. තඤ්ච ඛො සීලවතො වදාමි, නො දුස්සීලස්ස. ඉජ්ඣති, භික්ඛවෙ, සීලවතො චෙතොපණිධි විසුද්ධත්තා.

‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චො දානං දෙති සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා අන්නං පානං වත්ථං යානං මාලාගන්ධවිලෙපනං සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං. සො යං දෙති තං පච්චාසීසති. තස්ස සුතං හොති – තාවතිංසා දෙවා... පෙ.... යාමා දෙවා... තුසිතා දෙවා... නිම්මානරතී දෙවා... පරනිම්මිතවසවත්තී දෙවා දීඝායුකා වණ්ණවන්තො සුඛබහුලාති. තස්ස එවං හොති – ‘අහො වතාහං කායස්ස භෙදා පරං මරණා පරනිම්මිතවසවත්තීනං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය’න්ති. සො තං චිත්තං දහති, තං චිත්තං අධිට්ඨාති , තං චිත්තං භාවෙති. තස්ස තං චිත්තං හීනෙ විමුත්තං, උත්තරි අභාවිතං, තත්රූපපත්තියා සංවත්තති. කායස්ස භෙදා පරං මරණා පරනිම්මිතවසවත්තීනං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. තඤ්ච ඛො සීලවතො වදාමි, නො දුස්සීලස්ස. ඉජ්ඣති, භික්ඛවෙ, සීලවතො චෙතොපණිධි විසුද්ධත්තා.

‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චො දානං දෙති සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා අන්නං පානං වත්ථං යානං මාලාගන්ධවිලෙපනං සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං. සො යං දෙති තං පච්චාසීසති. තස්ස සුතං හොති – ‘බ්‍රහ්මකායිකා දෙවා දීඝායුකා වණ්ණවන්තො සුඛබහුලා’ති. තස්ස එවං හොති – ‘අහො වතාහං කායස්ස භෙදා පරං මරණා බ්‍රහ්මකායිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය’න්ති. සො තං චිත්තං දහති, තං චිත්තං අධිට්ඨාති, තං චිත්තං භාවෙති. තස්ස තං චිත්තං හීනෙ විමුත්තං, උත්තරි අභාවිතං, තත්රූපපත්තියා සංවත්තති. කායස්ස භෙදා පරං මරණා බ්‍රහ්මකායිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. තඤ්ච ඛො සීලවතො වදාමි, නො දුස්සීලස්ස; වීතරාගස්ස, නො සරාගස්ස. ඉජ්ඣති, භික්ඛවෙ, සීලවතො චෙතොපණිධි වීතරාගත්තා. ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ දානූපපත්තියො’’ති. පඤ්චමං.

6. පුඤ්ඤකිරියවත්ථුසුත්තං

36. ‘‘තීණිමානි, භික්ඛවෙ, පුඤ්ඤකිරියවත්ථූනි. කතමානි තීණි? දානමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු [පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං (සී. පී.) එවමුපරිපි], සීලමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු, භාවනාමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු. ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චස්ස දානමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු පරිත්තං කතං හොති, සීලමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු පරිත්තං කතං හොති, භාවනාමයං

පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං [පුඤ්ඤකිරියවත්ථු (ස්‍යා.)] නාභිසම්භොති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා මනුස්සදොභග්‍යං උපපජ්ජති.

‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චස්ස දානමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු මත්තසො කතං හොති, සීලමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු මත්තසො කතං හොති, භාවනාමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං නාභිසම්භොති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා මනුස්සසොභග්‍යං උපපජ්ජති.

‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ , එකච්චස්ස දානමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු අධිමත්තං කතං හොති, සීලමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු අධිමත්තං කතං හොති, භාවනාමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං නාභිසම්භොති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. තත්‍ර, භික්ඛවෙ, චත්තාරො මහාරාජානො දානමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං අතිරෙකං කරිත්වා, සීලමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං අතිරෙකං කරිත්වා, චාතුමහාරාජිකෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හන්ති – දිබ්බෙන ආයුනා, දිබ්බෙන වණ්ණෙන, දිබ්බෙන සුඛෙන, දිබ්බෙන යසෙන, දිබ්බෙන ආධිපතෙය්‍යෙන, දිබ්බෙහි රූපෙහි, දිබ්බෙහි සද්දෙහි, දිබ්බෙහි ගන්ධෙහි, දිබ්බෙහි රසෙහි, දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි.

‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චස්ස දානමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු අධිමත්තං කතං හොති, සීලමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු අධිමත්තං කතං හොති, භාවනාමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං නාභිසම්භොති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා තාවතිංසානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. තත්‍ර, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො දානමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං අතිරෙකං කරිත්වා සීලමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං අතිරෙකං කරිත්වා තාවතිංසෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හාති – දිබ්බෙන ආයුනා…පෙ…. දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි.

‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චස්ස දානමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු අධිමත්තං කතං හොති, සීලමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු අධිමත්තං කතං හොති, භාවනාමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං නාභිසම්භොති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා යාමානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. තත්‍ර, භික්ඛවෙ, සුයාමො දෙවපුත්තො දානමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං අතිරෙකං කරිත්වා , සීලමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං අතිරෙකං කරිත්වා, යාමෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හාති – දිබ්බෙන ආයුනා…පෙ…. දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි.

‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චස්ස දානමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු අධිමත්තං කතං හොති, සීලමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු අධිමත්තං කතං හොති, භාවනාමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං නාභිසම්භොති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා තුසිතානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. තත්‍ර , භික්ඛවෙ, සන්තුසිතො දෙවපුත්තො දානමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං අතිරෙකං කරිත්වා, සීලමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං අතිරෙකං කරිත්වා, තුසිතෙ දෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හාති – දිබ්බෙන ආයුනා…පෙ…. දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි.

‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චස්ස දානමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු අධිමත්තං කතං හොති, සීලමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු අධිමත්තං කතං හොති, භාවනාමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං නාභිසම්භොති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා නිම්මානරතීනං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. තත්‍ර, භික්ඛවෙ, සුනිම්මිතො දෙවපුත්තො දානමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං අතිරෙකං කරිත්වා, සීලමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං අතිරෙකං කරිත්වා, නිම්මානරතීදෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හාති – දිබ්බෙන ආයුනා…පෙ…. දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි.

‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චස්ස දානමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු අධිමත්තං කතං හොති, සීලමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු අධිමත්තං කතං හොති, භාවනාමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං නාභිසම්භොති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා පරනිම්මිතවසවත්තීනං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. තත්‍ර, භික්ඛවෙ, වසවත්තී දෙවපුත්තො දානමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං අතිරෙකං කරිත්වා, සීලමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං අතිරෙකං කරිත්වා, පරනිම්මිතවසවත්තීදෙවෙ දසහි ඨානෙහි අධිගණ්හාති – දිබ්බෙන ආයුනා, දිබ්බෙන වණ්ණෙන, දිබ්බෙන සුඛෙන, දිබ්බෙන යසෙන, දිබ්බෙන ආධිපතෙය්‍යෙන, දිබ්බෙහි රූපෙහි, දිබ්බෙහි සද්දෙහි, දිබ්බෙහි ගන්ධෙහි, දිබ්බෙහි රසෙහි, දිබ්බෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, තීණි පුඤ්ඤකිරියවත්ථූනී’’ති. ඡට්ඨං.

7. සප්පුරිසදානසුත්තං

37. ‘‘අට්ඨිමානි, භික්ඛවෙ, සප්පුරිසදානානි. කතමානි අට්ඨ? සුචිං දෙති, පණීතං දෙති, කාලෙන දෙති, කප්පියං දෙති, විචෙය්‍ය දෙති, අභිණ්හං දෙති, දදං චිත්තං පසාදෙති, දත්වා අත්තමනො හොති. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ සප්පුරිසදානානී’’ති.

‘‘සුචිං පණීතං කාලෙන, කප්පියං පානභොජනං;
අභිණ්හං දදාති දානං, සුඛෙත්තෙසු [සුඛෙත්තෙ (සී. පී.)] බ්‍රහ්මචාරිසු.

‘‘නෙව [න ච (සී. පී.)] විප්පටිසාරිස්ස, චජිත්වා ආමිසං බහුං;
එවං දින්නානි දානානි, වණ්ණයන්ති විපස්සිනො.

‘‘එවං යජිත්වා මෙධාවී, සද්ධො මුත්තෙන චෙතසා;
අබ්‍යාබජ්ඣං [අබ්‍යාපජ්ඣං (ක.) අ. නි. 4.40; 6.37] සුඛං ලොකං, පණ්ඩිතො උපපජ්ජතී’’ති. සත්තමං;

8. සප්පුරිසසුත්තං

38. ‘‘සප්පුරිසො , භික්ඛවෙ, කුලෙ ජායමානො බහුනො ජනස්ස අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති – මාතාපිතූනං අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති, පුත්තදාරස්ස අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති , දාසකම්මකරපොරිසස්ස අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති, මිත්තාමච්චානං අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති, පුබ්බපෙතානං අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති, රඤ්ඤො අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති, දෙවතානං අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති, සමණබ්‍රාහ්මණානං අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, මහාමෙඝො සබ්බසස්සානි සම්පාදෙන්තො බහුනො ජනස්ස අත්ථාය හිතාය සුඛාය [හිතාය…පෙ…. (ස්‍යා. ක.)] හොති; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, සප්පුරිසො කුලෙ ජායමානො බහුනො ජනස්ස අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති – මාතාපිතූනං අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති, පුත්තදාරස්ස අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති, දාසකම්මකරපොරිසස්ස අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති, මිත්තාමච්චානං අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති, පුබ්බපෙතානං අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති, රඤ්ඤො අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති, දෙවතානං අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොති, සමණබ්‍රාහ්මණානං අත්ථාය හිතාය සුඛාය හොතී’’ති.

‘‘බහූනං [බහුන්නං (සී. පී.)] වත අත්ථාය, සප්පඤ්ඤො ඝරමාවසං;
මාතරං පිතරං පුබ්බෙ, රත්තින්දිවමතන්දිතො.

‘‘පූජෙති සහධම්මෙන, පුබ්බෙකතමනුස්සරං;
අනාගාරෙ පබ්බජිතෙ, අපචෙ බ්‍රහ්මචාරයො [බ්‍රහ්මචාරිනො (ස්‍යා.)].

‘‘නිවිට්ඨසද්ධො පූජෙති, ඤත්වා ධම්මෙ ච පෙසලො [පෙසලෙ (ක.)];
රඤ්ඤො හිතො දෙවහිතො, ඤාතීනං සඛිනං හිතො.

‘‘සබ්බෙසං [සබ්බෙසු (ක.)] සො [ස (ස්‍යා. පී. ක.)] හිතො හොති, සද්ධම්මෙ සුප්පතිට්ඨිතො;
විනෙය්‍ය මච්ඡෙරමලං, ස ලොකං භජතෙ සිව’’න්ති. අට්ඨමං;

9. අභිසන්දසුත්තං

39. ‘‘අට්ඨිමෙ , භික්ඛවෙ, පුඤ්ඤාභිසන්දා කුසලාභිසන්දා සුඛස්සාහාරා සොවග්ගිකා සුඛවිපාකා සග්ගසංවත්තනිකා, ඉට්ඨාය කන්තාය මනාපාය හිතාය සුඛාය සංවත්තන්ති. කතමෙ අට්ඨ? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො බුද්ධං සරණං ගතො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො පුඤ්ඤාභිසන්දො කුසලාභිසන්දො සුඛස්සාහාරො සොවග්ගිකො සුඛවිපාකො සග්ගසංවත්තනිකො, ඉට්ඨාය කන්තාය මනාපාය හිතාය සුඛාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ධම්මං සරණං ගතො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො පුඤ්ඤාභිසන්දො… පෙ…. සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො සඞ්ඝං සරණං ගතො හොති. අයං, භික්ඛවෙ, තතියො පුඤ්ඤාභිසන්දො කුසලාභිසන්දො සුඛස්සාහාරො සොවග්ගිකො සුඛවිපාකො සග්ගසංවත්තනිකො, ඉට්ඨාය කන්තාය මනාපාය හිතාය සුඛාය සංවත්තති.

[කථා. 480] ‘‘පඤ්චිමානි , භික්ඛවෙ, දානානි මහාදානානි අග්ගඤ්ඤානි රත්තඤ්ඤානි වංසඤ්ඤානි පොරාණානි අසංකිණ්ණානි අසංකිණ්ණපුබ්බානි, න සංකියන්ති න සංකියිස්සන්ති, අප්පටිකුට්ඨානි [අප්පතිකුට්ඨානි (සී.)] සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤූහි. කතමානි පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති. පාණාතිපාතා පටිවිරතො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො අපරිමාණානං සත්තානං අභයං දෙති, අවෙරං දෙති, අබ්‍යාබජ්ඣං [අබ්‍යාපජ්ඣං (ක.) එවමුපරිපි] දෙති. අපරිමාණානං සත්තානං අභයං දත්වා අවෙරං දත්වා අබ්‍යාබජ්ඣං දත්වා අපරිමාණස්ස අභයස්ස අවෙරස්ස අබ්‍යාබජ්ඣස්ස භාගී හොති. ඉදං, භික්ඛවෙ, පඨමං දානං මහාදානං අග්ගඤ්ඤං රත්තඤ්ඤං වංසඤ්ඤං පොරාණං අසංකිණ්ණං අසංකිණ්ණපුබ්බං, න සංකියති න සංකියිස්සති, අප්පටිකුට්ඨං සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤූහි. අයං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථො පුඤ්ඤාභිසන්දො කුසලාභිසන්දො සුඛස්සාහාරො සොවග්ගිකො සුඛවිපාකො සග්ගසංවත්තනිකො, ඉට්ඨාය කන්තාය මනාපාය හිතාය සුඛාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො අදින්නාදානං පහාය අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති…පෙ…. කාමෙසුමිච්ඡාචාරං පහාය කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති…පෙ…. මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතො හොති…පෙ…. සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානං පහාය සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො හොති.

සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො අපරිමාණානං සත්තානං අභයං දෙති අවෙරං දෙති අබ්‍යාබජ්ඣං දෙති. අපරිමාණානං සත්තානං අභයං දත්වා අවෙරං දත්වා අබ්‍යාබජ්ඣං දත්වා, අපරිමාණස්ස අභයස්ස අවෙරස්ස අබ්‍යාබජ්ඣස්ස භාගී හොති. ඉදං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමං දානං මහාදානං අග්ගඤ්ඤං රත්තඤ්ඤං වංසඤ්ඤං පොරාණං අසංකිණ්ණං අසංකිණ්ණපුබ්බං, න සංකියති න සංකියිස්සති, අප්පටිකුට්ඨං සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤූහි. අයං ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨමො පුඤ්ඤාභිසන්දො කුසලාභිසන්දො සුඛස්සාහාරො සොවග්ගිකො සුඛවිපාකො සග්ගසංවත්තනිකො, ඉට්ඨාය කන්තාය මනාපාය හිතාය සුඛාය සංවත්තති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ පුඤ්ඤාභිසන්දා කුසලාභිසන්දා සුඛස්සාහාරා සොවග්ගිකා සුඛවිපාකා සග්ගසංවත්තනිකා, ඉට්ඨාය කන්තාය මනාපාය හිතාය සුඛාය සංවත්තන්තී''ති. නවමං.

10. දුච්චරිතවිපාකසුත්තං

40. ''පාණාතිපාතො, භික්ඛවෙ, ආසෙවිතො භාවිතො බහුලීකතො නිරයසංවත්තනිකො තිරච්ඡානයොනිසංවත්තනිකො පෙත්තිවිසයසංවත්තනිකො. යො සබ්බලහුසො [සබ්බලහුසොති සබ්බලහුකො (සෘා. අට්ඨ.)] පාණාතිපාතස්ස විපාකො, මනුස්සභූතස්ස අප්පායුකසංවත්තනිකො හොති.

''අදින්නාදානං, භික්ඛවෙ, ආසෙවිතං භාවිතං බහුලීකතං නිරයසංවත්තනිකං තිරච්ඡානයොනිසංවත්තනිකං පෙත්තිවිසයසංවත්තනිකං. යො සබ්බලහුසො අදින්නාදානස්ස විපාකො, මනුස්සභූතස්ස භොගබ්‍යසනසංවත්තනිකො හොති.

''කාමෙසුමිච්ඡාචාරො, භික්ඛවෙ, ආසෙවිතො භාවිතො බහුලීකතො නිරයසංවත්තනිකො තිරච්ඡානයොනිසංවත්තනිකො පෙත්තිවිසයසංවත්තනිකො. යො සබ්බලහුසො කාමෙසුමිච්ඡාචාරස්ස විපාකො, මනුස්සභූතස්ස සපත්තවෙරසංවත්තනිකො හොති.

''මුසාවාදො , භික්ඛවෙ, ආසෙවිතො භාවිතො බහුලීකතො නිරයසංවත්තනිකො තිරච්ඡානයොනිසංවත්තනිකො පෙත්තිවිසයසංවත්තනිකො. යො සබ්බලහුසො මුසාවාදස්ස විපාකො, මනුස්සභූතස්ස අභූතබ්භක්ඛානසංවත්තනිකො හොති.

''පිසුණා , භික්ඛවෙ, වාචා ආසෙවිතා භාවිතා බහුලීකතා නිරයසංවත්තනිකා තිරච්ඡානයොනිසංවත්තනිකා පෙත්තිවිසයසංවත්තනිකා. යො සබ්බලහුසො පිසුණාය වාචාය විපාකො, මනුස්සභූතස්ස මිත්තෙහි භෙදනසංවත්තනිකො හොති.

''ඵරුසා , භික්ඛවෙ, වාචා ආසෙවිතා භාවිතා බහුලීකතා නිරයසංවත්තනිකා තිරච්ඡානයොනිසංවත්තනිකා පෙත්තිවිසයසංවත්තනිකා. යො සබ්බලහුසො ඵරුසාය වාචාය විපාකො, මනුස්සභූතස්ස අමනාපසද්දසංවත්තනිකො හොති.

''සම්ඵප්පලාපො, භික්ඛවෙ, ආසෙවිතො භාවිතො බහුලීකතො නිරයසංවත්තනිකො තිරච්ඡානයොනිසංවත්තනිකො පෙත්තිවිසයසංවත්තනිකො. යො සබ්බලහුසො සම්ඵප්පලාපස්ස විපාකො, මනුස්සභූතස්ස අනාදෙය්‍යවාචාසංවත්තනිකො හොති.

''සුරාමෙරයපානං, භික්ඛවෙ , ආසෙවිතං භාවිතං බහුලීකතං නිරයසංවත්තනිකං තිරච්ඡානයොනිසංවත්තනිකං පෙත්තිවිසයසංවත්තනිකං. යො සබ්බලහුසො සුරාමෙරයපානස්ස විපාකො, මනුස්සභූතස්ස උම්මත්තකසංවත්තනිකො හොතී''ති. දසමං.

දානවග්ගො චතුත්ථො.

තස්සුද්දානං –

ද්වෙ දානානි වත්ථුඤ්ච, ඛෙත්තං දානූපපත්තියො;
කිරියං ද්වෙ සප්පුරිසා, අභිසන්දො විපාකො චාති.

5. උපොසථවග්ගො

1. සඞ්ඛිත්තූපොසථසුත්තං

41. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතො, භික්ඛවෙ, උපොසථො උපවුත්ථො මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො මහාජුතිකො මහාවිප්ඵාරො. කථං උපවුත්ථො ච, භික්ඛවෙ, අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතො උපොසථො මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො මහාජුතිකො මහාවිප්ඵාරො? ඉධ , භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘යාවජීවං අරහන්තො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතා නිහිතදණ්ඩා නිහිතසත්ථා ලජ්ජී දයාපන්නා, සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පිනො විහරන්ති. අහං පජ්ජ ඉමඤ්ච රත්තිං ඉමඤ්ච දිවසං පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො නිහිතදණ්ඩො නිහිතසත්ථො ලජ්ජී දයාපන්නො, සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරාමි. ඉමිනාපඞ්ගෙන [ඉමිනාපි අඞ්ගෙන (සී. පී.) අ. නි. 3.71] අරහතං අනුකරොමි, උපොසථො ච මෙ උපවුත්ථො භවිස්සතී’ති. ඉමිනා පඨමෙන අඞ්ගෙන සමන්නාගතො හොති.

‘‘‘යාවජීවං අරහන්තො අදින්නාදානං පහාය අදින්නාදානා පටිවිරතා දින්නාදායී දින්නපාටිකඞ්ඛී, අථෙනෙන සුචිභූතෙන අත්තනා විහරන්ති. අහං පජ්ජ ඉමඤ්ච රත්තිං ඉමඤ්ච දිවසං අදින්නාදානං පහාය අදින්නාදානා පටිවිරතො දින්නාදායී දින්නපාටිකඞ්ඛී, අථෙනෙන සුචිභූතෙන අත්තනා විහරාමි. ඉමිනාපඞ්ගෙන අරහතං අනුකරොමි, උපොසථො ච මෙ උපවුත්ථො භවිස්සතී’ති. ඉමිනා දුතියෙන අඞ්ගෙන සමන්නාගතො හොති.

‘‘‘යාවජීවං අරහන්තො අබ්‍රහ්මචරියං පහාය බ්‍රහ්මචාරිනො ආරාචාරිනො විරතා මෙථුනා ගාමධම්මා. අහං පජ්ජ ඉමඤ්ච රත්තිං ඉමඤ්ච දිවසං අබ්‍රහ්මචරියං පහාය බ්‍රහ්මචාරී ආරාචාරී [අනාචාරී (ක.)] විරතො මෙථුනා ගාමධම්මා. ඉමිනාපඞ්ගෙන අරහතං අනුකරොමි, උපොසථො ච මෙ උපවුත්ථො භවිස්සතී’ති. ඉමිනා තතියෙන අඞ්ගෙන සමන්නාගතො හොති.

‘‘‘යාවජීවං අරහන්තො මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතා සච්චවාදිනො සච්චසන්ධා ථෙතා පච්චයිකා අවිසංවාදකො ලොකස්ස. අහං පජ්ජ ඉමඤ්ච රත්තිං ඉමඤ්ච දිවසං මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතො සච්චවාදී සච්චසන්ධො ථෙතො පච්චයිකො අවිසංවාදකො ලොකස්ස. ඉමිනාපඞ්ගෙන අරහතං අනුකරොමි, උපොසථො ච මෙ උපවුත්ථො භවිස්සතී’ති. ඉමිනා චතුත්ථෙන අඞ්ගෙන සමන්නාගතො හොති.

‘‘‘යාවජීවං අරහන්තො සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානං පහාය සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතා. අහං පජ්ජ ඉමඤ්ච රත්තිං ඉමඤ්ච දිවසං සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානං පහාය සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො. ඉමිනාපඞ්ගෙන අරහතං අනුකරොමි, උපොසථො ච මෙ උපවුත්ථො භවිස්සතී’ති. ඉමිනා පඤ්චමෙන අඞ්ගෙන සමන්නාගතො හොති.

‘‘‘යාවජීවං අරහන්තො එකභත්තිකා රත්තූපරතා විරතා විකාලභොජනා. අහං පජ්ජ ඉමඤ්ච රත්තිං ඉමඤ්ච දිවසං එකභත්තිකො රත්තූපරතො විරතො විකාලභොජනා. ඉමිනාපඞ්ගෙන අරහතං අනුකරොමි, උපොසථො ච මෙ උපවුත්ථො භවිස්සතී’ති. ඉමිනා ඡට්ඨෙන අඞ්ගෙන සමන්නාගතො හොති.

‘‘‘යාවජීවං අරහන්තො නච්චගීතවාදිතවිසූකදස්සනමාලාගන්ධවිලෙපනධාරණමණ්ඩනවිභූසනට්ඨානං පහාය නච්චගීතවාදිතවිසූකදස්සනමාලාගන්ධවිලෙපනධාරණමණ්ඩනවිභූසනට්ඨානා පටිවිරතා. අහං පජ්ජ ඉමඤ්ච රත්තිං ඉමඤ්ච දිවසං නච්චගීතවාදිතවිසූකදස්සනමාලාගන්ධවිලෙපනධාරණමණ්ඩනවිභූසනට්ඨානං පහාය නච්චගීතවාදිතවිසූකදස්සනමාලාගන්ධවිලෙපනධාරණමණ්ඩනවිභූසනට්ඨානා පටිවිරතො. ඉමිනාපඞ්ගෙන අරහතං අනුකරොමි, උපොසථො ච මෙ උපවුත්ථො භවිස්සතී’ති. ඉමිනා සත්තමෙන අඞ්ගෙන සමන්නාගතො හොති.

‘‘‘යාවජීවං අරහන්තො උච්චාසයනමහාසයනං පහාය උච්චාසයනමහාසයනා පටිවිරතා නීචසෙය්‍යං කප්පෙන්ති – මඤ්චකෙ වා තිණසන්ථාරකෙ වා. අහං පජ්ජ ඉමඤ්ච රත්තිං ඉමඤ්ච දිවසං උච්චාසයනමහාසයනං පහාය උච්චාසයනමහාසයනා පටිවිරතො නීචසෙය්‍යං කප්පෙමි – මඤ්චකෙ වා තිණසන්ථාරකෙ වා. ඉමිනාපඞ්ගෙන අරහතං අනුකරොමි , උපොසථො ච මෙ උපවුත්ථො භවිස්සතී’ති. ඉමිනා අට්ඨමෙන අඞ්ගෙන සමන්නාගතො හොති . එවං උපවුත්ථො ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතො උපොසථො මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො මහාජුතිකො මහාවිප්ඵාරො’’ති. පඨමං.

2. විත්ථතූපොසථසුත්තං

42. ‘‘අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතො , භික්ඛවෙ, උපොසථො උපවුත්ථො මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො මහාජුතිකො මහාවිප්ඵාරො. කථං උපවුත්ථො ච, භික්ඛවෙ, අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතො උපොසථො මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො

මහාජුතිකො මහාවිප්ඵාරො? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘යාවජීවං අරහන්තො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතා නිහිතදණ්ඩා නිහිතසත්ථා ලජ්ජී දයාපන්නා, සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පිනො විහරන්ති. අහං පජ්ජ ඉමඤ්ච රත්තිං ඉමඤ්ච දිවසං පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො නිහිතදණ්ඩො නිහිතසත්ථො ලජ්ජී දයාපන්නො, සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරාමි. ඉමිනාපඞ්ගෙන අරහතං අනුකරොමි, උපොසථො ච මෙ උපවුත්ථො භවිස්සතී’ති. ඉමිනා පඨමෙන අඞ්ගෙන සමන්නාගතො හොති…පෙ.....

“‘යාවජීවං අරහන්තො උච්චාසයනමහාසයනං පහාය උච්චාසයනමහාසයනා පටිවිරතා නීචසෙය්‍යං කප්පෙන්ති – මඤ්චකෙ වා තිණසන්ථාරකෙ වා. අහං පජ්ජ ඉමඤ්ච රත්තිං ඉමඤ්ච දිවසං උච්චාසයනමහාසයනං පහාය උච්චාසයනමහාසයනා පටිවිරතො නීචසෙය්‍යං කප්පෙමි – මඤ්චකෙ වා තිණසන්ථාරකෙ වා. ඉමිනාපඞ්ගෙන අරහතං අනුකරොමි, උපොසථො ච මෙ උපවුත්ථො භවිස්සතී’ති. ඉමිනා අට්ඨමෙන අඞ්ගෙන සමන්නාගතො හොති. එවං උපවුත්ථො ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතො උපොසථො මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො මහාජුතිකො මහාවිප්ඵාරො .

“කීවමහප්ඵලො හොති කීවමහානිසංසො කීවමහාජුතිකො කීවමහාවිප්ඵාරො? සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, යො ඉමෙසං සොළසන්නං මහාජනපදානං පහූතරත්තරතනානං [පහූතසත්තරතනානං (සී. స్యා. කං. පී.) අ. නි. 3.71 පාළියා ටීකායං දස්සිතපාඨියෙව. තදට්ඨකථාපි පස්සිතබ්බා] ඉස්සරියාධිපච්චං රජ්ජං කාරෙය්‍ය, සෙය්‍යථීදං – අඞ්ගානං මගධානං කාසීනං කොසලානං වජ්ජීනං මල්ලානං චෙතීනං වඞ්ගානං කුරූනං පඤ්චාලානං මච්ඡානං [මජ්ජානං (ක.)] සූරසෙනානං අස්සකානං අවන්තීනං ගන්ධාරානං කම්බොජානං, අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතස්ස උපොසථස්ස එතං [එකං (ක.)] කලං නාග්ඝති සොළසිං. තං කිස්ස හෙතු? කපණං, භික්ඛවෙ, මානුසකං රජ්ජං දිබ්බං සුඛං උපනිධාය.

“යානි, භික්ඛවෙ, මානුසකානි පඤ්ඤාස වස්සානි, චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං එසො එකො රත්තින්දිවො [රත්තිදිවො (ක.)]. තාය රත්තියා තිංසරත්තියො මාසො. තෙන මාසෙන ද්වාදසමාසියො සංවච්ඡරො. තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බානි පඤ්ච වස්සසතානි චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං ආයුප්පමාණං. ඨානං ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චො ඉත්ථී වා පුරිසො වා අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං උපොසථං උපවසිත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය. ඉදං ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, සන්ධාය භාසිතං – ‘කපණං මානුසකං රජ්ජං දිබ්බං සුඛං උපනිධාය’’’.

“යානි, භික්ඛවෙ, මානුසකානි වස්සසතානි, තාවතිංසානං දෙවානං එසො එකො රත්තින්දිවො. තාය රත්තියා තිංසරත්තියො මාසො. තෙන මාසෙන ද්වාදසමාසියො සංවච්ඡරො. තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බං වස්සසහස්සං තාවතිංසානං දෙවානං ආයුප්පමාණං. ඨානං ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චො ඉත්ථී වා පුරිසො වා අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං උපොසථං උපවසිත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා තාවතිංසානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය. ඉදං ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, සන්ධාය භාසිතං – ‘කපණං මානුසකං රජ්ජං දිබ්බං සුඛං උපනිධාය’’’.

“යානි, භික්ඛවෙ, මානුසකානි ද්වෙ වස්සසතානි, යාමානං දෙවානං එසො එකො රත්තින්දිවො. තාය රත්තියා තිංසරත්තියො මාසො. තෙන මාසෙන ද්වාදසමාසියො සංවච්ඡරො. තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බානි ද්වෙ වස්සසහස්සානි යාමානං දෙවානං ආයුප්පමාණං. ඨානං ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චො ඉත්ථී වා පුරිසො වා අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං උපොසථං උපවසිත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා යාමානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය. ඉදං ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, සන්ධාය භාසිතං – ‘කපණං මානුසකං රජ්ජං දිබ්බං සුඛං උපනිධාය’’’.

“යානි, භික්ඛවෙ, මානුසකානි චත්තාරි වස්සසතානි, තුසිතානං දෙවානං එසො එකො රත්තින්දිවො. තාය රත්තියා තිංසරත්තියො මාසො. තෙන මාසෙන ද්වාදසමාසියො සංවච්ඡරො. තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බානි චත්තාරි වස්සසහස්සානි තුසිතානං දෙවානං ආයුප්පමාණං. ඨානං ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චො ඉත්ථී වා පුරිසො වා අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං උපොසථං උපවසිත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා තුසිතානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය. ඉදං ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, සන්ධාය භාසිතං – ‘කපණං මානුසකං රජ්ජං දිබ්බං සුඛං උපනිධාය’’’.

“යානි, භික්ඛවෙ, මානුසකානි අට්ඨ වස්සසතානි, නිම්මානරතීනං දෙවානං එසො එකො රත්තින්දිවො. තාය රත්තියා තිංසරත්තියො මාසො. තෙන මාසෙන ද්වාදසමාසියො සංවච්ඡරො. තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බානි අට්ඨ වස්සසහස්සානි නිම්මානරතීනං දෙවානං ආයුප්පමාණං. ඨානං ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චො ඉත්ථී වා පුරිසො වා අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං උපොසථං උපවසිත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා නිම්මානරතීනං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය. ඉදං ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, සන්ධාය භාසිතං – ‘කපණං මානුසකං රජ්ජං දිබ්බං සුඛං උපනිධාය’’’.

“යානි, භික්ඛවෙ, මානුසකානි සොළස වස්සසතානි, පරනිම්මිතවසවත්තීනං දෙවානං එසො එකො රත්තින්දිවො. තාය රත්තියා තිංසරත්තියො මාසො. තෙන මාසෙන ද්වාදසමාසියො සංවච්ඡරො. තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බානි සොළස වස්සසහස්සානි පරනිම්මිතවසවත්තීනං දෙවානං ආයුප්පමාණං. ඨානං ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චො ඉත්ථී වා පුරිසො වා අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං උපොසථං උපවසිත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා

පරනිම්මිතවසවත්තීනං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය. ඉදං ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, සන්ධාය භාසිතං – ‘කපණං මානුසකං රජ්ජං දිබ්බං සුඛං උපනිධාය’’’ති.

‘‘පාණං න හඤ්ඤෙ [හානෙ (සී.), හෙන (ක.) අ. නි. 3.71] න චදින්නමාදියෙ,
මුසා න භාසෙ න ච මජ්ජපො සියා;
අබ්‍රහ්මචරියා විරමෙය්‍ය මෙථුනා,
රත්තිං න භුඤ්ජෙය්‍ය විකාලභොජනං.

‘‘මාලං න ධාරෙ න ච ගන්ධමාචරෙ [ගන්ධමාධරෙ (ක.)],
මඤ්චෙ ඡමායං ච සයෙථ සන්ථතෙ;
එතඤ්හි අට්ඨඞ්ගිකමාහුපොසථං,
බුද්ධෙන දුක්ඛන්තගුනා පකාසිතං.

‘‘චන්දො ච සුරියො ච උභො සුදස්සනා,
ඔභාසයං අනුපරියන්ති යාවතා;
තමොනුදා තෙ පන අන්තලික්ඛගා,
නභෙ පභාසන්ති දිසාවිරොචනා.

‘‘එතස්මිං යං විජ්ජති අන්තරෙ ධනං,
මුත්තා මණි වෙළුරියඤ්ච භද්දකං;
සිඞ්ගීසුවණ්ණං අථ වාපි කඤ්චනං,
යං ජාතරූපං හටකන්ති වුච්චති.

‘‘අට්ඨඞ්ගුපෙතස්ස උපොසථස්ස,
කලම්පි තෙ නානුභවන්ති සොළසිං;
චන්දප්පභා තාරගණා ච සබ්බෙ.

‘‘තස්මා හි නාරී ච නරො ච සීලවා,
අට්ඨඞ්ගුපෙතං උපවස්සුපොසථං;
පුඤ්ඤානි කත්වාන සුඛුද්‍රයානි,
අනින්දිතා සග්ගමුපෙන්ති ඨාන’’න්ති. දුතියං;

3. විසාඛාසුත්තං

43. [අ. නි. 3.71] එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති පුබ්බාරාමෙ මිගාරමාතුපාසාදෙ. අථ ඛො විසාඛා මිගාරමාතා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො විසාඛං මිගාරමාතරං භගවා එතදවොච – ‘‘අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතො ඛො, විසාඛෙ, උපොසථො උපවුත්ථො මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො මහාජුතිකො මහාවිප්ඵාරො. කථං උපවුත්ථො ච, විසාඛෙ, අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතො උපොසථො මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො මහාජුතිකො මහාවිප්ඵාරො? ඉධ, විසාඛෙ, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘යාවජීවං අරහන්තො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතා නිහිතදණ්ඩා නිහිතසත්ථා ලජ්ජී දයාපන්නා, සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පිනො විහරන්ති. අහං පජ්ජ ඉමඤ්ච රත්තිං ඉමඤ්ච දිවසං පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො නිහිතදණ්ඩො නිහිතසත්ථො ලජ්ජී දයාපන්නො, සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරාමි. ඉමිනාපඞ්ගෙන අරහතං අනුකරොමි , උපොසථො ච මෙ උපවුත්ථො භවිස්සතී’’’ති. ඉමිනා පඨමෙන අඞ්ගෙන සමන්නාගතො හොති…පෙ.….

‘‘‘යාවජීවං අරහන්තො උච්චාසයනමහාසයනං පහාය උච්චාසයනමහාසයනා පටිවිරතා නීචසෙය්‍යං කප්පෙන්ති – මඤ්චකෙ වා තිණසන්ථාරකෙ වා. අහං පජ්ජ ඉමඤ්ච රත්තිං ඉමඤ්ච දිවසං උච්චාසයනමහාසයනං පහාය උච්චාසයනමහාසයනා පටිවිරතො නීචසෙය්‍යං කප්පෙමි – මඤ්චකෙ වා තිණසන්ථාරකෙ වා. ඉමිනාපඞ්ගෙන අරහතං අනුකරොමි, උපොසථො ච මෙ උපවුත්ථො භවිස්සතී’ති. ඉමිනා අට්ඨමෙන අඞ්ගෙන සමන්නාගතො හොති. එවං උපවුත්ථො ඛො, විසාඛෙ, අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතො උපොසථො මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො මහාජුතිකො මහාවිප්ඵාරො.

‘‘කීවමහප්ඵලො හොති, කීවමහානිසංසො, කීවමහාජුතිකො, කීවමහාවිප්ඵාරො? සෙය්‍යථාපි, විසාඛෙ, යො ඉමෙසං සොළසන්නං මහාජනපදානං පහූතරත්තරතනානං ඉස්සරියාධිපච්චං රජ්ජං කාරෙය්‍ය, සෙය්‍යථීදං – අඞ්ගානං මගධානං කාසීනං කොසලානං වජ්ජීනං මල්ලානං චෙතීනං වඞ්ගානං කුරූනං පඤ්චාලානං මච්ඡානං සූරසෙනානං අස්සකානං අවන්තීනං ගන්ධාරානං කම්බොජානං, අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතස්ස උපොසථස්ස එතං කලං නාග්ඝති සොළසිං. තං කිස්ස හෙතු? කපණං, විසාඛෙ, මානුසකං රජ්ජං දිබ්බං සුඛං උපනිධාය.

‘‘යානි, විසාඛෙ, මානුසකානි පඤ්ඤාස වස්සානි, චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං එසො එකො රත්තින්දිවො. තාය රත්තියා තිංසරත්තියො මාසො. තෙන මාසෙන ද්වාදසමාසියො සංවච්ඡරො. තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බානි පඤ්ච වස්සසතානි චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං ආයුප්පමාණං. ඨානං ඛො පනෙතං, විසාඛෙ, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චො ඉත්ථී වා පුරිසො වා අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං උපොසථං උපවසිත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය . ඉදං ඛො පනෙතං, විසාඛෙ, සන්ධාය භාසිතං – ‘කපණං මානුසකං රජ්ජං දිබ්බං සුඛං උපනිධාය’’’.

‘‘යං , විසාඛෙ, මානුසකං වස්සසතං, තාවතිංසානං දෙවානං එසො එකො රත්තින්දිවො. තාය රත්තියා තිංසරත්තියො මාසො. තෙන මාසෙන ද්වාදසමාසියො සංවච්ඡරො. තෙන සංවච්ඡරෙන වස්සසහස්සං තාවතිංසානං දෙවානං ආයුප්පමාණං. ඨානං ඛො පනෙතං, විසාඛෙ, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චො ඉත්ථී වා පුරිසො වා අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං උපොසථං උපවසිත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා තාවතිංසානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය. ඉදං ඛො පනෙතං, විසාඛෙ, සන්ධාය භාසිතං – ‘කපණං මානුසකං රජ්ජං දිබ්බං සුඛං උපනිධාය’’’.

‘‘යානි, විසාඛෙ, මානුසකානි ද්වෙ වස්සසතානි…පෙ.… චත්තාරි වස්සසතානි…පෙ.… අට්ඨ වස්සසතානි…පෙ.… සොළස වස්සසතානි පරනිම්මිතවසවත්තීනං දෙවානං එසො එකො රත්තින්දිවො . තාය රත්තියා තිංසරත්තියො මාසො. තෙන මාසෙන ද්වාදසමාසියො සංවච්ඡරො. තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බානි සොළස වස්සසහස්සානි පරනිම්මිතවසවත්තීනං දෙවානං ආයුප්පමාණං. ඨානං ඛො පනෙතං, විසාඛෙ, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චො ඉත්ථී වා පුරිසො වා අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං උපොසථං උපවසිත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා පරනිම්මිතවසවත්තීනං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය. ඉදං ඛො පනෙතං, විසාඛෙ, සන්ධාය භාසිතං – ‘කපණං මානුසකං රජ්ජං දිබ්බං සුඛං උපනිධායා’’’ති.

‘‘පාණං න හඤ්ඤෙ න චදින්නමාදියෙ,
මුසා න භාසෙ න ච මජ්ජපො සියා;
අබ්‍රහ්මචරියා විරමෙය්‍ය මෙථුනා,
රත්තිං න භුඤ්ජෙය්‍ය විකාලභොජනං.

‘‘මාලං න ධාරෙ න ච ගන්ධමාචරෙ,
මඤ්චෙ ඡමායං ච සයෙථ සන්ථතෙ;
එතඤ්හි අට්ඨඞ්ගිකමාහුපොසථං,
බුද්ධෙන දුක්ඛන්තගුනා පකාසිතං.

‘‘චන්දො ච සුරියො ච උභො සුදස්සනා,
ඔභාසයං අනුපරියන්ති යාවතා;
තමොනුදා තෙ පන අන්තලික්ඛගා,
නභෙ පභාසන්ති දිසාවිරොචනා.

‘‘එතස්මිං යං විජ්ජති අන්තරෙ ධනං,
මුත්තා මණි වෙළුරියඤ්ච භද්දකං;
සිඞ්ගීසුවණ්ණං අථ වාපි කඤ්චනං,
යං ජාතරූපං හටකන්ති වුච්චති.

‘‘අට්ඨඞ්ගුපෙතස්ස උපොසථස්ස,
කලම්පි තෙ නානුභවන්ති සොළසිං;
චන්දප්පභා තාරගණා ච සබ්බෙ.

‘‘තස්මා හි නාරී ච නරො ච සීලවා,
අට්ඨඞ්ගුපෙතං උපවස්සුපොසථං;
පුඤ්ඤානි කත්වාන සුඛුද්‍රයානි,
අනින්දිතා සග්ගමුපෙන්ති ඨාන’’න්ති. තතියං;

4. වාසෙට්ඨසුත්තං

44. එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. අථ ඛො වාසෙට්ඨො උපාසකො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො වාසෙට්ඨං උපාසකං භගවා එතදවොච – ‘‘අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතො, වාසෙට්ඨ, උපොසථො උපවුත්ථො මහප්ඵලො හොති…පෙ.… අනින්දිතා සග්ගමුපෙන්ති ඨාන’’න්ති.

එවං වුත්තෙ වාසෙට්ඨො උපාසකො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘පියා මෙ, භන්තෙ, ඤාතිසාලොහිතා අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං උපොසථං උපවසෙය්‍යුං, පියානම්පි මෙ අස්ස ඤාතිසාලොහිතානං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. සබ්බෙ චෙපි, භන්තෙ, ඛත්තියා අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං උපොසථං උපවසෙය්‍යුං, සබ්බෙසම්පිස්ස ඛත්තියානං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. සබ්බෙ චෙපි, භන්තෙ, බ්‍රාහ්මණා…පෙ…. වෙස්සා … සුද්දා අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං උපොසථං උපවසෙය්‍යුං, සබ්බෙසම්පිස්ස සුද්දානං දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා’’ති.

‘‘එවමෙතං, වාසෙට්ඨ, එවමෙතං, වාසෙට්ඨ! සබ්බෙ චෙපි, වාසෙට්ඨ, ඛත්තියා අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං උපොසථං උපවසෙය්‍යුං, සබ්බෙසම්පිස්ස ඛත්තියානං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. සබ්බෙ චෙපි, වාසෙට්ඨ, බ්‍රාහ්මණා…පෙ…. වෙස්සා… සුද්දා අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං උපොසථං උපවසෙය්‍යුං, සබ්බෙසම්පිස්ස සුද්දානං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. සදෙවකො චෙපි, වාසෙට්ඨ, ලොකො සමාරකො සබ්‍රහ්මකො සස්සමණබ්‍රාහ්මණී පජා සදෙවමනුස්සා අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං උපොසථං උපවසෙය්‍යුං [උපවසෙය්‍ය (?)], සදෙවකස්සපිස්ස [සදෙවකස්ස (සබ්බත්ථ) අ. නි. 4.193; ම. නි. 3.64 පස්සිතබ්බං] ලොකස්ස සමාරකස්ස සබ්‍රහ්මකස්ස සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. ඉමෙ චෙපි, වාසෙට්ඨ, මහාසාලා අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං උපොසථං උපවසෙය්‍යුං, ඉමෙසම්පිස්ස මහාසාලානං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය ( ) [(සචෙ චෙතෙය්‍යුං) කත්ථචි අත්ථි. අ. නි. 4.193 පස්සිතබ්බං]. කො පන වාදො මනුස්සභූතස්සා’’ති! චතුත්ථං.

5. බොජ්ඣසුත්තං

45. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො බොජ්ඣා උපාසිකා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො බොජ්ඣං උපාසිකං භගවා එතදවොච –

‘‘අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතො, බොජ්ඣෙ, උපොසථො උපවුත්ථො මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො මහාජුතිකො මහාවිප්ඵාරො. කථං උපවුත්ථො ච, බොජ්ඣෙ, අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතො උපොසථො මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො මහාජුතිකො මහාවිප්ඵාරො? ඉධ , බොජ්ඣෙ, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘යාවජීවං අරහන්තො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතා නිහිතදණ්ඩා නිහිතසත්ථා ලජ්ජී දයාපන්නා, සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පිනො විහරන්ති. අහං පජ්ජ ඉමඤ්ච රත්තිං ඉමඤ්ච දිවසං පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො නිහිතදණ්ඩො නිහිතසත්ථො ලජ්ජී දයාපන්නො, සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරාමි. ඉමිනාපඞ්ගෙන අරහතං අනුකරොමි, උපොසථො ච මෙ උපවුත්ථො භවිස්සතී’ති. ඉමිනා පඨමෙන අඞ්ගෙන සමන්නාගතො හොති…පෙ…..

‘‘‘යාවජීවං අරහන්තො උච්චාසයනමහාසයනං පහාය උච්චාසයනමහාසයනා පටිවිරතා නීචසෙය්‍යං කප්පෙන්ති – මඤ්චකෙ වා තිණසන්ථාරකෙ වා. අහං පජ්ජ ඉමඤ්ච රත්තිං ඉමඤ්ච දිවසං උච්චාසයනමහාසයනං පහාය උච්චාසයනමහාසයනා පටිවිරතො නීචසෙය්‍යං කප්පෙමි – මඤ්චකෙ වා තිණසන්ථාරකෙ වා. ඉමිනාපඞ්ගෙන අරහතං අනුකරොමි, උපොසථො ච මෙ උපවුත්ථො භවිස්සතී’ති. ඉමිනා අට්ඨමෙන අඞ්ගෙන සමන්නාගතො හොති. එවං උපවුත්ථො ඛො, බොජ්ඣෙ, අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතො උපොසථො මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො මහාජුතිකො මහාවිප්ඵාරො.

‘‘කීවමහප්ඵලො හොති, කීවමහානිසංසො, කීවමහාජුතිකො, කීවමහාවිප්ඵාරො? සෙය්‍යථාපි, බොජ්ඣෙ, යො ඉමෙසං සොළසන්නං මහාජනපදානං පහූතරත්තරතනානං ඉස්සරියාධිපච්චං රජ්ජං කාරෙය්‍ය, සෙය්‍යථීදං – අඞ්ගානං මගධානං කාසීනං කොසලානං වජ්ජීනං මල්ලානං චෙතීනං වඞ්ගානං කුරූනං පඤ්චාලානං මච්ඡානං සූරසෙනානං අස්සකානං අවන්තීනං ගන්ධාරානං කම්බොජානං, අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතස්ස උපොසථස්ස එතං කලං නාග්ඝති සොළසිං. තං කිස්ස හෙතු? කපණං, බොජ්ඣෙ, මානුසකං රජ්ජං දිබ්බං සුඛං උපනිධාය.

‘‘යානි, බොජ්ඣෙ, මානුසකානි පඤ්ඤාස වස්සානි, චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං එසො එකො රත්තින්දිවො. තාය රත්තියා තිංසරත්තියො මාසො. තෙන මාසෙන ද්වාදසමාසියො සංවච්ඡරො. තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බානි පඤ්ච වස්සසතානි චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං ආයුප්පමාණං. ඨානං ඛො පනෙතං, බොජ්ඣෙ, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චො ඉත්ථී වා පුරිසො වා අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං උපොසථං උපවසිත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය. ඉදං ඛො පනෙතං, බොජ්ඣෙ, සන්ධාය භාසිතං – ‘කපණං මානුසකං රජ්ජං දිබ්බං සුඛං උපනිධාය’’’.

‘‘යං, බොජ්ඣෙ, මානුසකං වස්සසතං…පෙ…. තානි, බොජ්ඣෙ, මානුසකානි ද්වෙ වස්සසතානි…පෙ…. චත්තාරි වස්සසතානි…පෙ…. අට්ඨ වස්සසතානි…පෙ…. සොළස වස්සසතානි පරනිම්මිතවසවත්තීනං දෙවානං එසො එකො රත්තින්දිවො. තාය රත්තියා තිංසරත්තියො මාසො. තෙන මාසෙන ද්වාදසමාසියො සංවච්ඡරො. තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බානි සොළස වස්සසහස්සානි පරනිම්මිතවසවත්තීනං දෙවානං ආයුප්පමාණං. ඨානං ඛො පනෙතං, බොජ්ඣෙ, විජ්ජති යං ඉධෙකච්චො ඉත්ථී වා පුරිසො වා අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං උපොසථං උපවසිත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා පරනිම්මිතවසවත්තීනං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍ය. ඉදං ඛො පනෙතං, බොජ්ඣෙ, සන්ධාය භාසිතං – ‘කපණං මානුසකං රජ්ජං දිබ්බං සුඛං උපනිධායා’’’ති.

‘‘පාණං න හඤ්ඤෙ න චදින්නමාදියෙ,
මුසා න භාසෙ න ච මජ්ජපො සියා;
අබ්‍රහ්මචරියා විරමෙය්‍ය මෙථුනා,
රත්තිං න භුඤ්ජෙය්‍ය විකාලභොජනං.

‘‘මාලං න ධාරෙ න ච ගන්ධමාචරෙ,
මඤ්චෙ ඡමායං ච සයෙථ සන්ථතෙ;
එතඤ්හි අට්ඨඞ්ගිකමාහුපොසථං,
බුද්ධෙන දුක්ඛන්තගුනා පකාසිතං.

‘‘චන්දො ච සුරියො ච උභො සුදස්සනා,
ඔභාසයං අනුපරියන්ති යාවතා;
තමොනුදා තෙ පන අන්තලික්ඛගා,
නභෙ පභාසන්ති දිසාවිරොචනා.

‘‘එතස්මිං යං විජ්ජති අන්තරෙ ධනං,
මුත්තා මණි වෙළුරියඤ්ච භද්දකං;
සිඞ්ගීසුවණ්ණං අථ වාපි කඤ්චනං,
යං ජාතරූපං හටකන්ති වුච්චති.

‘‘අට්ඨඞ්ගුපෙතස්ස උපොසථස්ස,
කලම්පි තෙ නානුභවන්ති සොළසිං;
චන්දප්පභා තාරගණා ච සබ්බෙ.

‘‘තස්මා හි නාරී ච නරො ච සීලවා,
අට්ඨඞ්ගුපෙතං උපවස්සුපොසථං;
පුඤ්ඤානි කත්වාන සුඛුද්‍රයානි,
අනින්දිතා සග්ගමුපෙන්ති ඨාන’’න්ති. පඤ්චමං;

6. අනුරුද්ධසුත්තං

46. එකං සමයං භගවා කොසම්බියං විහරති ඝොසිතාරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා අනුරුද්ධො දිවාවිහාරං ගතො හොති පටිසල්ලීනො. අථ ඛො සම්බහුලා මනාපකායිකා දෙවතා යෙනායස්මා අනුරුද්ධො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං අනුරුද්ධං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා ඛො තා දෙවතා ආයස්මන්තං අනුරුද්ධං එතදවොචුං – ‘‘මයං, භන්තෙ අනුරුද්ධ, මනාපකායිකා නාම දෙවතා තීසු ඨානෙසු ඉස්සරියං කාරෙම වසං වත්තෙම. මයං, භන්තෙ අනුරුද්ධ, යාදිසකං වණ්ණං ආකඞ්ඛාම තාදිසකං වණ්ණං ඨානසො පටිලභාම; යාදිසකං සරං ආකඞ්ඛාම තාදිසකං සරං ඨානසො පටිලභාම; යාදිසකං සුඛං ආකඞ්ඛාම තාදිසකං සුඛං ඨානසො පටිලභාම. මයං, භන්තෙ අනුරුද්ධ, මනාපකායිකා නාම දෙවතා ඉමෙසු තීසු ඨානෙසු ඉස්සරියං කාරෙම වසං වත්තෙමා’’ති.

අථ ඛො ආයස්මතො අනුරුද්ධස්ස එතදහොසි – ‘‘අහො වතිමා දෙවතා සබ්බාව නීලා අස්සු නීලවණ්ණා නීලවත්ථා නීලාලඞ්කාරා’’ති. අථ ඛො තා දෙවතා ආයස්මතො අනුරුද්ධස්ස චිත්තමඤ්ඤාය සබ්බාව නීලා අහෙසුං නීලවණ්ණා නීලවත්ථා නීලාලඞ්කාරා.

අථ ඛො ආයස්මතො අනුරුද්ධස්ස එතදහොසි – ‘‘අහො වතිමා දෙවතා සබ්බාව පීතා අස්සු…පෙ…. සබ්බාව ලොහිතකා අස්සු… සබ්බාව ඔදාතා අස්සු ඔදාතවණ්ණා ඔදාතවත්ථා ඔදාතාලඞ්කාරා’’ති. අථ ඛො තා දෙවතා ආයස්මතො අනුරුද්ධස්ස චිත්තමඤ්ඤාය සබ්බාව ඔදාතා අහෙසුං ඔදාතවණ්ණා ඔදාතවත්ථා ඔදාතාලඞ්කාරා.

අථ ඛො තා දෙවතා එකා ච [කො (සී.), එකාව (ස්‍යා. පී.)] ගායි එකා ච [එකා පන (සී.), එකාව (ස්‍යා. පී.)] නච්චි එකා ච [එකා (සී.), එකාව (ස්‍යා. පී.)] අච්ඡරං වාදෙසි. සෙය්‍යථාපි නාම පඤ්චඞ්ගිකස්ස තුරියස්ස [තුරියස්ස (සී. ස්‍යා. පී.)] සුවිනීතස්ස සුප්පටිපතාළිතස්ස කුසලෙහි සුසමන්නාහතස්ස සද්දො හොති වග්ගු ච රජනීයො ච කමනීයො ච පෙමනීයො ච මදනීයො ච; එවමෙවං තාසං දෙවතානං අලඞ්කාරානං සද්දො හොති වග්ගු ච රජනීයො ච කමනීයො ච පෙමනීයො ච මදනීයො ච. අථ ඛො ආයස්මා අනුරුද්ධො ඉන්ද්‍රියානි ඔක්ඛිපි.

අථ ඛො තා දෙවතා ‘‘න ඛ්වයොයා අනුරුද්ධො සාදියතී’’ති [සාදයතීති (සද්දනීතිධාතුමාලා)] තත්ථෙවන්තරධායිංසු. අථ ඛො ආයස්මා අනුරුද්ධො සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන භගවා

තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා අනුරුද්ධො භගවන්තං එතදවොච –

‘‘ඉධාහං, භන්තෙ, දිවාවිහාරං ගතො හොමි පටිසල්ලීනො. අථ ඛො, භන්තෙ, සම්බහුලා මනාපකායිකා දෙවතා යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා මං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා ඛො, භන්තෙ, තා දෙවතා මං එතදවොචුං – ‘මයං, භන්තෙ අනුරුද්ධ, මනාපකායිකා නාම දෙවතා තීසු ඨානෙසු ඉස්සරියං කාරෙම වසං වත්තෙම. මයං, භන්තෙ අනුරුද්ධ, යාදිසකං වණ්ණං ආකඞ්ඛාම තාදිසකං වණ්ණං ඨානසො පටිලභාම; යාදිසකං සරං ආකඞ්ඛාම තාදිසකං සරං ඨානසො පටිලභාම; යාදිසකං සුඛං ආකඞ්ඛාම තාදිසකං සුඛං ඨානසො පටිලභාම. මයං, භන්තෙ අනුරුද්ධ, මනාපකායිකා නාම දෙවතා ඉමෙසු තීසු ඨානෙසු ඉස්සරියං කාරෙම වසං වත්තෙමා’ති. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – ‘අහො වතිමා දෙවතා සබ්බාව නීලා අස්සු නීලවණ්ණා නීලවත්ථා නීලාලඞ්කාරා’ති. අථ ඛො, භන්තෙ, තා දෙවතා මම චිත්තමඤ්ඤාය සබ්බාව නීලා අහෙසුං නීලවණ්ණා නීලවත්ථා නීලාලඞ්කාරා.

‘‘තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – ‘අහො වතිමා දෙවතා සබ්බාව පීතා අස්සු…පෙ…. සබ්බාව ලොහිතකා අස්සු…පෙ…. සබ්බාව ඔදාතා අස්සු ඔදාතවණ්ණා ඔදාතවත්ථා ඔදාතාලඞ්කාරා’ති . අථ ඛො, භන්තෙ, තා දෙවතා මම චිත්තමඤ්ඤාය සබ්බාව ඔදාතා අහෙසුං ඔදාතවණ්ණා ඔදාතවත්ථා ඔදාතාලඞ්කාරා.

‘‘අථ ඛො, භන්තෙ, තා දෙවතා එකා ච ගායි එකා ච නච්චි එකා ච අච්ඡරං වාදෙසි. සෙය්‍යථාපි නාම පඤ්චඞ්ගිකස්ස තූරියස්ස සුවිනීතස්ස සුප්පටිපතාළිතස්ස කුසලෙහි සුසමන්නාහතස්ස සද්දො හොති වග්ගු ච රජනීයො ච කමනීයො ච පෙමනීයො ච මදනීයො ච; එවමෙවං තාසං දෙවතානං අලඞ්කාරානං සද්දො හොති වග්ගු ච රජනීයො ච කමනීයො ච පෙමනීයො ච මදනීයො ච. අථ ඛ්වාහං, භන්තෙ, ඉන්ද්‍රියානි ඔක්ඛිපිං.

‘‘අථ ඛො, භන්තෙ, තා දෙවතා ‘න ඛ්වය්‍යො අනුරුද්ධො සාදියතී’ති තත්ථෙවන්තරධායිංසු. කතිහි නු ඛො, භන්තෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා මනාපකායිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජතී’’ති?

‘‘අට්ඨහි ඛො, අනුරුද්ධ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා මනාපකායිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. කතමෙහි අට්ඨහි? ඉධ, අනුරුද්ධ, මාතුගාමො යස්ස මාතාපිතරො භත්තුනො දෙන්ති අත්ථකාමා හිතෙසිනො අනුකම්පකා අනුකම්පං උපාදාය තස්ස හොති පුබ්බුට්ඨායිනී පච්ඡානිපාතිනී කිඞ්කාරපටිස්සාවිනී මනාපචාරිනී පියවාදිනී.

‘‘යෙ තෙ භත්තු ගරුනො [ගුරුනො (ක.)] හොන්ති – මාතාති වා පිතාති වා සමණබ්‍රාහ්මණාති වා – තෙ සක්කරොති, ගරුං කරොති [ගරුකරොති (සී. ස්‍යා. පී.)], මානෙති, පූජෙති, අබ්භාගතෙ ච ආසනොදකෙන පටිපූජෙති.

‘‘යෙ තෙ භත්තු අබ්භන්තරා කම්මන්තා – උණ්ණාති වා කප්පාසාති වා – තත්ථ දක්ඛා හොති අනලසා තත්‍රුපායාය [තත්‍රූපායාය (සී.), අ. නි. 4.35; 11.14] වීමංසාය සමන්නාගතා අලං කාතුං අලං සංවිධාතුං.

‘‘යො සො භත්තු අබ්භන්තරො අන්තොජනො – දාසාති වා පෙස්සාති වා කම්මකරාති වා – තෙසං කතඤ්ච කතතො ජානාති අකතඤ්ච අකතතො ජානාති, ගිලානකානඤ්ච බලාබලං ජානාති ඛාදනීයං භොජනීයඤ්චස්ස පච්චංසෙන [පච්චයෙන (ස්‍යා.), පච්චත්තංසෙන (ක.) අ. නි. 5.33] සංවිභජති.

‘‘යං භත්තු ආහරති ධනං වා ධඤ්ඤං වා ජාතරූපං වා තං ආරක්ඛෙන ගුත්තියා සම්පාදෙති, තත්ථ ච හොති අධුත්තී අථෙනී අසොණ්ඩී අවිනාසිකා.

‘‘උපාසිකා ඛො පන හොති බුද්ධං සරණං ගතා ධම්මං සරණං ගතා සඞ්ඝං සරණං ගතා.

‘‘සීලවතී ඛො පන හොති – පාණාතිපාතා පටිවිරතා, අදින්නාදානා පටිවිරතා, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතා, මුසාවාදා පටිවිරතා, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතා.

‘‘චාගවතී ඛො පන හොති. විගතමලමච්ඡෙරෙන චෙතසා අගාරං අජ්ඣාවසති මුත්තචාගා [මුත්තචාගී (ස්‍යා.)] පයතපාණිනී [පයතපාණි (සී.), පයතපාණී (ස්‍යා. පී. ක.)] වොස්සග්ගරතා යාචයොගා දානසංවිභාගරතා.

‘‘ඉමෙහි ඛො, අනුරුද්ධ, අට්ඨහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා මනාපකායිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජතී’’ති.

> ‘‘යො නං භරති සබ්බදා, නිච්චං ආතාපි උස්සුකො;
> තං සබ්බකාමදං [තං සබ්බකාමහරං (සී. ස්‍යා. පී.) සබ්බකාමහරං (අ. නි. 5.33] පොසං, භත්තාරං නාතිමඤ්ඤති.

‘‘න චාපි සොත්ථී භත්තාරං, ඉස්සාවාදෙන රොසයෙ;
භත්තු ච ගරුනො සබ්බෙ, පටිපූජෙති පණ්ඩිතා.

‘‘උට්ඨාහිකා [උට්ඨායිකා (ක.)] අනලසා, සඞ්ගහිතපරිජ්ජනා;
භත්තු මනාපං චරති, සම්භතං අනුරක්ඛති.

‘‘යා එවං වත්තති නාරී, භත්තු ඡන්දවසානුගා;
මනාපා නාම තෙ [මනාපකායිකා (සී. ක.)] දෙවා, යත්ථ සා උපපජ්ජතී’’ති. ඡට්ඨං;

7. දුතියවිසාඛාසුත්තං

47. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති පුබ්බාරාමෙ මිගාරමාතුපාසාදෙ. අථ ඛො විසාඛා මිගාරමාතා…පෙ…. එකමන්තං නිසින්නං ඛො විසාඛං මිගාරමාතරං භගවා එතදවොච –

‘‘අට්ඨහි ඛො, විසාඛෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා මනාපකායිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. කතමෙහි අට්ඨහි? ඉධ, විසාඛෙ, මාතුගාමො යස්ස මාතාපිතරො භත්තුනො දෙන්ති අත්ථකාමා හිතෙසිනො අනුකම්පකා අනුකම්පං උපාදාය තස්ස හොති පුබ්බුට්ඨායිනී පච්ඡානිපාතිනී කිඞ්කාරපටිස්සාවිනී මනාපචාරිනී පියවාදිනී…පෙ….

‘‘චාගවතී ඛො පන හොති. විගතමලමච්ඡෙරෙන චෙතසා අගාරං අජ්ඣාවසති මුත්තචාගා පයතපාණිනී වොස්සග්ගරතා යාචයොගා දානසංවිභාගරතා. ඉමෙහි ඛො, විසාඛෙ, අට්ඨහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා මනාපකායිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජතී’’ති.

‘‘යො නං භරති සබ්බදා, නිච්චං ආතාපි උස්සුකො;
තං සබ්බකාමදං පොසං, භත්තාරං නාතිමඤ්ඤති.

‘‘න චාපි සොත්ථී භත්තාරං, ඉස්සාවාදෙන රොසයෙ;
භත්තු ච ගරුනො සබ්බෙ, පටිපූජෙති පණ්ඩිතා.

‘‘උට්ඨාහිකා අනලසා, සඞ්ගහිතපරිජ්ජනා;
භත්තු මනාපං චරති, සම්භතං අනුරක්ඛති.

‘‘යා එවං වත්තති නාරී, භත්තු ඡන්දවසානුගා;
මනාපා නාම තෙ [මනාපකායිකා (සී. ක.)] දෙවා, යත්ථ සා උපපජ්ජතී’’ති. සත්තමං;

8. නකුලමාතාසුත්තං

48. එකං සමයං භගවා භග්ගෙසු විහරති සුංසුමාරගිරෙ [සුංසුමාරගිරෙ (සී. ස්‍යා. පී.)] භෙසකළාවනෙ මිගදායෙ. අථ ඛො නකුලමාතා ගහපතානී යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා…පෙ…. එකමන්තං නිසින්නං ඛො නකුලමාතරං ගහපතානිං භගවා එතදවොච –

‘‘අට්ඨහි ඛො, නකුලමාතෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා මනාපකායිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. කතමෙහි අට්ඨහි? ඉධ, නකුලමාතෙ, මාතුගාමො යස්ස මාතාපිතරො භත්තුනො දෙන්ති අත්ථකාමා හිතෙසිනො අනුකම්පකා අනුකම්පං උපාදාය තස්ස හොති පුබ්බුට්ඨායිනී පච්ඡානිපාතිනී කිඞ්කාරපටිස්සාවිනී මනාපචාරිනී පියවාදිනී.

‘‘යෙ තෙ භත්තු ගරුනො හොන්ති – මාතාති වා පිතාති වා සමණබ්‍රාහ්මණාති වා – තෙ සක්කරොති ගරුං කරොති මානෙති පූජෙති, අබ්භාගතෙ ච ආසනොදකෙන පටිපූජෙති.

‘‘යෙ තෙ භත්තු අබ්භන්තරා කම්මන්තා – උණ්ණාති වා කප්පාසාති වා – තත්ථ දක්ඛා හොති අනලසා තත්‍රුපායාය වීමංසාය සමන්නාගතා අලං කාතුං අලං සංවිධාතුං.

‘‘යො සො භත්තු අබ්භන්තරො අන්තොජනො – දාසාති වා පෙස්සාති වා කම්මකරාති වා – තෙසං කතඤ්ච කතතො ජානාති අකතඤ්ච අකතතො ජානාති, ගිලානකානඤ්ච බලාබලං ජානාති ඛාදනීයං භොජනීයඤ්චස්ස පච්චංසෙන සංවිභජති.

‘‘යං භත්තා ආහරති ධනං වා ධඤ්ඤං වා රජතං වා ජාතරූපං වා තං ආරක්ඛෙන ගුත්තියා සම්පාදෙති, තත්ථ ච හොති අධුත්තී අථෙනී අසොණ්ඩී අවිනාසිකා.

‘‘උපාසිකා ඛො පන හොති බුද්ධං සරණං ගතා ධම්මං සරණං ගතා සඞ්ඝං සරණං ගතා.

‘‘සීලවතී ඛො පන හොති – පාණාතිපාතා පටිවිරතා…පෙ.… සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතා…පෙ.….

‘‘චාගවතී ඛො පන හොති විගතමලමච්ඡෙරෙන චෙතසා අගාරං අජ්ඣාවසති මුත්තචාගා පයතපාණිනී වොස්සග්ගරතා යාචයොගා දානසංවිභාගරතා.

‘‘ඉමෙහි ඛො, නකුලමාතෙ, අට්ඨහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො කායස්ස භෙදා පරං මරණා මනාපකායිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජතී’’ති.

‘‘යො නං භරති සබ්බදා, නිච්චං ආතාපි උස්සුකො;
තං සබ්බකාමදං පොසං, භත්තාරං නාතිමඤ්ඤති.

‘‘න චාපි සොත්ථී භත්තාරං, ඉස්සාවාදෙන රොසයෙ;
භත්තු ච ගරුනො සබ්බෙ, පටිපූජෙති පණ්ඩිතා.

‘‘උට්ඨාහිකා අනලසා, සඞ්ගහිතපරිජ්ජනා;
භත්තු මනාපං චරති, සම්භතං අනුරක්ඛති.

‘‘යා එවං වත්තති නාරී, භත්තු ඡන්දවසානුගා;
මනාපා නාම තෙ [මනාපකායිකා (සී.)] දෙවා, යත්ථ සා උපපජ්ජතී’’ති. අට්ඨමං;

9. පඨමඉධලොකිකසුත්තං

49. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති පුබ්බාරාමෙ මිගාරමාතුපාසාදෙ. අථ ඛො විසාඛා මිගාරමාතා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි…පෙ.… එකමන්තං නිසින්නං ඛො විසාඛං මිගාරමාතරං භගවා එතදවොච –

‘‘චතූහි ඛො, විසාඛෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො ඉධලොකවිජයාය පටිපන්නො හොති, අයංස ලොකො ආරද්ධො හොති. කතමෙහි චතූහි? ඉධ, විසාඛෙ, මාතුගාමො සුසංවිහිතකම්මන්තො හොති, සඞ්ගහිතපරිජනො, භත්තු මනාපං චරති, සම්භතං අනුරක්ඛති.

‘‘කථඤ්ච , විසාඛෙ, මාතුගාමො සුසංවිහිතකම්මන්තො හොති? ඉධ, විසාඛෙ, මාතුගාමො යෙ තෙ භත්තු අබ්භන්තරා කම්මන්තා – උණ්ණාති වා කප්පාසාති වා – තත්ථ දක්ඛා හොති අනලසා තත්‍රුපායාය වීමංසාය සමන්නාගතා අලං කාතුං අලං සංවිධාතුං. එවං ඛො, විසාඛෙ, මාතුගාමො සුසංවිහිතකම්මන්තො හොති.

‘‘කථඤ්ච, විසාඛෙ, මාතුගාමො සඞ්ගහිතපරිජනො හොති? ඉධ, විසාඛෙ, මාතුගාමො යො සො භත්තු අබ්භන්තරො අන්තොජනො – දාසාති වා පෙස්සාති වා කම්මකරාති වා – තෙසං කතඤ්ච කතතො ජානාති අකතඤ්ච අකතතො ජානාති, ගිලානකානඤ්ච බලාබලං ජානාති ඛාදනීයං භොජනීයඤ්චස්ස පච්චංසෙන සංවිභජති. එවං ඛො, විසාඛෙ, මාතුගාමො සඞ්ගහිතපරිජනො හොති.

‘‘කථඤ්ච, විසාඛෙ, මාතුගාමො භත්තු මනාපං චරති? ඉධ, විසාඛෙ, මාතුගාමො යං භත්තු අමනාපසඞ්ඛාතං තං ජීවිතහෙතුපි න අජ්ඣාචරති. එවං ඛො, විසාඛෙ, මාතුගාමො භත්තු මනාපං චරති.

‘‘කථඤ්ච, විසාඛෙ, මාතුගාමො සම්භතං අනුරක්ඛති? ඉධ, විසාඛෙ, මාතුගාමො යං භත්තා ආහරති ධනං වා ධඤ්ඤං වා රජතං වා ජාතරූපං වා තං ආරක්ඛෙන ගුත්තියා සම්පාදෙති, තත්ථ ච හොති අධුත්තී අථෙනී අසොණ්ඩී අවිනාසිකා. එවං ඛො, විසාඛෙ, මාතුගාමො සම්භතං අනුරක්ඛති. ඉමෙහි ඛො, විසාඛෙ, චතූහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො ඉධලොකවිජයාය පටිපන්නො හොති, අයංස ලොකො ආරද්ධො හොති.

‘‘චතූහි ඛො , විසාඛෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො පරලොකවිජයාය පටිපන්නො හොති, පරලොකො ආරද්ධො හොති. කතමෙහි චතූහි? ඉධ, විසාඛෙ, මාතුගාමො සද්ධාසම්පන්නො හොති, සීලසම්පන්නො හොති, චාගසම්පන්නො හොති, පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති.

‘‘කථඤ්ච , විසාඛෙ, මාතුගාමො සද්ධාසම්පන්නො හොති? ඉධ, විසාඛෙ, මාතුගාමො සද්ධො හොති, සද්දහති තථාගතස්ස බොධිං – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ

අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති. එවං ඛො, විසාඛෙ, මාතුගාමො සද්ධාසම්පන්නො හොති.

‘‘කථඤ්ච, විසාඛෙ, මාතුගාමො සීලසම්පන්නො හොති? ඉධ , විසාඛෙ, මාතුගාමො පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති…පෙ…. සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො හොති. එවං ඛො, විසාඛෙ, මාතුගාමො සීලසම්පන්නො හොති.

‘‘කථඤ්ච , විසාඛෙ, මාතුගාමො චාගසම්පන්නො හොති? ඉධ, විසාඛෙ, මාතුගාමො විගතමලමච්ඡෙරෙන චෙතසා අගාරං අජ්ඣාවසති මුත්තචාගා පයතපාණිනී වොස්සග්ගරතා යාචයොගා දානසංවිභාගරතා. එවං ඛො, විසාඛෙ, මාතුගාමො චාගසම්පන්නො හොති.

‘‘කථඤ්ච, විසාඛෙ, මාතුගාමො පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති? ඉධ, විසාඛෙ, මාතුගාමො පඤ්ඤවා හොති…පෙ…. එවං ඛො, විසාඛෙ, මාතුගාමො පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති. ඉමෙහි ඛො, විසාඛෙ, චතූහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො පරලොකවිජයාය පටිපන්නො හොති, පරලොකො ආරද්ධො හොතී’’ති.

‘‘සුසංවිහිතකම්මන්තා, සඞ්ගහිතපරිජ්ජනා;
භත්තු මනාපං චරති, සම්භතං අනුරක්ඛති.

‘‘සද්ධා සීලෙන සම්පන්නා, වදඤ්ඤූ වීතමච්ඡරා;
නිච්චං මග්ගං විසොධෙති, සොත්ථානං සම්පරායිකං.

‘‘ඉච්චෙතෙ අට්ඨ ධම්මා ච, යස්සා විජ්ජන්ති නාරියා;
තම්පි සීලවතිං ආහු, ධම්මට්ඨං සච්චවාදිනිං.

‘‘සොළසාකාරසම්පන්නා, අට්ඨඞ්ගසුසමාගතා;
තාදිසී සීලවතී උපාසිකා;
උපපජ්ජති දෙවලොකං මනාප’’න්ති. නවමං;

10. දුතියඉධලොකිකසුත්තං

50. ‘‘චතූහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො ඉධලොකවිජයාය පටිපන්නො හොති, අයංස ලොකො ආරද්ධො හොති. කතමෙහි චතූහි? ඉධ , භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සුසංවිහිතකම්මන්තො හොති, සඞ්ගහිතපරිජනො, භත්තු මනාපං චරති, සම්භතං අනුරක්ඛති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සුසංවිහිතකම්මන්තො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො යෙ තෙ භත්තු අබ්භන්තරා කම්මන්තා…පෙ…. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සුසංවිහිතකම්මන්තො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සඞ්ගහිතපරිජනො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො යො සො භත්තු අබ්භන්තරො අන්තොජනො…පෙ…. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සඞ්ගහිතපරිජනො හොති.

‘‘කථඤ්ච , භික්ඛවෙ, මාතුගාමො භත්තු මනාපං චරති? ඉධ, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො යං භත්තු අමනාපසඞ්ඛාතං තං ජීවිතහෙතුපි න අජ්ඣාචරති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො භත්තු මනාපං චරති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සම්භතං අනුරක්ඛති? ඉධ, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො යං භත්තා ආහරති…පෙ…. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සම්භතං අනුරක්ඛති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, චතූහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො ඉධලොකවිජයාය පටිපන්නො හොති, අයංස ලොකො ආරද්ධො හොති.

‘‘චතූහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො පරලොකවිජයාය පටිපන්නො හොති, පරලොකො ආරද්ධො හොති. කතමෙහි චතූහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සද්ධාසම්පන්නො හොති, සීලසම්පන්නො හොති, චාගසම්පන්නො හොති, පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සද්ධාසම්පන්නො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සද්ධො හොති…පෙ…. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සද්ධාසම්පන්නො හොති.

‘‘කථඤ්ච , භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සීලසම්පන්නො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති…පෙ…. සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො හොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො සීලසම්පන්නො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො චාගසම්පන්නො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො විගතමලමච්ඡෙරෙන චෙතසා අගාරං අජ්ඣාවසති…පෙ…. එවං ඛො , භික්ඛවෙ, මාතුගාමො චාගසම්පන්නො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො පඤ්ඤවා හොති…පෙ.… එවං ඛො, භික්ඛවෙ, මාතුගාමො පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, චතූහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො පරලොකවිජයාය පටිපන්නො හොති, පරලොකො ආරද්ධො හොතී’’ති.

‘‘සුසංවිහිතකම්මන්තා, සඞ්ගහිතපරිජ්ජනා;
භත්තු මනාපං චරති, සම්භතං අනුරක්ඛති.

‘‘සද්ධා සීලෙන සම්පන්නා, වදඤ්ඤූ වීතමච්ඡරා;
නිච්චං මග්ගං විසොධෙති, සොත්ථානං සම්පරායිකං.

‘‘ඉච්චෙතෙ අට්ඨ ධම්මා ච, යස්සා විජ්ජන්ති නාරියා;
තම්පි සීලවතිං ආහු, ධම්මට්ඨං සච්චවාදිනිං.

‘‘සොළසාකාරසම්පන්නා, අට්ඨඞ්ගසුසමාගතා;
තාදිසී සීලවතී උපාසිකා, උපපජ්ජති දෙවලොකං මනාප’’න්ති. දසමං;

උපොසථවග්ගො පඤ්චමො.

තස්සුද්දානං –

සංඛිත්තෙ විත්ථතෙ විසාඛෙ, වාසෙට්ඨො බොජ්ඣාය පඤ්චමං;
අනුරුද්ධං පුන විසාඛෙ, නකුලා ඉධලොකිකා ද්වෙති.

පඨමපණ්ණාසකං සමත්තං.

2. දුතියපණ්ණාසකං

(6) 1. ගොතමීවග්ගො

1. ගොතමීසුත්තං

51. එකං සමයං භගවා සක්කෙසු විහරති කපිලවත්ථුස්මිං නිග්‍රොධාරාමෙ. අථ ඛො මහාපජාපතී [මහාපජාපති (ස්‍යා.) චූළව. 402] ගොතමී යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතා ඛො මහාපජාපතී ගොතමී භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සාධු, භන්තෙ, ලභෙය්‍ය මාතුගාමො තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජ’’න්ති. ‘‘අලං, ගොතමි! මා තෙ රුච්චි මාතුගාමස්ස තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජා’’ති.

දුතියම්පි ඛො මහාපජාපතී ගොතමී භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සාධු, භන්තෙ, ලභෙය්‍ය මාතුගාමො තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජ’’න්ති. ‘‘අලං, ගොතමි! මා තෙ රුච්චි මාතුගාමස්ස තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජා’’ති. ‘‘තතියම්පි ඛො මහාපජාපතී ගොතමී භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සාධු භන්තෙ, ලභෙය්‍ය මාතුගාමො තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජ’’න්ති. ‘‘අලං, ගොතමි! මා තෙ රුච්චි මාතුගාමස්ස තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජා’’ති.

අථ ඛො මහාපජාපතී ගොතමී ‘‘න භගවා අනුජානාති මාතුගාමස්ස තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජ’’න්ති දුක්ඛී දුම්මනා අස්සුමුඛී රුදමානා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි.

අථ ඛො භගවා කපිලවත්ථුස්මිං යථාභිරන්තං විහරිත්වා යෙන වෙසාලී තෙන චාරිකං පක්කාමි . අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො යෙන වෙසාලී තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං . අථ ඛො මහාපජාපතී ගොතමී කෙසෙ ඡෙදාපෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා සම්බහුලාහි සාකියානීහි සද්ධිං යෙන වෙසාලී තෙන පක්කාමි. අනුපුබ්බෙන යෙන වෙසාලී මහාවනං කූටාගාරසාලා තෙනුපසඞ්කමි. අථ ඛො මහාපජාපතී ගොතමී සූනෙහි පාදෙහි රජොකිණ්ණෙන ගත්තෙන දුක්ඛී දුම්මනා අස්සුමුඛී රුදමානා බහිද්වාරකොට්ඨකෙ අට්ඨාසි.

අද්දසා ඛො ආයස්මා ආනන්දො මහාපජාපතිං ගොතමිං සූනෙහි පාදෙහි රජොකිණ්ණෙන ගත්තෙන දුක්ඛිං දුම්මනං අස්සුමුඛිං රුදමානං බහිද්වාරකොට්ඨකෙ ඨිතං. දිස්වාන මහාපජාපතිං ගොතමිං එතදවොච – ‘‘කිං නු ත්වං, ගොතමි, සූනෙහි පාදෙහි රජොකිණ්ණෙන ගත්තෙන දුක්ඛී දුම්මනා අස්සුමුඛී රුදමානා බහිද්වාරකොට්ඨකෙ ඨිතා’’ති? ‘‘තථා හි පන, භන්තෙ ආනන්ද, න භගවා අනුජානාති මාතුගාමස්ස තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජ’’න්ති. ‘‘තෙන හි ත්වං, ගොතමි, මුහුත්තං ඉධෙව තාව හොහි, යාවාහං භගවන්තං යාචාමි මාතුගාමස්ස තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජ’’න්ති.

අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘එසා, භන්තෙ, මහාපජාපතී ගොතමී සූනෙහි පාදෙහි රජොකිණ්ණෙන ගත්තෙන දුක්ඛී දුම්මනා අස්සුමුඛී රුදමානා බහිද්වාරකොට්ඨකෙ ඨිතා – ‘න භගවා අනුජානාති මාතුගාමස්ස තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජ’න්ති. සාධු, භන්තෙ, ලභෙය්‍ය මාතුගාමො තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජ’’න්ති. ‘‘අලං, ආනන්ද! මා තෙ රුච්චි මාතුගාමස්ස තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජා’’ති.

දුතියම්පි ඛො…පෙ…. තතියම්පි ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සාධු, භන්තෙ, ලභෙය්‍ය මාතුගාමො තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජ’’න්ති. ‘‘අලං, ආනන්ද! මා තෙ රුච්චි මාතුගාමස්ස තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජා’’ති.

අථ ඛො ආයස්මතො ආනන්දස්ස එතදහොසි – ‘‘න භගවා අනුජානාති මාතුගාමස්ස තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජං. යංනූනාහං අඤ්ඤෙනපි පරියායෙන භගවන්තං යාචෙය්‍යං මාතුගාමස්ස තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජ’’න්ති. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘භබ්බො නු ඛො, භන්තෙ, මාතුගාමො තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිත්වා සොතාපත්තිඵලං වා සකදාගාමිඵලං වා අනාගාමිඵලං වා අරහත්තඵලං වා සච්ඡිකාතු’’න්ති? ‘‘භබ්බො, ආනන්ද, මාතුගාමො තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිත්වා සොතාපත්තිඵලම්පි සකදාගාමිඵලම්පි අනාගාමිඵලම්පි අරහත්තඵලම්පි සච්ඡිකාතු’’න්ති. ‘‘සචෙ, භන්තෙ, භබ්බො මාතුගාමො තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිත්වා සොතාපත්තිඵලම්පි…පෙ…. අරහත්තඵලම්පි සච්ඡිකාතුං, බහුකාරා, භන්තෙ, මහාපජාපතී ගොතමී භගවතො මාතුච්ඡා ආපාදිකා පොසිකා ඛීරස්ස දායිකා; භගවන්තං ජනෙත්තියා කාලඞ්කතාය ථඤ්ඤං පායෙසි. සාධු, භන්තෙ, ලභෙය්‍ය මාතුගාමො තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජ’’න්ති.

‘‘සචෙ, ආනන්ද, මහාපජාපතී ගොතමී අට්ඨ ගරුධම්මෙ පටිග්ගණ්හාති, සාවස්සා හොතු උපසම්පදා –

[පාචි. 149; චූළව. 403] ‘‘වස්සසතූපසම්පන්නාය භික්ඛුනියා තදහුපසම්පන්නස්ස භික්ඛුනො අභිවාදනං පච්චුට්ඨානං අඤ්ජලිකම්මං සාමීචිකම්මං කත්තබ්බං. අයම්පි ධම්මො සක්කත්වා ගරුං කත්වා [ගරුකත්වා (සී. ස්‍යා. පී.)] මානෙත්වා පූජෙත්වා යාවජීවං අනතික්කමනීයො.

‘‘න භික්ඛුනියා අභික්ඛුකෙ ආවාසෙ වස්සං උපගන්තබ්බං. අයම්පි ධම්මො සක්කත්වා ගරුං කත්වා මානෙත්වා පූජෙත්වා යාවජීවං අනතික්කමනීයො.

‘‘අන්වඩ්ඪමාසං භික්ඛුනියා භික්ඛුසඞ්ඝතො ද්වෙ ධම්මා පච්චාසීසිතබ්බා [පච්චාසිංසිතබ්බා (සී. ස්‍යා. පී.)] – උපොසථපුච්ඡකඤ්ච, ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච . අයම්පි ධම්මො සක්කත්වා ගරුං කත්වා මානෙත්වා පූජෙත්වා යාවජීවං අනතික්කමනීයො.

‘‘වස්සංවුට්ඨාය භික්ඛුනියා උභතොසඞ්ඝෙ තීහි ඨානෙහි පවාරෙතබ්බං – දිට්ඨෙන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා. අයම්පි ධම්මො සක්කත්වා ගරුං කත්වා මානෙත්වා පූජෙත්වා යාවජීවං අනතික්කමනීයො.

‘‘ගරුධම්මං අජ්ඣාපන්නාය භික්ඛුනියා උභතොසඞ්ඝෙ පක්ඛමානත්තං චරිතබ්බං. අයම්පි ධම්මො සක්කත්වා ගරුං කත්වා මානෙත්වා පූජෙත්වා යාවජීවං අනතික්කමනීයො.

‘‘ද්වෙ වස්සානි ඡසු ධම්මෙසු සික්ඛිතසික්ඛාය සික්ඛමානාය උභතොසඞ්ඝෙ උපසම්පදා පරියෙසිතබ්බා. අයම්පි ධම්මො සක්කත්වා ගරුං කත්වා මානෙත්වා පූජෙත්වා යාවජීවං අනතික්කමනීයො.

‘‘න කෙනචි පරියායෙන භික්ඛුනියා භික්ඛු අක්කොසිතබ්බො පරිභාසිතබ්බො. අයම්පි ධම්මො සක්කත්වා ගරුං කත්වා මානෙත්වා පූජෙත්වා යාවජීවං අනතික්කමනීයො.

‘‘අජ්ජතග්ගෙ ඔවටො භික්ඛුනීනං භික්ඛූසු වචනපථො, අනොවටො භික්ඛූනං භික්ඛුනීසු වචනපථො. අයම්පි ධම්මො සක්කත්වා ගරුං කත්වා මානෙත්වා පූජෙත්වා යාවජීවං අනතික්කමනීයො.

‘‘සචෙ, ආනන්ද, මහාපජාපතී ගොතමී ඉමෙ අට්ඨ ගරුධම්මෙ පටිග්ගණ්හාති, සාවස්සා හොතු උපසම්පදා’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො සන්තිකෙ ඉමෙ අට්ඨ ගරුධම්මෙ උග්ගහෙත්වා යෙන මහාපජාපතී ගොතමී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා මහාපජාපතිං ගොතමිං එතදවොච –

‘‘සචෙ ඛො ත්වං, ගොතමි, අට්ඨ ගරුධම්මෙ පටිග්ගණ්හෙය්‍යාසි, සාව තෙ භවිස්සති උපසම්පදා –

‘‘වස්සසතූපසම්පන්නාය භික්ඛුනියා තදහුපසම්පන්නස්ස භික්ඛුනො අභිවාදනං පච්චුට්ඨානං අඤ්ජලිකම්මං සාමීචිකම්මං කත්තබ්බං. අයම්පි ධම්මො සක්කත්වා ගරුං කත්වා මානෙත්වා පූජෙත්වා යාවජීවං අනතික්කමනීයො... පෙ.....

‘‘අජ්ජතග්ගෙ ඔවටො භික්ඛුනීනං භික්ඛූසු වචනපථො, අනොවටො භික්ඛූනං භික්ඛුනීසු වචනපථො. අයම්පි ධම්මො සක්කත්වා ගරුං කත්වා මානෙත්වා පූජෙත්වා යාවජීවං අනතික්කමනීයො. සචෙ ඛො ත්වං, ගොතමි, ඉමෙ අට්ඨ ගරුධම්මෙ පටිග්ගණ්හෙය්‍යාසි, සාව තෙ භවිස්සති උපසම්පදා’’ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි , භන්තෙ ආනන්ද, ඉත්ථී වා පුරිසො වා දහරො යුවා මණ්ඩනකජාතිකො [මණ්ඩනකජාතියො (සී. පී.)] සීසංන්හාතො [සීසංනහාතො (සී. පී.), සීසනහාතො (ස්‍යා.)] උප්පලමාලං වා වස්සිකමාලං වා අධිමුත්තකමාලං [අතිමුත්තකමාලං (සී.)] වා ලභිත්වා උභොහි හත්ථෙහි පටිග්ගහෙත්වා උත්තමඞ්ගෙ සිරස්මිං පතිට්ඨාපෙය්‍ය; එවමෙවං ඛො අහං, භන්තෙ ආනන්ද, ඉමෙ අට්ඨ ගරුධම්මෙ පටිග්ගණ්හාමි යාවජීවං අනතික්කමනීයෙ’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘පටිග්ගහිතා, භන්තෙ, මහාපජාපතියා ගොතමියා අට්ඨ ගරුධම්මා යාවජීවං අනතික්කමනීයා’’ති.

‘‘සචෙ, ආනන්ද, නාලභිස්ස මාතුගාමො තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජං, චිරට්ඨිතිකං, ආනන්ද, බ්‍රහ්මචරියං අභවිස්ස, වස්සසහස්සමෙව සද්ධම්මො තිට්ඨෙය්‍ය. යතො ච ඛො, ආනන්ද, මාතුගාමො තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො, න දානි, ආනන්ද, බ්‍රහ්මචරියං චිරට්ඨිතිකං භවිස්සති. පඤ්චෙව දානි, ආනන්ද, වස්සසතානි සද්ධම්මො ඨස්සති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, ආනන්ද, යානි කානිචි කුලානි බහුත්ථිකානි [බහුකිත්ථිකානි (සී. පී.), බහුඉත්ථිකානි (ස්‍යා.)] අප්පපුරිසකානි, තානි සුප්පධංසියානි හොන්ති චොරෙහි කුම්භත්ථෙනකෙහි; එවමෙවං ඛො, ආනන්ද, යස්මිං ධම්මවිනයෙ ලභති මාතුගාමො අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජං, න තං බ්‍රහ්මචරියං චිරට්ඨිතිකං හොති.

‘‘සෙය්‍යථාපි , ආනන්ද, සම්පන්නෙ සාලික්ඛෙත්තෙ සෙතට්ඨිකා නාම රොගජාති නිපතති, එවං තං සාලික්ඛෙත්තං න චිරට්ඨිතිකං හොති; එවමෙවං ඛො, ආනන්ද, යස්මිං ධම්මවිනයෙ ලභති මාතුගාමො අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජං, න තං බ්‍රහ්මචරියං චිරට්ඨිතිකං හොති.

‘‘සෙය්‍යථාපි , ආනන්ද, සම්පන්නෙ උච්ඡුක්ඛෙත්තෙ මඤ්ජිට්ඨිකා [මඤ්ජෙට්ඨිකා (සී. ස්‍යා.)] නාම රොගජාති නිපතති, එවං තං උච්ඡුක්ඛෙත්තං න චිරට්ඨිතිකං හොති; එවමෙවං ඛො, ආනන්ද, යස්මිං ධම්මවිනයෙ ලභති මාතුගාමො අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජං, න තං බ්‍රහ්මචරියං චිරට්ඨිතිකං හොති.

‘‘සෙය්‍යථාපි , ආනන්ද, පුරිසො මහතො තළාකස්ස පටිකච්චෙව [පටිගච්චෙව (සී. පී.)] ආළිං බන්ධෙය්‍ය යාවදෙව උදකස්ස අනතික්කමනාය; එවමෙවං ඛො, ආනන්ද, මයා පටිකච්චෙව භික්ඛුනීනං අට්ඨ ගරුධම්මා පඤ්ඤත්තා යාවජීවං අනතික්කමනීයා’’ති. පඨමං.

2. ඔවාදසුත්තං

52. එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කතිහි නු ඛො, භන්තෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මන්නිතබ්බො’’ති?

[පාචි. 147] ‘‘අට්ඨහි ඛො, ආනන්ද, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මන්නිතබ්බො. කතමෙහි අට්ඨහි? ඉධානන්ද, භික්ඛු සීලවා හොති…පෙ…. සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු; බහුස්සුතො හොති…පෙ…. දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා; උභයානි ඛො පනස්ස පාතිමොක්ඛානි විත්ථාරෙන ස්වාගතානි හොන්ති සුවිභත්තානි සුප්පවත්තීනි සුවිනිච්ඡිතානි සුත්තසො අනුබ්‍යඤ්ජනසො; කල්‍යාණවාචො හොති කල්‍යාණවාක්කරණො, පොරියා වාචාය සමන්නාගතො විස්සට්ඨාය [විසට්ඨාය (ක.)] අනෙලගළාය [අනෙළගළාය (සී. ක.)] අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා; පටිබලො හොති භික්ඛුනිසඞ්ඝස්ස ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙතුං සමාදපෙතුං සමුත්තෙජෙතුං සම්පහංසෙතුං; යෙභුය්‍යෙන භික්ඛුනීනං පියො හොති මනාපො; න ඛො පනෙතං භගවන්තං උද්දිස්ස පබ්බජිතාය කාසායවත්ථනිවසනාය ගරුධම්මං අජ්ඣාපන්නපුබ්බො හොති; වීසතිවස්සො වා හොති අතිරෙකවීසතිවස්සො වා. ඉමෙහි ඛො, ආනන්ද, අට්ඨහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු භික්ඛුනොවාදකො සම්මන්නිතබ්බො’’ති. දුතියං.

3. සංඛිත්තසුත්තං

53. [චූළව. 406] එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. අථ ඛො මහාපජාපතී ගොතමී යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතා ඛො සා මහාපජාපතී ගොතමී භගවන්තං එතදවොච –

‘‘සාධු මෙ, භන්තෙ, භගවා සංඛිත්තෙන ධම්මං දෙසෙතු, යමහං භගවතො ධම්මං සුත්වා එකා වූපකට්ඨා අප්පමත්තා ආතාපිනී පහිතත්තා විහරෙය්‍ය’’න්ති. ‘‘යෙ ඛො ත්වං, ගොතමි, ධම්මෙ ජානෙය්‍යාසි – ‘ඉමෙ ධම්මා සරාගාය සංවත්තන්ති, නො විරාගාය; සංයොගාය සංවත්තන්ති, නො විසංයොගාය; ආචයාය සංවත්තන්ති, නො අපචයාය; මහිච්ඡතාය සංවත්තන්ති, නො අප්පිච්ඡතාය; අසන්තුට්ඨියා සංවත්තන්ති, නො සන්තුට්ඨියා; සඞ්ගණිකාය සංවත්තන්ති, නො පවිවෙකාය; කොසජ්ජාය සංවත්තන්ති, නො වීරියාරම්භාය; දුබ්භරතාය සංවත්තන්ති, නො සුභරතාය’ති, එකංසෙන, ගොතමි, ධාරෙය්‍යාසි – ‘නෙසො ධම්මො, නෙසො විනයො, නෙතං සත්ථුසාසන’’’න්ති .

‘‘යෙ ච ඛො ත්වං, ගොතමි, ධම්මෙ ජානෙය්‍යාසි – ‘ඉමෙ ධම්මා විරාගාය සංවත්තන්ති, නො සරාගාය; විසංයොගාය සංවත්තන්ති, නො සංයොගාය; අපචයාය සංවත්තන්ති, නො ආචයාය; අප්පිච්ඡතාය සංවත්තන්ති, නො මහිච්ඡතාය; සන්තුට්ඨියා සංවත්තන්ති, නො අසන්තුට්ඨියා; පවිවෙකාය සංවත්තන්ති, නො සඞ්ගණිකාය ; වීරියාරම්භාය සංවත්තන්ති, නො කොසජ්ජාය; සුභරතාය සංවත්තන්ති, නො දුබ්භරතාය’ති, එකංසෙන, ගොතමි, ධාරෙය්‍යාසි – ‘එසො ධම්මො, එසො විනයො, එතං සත්ථුසාසන’’’න්ති. තතියං.

4. දීඝජාණුසුත්තං

54. එකං සමයං භගවා කොලියෙසු විහරති කක්කරපත්තං නාම කොලියානං නිගමො. අථ ඛො දීඝජාණු කොලියපුත්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො දීඝජාණු කොලියපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘මයං, භන්තෙ, ගිහී කාමභොගිනො [කාමභොගී

(සී. ස්‍යා. පී.)] පුත්තසම්බාධසයනං අජ්ඣාවසාම, කාසිකචන්දනං පච්චනුභොම , මාලාගන්ධවිලෙපනං ධාරයාම, ජාතරූපරජතං සාදයාම. තෙසං නො, භන්තෙ, භගවා අම්හාකං තථා ධම්මං දෙසෙතු යෙ අම්හාකං අස්සු ධම්මා දිට්ඨධම්මහිතාය දිට්ඨධම්මසුඛාය, සම්පරායහිතාය සම්පරායසුඛායා''ති.

''චත්තාරොමෙ, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, ධම්මා කුලපුත්තස්ස දිට්ඨධම්මහිතාය සංවත්තන්ති දිට්ඨධම්මසුඛාය. කතමෙ චත්තාරො? උට්ඨානසම්පදා, ආරක්ඛසම්පදා, කල්‍යාණමිත්තතා, සමජීවිතා [සමජීවිකතා (සී.) අ. නි. 8.75]. කතමා ච, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, උට්ඨානසම්පදා? ඉධ, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, කුලපුත්තො යෙන කම්මට්ඨානෙන ජීවිකං [ජීවිතං (ක.)] කප්පෙති – යදි කසියා, යදි වණිජ්ජාය, යදි ගොරක්ඛෙන, යදි ඉස්සත්තෙන [ඉස්සත්ථෙන (සී. ස්‍යා. පී.)], යදි රාජපොරිසෙන, යදි සිප්පඤ්ඤතරෙන – තත්ථ දක්ඛො හොති අනලසො, තත්‍රුපායාය වීමංසාය සමන්නාගතො, අලං කාතුං අලං සංවිධාතුං. අයං වුච්චති, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, උට්ඨානසම්පදා.

''කතමා ච, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, ආරක්ඛසම්පදා? ඉධ, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, කුලපුත්තස්ස භොගා හොන්ති උට්ඨානවීරියාධිගතා බාහාබලපරිචිතා, සෙදාවක්ඛිත්තා, ධම්මිකා ධම්මලද්ධා. තෙ ආරක්ඛෙන ගුත්තියා සම්පාදෙති – 'කින්ති මෙ ඉමෙ භොගෙ නෙව රාජානො හරෙය්‍යුං, න චොරා හරෙය්‍යුං, න අග්ගි ඩහෙය්‍ය, න උදකං වහෙය්‍ය, න අප්පියා දායාදා හරෙය්‍යු'න්ති! අයං වුච්චති, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, ආරක්ඛසම්පදා.

''කතමා ච, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, කල්‍යාණමිත්තතා? ඉධ, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, කුලපුත්තො යස්මිං ගාමෙ වා නිගමෙ වා පටිවසති, තත්ථ යෙ තෙ හොන්ති – ගහපතී වා ගහපතිපුත්තා වා දහරා වා වුද්ධසීලිනො, වුද්ධා වා වුද්ධසීලිනො, සද්ධාසම්පන්නා, සීලසම්පන්නා, චාගසම්පන්නා, පඤ්ඤාසම්පන්නා – තෙහි සද්ධිං සන්තිට්ඨති සල්ලපති සාකච්ඡං සමාපජ්ජති; යථාරූපානං සද්ධාසම්පන්නානං සද්ධාසම්පදං අනුසික්ඛති, යථාරූපානං සීලසම්පන්නානං සීලසම්පදං අනුසික්ඛති, යථාරූපානං චාගසම්පන්නානං චාගසම්පදං අනුසික්ඛති, යථාරූපානං පඤ්ඤාසම්පන්නානං පඤ්ඤාසම්පදං අනුසික්ඛති. අයං වුච්චති, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, කල්‍යාණමිත්තතා.

''කතමා ච, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, සමජීවිතා? ඉධ, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, කුලපුත්තො ආයඤ්ච භොගානං විදිත්වා, වයඤ්ච භොගානං විදිත්වා, සමං ජීවිකං [සමජීවිකං (ස්‍යා.), සමජීවිතං (ක.)] කප්පෙති නාච්චොගාළ්හං නාතිහීනං – 'එවං මෙ ආයො වයං පරියාදාය ඨස්සති, න ච මෙ වයො ආයං පරියාදාය ඨස්සතී'ති. සෙය්‍යථාපි , බ්‍යග්ඝපජ්ජ, තුලාධාරො වා තුලාධාරන්තෙවාසී වා තුලං පග්ගහෙත්වා ජානාති – 'එත්තකෙන වා ඔනතං [ඔණතං (ක.)], එත්තකෙන වා උන්නත'න්ති [උණ්ණතන්ති (ක.)]; එවමෙවං ඛො, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, කුලපුත්තො ආයඤ්ච භොගානං විදිත්වා, වයඤ්ච භොගානං විදිත්වා, සමං ජීවිකං කප්පෙති නාච්චොගාළ්හං නාතිහීනං – 'එවං මෙ ආයො වයං පරියාදාය ඨස්සති , න ච මෙ වයො ආයං පරියාදාය ඨස්සතී'ති. සචායං, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, කුලපුත්තො අප්පායො සමානො උළාරං ජීවිකං [ජීවිතං (ක.)] කප්පෙති, තස්ස භවන්ති වත්තාරො – 'උදුම්බරඛාදීවායං [උදුම්බරඛාදිකං වායං (සී. පී.), උදුම්බරඛාදකං වායං (ස්‍යා.)] කුලපුත්තො භොගෙ ඛාදතී'ති. සචෙ පනායං, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, කුලපුත්තො මහායො සමානො කසිරං ජීවිකං [ජීවිතං (ක.)] කප්පෙති, තස්ස භවන්ති වත්තාරො – 'අජෙට්ඨමරණංවායං [අජද්ධුමාරිකං වායං (සී. පී.), අද්ධමාරකං වායං (ස්‍යා.), එත්ථ ජද්ධුති අසනං = භත්තභුඤ්ජනං, තස්මා අජද්ධුමාරිකන්ති අනසනමරණන්ති වුත්තං හොති. ම. නි. 1.379 අධොලිපියා ''අජද්ධුක''න්ති පදං දස්සිතං] කුලපුත්තො මරිස්සතී'ති. යතො ච ඛොයං, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, කුලපුත්තො ආයඤ්ච භොගානං විදිත්වා, වයඤ්ච භොගානං විදිත්වා, සමං ජීවිකං කප්පෙති නාච්චොගාළ්හං නාතිහීනං – 'එවං මෙ ආයො වයං පරියාදාය ඨස්සති, න ච මෙ වයො ආයං පරියාදාය ඨස්සතී'ති. අයං වුච්චති, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, සමජීවිතා.

''එවං සමුප්පන්නානං, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, භොගානං චත්තාරි අපායමුඛානි හොන්ති – ඉත්ථිධුත්තො, සුරාධුත්තො, අක්ඛධුත්තො, පාපමිත්තො පාපසහායො පාපසම්පවඞ්කො. සෙය්‍යථාපි, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, මහතො තළාකස්ස චත්තාරි චෙව ආයමුඛානි, චත්තාරි ච අපායමුඛානි. තස්ස පුරිසො යානි චෙව ආයමුඛානි තානි පිදහෙය්‍ය, යානි ච අපායමුඛානි තානි විවරෙය්‍ය; දෙවො ච න සම්මා ධාරං අනුප්පවෙච්ඡෙය්‍ය. එවඤ්හි තස්ස, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, මහතො තළාකස්ස පරිහානියෙව පාටිකඞ්ඛා, නො වුද්ධි; එවමෙවං, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, එවං සමුප්පන්නානං භොගානං චත්තාරි අපායමුඛානි හොන්ති – ඉත්ථිධුත්තො, සුරාධුත්තො, අක්ඛධුත්තො, පාපමිත්තො පාපසහායො පාපසම්පවඞ්කො.

''එවං සමුප්පන්නානං, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, භොගානං චත්තාරි ආයමුඛානි හොන්ති – න ඉත්ථිධුත්තො, න සුරාධුත්තො, න අක්ඛධුත්තො , කල්‍යාණමිත්තො කල්‍යාණසහායො කල්‍යාණසම්පවඞ්කො. සෙය්‍යථාපි, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, මහතො තළාකස්ස චත්තාරි චෙව ආයමුඛානි, චත්තාරි ච අපායමුඛානි. තස්ස පුරිසො යානි චෙව ආයමුඛානි තානි විවරෙය්‍ය, යානි ච අපායමුඛානි තානි පිදහෙය්‍ය; දෙවො ච සම්මා ධාරං අනුප්පවෙච්ඡෙය්‍ය. එවඤ්හි තස්ස, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, මහතො තළාකස්ස වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි; එවමෙවං ඛො, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, එවං සමුප්පන්නානං භොගානං චත්තාරි ආයමුඛානි හොන්ති – න ඉත්ථිධුත්තො , න සුරාධුත්තො, න අක්ඛධුත්තො, කල්‍යාණමිත්තො කල්‍යාණසහායො කල්‍යාණසම්පවඞ්කො. ඉමෙ ඛො, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, චත්තාරො ධම්මා කුලපුත්තස්ස දිට්ඨධම්මහිතාය සංවත්තන්ති දිට්ඨධම්මසුඛාය.

''චත්තාරොමෙ, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, ධම්මා කුලපුත්තස්ස සම්පරායහිතාය සංවත්තන්ති සම්පරායසුඛාය. කතමෙ චත්තාරො? සද්ධාසම්පදා, සීලසම්පදා , චාගසම්පදා, පඤ්ඤාසම්පදා. කතමා ච, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, සද්ධාසම්පදා? ඉධ,

බ්‍යග්ඝපජ්ජ, කුලපුත්තො සද්ධො හොති, සද්දහති තථාගතස්ස බොධිං – ‘ඉතිපි සො භගවා…පෙ…. සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති. අයං වුච්චති, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, සද්ධාසම්පදා.

‘‘කතමා ච, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, සීලසම්පදා? ඉධ, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, කුලපුත්තො පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති…පෙ…. සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො හොති. අයං වුච්චති, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, සීලසම්පදා.

‘‘කතමා ච, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, චාගසම්පදා? ඉධ, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, කුලපුත්තො විගතමලමච්ඡෙරෙන චෙතසා අගාරං අජ්ඣාවසති මුත්තචාගො පයතපාණි වොස්සග්ගරතො යාචයොගො දානසංවිභාගරතො. අයං වුච්චති, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, චාගසම්පදා.

‘‘කතමා ච, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, පඤ්ඤාසම්පදා? ඉධ , බ්‍යග්ඝපජ්ජ, කුලපුත්තො පඤ්ඤවා හොති, උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා. අයං වුච්චති, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, පඤ්ඤාසම්පදා. ඉමෙ ඛො, බ්‍යග්ඝපජ්ජ, චත්තාරො ධම්මා කුලපුත්තස්ස සම්පරායහිතාය සංවත්තන්ති සම්පරායසුඛායා’’ති.

‘‘උට්ඨාතා කම්මධෙය්‍යෙසු, අප්පමත්තො විධානවා;
සමං කප්පෙති ජීවිකං [ජීවිතං (ක.)], සම්භතං අනුරක්ඛති.

‘‘සද්ධො සීලෙන සම්පන්නො, වදඤ්ඤූ වීතමච්ඡරො;
නිච්චං මග්ගං විසොධෙති, සොත්ථානං සම්පරායිකං.

‘‘ඉච්චෙතෙ අට්ඨ ධම්මා ච, සද්ධස්ස ඝරමෙසිනො;
අක්ඛාතා සච්චනාමෙන, උභයත්ථ සුඛාවහා.

‘‘දිට්ඨධම්මහිතත්ථාය, සම්පරායසුඛාය ච;
එවමෙතං ගහට්ඨානං, චාගො පුඤ්ඤං පවඩ්ඪතී’’ති. චතුත්ථං;

5. උජ්ජයසුත්තං

55. අථ ඛො උජ්ජයො බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො උජ්ජයො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘මයං, භො ගොතම, පවාසං ගන්තුකාමා. තෙසං නො භවං ගොතමො අම්හාකං තථා ධම්මං දෙසෙතු – යෙ අම්හාකං අස්සු ධම්මා දිට්ඨධම්මහිතාය, දිට්ඨධම්මසුඛාය, සම්පරායහිතාය, සම්පරායසුඛායා’’ති.

‘‘චත්තාරොමෙ, බ්‍රාහ්මණ, ධම්මා කුලපුත්තස්ස දිට්ඨධම්මහිතාය සංවත්තන්ති, දිට්ඨධම්මසුඛාය. කතමෙ චත්තාරො? උට්ඨානසම්පදා , ආරක්ඛසම්පදා, කල්‍යාණමිත්තතා, සමජීවිතා. කතමා ච, බ්‍රාහ්මණ, උට්ඨානසම්පදා? ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, කුලපුත්තො යෙන කම්මට්ඨානෙන ජීවිකං කප්පෙති – යදි කසියා, යදි වණිජ්ජාය, යදි ගොරක්ඛෙන, යදි ඉස්සත්තෙන, යදි රාජපොරිසෙන, යදි සිප්පඤ්ඤතරෙන – තත්ථ දක්ඛො හොති අනලසො, තත්‍රුපායාය වීමංසාය සමන්නාගතො, අලං කාතුං අලං සංවිධාතුං. අයං වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, උට්ඨානසම්පදා.

‘‘කතමා ච, බ්‍රාහ්මණ, ආරක්ඛසම්පදා? ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, කුලපුත්තස්ස භොගා හොන්ති උට්ඨානවීරියාධිගතා, බාහාබලපරිචිතා, සෙදාවක්ඛිත්තා, ධම්මිකා ධම්මලද්ධා. තෙ ආරක්ඛෙන ගුත්තියා සම්පාදෙති – ‘කින්ති මෙ ඉමෙ භොගෙ නෙව රාජානො හරෙය්‍යුං, න චොරා හරෙය්‍යුං, න අග්ගි ඩහෙය්‍ය, න උදකං වහෙය්‍ය, න අප්පියා දායාදා හරෙය්‍යු’න්ති. අයං වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, ආරක්ඛසම්පදා.

‘‘කතමා ච, බ්‍රාහ්මණ, කල්‍යාණමිත්තතා? ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, කුලපුත්තො යස්මිං ගාමෙ වා නිගමෙ වා පටිවසති තත්‍ර යෙ තෙ හොන්ති – ගහපතී වා ගහපතිපුත්තා වා දහරා වා වුද්ධසීලිනො, වුද්ධා වා වුද්ධසීලිනො, සද්ධාසම්පන්නා, සීලසම්පන්නා, චාගසම්පන්නා, පඤ්ඤාසම්පන්නා – තෙහි සද්ධිං සන්තිට්ඨති සල්ලපති සාකච්ඡං සමාපජ්ජති; යථාරූපානං සද්ධාසම්පන්නානං සද්ධාසම්පදං අනුසික්ඛති, යථාරූපානං සීලසම්පන්නානං සීලසම්පදං අනුසික්ඛති, යථාරූපානං චාගසම්පන්නානං චාගසම්පදං අනුසික්ඛති, යථාරූපානං පඤ්ඤාසම්පන්නානං පඤ්ඤාසම්පදං අනුසික්ඛති. අයං වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, කල්‍යාණමිත්තතා.

‘‘කතමා ච, බ්‍රාහ්මණ, සමජීවිතා? ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, කුලපුත්තො ආයඤ්ච භොගානං විදිත්වා වයඤ්ච භොගානං විදිත්වා සමං ජීවිකං කප්පෙති නාච්චොගාළ්හං නාතිහීනං – ‘එවං මෙ ආයො වයං පරියාදාය ඨස්සති, න ච මෙ වයො ආයං පරියාදාය ඨස්සතී’ති. සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, තුලාධාරො වා තුලාධාරන්තෙවාසී වා තුලං පග්ගහෙත්වා ජානාති – ‘එත්තකෙන වා ඔනතං, එත්තකෙන වා උන්නත’න්ති; එවමෙවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, කුලපුත්තො ආයඤ්ච භොගානං විදිත්වා වයඤ්ච භොගානං විදිත්වා සමං ජීවිකං කප්පෙති නාච්චොගාළ්හං නාතිහීනං – ‘එවං මෙ ආයො වයං පරියාදාය

ယස්සති, න ච මෙ වයො ආයං පරියාදාය ඨස්සතී'ති. සචායං, බ්‍රාහ්මණ, කුලපුත්තො අප්පායො සමානො උළාරං ජීවිකං කප්පෙති, තස්ස භවන්ති වත්තාරො – 'උදුම්බරඛාදීවායං කුලපුත්තො භොගෙ ඛාදතී'ති. සචෙ පනායං, බ්‍රාහ්මණ, කුලපුත්තො මහායො සමානො කසිරං ජීවිකං කප්පෙති, තස්ස භවන්ති වත්තාරො – 'අජෙට්ඨමරණංවායං කුලපුත්තො මරිස්සතී'ති. යතො ච ඛොයං, බ්‍රාහ්මණ, කුලපුත්තො ආයඤ්ච භොගානං විදිත්වා වයඤ්ච භොගානං විදිත්වා සමං ජීවිකං කප්පෙති නාච්චොගාළ්හං නාතිහීනං – 'එවං මෙ ආයො වයං පරියාදාය ඨස්සති, න ච මෙ වයො ආයං පරියාදාය ඨස්සතී'ති, අයං වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, සමජීවිතා.

''එවං සමුප්පන්නානං, බ්‍රාහ්මණ, භොගානං චත්තාරි අපායමුඛානි හොන්ති – ඉත්ථිධුත්තො, සුරාධුත්තො, අක්ඛධුත්තො, පාපමිත්තො පාපසහායො පාපසම්පවඞ්කො. සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, මහතො තළාකස්ස චත්තාරි චෙව ආයමුඛානි, චත්තාරි ච අපායමුඛානි. තස්ස පුරිසො යානි චෙව ආයමුඛානි තානි පිදහෙය්‍ය, යානි ච අපායමුඛානි තානි විවරෙය්‍ය; දෙවො ච න සම්මා ධාරං අනුප්පවෙච්ඡෙය්‍ය. එවඤ්හි තස්ස බ්‍රාහ්මණ , මහතො තළාකස්ස පරිහානියෙව පාටිකඞ්ඛා, නො වුද්ධි ; එවමෙවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, එවං සමුප්පන්නානං භොගානං චත්තාරි අපායමුඛානි හොන්ති – ඉත්ථිධුත්තො, සුරාධුත්තො, අක්ඛධුත්තො, පාපමිත්තො පාපසහායො පාපසම්පවඞ්කො.

''එවං සමුප්පන්නානං, බ්‍රාහ්මණ, භොගානං චත්තාරි ආයමුඛානි හොන්ති – න ඉත්ථිධුත්තො, න සුරාධුත්තො, න අක්ඛධුත්තො, කල්‍යාණමිත්තො කල්‍යාණසහායො කල්‍යාණසම්පවඞ්කො. සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, මහතො තළාකස්ස චත්තාරි චෙව ආයමුඛානි චත්තාරි ච අපායමුඛානි. තස්ස පුරිසො යානි චෙව ආයමුඛානි තානි විවරෙය්‍ය, යානි ච අපායමුඛානි තානි පිදහෙය්‍ය; දෙවො ච සම්මා ධාරං අනුප්පවෙච්ඡෙය්‍ය. එවඤ්හි තස්ස, බ්‍රාහ්මණ, මහතො තළාකස්ස වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි; එවමෙවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, එවං සමුප්පන්නානං භොගානං චත්තාරි ආයමුඛානි හොන්ති – න ඉත්ථිධුත්තො…පෙ…. කල්‍යාණසම්පවඞ්කො. ඉමෙ ඛො, බ්‍රාහ්මණ, චත්තාරො ධම්මා කුලපුත්තස්ස දිට්ඨධම්මහිතාය සංවත්තන්ති දිට්ඨධම්මසුඛාය.

''චත්තාරොමෙ, බ්‍රාහ්මණ, කුලපුත්තස්ස ධම්මා සම්පරායහිතාය සංවත්තන්ති සම්පරායසුඛාය. කතමෙ චත්තාරො? සද්ධාසම්පදා, සීලසම්පදා, චාගසම්පදා, පඤ්ඤාසම්පදා. කතමා ච, බ්‍රාහ්මණ, සද්ධාසම්පදා? ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, කුලපුත්තො සද්ධො හොති, සද්දහති තථාගතස්ස බොධිං – 'ඉතිපි සො භගවා…පෙ…. සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා'ති. අයං වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, සද්ධාසම්පදා.

''කතමා ච, බ්‍රාහ්මණ, සීලසම්පදා? ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, කුලපුත්තො පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති…පෙ…. සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො හොති. අයං වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, සීලසම්පදා.

''කතමා ච, බ්‍රාහ්මණ, චාගසම්පදා? ඉධ , බ්‍රාහ්මණ, කුලපුත්තො විගතමලමච්ඡෙරෙන චෙතසා අගාරං අජ්ඣාවසති මුත්තචාගො පයතපාණි වොස්සග්ගරතො යාචයොගො දානසංවිභාගරතො. අයං වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, චාගසම්පදා.

''කතමා ච, බ්‍රාහ්මණ, පඤ්ඤාසම්පදා? ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, කුලපුත්තො පඤ්ඤවා හොති…පෙ…. සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා. අයං වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, පඤ්ඤාසම්පදා. ඉමෙ ඛො, බ්‍රාහ්මණ, චත්තාරො ධම්මා කුලපුත්තස්ස සම්පරායහිතාය සංවත්තන්ති සම්පරායසුඛායා''ති.

''උට්ඨාතා කම්මධෙය්‍යෙසු, අප්පමත්තො විධානවා;
සමං කප්පෙති ජීවිකං, සම්භතං අනුරක්ඛති.

''සද්ධො සීලෙන සම්පන්නො, වදඤ්ඤූ වීතමච්ඡරො;
නිච්චං මග්ගං විසොධෙති, සොත්ථානං සම්පරායිකං.

''ඉච්චෙතෙ අට්ඨ ධම්මා ච, සද්ධස්ස ඝරමෙසිනො;
අක්ඛාතා සච්චනාමෙන, උභයත්ථ සුඛාවහා.

''දිට්ඨධම්මහිතත්ථාය, සම්පරායසුඛාය ච;
එවමෙතං ගහට්ඨානං, චාගො පුඤ්ඤං පවඩ්ඪතී''ති. පඤ්චමං;

6. භයසුත්තං

56. '''භය'න්ති [චූළනි. ඛග්ගවිසාණසුත්තනිද්දෙස 137], භික්ඛවෙ, කාමානමෙතං අධිවචනං. 'දුක්ඛ'න්ති, භික්ඛවෙ, කාමානමෙතං අධිවචනං. 'රොගො'ති, භික්ඛවෙ, කාමානමෙතං අධිවචනං. 'ගණ්ඩො'ති, භික්ඛවෙ, කාමානමෙතං අධිවචනං. 'සල්ල'න්ති, භික්ඛවෙ, කාමානමෙතං අධිවචනං. 'සඞ්ගො'ති, භික්ඛවෙ, කාමානමෙතං අධිවචනං. 'පඞ්කො'ති, භික්ඛවෙ, කාමානමෙතං අධිවචනං . 'ගබ්භො'ති, භික්ඛවෙ, කාමානමෙතං අධිවචනං. කස්මා ච, භික්ඛවෙ, 'භය'න්ති කාමානමෙතං අධිවචනං? යස්මා ච කාමරාගරත්තායං, භික්ඛවෙ, ඡන්දරාගවිනිබද්ධො

දිට්ඨධම්මිකාපි භයා න පරිමුච්චති, සම්පරායිකාපි භයා න පරිමුච්චති, තස්මා ‘භය’න්ති කාමානමෙතං අධිවචනං. කස්මා ච, භික්ඛවෙ, ‘දුක්ඛ’න්ති…පෙ…. ‘රොගො’ති… ‘ගණ්ඩො’ති… ‘සල්ල’න්ති… ‘සඞ්ගො’ති… ‘පඞ්කො’ති… ‘ගබ්භො’ති කාමානමෙතං අධිවචනං? යස්මා ච කාමරාගරත්තායං, භික්ඛවෙ, ඡන්දරාගවිනිබද්ධො දිට්ඨධම්මිකාපි ගබ්භා න පරිමුච්චති, සම්පරායිකාපි ගබ්භා න පරිමුච්චති, තස්මා ‘ගබ්භො’ති කාමානමෙතං අධිවචනං’’.

‘‘භයං දුක්ඛඤ්ච රොගො ච, ගණ්ඩො සල්ලඤ්ච සඞ්ගො ච;
පඞ්කො ගබ්භො ච උභයං, එතෙ කාමා පවුච්චන්ති;
යත්ථ සත්තො පුථුජ්ජනො.

‘‘ඔතිණ්ණො සාතරූපෙන, පුන ගබ්භාය ගච්ඡති;
යතො ච භික්ඛු ආතාපී, සම්පජඤ්ඤං [සම්පජඤ්ඤො (ස්‍යා. ක.) සං. නි. 4.251 පස්සිතබ්බං] න රිච්චති.

‘‘සො ඉමං පලිපථං දුග්ගං, අතික්කම්ම තථාවිධො;
පජං ජාතිජරූපෙතං, ඵන්දමානං අවෙක්ඛතී’’ති. ඡට්ඨං;

7. පඨමආහුනෙය්‍යසුත්තං

57. ‘‘අට්ඨහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො හොති පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස. කතමෙහි අට්ඨහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සීලවා හොති …පෙ…. සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු; බහුස්සුතො හොති…පෙ…. දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා; කල්‍යාණමිත්තො හොති කල්‍යාණසහායො කල්‍යාණසම්පවඞ්කො ; සම්මාදිට්ඨිකො හොති, සම්මාදස්සනෙන සමන්නාගතො; චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී; අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථිදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො…පෙ…. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති; දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන…පෙ…. යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති; ආසවානං ඛයා…පෙ…. සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො හොති…පෙ…. අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා’’ති. සත්තමං.

8. දුතියආහුනෙය්‍යසුත්තං

58. ‘‘අට්ඨහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො හොති…පෙ…. අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස. කතමෙහි අට්ඨහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සීලවා හොති …පෙ…. සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු; බහුස්සුතො හොති…පෙ…. දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා; ආරද්ධවීරියො විහරති ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු; ආරඤ්ඤිකො හොති පන්තසෙනාසනො; අරතිරතිසහො හොති, උප්පන්නං අරතිං අභිභුය්‍ය අභිභුය්‍ය විහරති; භයභෙරවසහො හොති, උප්පන්නං භයභෙරවං අභිභුය්‍ය අභිභුය්‍ය විහරති ; චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී; ආසවානං ඛයා…පෙ.… සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො…පෙ…. අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා’’ති. අට්ඨමං.

9. පඨමපුග්ගලසුත්තං

59. ‘‘අට්ඨිමෙ භික්ඛවෙ, පුග්ගලා ආහුනෙය්‍යා පාහුනෙය්‍යා දක්ඛිණෙය්‍යා අඤ්ජලිකරණීයා අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස? කතමෙ අට්ඨ? සොතාපන්නො, සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො, සකදාගාමී, සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො, අනාගාමී, අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො, අරහා, අරහත්තාය පටිපන්නො. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ පුග්ගලා ආහුනෙය්‍යා…පෙ…. අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා’’ති.

‘‘චත්තාරො ච පටිපන්නා, චත්තාරො ච ඵලෙ ඨිතා;
එස සඞ්ඝො උජුභූතො, පඤ්ඤාසීලසමාහිතො.

‘‘යජමානානං මනුස්සානං, පුඤ්ඤපෙක්ඛාන පාණිනං;
කරොතං ඔපධිකං පුඤ්ඤං, සඞ්ඝෙ දින්නං මහප්ඵල’’න්ති. නවමං;

10. දුතියපුග්ගලසුත්තං

60. ‘‘අට්ඨිමෙ, භික්ඛවෙ, පුග්ගලා ආහුනෙය්‍යා…පෙ…. අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස. කතමෙ අට්ඨ? සොතාපන්නො , සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො…පෙ…. අරහා, අරහත්තාය පටිපන්නො. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ පුග්ගලා ආහුනෙය්‍යා…පෙ…. අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා’’ති.

‘‘චත්තාරො ච පටිපන්නා, චත්තාරො ච ඵලෙ ඨිතා;
එස සඞ්ඝො සමුක්කට්ඨො, සත්තානං අට්ඨ පුග්ගලා.

‘‘යජමානානං මනුස්සානං, පුඤ්ඤපෙක්ඛාන පාණිනං;
කරොතං ඔපධිකං පුඤ්ඤං, එත්ථ දින්නං මහප්ඵල’’න්ති. දසමං;

ගොතමීවග්ගො පඨමො.

තස්සුද්දානං –

ගොතමී ඔවාදං සංඛිත්තං, දීඝජාණු ච උජ්ජයො;
භයා ද්වෙ ආහුනෙය්‍යා ච, ද්වෙ ච අට්ඨ පුග්ගලාති.

(7) 2. භූමිචාලවග්ගො

1. ඉච්ඡාසුත්තං

61. [අ. නි. 8.77] ''අට්ඨිමෙ , භික්ඛවෙ, පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ අට්ඨ? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පවිවිත්තස්ස විහරතො නිරායත්තවුත්තිනො ඉච්ඡා උප්පජ්ජති ලාභාය. සො උට්ඨහති ඝටති වායමති ලාභාය. තස්ස උට්ඨහතො ඝටතො වායමතො ලාභාය ලාභො නුප්පජ්ජති. සො තෙන අලාභෙන සොචති කිලමති පරිදෙවති, උරත්තාළිං කන්දති, සම්මොහං ආපජ්ජති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ – 'භික්ඛු ඉච්ඡො විහරති ලාභාය , උට්ඨහති ඝටති වායමති ලාභාය, න ච ලාභී, සොචී ච පරිදෙවී ච, චුතො ච සද්ධම්මා'''.

''ඉධ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පවිවිත්තස්ස විහරතො නිරායත්තවුත්තිනො ඉච්ඡා උප්පජ්ජති ලාභාය. සො උට්ඨහති ඝටති වායමති ලාභාය. තස්ස උට්ඨහතො ඝටතො වායමතො ලාභාය ලාභො උප්පජ්ජති. සො තෙන ලාභෙන මජ්ජති පමජ්ජති පමාදමාපජ්ජති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ – 'භික්ඛු ඉච්ඡො විහරති ලාභාය, උට්ඨහති ඝටති වායමති ලාභාය, ලාභී ච මදී ච පමාදී ච, චුතො ච සද්ධම්මා'''.

''ඉධ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පවිවිත්තස්ස විහරතො නිරායත්තවුත්තිනො ඉච්ඡා උප්පජ්ජති ලාභාය. සො න උට්ඨහති න ඝටති න වායමති ලාභාය. තස්ස අනුට්ඨහතො අඝටතො අවායමතො ලාභාය ලාභො නුප්පජ්ජති. සො තෙන අලාභෙන සොචති, කිලමති, පරිදෙවති, උරත්තාළිං කන්දති, සම්මොහං ආපජ්ජති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ – 'භික්ඛු ඉච්ඡො විහරති ලාභාය, න උට්ඨහති න ඝටති න වායමති ලාභාය, න ච ලාභී, සොචී ච පරිදෙවී ච, චුතො ච සද්ධම්මා'''.

''ඉධ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පවිවිත්තස්ස විහරතො නිරායත්තවුත්තිනො ඉච්ඡා උප්පජ්ජති ලාභාය. සො න උට්ඨහති, න ඝටති, න වායමති ලාභාය. තස්ස අනුට්ඨහතො, අඝටතො, අවායමතො ලාභාය ලාභො උප්පජ්ජති. සො තෙන ලාභෙන මජ්ජති, පමජ්ජති, පමාදමාපජ්ජති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ – 'භික්ඛු ඉච්ඡො විහරති ලාභාය, න උට්ඨහති න ඝටති න වායමති ලාභාය, ලාභී ච මදී ච, පමාදී ච, චුතො ච සද්ධම්මා'''.

''ඉධ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පවිවිත්තස්ස විහරතො නිරායත්තවුත්තිනො ඉච්ඡා උප්පජ්ජති ලාභාය. සො උට්ඨහති ඝටති වායමති ලාභාය. තස්ස උට්ඨහතො ඝටතො වායමතො ලාභාය ලාභො නුප්පජ්ජති. සො තෙන අලාභෙන න සොචති න කිලමති න පරිදෙවති, න උරත්තාළිං කන්දති, න සම්මොහං ආපජ්ජති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ – 'භික්ඛු ඉච්ඡො විහරති ලාභාය, උට්ඨහති ඝටති වායමති ලාභාය, න ච ලාභී, න ච සොචී න ච පරිදෙවී, අච්චුතො ච සද්ධම්මා'''.

''ඉධ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පවිවිත්තස්ස විහරතො නිරායත්තවුත්තිනො ඉච්ඡා උප්පජ්ජති ලාභාය. සො උට්ඨහති ඝටති වායමති ලාභාය. තස්ස උට්ඨහතො ඝටතො වායමතො ලාභාය ලාභො උප්පජ්ජති. සො තෙන ලාභෙන න මජ්ජති, න පමජ්ජති, න පමාදමාපජ්ජති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ – 'භික්ඛු ඉච්ඡො විහරති ලාභාය, උට්ඨහති ඝටති වායමති ලාභාය, ලාභී ච, න ච මදී න ච පමාදී, අච්චුතො ච සද්ධම්මා'''.

''ඉධ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පවිවිත්තස්ස විහරතො නිරායත්තවුත්තිනො ඉච්ඡා උප්පජ්ජති ලාභාය. සො න උට්ඨහති, න ඝටති, න වායමති ලාභාය. තස්ස අනුට්ඨහතො, අඝටතො, අවායමතො ලාභාය ලාභො නුප්පජ්ජති. සො තෙන අලාභෙන න සොචති, න කිලමති, න පරිදෙවති, න උරත්තාළිං කන්දති, න සම්මොහං ආපජ්ජති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ – 'භික්ඛු ඉච්ඡො විහරති ලාභාය, න උට්ඨහති, න ඝටති, න වායමති ලාභාය , න ච ලාභී, න ච සොචී න ච පරිදෙවී, අච්චුතො ච සද්ධම්මා'''.

''ඉධ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පවිවිත්තස්ස විහරතො නිරායත්තවුත්තිනො ඉච්ඡා උප්පජ්ජති ලාභාය. සො න උට්ඨහති, න ඝටති, න වායමති ලාභාය. තස්ස අනුට්ඨහතො අඝටතො අවායමතො ලාභාය ලාභො උප්පජ්ජති. සො තෙන ලාභෙන න මජ්ජති, න පමජ්ජති, න පමාදමාපජ්ජති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ – 'භික්ඛු ඉච්ඡො විහරති ලාභාය, න උට්ඨහති, න ඝටති, න වායමති ලාභාය, ලාභී ච, න ච මදී න ච පමාදී, අච්චුතො ච සද්ධම්මා '. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මි''න්ති. පඨමං.

2. අලංසුත්තං

62. ''ඡහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං අත්තනො අලං පරෙසං. කතමෙහි ඡහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඛිප්පනිසන්ති ච හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු; සුතානඤ්ච ධම්මානං ධාරණජාතිකො [ධාරකජාතිකො (සී. ස්‍යා. පී.) අ. නි. 8.78] හොති; ධාතානඤ්ච [ධතානඤ්ච (සී. ස්‍යා. පී.)] ධම්මානං අත්ථූපපරික්ඛිතා [අත්ථුපපරික්ඛී (සී. ස්‍යා. පී.)] හොති; අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො ච හොති; කල්‍යාණවාචො ච හොති කල්‍යාණවාක්කරණො, පොරියා වාචාය සමන්නාගතො විස්සට්ඨාය අනෙලගළාය අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා;

සන්දස්සකො ච හොති සමාදපකො [සමාදාපකො (?)] සමුත්තෙජකො සම්පහංසකො සබ්‍රහ්මචාරීනං. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, ඡහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං අත්තනො අලං පරෙසං.

‘‘පඤ්චහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං අත්තනො අලං පරෙසං. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න හෙව ඛො ඛිප්පනිසන්ති ච හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු; සුතානඤ්ච ධම්මානං ධාරණජාතිකො හොති; ධාතානඤ්ච ධම්මානං අත්ථූපපරික්ඛිතා හොති; අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො ච හොති; කල්‍යාණවාචො ච හොති…පෙ…. අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා; සන්දස්සකො ච හොති සමාදපකො සමුත්තෙජකො සම්පහංසකො සබ්‍රහ්මචාරීනං. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං අත්තනො අලං පරෙසං.

‘‘චතූහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං අත්තනො නාලං පරෙසං. කතමෙහි චතූහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඛිප්පනිසන්ති ච හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු; සුතානඤ්ච ධම්මානං ධාරණජාතිකො හොති ; ධාතානඤ්ච ධම්මානං අත්ථූපපරික්ඛිතා හොති; අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො ච හොති; නො ච කල්‍යාණවාචො හොති කල්‍යාණවාක්කරණො, පොරියා වාචාය සමන්නාගතො විස්සට්ඨාය අනෙලගළාය අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා; නො ච සන්දස්සකො හොති සමාදපකො සමුත්තෙජකො සම්පහංසකො සබ්‍රහ්මචාරීනං. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, චතූහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං අත්තනො නාලං පරෙසං.

‘‘චතූහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං පරෙසං නාලං අත්තනො. කතමෙහි චතූහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඛිප්පනිසන්ති ච හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු; සුතානඤ්ච ධම්මානං ධාරණජාතිකො හොති; නො ච ධාතානං ධම්මානං අත්ථූපපරික්ඛිතා හොති; න ච අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො හොති; කල්‍යාණවාචො ච හොති කල්‍යාණවාක්කරණො…පෙ…. අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා; සන්දස්සකො ච හොති…පෙ…. සබ්‍රහ්මචාරීනං. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, චතූහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං පරෙසං, නාලං අත්තනො.

‘‘තීහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං අත්තනො නාලං පරෙසං. කතමෙහි තීහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න හෙව ඛො ඛිප්පනිසන්ති ච හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු; සුතානඤ්ච ධම්මානං ධාරණජාතිකො හොති; ධාතානඤ්ච ධම්මානං අත්ථූපපරික්ඛිතා හොති; අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො ච හොති; නො ච කල්‍යාණවාචො හොති කල්‍යාණවාක්කරණො, පොරියා වාචාය සමන්නාගතො විස්සට්ඨාය අනෙලගළාය අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා; නො ච සන්දස්සකො හොති සමාදපකො සමුත්තෙජකො සම්පහංසකො සබ්‍රහ්මචාරීනං. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, තීහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං අත්තනො, නාලං පරෙසං.

‘‘තීහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං පරෙසං, නාලං අත්තනො. කතමෙහි තීහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න හෙව ඛො ඛිප්පනිසන්ති ච හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු; සුතානඤ්ච ධම්මානං ධාරණජාතිකො හොති; නො ච ධාතානං ධම්මානං අත්ථූපපරික්ඛිතා හොති; නො ච අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො හොති; කල්‍යාණවාචො ච හොති…පෙ…. අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා; සන්දස්සකො ච හොති සමාදපකො සමුත්තෙජකො සම්පහංසකො සබ්‍රහ්මචාරීනං. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, තීහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං පරෙසං, නාලං අත්තනො.

‘‘ද්වීහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං අත්තනො, නාලං පරෙසං. කතමෙහි ද්වීහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න හෙව ඛො ඛිප්පනිසන්ති ච හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු; නො ච සුතානං ධම්මානං ධාරණජාතිකො හොති; ධාතානඤ්ච ධම්මානං අත්ථූපපරික්ඛිතා හොති; අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො ච හොති; නො ච කල්‍යාණවාචො හොති…පෙ…. අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා; නො ච සන්දස්සකො හොති…පෙ…. සබ්‍රහ්මචාරීනං . ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, ද්වීහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං අත්තනො, නාලං පරෙසං.

‘‘ද්වීහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං පරෙසං, නාලං අත්තනො. කතමෙහි ද්වීහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න හෙව ඛො ඛිප්පනිසන්ති ච හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු; නො ච සුතානං ධම්මානං ධාරණජාතිකො හොති; නො ච ධාතානං ධම්මානං අත්ථූපපරික්ඛිතා හොති; නො ච අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො හොති; කල්‍යාණවාචො ච හොති කල්‍යාණවාක්කරණො, පොරියා වාචාය සමන්නාගතො විස්සට්ඨාය අනෙලගළාය අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා; සන්දස්සකො ච හොති සමාදපකො සමුත්තෙජකො සම්පහංසකො සබ්‍රහ්මචාරීනං. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ , ද්වීහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං පරෙසං, නාලං අත්තනො’’ති. දුතියං.

3. සංඛිත්තසුත්තං

63. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි…පෙ…. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සාධු මෙ, භන්තෙ, භගවා සංඛිත්තෙන ධම්මං දෙසෙතු, යමහං භගවතො ධම්මං සුත්වා එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරෙය්‍ය’’න්ති. ‘‘එවමෙවං පනිධෙකච්චෙ මොඝපුරිසා මමඤ්ඤෙව අජ්ඣෙසන්ති. ධම්මෙ ච භාසිතෙ මමඤ්ඤෙව අනුබන්ධිතබ්බං මඤ්ඤන්තී’’ති. ‘‘දෙසෙතු මෙ, භන්තෙ, භගවා සංඛිත්තෙන ධම්මං, දෙසෙතු සුගතො සංඛිත්තෙන ධම්මං. අප්පෙව නාමාහං භගවතො භාසිතස්ස අත්ථං ආජානෙය්‍යං,

අප්පෙව නාමාහං භගවතො භාසිතස්ස දායාදො අස්ස''න්ති. ''තස්මාතිහ තෙ, භික්ඛු එවං සික්ඛිතබ්බං – 'අජ්ඣත්තං මෙ චිත්තං ඨිතං භවිස්සති සුසණ්ඨිතං, න ච උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා චිත්තං පරියාදාය ඨස්සන්තී'ති. එවඤ්හි තෙ, භික්ඛු, සික්ඛිතබ්බං''.

''යතො ඛො තෙ, භික්ඛු, අජ්ඣත්තං චිත්තං ඨිතං හොති සුසණ්ඨිතං, න ච උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨන්ති, තතො තෙ, භික්ඛු, එවං සික්ඛිතබ්බං – 'මෙත්තා මෙ චෙතොවිමුත්ති භාවිතා භවිස්සති බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා'ති. එවඤ්හි තෙ, භික්ඛු, සික්ඛිතබ්බං.

''යතො ඛො තෙ, භික්ඛු, අයං සමාධි එවං භාවිතො හොති බහුලීකතො, තතො ත්වං, භික්ඛු, ඉමං සමාධිං සවිතක්කම්පි සවිචාරං [සවිතක්කසවිචාරම්පි (ක.)] භාවෙය්‍යාසි, අවිතක්කම්පි විචාරමත්තං [අවිතක්කවිචාරමත්තම්පි (ක.) විසුද්ධි. 1.271 පස්සිතබ්බං] භාවෙය්‍යාසි, අවිතක්කම්පි අවිචාරං [අවිතක්කඅවිචාරම්පි (ක.)] භාවෙය්‍යාසි, සප්පීතිකම්පි භාවෙය්‍යාසි, නිප්පීතිකම්පි භාවෙය්‍යාසි, සාතසහගතම්පි භාවෙය්‍යාසි, උපෙක්ඛාසහගතම්පි භාවෙය්‍යාසි.

''යතො ඛො, තෙ භික්ඛු, අයං සමාධි එවං භාවිතො හොති සුභාවිතො, තතො තෙ, භික්ඛු, එවං සික්ඛිතබ්බං – 'කරුණා මෙ චෙතොවිමුත්ති... මුදිතා මෙ චෙතොවිමුත්ති... උපෙක්ඛා මෙ චෙතොවිමුත්ති භාවිතා භවිස්සති බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා'ති. එවඤ්හි තෙ, භික්ඛු, සික්ඛිතබ්බං.

''යතො ඛො තෙ, භික්ඛු, අයං සමාධි එවං භාවිතො හොති සුභාවිතො, තතො ත්වං, භික්ඛු, ඉමං සමාධිං සවිතක්කසවිචාරම්පි භාවෙය්‍යාසි, අවිතක්කවිචාරමත්තම්පි භාවෙය්‍යාසි, අවිතක්කඅවිචාරම්පි භාවෙය්‍යාසි, සප්පීතිකම්පි භාවෙය්‍යාසි, නිප්පීතිකම්පි භාවෙය්‍යාසි, සාතසහගතම්පි භාවෙය්‍යාසි, උපෙක්ඛාසහගතම්පි භාවෙය්‍යාසි.

''යතො ඛො තෙ, භික්ඛු, අයං සමාධි එවං භාවිතො හොති සුභාවිතො, තතො තෙ, භික්ඛු, එවං සික්ඛිතබ්බං – 'කායෙ කායානුපස්සී විහරිස්සාමි ආතාපී සම්පජානො සතිමා, විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්ස'න්ති. එවඤ්හි තෙ, භික්ඛු, සික්ඛිතබ්බං.

''යතො ඛො තෙ, භික්ඛු, අයං සමාධි එවං භාවිතො හොති බහුලීකතො, තතො ත්වං, භික්ඛු, ඉමං සමාධිං සවිතක්කසවිචාරම්පි භාවෙය්‍යාසි, අවිතක්කවිචාරමත්තම්පි භාවෙය්‍යාසි, අවිතක්කඅවිචාරම්පි භාවෙය්‍යාසි, සප්පීතිකම්පි භාවෙය්‍යාසි, නිප්පීතිකම්පි භාවෙය්‍යාසි, සාතසහගතම්පි භාවෙය්‍යාසි , උපෙක්ඛාසහගතම්පි භාවෙය්‍යාසි.

''යතො ඛො තෙ, භික්ඛු, අයං සමාධි එවං භාවිතො හොති සුභාවිතො, තතො තෙ, භික්ඛු , එවං සික්ඛිතබ්බං – 'වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරිස්සාමි ආතාපී සම්පජානො සතිමා, විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්ස'න්ති; චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරිස්සාමි ආතාපී සම්පජානො සතිමා, විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්ස'න්ති; ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරිස්සාමි ආතාපී සම්පජානො සතිමා, විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්ස'න්ති. එවඤ්හි තෙ, භික්ඛු, සික්ඛිතබ්බං.

''යතො ඛො තෙ, භික්ඛු, අයං සමාධි එවං භාවිතො හොති බහුලීකතො, තතො ත්වං, භික්ඛු, ඉමං සමාධිං සවිතක්කසවිචාරම්පි භාවෙය්‍යාසි, අවිතක්කවිචාරමත්තම්පි භාවෙය්‍යාසි, අවිතක්කඅවිචාරම්පි භාවෙය්‍යාසි, සප්පීතිකම්පි භාවෙය්‍යාසි, නිප්පීතිකම්පි භාවෙය්‍යාසි, සාතසහගතම්පි භාවෙය්‍යාසි, උපෙක්ඛාසහගතම්පි භාවෙය්‍යාසි.

''යතො ඛො තෙ, භික්ඛු, අයං සමාධි එවං භාවිතො හොති සුභාවිතො, තතො ත්වං, භික්ඛු, යෙන යෙනෙව ගග්ඡසි ඵාසුංයෙව ගග්ඡසි, යත්ථ යත්ථ ඨස්සසි ඵාසුංයෙව ඨස්සසි, යත්ථ යත්ථ නිසීදිස්සසි ඵාසුංයෙව නිසීදිස්සසි, යත්ථ යත්ථ සෙය්‍යං කප්පෙස්සසි ඵාසුංයෙව සෙය්‍යං කප්පෙස්සසී''ති.

අථ ඛො සො භික්ඛු භගවතා ඉමිනා ඔවාදෙන ඔවදිතො උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි. අථ ඛො සො භික්ඛු එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති, තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි. ''ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා''ති අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ච පන සො භික්ඛු අරහතං අහොසීති. තතියං.

4. ගයාසීසසුත්තං

64. එකං සමයං භගවා ගයායං විහරති ගයාසීසෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි...පෙ.... ''පුබ්බාහං, භික්ඛවෙ, සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධො බොධිසත්තොව සමානො ඔභාසඤ්ඤෙව ඛො සඤ්ජානාමි, නො ච රූපානි පස්සාමි''.

''තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – 'සචෙ ඛො අහං ඔභාසඤ්චෙව සඤ්ජානෙය්‍යං රූපානි ච පස්සෙය්‍යං; එවං මෙ ඉදං ඤාණදස්සනං පරිසුද්ධතරං අස්සා'''ති.

‘‘සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, අපරෙන සමයෙන අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො ඔභාසඤ්චෙව සඤ්ජානාමි, රූපානි ච පස්සාමි; නො ච ඛො තාහි දෙවතාහි සද්ධිං සන්තිට්ඨාමි සල්ලපාමි සාකච්ඡං සමාපජ්ජාමි.

‘‘තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – ‘සචෙ ඛො අහං ඔභාසඤ්චෙව සඤ්ජානෙය්‍යං, රූපානි ච පස්සෙය්‍යං, තාහි ච දෙවතාහි සද්ධිං සන්තිට්ඨෙය්‍යං සල්ලපෙය්‍යං සාකච්ඡං සමාපජ්ජෙය්‍යං; එවං මෙ ඉදං ඤාණදස්සනං පරිසුද්ධතරං අස්සා’’’ති.

‘‘සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, අපරෙන සමයෙන අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො ඔභාසඤ්චෙව සඤ්ජානාමි, රූපානි ච පස්සාමි, තාහි ච දෙවතාහි සද්ධිං සන්තිට්ඨාමි සල්ලපාමි සාකච්ඡං සමාපජ්ජාමි; නො ච ඛො තා දෙවතා ජානාමි – ඉමා දෙවතා අමුකම්හා වා අමුකම්හා වා දෙවනිකායාති.

‘‘තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – ‘සචෙ ඛො අහං ඔභාසඤ්චෙව සඤ්ජානෙය්‍යං, රූපානි ච පස්සෙය්‍යං, තාහි ච දෙවතාහි සද්ධිං සන්තිට්ඨෙය්‍යං සල්ලපෙය්‍යං සාකච්ඡං සමාපජ්ජෙය්‍යං, තා ච දෙවතා ජානෙය්‍යං – ඉමා දෙවතා අමුකම්හා වා අමුකම්හා වා දෙවනිකායා’ති; එවං මෙ ඉදං ඤාණදස්සනං පරිසුද්ධතරං අස්සා’’’ති.

‘‘සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, අපරෙන සමයෙන අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො ඔභාසඤ්චෙව සඤ්ජානාමි, රූපානි ච පස්සාමි, තාහි ච දෙවතාහි සද්ධිං සන්තිට්ඨාමි සල්ලපාමි සාකච්ඡං සමාපජ්ජාමි, තා ච දෙවතා ජානාමි – ‘ඉමා දෙවතා අමුකම්හා වා අමුකම්හා වා දෙවනිකායා’ති; නො ච ඛො තා දෙවතා ජානාමි – ‘ඉමා දෙවතා ඉමස්ස කම්මස්ස විපාකෙන ඉතො චුතා තත්ථ උපපන්නා’ති…පෙ…. තා ච දෙවතා ජානාමි – ‘ඉමා දෙවතා ඉමස්ස කම්මස්ස විපාකෙන ඉතො චුතා තත්ථ උපපන්නා’ති; නො ච ඛො තා දෙවතා ජානාමි – ‘ඉමා දෙවතා ඉමස්ස කම්මස්ස විපාකෙන එවමාහාරා එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදිනියො’ති …පෙ…. තා ච දෙවතා ජානාමි – ‘ඉමා දෙවතා ඉමස්ස කම්මස්ස විපාකෙන එවමාහාරා එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදිනියො’ති; නො ච ඛො තා දෙවතා ජානාමි – ‘ඉමා දෙවතා එවංදීඝායුකා එවංචිරට්ඨිතිකා’ති…පෙ…. තා ච දෙවතා ජානාමි – ‘ඉමා දෙවතා එවංදීඝායුකා එවංචිරට්ඨිතිකා’ති; නො ච ඛො තා දෙවතා ජානාමි යදි වා මෙ ඉමාහි දෙවතාහි සද්ධිං සන්නිවුත්ථපුබ්බං යදි වා න සන්නිවුත්ථපුබ්බන්ති.

‘‘තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, එතදහොසි – ‘සචෙ ඛො අහං ඔභාසඤ්චෙව සඤ්ජානෙය්‍යං, රූපානි ච පස්සෙය්‍යං, තාහි ච දෙවතාහි සද්ධිං සන්තිට්ඨෙය්‍යං සල්ලපෙය්‍යං සාකච්ඡං සමාපජ්ජෙය්‍යං , තා ච දෙවතා ජානෙය්‍යං – ‘ඉමා දෙවතා අමුකම්හා වා අමුකම්හා වා දෙවනිකායා’ති, තා ච දෙවතා ජානෙය්‍යං – ‘ඉමා දෙවතා ඉමස්ස කම්මස්ස විපාකෙන ඉතො චුතා තත්ථ උපපන්නා’ති, තා ච දෙවතා ජානෙය්‍යං – ‘ඉමා දෙවතා එවමාහාරා එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදිනියො’ති, තා ච දෙවතා ජානෙය්‍යං – ‘ඉමා දෙවතා එවංදීඝායුකා එවංචිරට්ඨිතිකා’ති, තා ච දෙවතා ජානෙය්‍යං යදි වා මෙ ඉමාහි දෙවතාහි සද්ධිං සන්නිවුත්ථපුබ්බං යදි වා න සන්නිවුත්ථපුබ්බන්ති; එවං මෙ ඉදං ඤාණදස්සනං පරිසුද්ධතරං අස්සා’’’ති.

‘‘සො ඛො අහං, භික්ඛවෙ, අපරෙන සමයෙන අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො ඔභාසඤ්චෙව සඤ්ජානාමි, රූපානි ච පස්සාමි, තාහි ච දෙවතාහි සද්ධිං සන්තිට්ඨාමි සල්ලපාමි සාකච්ඡං සමාපජ්ජාමි, තා ච දෙවතා ජානාමි – ‘ඉමා දෙවතා අමුකම්හා වා අමුකම්හා වා දෙවනිකායා’ති, තා ච දෙවතා ජානාමි – ‘ඉමා දෙවතා ඉමස්ස කම්මස්ස විපාකෙන ඉතො චුතා තත්ථ උපපන්නා’ති, තා ච දෙවතා ජානාමි – ‘ඉමා දෙවතා එවමාහාරා එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදිනියො’ති , තා ච දෙවතා ජානාමි – ‘ඉමා දෙවතා එවංදීඝායුකා එවංචිරට්ඨිතිකා’ති, තා ච දෙවතා ජානාමි යදි වා මෙ දෙවතාහි සද්ධිං සන්නිවුත්ථපුබ්බං යදි වා න සන්නිවුත්ථපුබ්බන්ති.

‘‘යාවකීවඤ්ච මෙ, භික්ඛවෙ, එවං අට්ඨපරිවට්ටං අධිදෙවඤාණදස්සනං න සුවිසුද්ධං අහොසි, නෙව තාවාහං, භික්ඛවෙ, ‘සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධො’ති [අභිසම්බුද්ධො (සී. ස්‍යා. පී.)] පච්චඤ්ඤාසිං. යතො ච ඛො මෙ , භික්ඛවෙ, එවං අට්ඨපරිවට්ටං අධිදෙවඤාණදස්සනං සුවිසුද්ධං අහොසි, අථාහං, භික්ඛවෙ, ‘සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධො’ති පච්චඤ්ඤාසිං; ඤාණඤ්ච පන මෙ දස්සනං උදපාදි; අකුප්පා මෙ චෙතොවිමුත්ති [විමුත්ති (ක. සී. ක.)]; අයමන්තිමා ජාති නත්ථි දානි පුනබ්භවො’’ති. චතුත්ථං.

5. අභිභායතනසුත්තං

65. [දී. නි. 3.338, 358; අ. නි. 10.29] ‘‘අට්ඨිමානි, භික්ඛවෙ, අභිභායතනානි. කතමානි අට්ඨ? අජ්ඣත්තං රූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි. ‘තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති, එවංසඤ්ඤී හොති. ඉදං පඨමං අභිභායතනං.

‘‘අජ්ඣත්තං රූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි. ‘තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති, එවංසඤ්ඤී හොති. ඉදං දුතියං අභිභායතනං.

‘‘අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි. ‘තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති, එවංසඤ්ඤී හොති. ඉදං තතියං අභිභායතනං.

‘‘අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි. ‘තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති, එවංසඤ්ඤී හොති. ඉදං චතුත්ථං අභිභායතනං.

‘‘අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති නීලානි නීලවණ්ණානි නීලනිදස්සනානි නීලනිභාසානි. ‘තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති, එවංසඤ්ඤී හොති. ඉදං පඤ්චමං අභිභායතනං.

‘‘අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති පීතානි පීතවණ්ණානි පීතනිදස්සනානි පීතනිභාසානි. ‘තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති, එවංසඤ්ඤී හොති. ඉදං ඡට්ඨං අභිභායතනං.

‘‘අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති ලොහිතකානි ලොහිතකවණ්ණානි ලොහිතකනිදස්සනානි ලොහිතකනිභාසානි. ‘තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති, එවංසඤ්ඤී හොති. ඉදං සත්තමං අභිභායතනං.

‘‘අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති ඔදාතානි ඔදාතවණ්ණානි ඔදාතනිදස්සනානි ඔදාතනිභාසානි. ‘තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති, එවංසඤ්ඤී හොති. ඉදං අට්ඨමං අභිභායතනං. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ අභිභායතනානී’’ති. පඤ්චමං.

6. විමොක්ඛසුත්තං

66. ‘‘අට්ඨිමෙ, භික්ඛවෙ, විමොක්ඛා. කතමෙ අට්ඨ? රූපී රූපානි පස්සති. අයං පඨමො විමොක්ඛො.

‘‘අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී, බහිද්ධා [අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා (ස්‍යා. පී. ක.) දී. නි. 2.129; දී. නි. 3.338, 358; අ. නි. 8.119; ම. නි. 2.248 පස්සිතබ්බං] රූපානි පස්සති. අයං දුතියො විමොක්ඛො.

‘‘සුභන්තෙව අධිමුත්තො හොති. අයං තතියො විමොක්ඛො.

‘‘සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා ‘අනන්තො ආකාසො’ති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං චතුත්ථො විමොක්ඛො.

‘‘සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘අනන්තං විඤ්ඤාණ’න්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං පඤ්චමො විමොක්ඛො.

‘‘සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘නත්ථි කිඤ්චී’ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං ඡට්ඨො විමොක්ඛො.

‘‘සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං සත්තමො විමොක්ඛො.

‘‘සබ්බසො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං අට්ඨමො විමොක්ඛො. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ විමොක්ඛා’’ති. ඡට්ඨං.

7. අනරියවොහාරසුත්තං

67. ‘‘අට්ඨිමෙ , භික්ඛවෙ, අනරියවොහාරා. කතමෙ අට්ඨ? අදිට්ඨෙ දිට්ඨවාදිතා, අසුතෙ සුතවාදිතා, අමුතෙ මුතවාදිතා, අවිඤ්ඤාතෙ විඤ්ඤාතවාදිතා, දිට්ඨෙ අදිට්ඨවාදිතා, සුතෙ අසුතවාදිතා, මුතෙ අමුතවාදිතා, විඤ්ඤාතෙ අවිඤ්ඤාතවාදිතා. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ අනරියවොහාරා’’ති. සත්තමං.

8. අරියවොහාරසුත්තං

68. ‘‘අට්ඨිමෙ, භික්ඛවෙ, අරියවොහාරා. කතමෙ අට්ඨ? අදිට්ඨෙ අදිට්ඨවාදිතා, අසුතෙ අසුතවාදිතා, අමුතෙ අමුතවාදිතා, අවිඤ්ඤාතෙ අවිඤ්ඤාතවාදිතා, දිට්ඨෙ දිට්ඨවාදිතා, සුතෙ සුතවාදිතා, මුතෙ මුතවාදිතා, විඤ්ඤාතෙ විඤ්ඤාතවාදිතා. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ අරියවොහාරා’’ති. අට්ඨමං.

9. පරිසාසුත්තං

69. ‘‘අට්ඨිමා, භික්ඛවෙ, පරිසා. කතමා අට්ඨ? ඛත්තියපරිසා , බ්‍රාහ්මණපරිසා, ගහපතිපරිසා, සමණපරිසා, චාතුමහාරාජිකපරිසා, තාවතිංසපරිසා, මාරපරිසා, බ්‍රහ්මපරිසා. අභිජානාමි ඛො පනාහං, භික්ඛවෙ, අනෙකසතං ඛත්තියපරිසං උපසඞ්කමිතා. තත්‍රපි මයා සන්නිසින්නපුබ්බඤ්චෙව සල්ලපිතපුබ්බඤ්ච සාකච්ඡා ච සමාපන්නපුබ්බා. තත්ථ යාදිසකො තෙසං වණ්ණො හොති තාදිසකො මය්හං වණ්ණො හොති, යාදිසකො තෙසං සරො හොති තාදිසකො මය්හං සරො හොති. ධම්මියා ච කථාය සන්දස්සෙමි සමාදපෙමි සමුත්තෙජෙමි සම්පහංසෙමි . භාසමානඤ්ච මං න ජානන්ති – ‘කො නු ඛො අයං භාසති දෙවො වා මනුස්සො වා’ති. ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙත්වා සමාදපෙත්වා සමුත්තෙජෙත්වා සම්පහංසෙත්වා අන්තරධායාමි. අන්තරහිතඤ්ච මං න ජානන්ති – ‘කො නු ඛො අයං අන්තරහිතො දෙවො වා මනුස්සො වා’’’ති.

‘‘අභිජානාමි ඛො පනාහං, භික්ඛවෙ, අනෙකසතං බ්‍රාහ්මණපරිසං…පෙ…. ගහපතිපරිසං… සමණපරිසං… චාතුමහාරාජිකපරිසං… තාවතිංසපරිසං… මාරපරිසං… බ්‍රහ්මපරිසං උපසඞ්කමිතා. තත්‍රපි මයා සන්නිසින්නපුබ්බඤ්චෙව සල්ලපිතපුබ්බඤ්ච සාකච්ඡා ච සමාපන්නපුබ්බා. තත්ථ යාදිසකො තෙසං වණ්ණො හොති තාදිසකො මය්හං වණ්ණො හොති, යාදිසකො තෙසං සරො හොති තාදිසකො මය්හං සරො හොති. ධම්මියා ච කථාය සන්දස්සෙමි සමාදපෙමි සමුත්තෙජෙමි සම්පහංසෙමි. භාසමානඤ්ච මං න ජානන්ති – ‘කො නු ඛො අයං භාසති දෙවො වා මනුස්සො වා’ති. ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙත්වා සමාදපෙත්වා සමුත්තෙජෙත්වා සම්පහංසෙත්වා අන්තරධායාමි. අන්තරහිතඤ්ච මං න ජානන්ති – ‘කො නු ඛො අයං අන්තරහිතො දෙවො වා මනුස්සො වා’ති. ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ පරිසා’’ති. නවමං.

10. භූමිචාලසුත්තං

70. එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය වෙසාලිං පිණ්ඩාය පාවිසි. වෙසාලියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ‘‘ගණ්හාහි, ආනන්ද, නිසීදනං. යෙන චාපාලං චෙතියං [පාවාලචෙතියං (ස්‍යා.), චාපාලචෙතියං (පී. ක.)] තෙනුපසඞ්කමිස්සාම දිවාවිහාරායා’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පටිස්සුත්වා නිසීදනං ආදාය භගවන්තං පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො අනුබන්ධි.

අථ ඛො භගවා යෙන චාපාලං චෙතියං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ‘‘රමණීයා , ආනන්ද, වෙසාලී, රමණීයං උදෙනං චෙතියං, රමණීයං ගොතමකං චෙතියං, රමණීයං සත්තම්බං චෙතියං, රමණීයං බහුපුත්තකං චෙතියං; රමණීයං සාරන්දදං චෙතියං, රමණීයං චාපාලං චෙතියං. යස්ස කස්සචි , ආනන්ද, චත්තාරො ඉද්ධිපාදා භාවිතා බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා, ආකඞ්ඛමානො සො, ආනන්ද, කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා. තථාගතස්ස ඛො, ආනන්ද, චත්තාරො ඉද්ධිපාදා භාවිතා බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා. ආකඞ්ඛමානො, ආනන්ද, තථාගතො කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා’’ති. එවම්පි ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතා ඔළාරිකෙ නිමිත්තෙ කයිරමානෙ ඔළාරිකෙ ඔභාසෙ කයිරමානෙ නාසක්ඛි පටිවිජ්ඣිතුං; න භගවන්තං යාචි – ‘‘තිට්ඨතු, භන්තෙ, භගවා කප්පං, තිට්ඨතු සුගතො කප්පං බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සාන’’න්ති, යථා තං මාරෙන පරියුට්ඨිතචිත්තො.

දුතියම්පි ඛො භගවා…පෙ…. තතියම්පි ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ‘‘රමණීයා, ආනන්ද, වෙසාලී, රමණීයං උදෙනං චෙතියං, රමණීයං ගොතමකං චෙතියං, රමණීයං සත්තම්බං චෙතියං, රමණීයං බහුපුත්තකං චෙතියං, රමණීයං සාරන්දදං චෙතියං, රමණීයං චාපාලං චෙතියං. යස්ස කස්සචි, ආනන්ද, චත්තාරො ඉද්ධිපාදා භාවිතා බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා, ආකඞ්ඛමානො සො, ආනන්ද, කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා. තථාගතස්ස ඛො, ආනන්ද, චත්තාරො ඉද්ධිපාදා භාවිතා…පෙ…. ආකඞ්ඛමානො, ආනන්ද, තථාගතො කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා’’ති. එවම්පි ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතා ඔළාරිකෙ නිමිත්තෙ කයිරමානෙ ඔළාරිකෙ ඔභාසෙ කයිරමානෙ නාසක්ඛි පටිවිජ්ඣිතුං; න භගවන්තං යාචි – ‘‘තිට්ඨතු, භන්තෙ, භගවා කප්පං, තිට්ඨතු සුගතො කප්පං බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සාන’’න්ති, යථා තං මාරෙන පරියුට්ඨිතචිත්තො.

අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ‘‘ගච්ඡ ත්වං [ගච්ඡ ඛො ත්වං (සං. නි. 5.822) උදා. 51 පස්සිතබ්බං], ආනන්ද, යස්ස දානි කාලං මඤ්ඤසී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පටිස්සුත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා භගවතො අවිදූරෙ අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ නිසීදි. අථ ඛො මාරො පාපිමා අචිරපක්කන්තෙ ආයස්මන්තෙ ආනන්දෙ භගවන්තං එතදවොච –

‘‘පරිනිබ්බාතු දානි, භන්තෙ, භගවා, පරිනිබ්බාතු සුගතො. පරිනිබ්බානකාලො දානි, භන්තෙ , භගවතො. භාසිතා ඛො පනෙසා, භන්තෙ, භගවතා වාචා – ‘න තාවාහං, පාපිම, පරිනිබ්බායිස්සාමි යාව මෙ භික්ඛූ න සාවකා භවිස්සන්ති වියත්තා විනීතා විසාරදා පත්තයොගක්ඛෙමා [ඉදං පදං දී. නි. 2.168 ච සං. නි. 5.822 ච න දිස්සති] බහුස්සුතා ධම්මධරා

ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නා සාමීචිප්පටිපන්නා අනුධම්මචාරිනො, සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛිස්සන්ති දෙසෙස්සන්ති පඤ්ඤපෙස්සන්ති පට්ඨපෙස්සන්ති විවරිස්සන්ති විභජිස්සන්ති උත්තානීකරිස්සන්ති උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙස්සන්තී'ති. එතරහි, භන්තෙ, භික්ඛූ භගවතො සාවකා වියත්තා විනීතා විසාරදා පත්තයොගක්ඛෙමා බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නා සාමීචිප්පටිපන්නා අනුධම්මචාරිනො, සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛන්ති දෙසෙන්ති පඤ්ඤපෙන්ති පට්ඨපෙන්ති විවරන්ති විභජන්ති උත්තානීකරොන්ති උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙන්ති.

''පරිනිබ්බාතු දානි, භන්තෙ, භගවා, පරිනිබ්බාතු සුගතො. පරිනිබ්බානකාලො දානි, භන්තෙ, භගවතො. භාසිතා ඛො පනෙසා, භන්තෙ, භගවතා වාචා – 'න තාවාහං, පාපිම, පරිනිබ්බායිස්සාමි යාව මෙ භික්ඛුනියො න සාවිකා භවිස්සන්ති…පෙ…. යාව මෙ උපාසකා න සාවකා භවිස්සන්ති…පෙ…. යාව මෙ උපාසිකා න සාවිකා භවිස්සන්ති වියත්තා විනීතා විසාරදා පත්තයොගක්ඛෙමා බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නා සාමීචිප්පටිපන්නා අනුධම්මචාරිනියො, සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛිස්සන්ති දෙසෙස්සන්ති පඤ්ඤපෙස්සන්ති පට්ඨපෙස්සන්ති විවරිස්සන්ති විභජිස්සන්ති උත්තානීකරිස්සන්ති, උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙස්සන්තී'ති. එතරහි, භන්තෙ, උපාසිකා භගවතො සාවිකා වියත්තා විනීතා විසාරදා පත්තයොගක්ඛෙමා බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නා සාමීචිප්පටිපන්නා අනුධම්මචාරිනියො, සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛන්ති දෙසෙන්ති පඤ්ඤපෙන්ති පට්ඨපෙන්ති විවරන්ති විභජන්ති උත්තානීකරොන්ති, උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙන්ති.

''පරිනිබ්බාතු දානි, භන්තෙ, භගවා, පරිනිබ්බාතු සුගතො. පරිනිබ්බානකාලො දානි, භන්තෙ, භගවතො. භාසිතා ඛො පනෙසා, භන්තෙ, භගවතා වාචා – 'න තාවාහං, පාපිම, පරිනිබ්බායිස්සාමි යාව මෙ ඉදං බ්‍රහ්මචරියං න ඉද්ධඤ්චෙව භවිස්සති ඵීතඤ්ච විත්ථාරිකං බාහුජඤ්ඤං පුථුභූතං, යාව දෙවමනුස්සෙහි සුප්පකාසිත'න්ති. එතරහි, භන්තෙ, භගවතො බ්‍රහ්මචරියං ඉද්ධඤ්චෙව ඵීතඤ්ච විත්ථාරිකං බාහුජඤ්ඤං පුථුභූතං, යාව දෙවමනුස්සෙහි සුප්පකාසිතං.

''පරිනිබ්බාතු දානි, භන්තෙ, භගවා, පරිනිබ්බාතු සුගතො. පරිනිබ්බානකාලො දානි, භන්තෙ, භගවතො''ති. ''අප්පොස්සුක්කො ත්වං, පාපිම, හොහි. නචිරං තථාගතස්ස පරිනිබ්බානං භවිස්සති. ඉතො තිණ්ණං මාසානං අච්චයෙන තථාගතො පරිනිබ්බායිස්සතී''ති.

අථ ඛො භගවා චාපාලෙ චෙතියෙ සතො සම්පජානො ආයුසඞ්ඛාරං ඔස්සජි. ඔස්සට්ඨෙ ච භගවතා ආයුසඞ්ඛාරෙ මහාභූමිචාලො අහොසි භිංසනකො සලොමහංසො, දෙවදුන්දුභියො ච ඵලිංසු. අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

> ''තුලමතුලඤ්ච සම්භවං, භවසඞ්ඛාරමවස්සජි මුනි;
> අජ්ඣත්තරතො සමාහිතො, අභින්දි කවචමිවත්තසම්භව''න්ති.

අථ ඛො ආයස්මතො ආනන්දස්ස එතදහොසි – ''මහා වතායං භූමිචාලො; සුමහා වතායං භූමිචාලො භිංසනකො සලොමහංසො, දෙවදුන්දුභියො ච ඵලිංසු. කො නු ඛො හෙතු, කො පච්චයො මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවායා''ති?

අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච – ''මහා වතායං, භන්තෙ, භූමිචාලො ; සුමහා වතායං, භන්තෙ, භූමිචාලො භිංසනකො සලොමහංසො, දෙවදුන්දුභියො ච ඵලිංසු. කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවායා''ති?

''අට්ඨිමෙ, ආනන්ද, හෙතූ, අට්ඨ පච්චයා මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවාය. කතමෙ අට්ඨ? අයං, ආනන්ද, මහාපථවී උදකෙ පතිට්ඨිතා; උදකං වාතෙ පතිට්ඨිතං; වාතො ආකාසට්ඨො හොති. සො, ආනන්ද, සමයො යං මහාවාතා වායන්ති; මහාවාතා වායන්තා උදකං කම්පෙන්ති; උදකං කම්පිතං පථවිං කම්පෙති. අයං, ආනන්ද, පඨමො හෙතු, පඨමො පච්චයො මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවාය.

''පුන චපරං, ආනන්ද, සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා ඉද්ධිමා චෙතොවසිප්පත්තො දෙවතා වා මහිද්ධිකා මහානුභාවා. තස්ස පරිත්තා පථවීසඤ්ඤා භාවිතා හොති, අප්පමාණා ආපොසඤ්ඤා. සො ඉමං පථවිං කම්පෙති සඞ්කම්පෙති සම්පකම්පෙති සම්පවෙධෙති. අයං, ආනන්ද, දුතියො හෙතු, දුතියො පච්චයො මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවාය.

''පුන චපරං, ආනන්ද, යදා බොධිසත්තො තුසිතා කායා චවිත්වා සතො සම්පජානො මාතුකුච්ඡිං ඔක්කමති, තදායං පථවී කම්පති සඞ්කම්පති සම්පකම්පති සම්පවෙධති. අයං, ආනන්ද, තතියො හෙතු; තතියො පච්චයො මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවාය.

‘‘පුන චපරං, ආනන්ද, යදා බොධිසත්තො සතො සම්පජානො මාතුකුච්ඡිස්මා නික්ඛමති, තදායං පථවී කම්පති සඞ්කම්පති සම්පකම්පති සම්පවෙධති. අයං, ආනන්ද, චතුත්ථො හෙතු, චතුත්ථො පච්චයො මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවාය.

‘‘පුන චපරං, ආනන්ද, යදා තථාගතො අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුජ්ඣති, තදායං පථවී කම්පති සඞ්කම්පති සම්පකම්පති සම්පවෙධති. අයං, ආනන්ද, පඤ්චමො හෙතු, පඤ්චමො පච්චයො මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවාය.

‘‘පුන චපරං, ආනන්ද, යදා තථාගතො අනුත්තරං ධම්මචක්කං පවත්තෙති, තදායං පථවී කම්පති සඞ්කම්පති සම්පකම්පති සම්පවෙධති. අයං, ආනන්ද, ඡට්ඨො හෙතු, ඡට්ඨො පච්චයො මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවාය.

‘‘පුන චපරං, ආනන්ද, යදා තථාගතො සතො සම්පජානො ආයුසඞ්ඛාරං ඔස්සජ්ජති, තදායං පථවී කම්පති සඞ්කම්පති සම්පකම්පති සම්පවෙධති. අයං, ආනන්ද, සත්තමො හෙතු, සත්තමො පච්චයො මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවාය.

‘‘පුන චපරං, ආනන්ද, යදා තථාගතො අනුපාදිසෙසාය නිබ්බානධාතුයා පරිනිබ්බායති, තදායං පථවී කම්පති සඞ්කම්පති සම්පකම්පති සම්පවෙධති. අයං, ආනන්ද, අට්ඨමො හෙතු, අට්ඨමො පච්චයො මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවාය. ඉමෙ ඛො, ආනන්ද, අට්ඨ හෙතූ, අට්ඨ පච්චයා මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවායා’’ති. දසමං.

භූමිචාලවග්ගො දුතියො.

තස්සුද්දානං –

ඉච්ඡා අලඤ්ච සංඛිත්තං, ගයා අභිභුනා සහ;
විමොක්ඛො ද්වෙ ච වොහාරා, පරිසා භූමිචාලෙනාති.

(8) 3. යමකවග්ගො

1. පඨමසද්ධාසුත්තං

71. ‘‘සද්ධො ච [සද්ධො (ස්‍යා.) එත්ථෙව. අ. නි. 9.4], භික්ඛවෙ, භික්ඛු හොති, නො ච [නො (ස්‍යා.) එවමුපරිපි ‘‘නො’’ත්වෙව දිස්සති] සීලවා. එවං සො තෙනඞ්ගෙන අපරිපූරො හොති. තෙන තං අඞ්ගං පරිපූරෙතබ්බං – ‘කින්තාහං සද්ධො ච අස්සං සීලවා චා’ති. යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සද්ධො ච හොති සීලවා ච, එවං සො තෙනඞ්ගෙන පරිපූරො හොති.

‘‘සද්ධො ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු හොති සීලවා ච, නො ච බහුස්සුතො. එවං සො තෙනඞ්ගෙන අපරිපූරො හොති. තෙන තං අඞ්ගං පරිපූරෙතබ්බං – ‘කින්තාහං සද්ධො ච අස්සං, සීලවා ච, බහුස්සුතො චා’ති. යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සද්ධො ච හොති සීලවා ච බහුස්සුතො ච, එවං සො තෙනඞ්ගෙන පරිපූරො හොති.

‘‘සද්ධො ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු හොති සීලවා ච බහුස්සුතො ච, නො ච ධම්මකථිකො…පෙ.… ධම්මකථිකො ච, නො ච පරිසාවචරො…පෙ.… පරිසාවචරො ච, නො ච විසාරදො පරිසාය ධම්මං දෙසෙති…පෙ.… විසාරදො ච පරිසාය ධම්මං දෙසෙති, නො ච චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී…පෙ.… චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, නො ච ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති; එවං සො තෙනඞ්ගෙන අපරිපූරො හොති. තෙන තං අඞ්ගං පරිපූරෙතබ්බං – ‘කින්තාහං සද්ධො ච අස්සං, සීලවා ච, බහුස්සුතො ච, ධම්මකථිකො ච, පරිසාවචරො ච, විසාරදො ච පරිසාය ධම්මං දෙසෙය්‍යං, චතුන්නඤ්ච ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී අස්සං අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, ආසවානඤ්ච ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය’’’න්ති.

‘‘යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සද්ධො ච හොති, සීලවා ච, බහුස්සුතො ච, ධම්මකථිකො ච, පරිසාවචරො ච, විසාරදො ච පරිසාය ධම්මං දෙසෙති, චතුන්නඤ්ච ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, ආසවානඤ්ච ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති; එවං සො තෙනඞ්ගෙන පරිපූරො හොති. ඉමෙහි, ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සමන්තපාසාදිකො ච හොති සබ්බාකාරපරිපූරො චා’’ති. පඨමං.

2. දුතියසද්ධාසුත්තං

72. ‘‘සද්ධො ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු හොති, නො ච සීලවා. එවං සො තෙනඞ්ගෙන අපරිපූරො හොති. තෙන තං අඞ්ගං පරිපූරෙතබ්බං – ‘කින්තාහං සද්ධො ච අස්සං සීලවා චා’ති. යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සද්ධො ච හොති සීලවා ච, එවං සො තෙනඞ්ගෙන පරිපූරො හොති.

‘‘සද්ධො ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු හොති සීලවා ච, නො ච බහුස්සුතො…පෙ.… බහුස්සුතො ච, නො ච ධම්මකථිකො…පෙ.… ධම්මකථිකො ච, නො ච පරිසාවචරො…පෙ.… පරිසාවචරො ච, නො ච විසාරදො පරිසාය ධම්මං දෙසෙති …පෙ.… විසාරදො ච පරිසාය ධම්මං දෙසෙති, නො ච යෙ තෙ සන්තා විමොක්ඛා අතික්කම්ම රූපෙ ආරුප්පා තෙ කායෙන ඵුසිත්වා විහරති…පෙ.… යෙ තෙ සන්තා විමොක්ඛා අතික්කම්ම රූපෙ ආරුප්පා තෙ කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, නො ච ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති; එවං සො තෙනඞ්ගෙන අපරිපූරො හොති. තෙන තං අඞ්ගං පරිපූරෙතබ්බං – ‘කින්තාහං සද්ධො ච අස්සං, සීලවා ච, බහුස්සුතො ච, ධම්මකථිකො ච, පරිසාවචරො ච, විසාරදො ච පරිසාය ධම්මං දෙසෙය්‍යං, යෙ තෙ සන්තා විමොක්ඛා අතික්කම්ම රූපෙ ආරුප්පා තෙ කායෙන ඵුසිත්වා විහරෙය්‍යං, ආසවානඤ්ච ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය’’’න්ති.

‘‘යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සද්ධො ච හොති, සීලවා ච, බහුස්සුතො ච, ධම්මකථිකො ච, පරිසාවචරො ච, විසාරදො ච පරිසාය ධම්මං දෙසෙති. යෙ තෙ සන්තා විමොක්ඛා අතික්කම්ම රූපෙ ආරුප්පා තෙ ච කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, ආසවානඤ්ච ඛයා…පෙ.… සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති; එවං සො තෙනඞ්ගෙන පරිපූරො හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සමන්තපාසාදිකො ච හොති සබ්බාකාරපරිපූරො චා’’ති. දුතියං.

3. පඨමමරණස්සතිසුත්තං

73. එකං සමයං භගවා නාතිකෙ [නාදිකෙ (සී. ස්‍යා.), නාටිකෙ (පී.) අ. නි. 6.19] විහරති ගිඤ්ජකාවසථෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති . ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච

– ''මරණස්සති, භික්ඛවෙ, භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා. භාවෙථ නො තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, මරණස්සති''න්ති.

එවං වුත්තෙ අඤ්ඤතරො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ''අහං ඛො, භන්තෙ, භාවෙමි මරණස්සති''න්ති. ''යථා කථං පන ත්වං, භික්ඛු, භාවෙසි මරණස්සති''න්ති? ''ඉධ මය්හං, භන්තෙ, එවං හොති – 'අහො වතාහං රත්තින්දිවං ජීවෙය්‍යං , භගවතො සාසනං මනසි කරෙය්‍යං, බහු [බහුං (සී. පී.)] වත මෙ කතං අස්සා'ති. එවං ඛො අහං, භන්තෙ, භාවෙමි මරණස්සති''න්ති.

අඤ්ඤතරොපි ඛො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ''අහම්පි ඛො, භන්තෙ, භාවෙමි මරණස්සති''න්ති. ''යථා කථං පන ත්වං, භික්ඛු, භාවෙසි මරණස්සති''න්ති? ''ඉධ මය්හං, භන්තෙ, එවං හොති – 'අහො වතාහං දිවසං ජීවෙය්‍යං, භගවතො සාසනං මනසි කරෙය්‍යං, බහු වත මෙ කතං අස්සා'ති. එවං ඛො අහං, භන්තෙ, භාවෙමි මරණස්සති''න්ති.

අඤ්ඤතරොපි ඛො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ''අහම්පි ඛො, භන්තෙ, භාවෙමි මරණස්සති''න්ති. ''යථා කථං පන ත්වං, භික්ඛු, භාවෙසි මරණස්සති''න්ති? ''ඉධ මය්හං, භන්තෙ, එවං හොති – 'අහො වතාහං උපඩ්ඪදිවසං ජීවෙය්‍යං, භගවතො සාසනං මනසි කරෙය්‍යං, බහු වත මෙ කතං අස්සා'ති. එවං ඛො අහං, භන්තෙ, භාවෙමි මරණස්සති''න්ති.

අඤ්ඤතරොපි ඛො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ''අහම්පි ඛො, භන්තෙ, භාවෙමි මරණස්සති''න්ති . ''යථා කථං පන ත්වං, භික්ඛු, භාවෙසි මරණස්සති''න්ති? ''ඉධ මය්හං, භන්තෙ, එවං හොති – 'අහො වතාහං තදන්තරං ජීවෙය්‍යං යදන්තරං එකපිණ්ඩපාතං භුඤ්ජාමි, භගවතො සාසනං මනසි කරෙය්‍යං, බහු වත මෙ කතං අස්සා'ති. එවං ඛො අහං, භන්තෙ, භාවෙමි මරණස්සති''න්ති.

අඤ්ඤතරොපි ඛො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ''අහම්පි ඛො, භන්තෙ, භාවෙමි මරණස්සති''න්ති. ''යථා කථං පන ත්වං, භික්ඛු, භාවෙසි මරණස්සති''න්ති? ''ඉධ මය්හං , භන්තෙ, එවං හොති – 'අහො වතාහං තදන්තරං ජීවෙය්‍යං යදන්තරං උපඩ්ඪපිණ්ඩපාතං භුඤ්ජාමි, භගවතො සාසනං මනසි කරෙය්‍යං, බහු වත මෙ කතං අස්සා'ති. එවං ඛො අහං, භන්තෙ, භාවෙමි මරණස්සති''න්ති.

අඤ්ඤතරොපි ඛො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ''අහම්පි ඛො, භන්තෙ, භාවෙමි මරණස්සති''න්ති. ''යථා කථං පන ත්වං, භික්ඛු, භාවෙසි මරණස්සති''න්ති? ''ඉධ මය්හං, භන්තෙ, එවං හොති – 'අහො වතාහං තදන්තරං ජීවෙය්‍යං යදන්තරං චත්තාරො පඤ්ච ආලොපෙ සඞ්ඛාදිත්වා [සඞ්ඛරිත්වා (ක.)] අජ්ඣොහරාමි, භගවතො සාසනං මනසි කරෙය්‍යං, බහු වත මෙ කතං අස්සා'ති. එවං ඛො අහං, භන්තෙ, භාවෙමි මරණස්සති''න්ති.

අඤ්ඤතරොපි ඛො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ''අහම්පි ඛො, භන්තෙ, භාවෙමි මරණස්සති''න්ති. ''යථා කථං පන ත්වං, භික්ඛු, භාවෙසි මරණස්සති''න්ති? ''ඉධ මය්හං, භන්තෙ, එවං හොති – 'අහො වතාහං තදන්තරං ජීවෙය්‍යං යදන්තරං එකං ආලොපං සඞ්ඛාදිත්වා [සඞ්ඛරිත්වා (ක.)] අජ්ඣොහරාමි, භගවතො සාසනං මනසි කරෙය්‍යං, බහු වත මෙ කතං අස්සා'ති. එවං ඛො අහං, භන්තෙ, භාවෙමි මරණස්සති''න්ති.

අඤ්ඤතරොපි ඛො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ''අහම්පි ඛො, භන්තෙ, භාවෙමි මරණස්සති''න්ති. ''යථා කථං පන ත්වං, භික්ඛු, භාවෙසි මරණස්සති''න්ති? ''ඉධ මය්හං භන්තෙ, එවං හොති – 'අහො වතාහං තදන්තරං ජීවෙය්‍යං යදන්තරං අස්සසිත්වා වා පස්සසාමි, පස්සසිත්වා වා අස්සසාමි, භගවතො සාසනං මනසි කරෙය්‍යං, බහු වත මෙ කතං අස්සා'ති. එවං ඛො අහං, භන්තෙ භාවෙමි මරණස්සති''න්ති.

එවං වුත්තෙ භගවා තෙ භික්ඛූ එතදවොච – ''ය්වායං [යො වායං (ක. සී.)], භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං මරණස්සතිං භාවෙති – 'අහො වතාහං රත්තින්දිවං ජීවෙය්‍යං, භගවතො සාසනං මනසි කරෙය්‍යං, බහු වත මෙ කතං අස්සා'ති. යො චායං [යො පායං (ක.) අ. නි. 6.19 පස්සිතබ්බං], භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං මරණස්සතිං භාවෙති – 'අහො වතාහං දිවසං ජීවෙය්‍යං, භගවතො සාසනං මනසි කරෙය්‍යං, බහු වත මෙ කතං අස්සා'ති; යො චායං [යො පායං (ක.) අ. නි. 6.19 පස්සිතබ්බං], භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං මරණස්සතිං භාවෙති – 'අහො වතාහං උපඩ්ඪදිවසං ජීවෙය්‍යං, භගවතො සාසනං මනසි කරෙය්‍යං, බහු වත මෙ කතං අස්සා'ති. යො චායං [යො පායං (ක.) අ. නි. 6.19 පස්සිතබ්බං], භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං මරණස්සතිං භාවෙති – 'අහො වතාහං තදන්තරං ජීවෙය්‍යං යදන්තරං එකපිණ්ඩපාතං භුඤ්ජාමි, භගවතො සාසනං මනසි කරෙය්‍යං, බහු වත මෙ කතං අස්සා'ති; යො චායං [යො පායං (ක.) අ. නි. 6.19 පස්සිතබ්බං], භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං මරණස්සතිං භාවෙති – 'අහො වතාහං තදන්තරං ජීවෙය්‍යං යදන්තරං උපඩ්ඪපිණ්ඩපාතං භුඤ්ජාමි, භගවතො සාසනං මනසි කරෙය්‍යං, බහු වත මෙ කතං අස්සා'ති. යො චායං [යො පායං (ක.) අ. නි. 6.19 පස්සිතබ්බං], භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං මරණස්සතිං භාවෙති – 'අහො වතාහං තදන්තරං ජීවෙය්‍යං යදන්තරං චත්තාරො පඤ්ච ආලොපෙ සඞ්ඛාදිත්වා අජ්ඣොහරාමි, භගවතො සාසනං මනසි කරෙය්‍යං, බහු වත මෙ කතං අස්සා'ති – ඉමෙ වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, 'භික්ඛූ පමත්තා විහරන්ති, දන්ධං මරණස්සතිං භාවෙන්ති ආසවානං ඛයාය'''.

‘‘යො ච ඛ්වායං [යො වායං (සයා.), යො ච ඛො යං (ක.)], භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං මරණස්සතිං භාවෙති – ‘අහො වතාහං තදන්තරං ජීවෙය්‍යං යදන්තරං එකං ආලොපං සඞ්ඛාදිත්වා අජ්ඣොහරාමි, භගවතො සාසනං මනසි කරෙය්‍යං, බහු වත මෙ කතං අස්සා’ති. යො වායං [යො පායං (ක.)], භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං මරණස්සතිං භාවෙති – ‘අහො වතාහං තදන්තරං ජීවෙය්‍යං යදන්තරං අස්සසිත්වා වා පස්සසාමි, පස්සසිත්වා වා අස්සසාමි, භගවතො සාසනං මනසි කරෙය්‍යං, බහු වත මෙ කතං අස්සා’ති – ඉමෙ වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, ‘භික්ඛූ අප්පමත්තා විහරන්ති, තික්ඛං මරණස්සතිං භාවෙන්ති ආසවානං ඛයාය’’’.

‘‘තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, එවං සික්ඛිතබ්බං – ‘අප්පමත්තා විහරිස්සාම, තික්ඛං මරණස්සතිං භාවයිස්සාම ආසවානං ඛයායා’ති. එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බ’’න්ති. තතියං.

4. දුතියමරණස්සතිසුත්තං

74. එකං සමයං භගවා නාතිකෙ විහරති ගිඤ්ජකාවසථෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි …පෙ…. මරණස්සති, භික්ඛවෙ, භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා.

‘‘කථං භාවිතා ච, භික්ඛවෙ, මරණස්සති කථං බහුලීකතා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු දිවසෙ නික්ඛන්තෙ රත්තියා පතිහිතාය [පටිහිතාය (පී.), (අ. නි. 6.20 පස්සිතබ්බං)] ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘බහුකා ඛො මෙ පච්චයා මරණස්ස – අහි වා මං ඩංසෙය්‍ය, විච්ඡිකො වා මං ඩංසෙය්‍ය, සතපදී වා මං ඩංසෙය්‍ය; තෙන මෙ අස්ස කාලකිරියා. සො මම අස්ස [මමස්ස (අ. නි. 6.20)] අන්තරායො. උපක්ඛලිත්වා වා පපතෙය්‍යං, භත්තං වා මෙ භුත්තං බ්‍යාපජ්ජෙය්‍ය, පිත්තං වා මෙ කුප්පෙය්‍ය, සෙම්හං වා මෙ කුප්පෙය්‍ය, සත්ථකා වා මෙ වාතා කුප්පෙය්‍යුං , මනුස්සා වා මං උපක්කමෙය්‍යුං, අමනුස්සා වා මං උපක්කමෙය්‍යුං; තෙන මෙ අස්ස කාලකිරියා. සො මම අස්ස අන්තරායො’ති. තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා ඉති පටිසඤ්චික්ඛිතබ්බං – ‘අත්ථි නු ඛො මෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා අප්පහීනා යෙ මෙ අස්සු රත්තිං කාලං කරොන්තස්ස අන්තරායායා’’’ති.

‘‘සචෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘අත්ථි මෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා අප්පහීනා යෙ මෙ අස්සු රත්තිං කාලං කරොන්තස්ස අන්තරායායා’ති, තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය අධිමත්තො ඡන්දො ච වායාමො ච උස්සාහො ච උස්සොළ්හී ච අප්පටිවානී ච සති ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච කරණීයං.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ආදිත්තචෙලො වා ආදිත්තසීසො වා තස්සෙව චෙලස්ස වා සීසස්ස වා නිබ්බාපනාය අධිමත්තං ඡන්දඤ්ච වායාමඤ්ච උස්සාහඤ්ච උස්සොළ්හිඤ්ච අප්පටිවානිඤ්ච සතිඤ්ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච කරෙය්‍ය; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, තෙන භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය අධිමත්තො ඡන්දො ච වායාමො ච උස්සාහො ච උස්සොළ්හී ච අප්පටිවානී ච සති ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච කරණීයං.

‘‘සචෙ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘නත්ථි මෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා අප්පහීනා යෙ මෙ අස්සු රත්තිං කාලං කරොන්තස්ස අන්තරායායා’ති , තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා තෙනෙව පීතිපාමොජ්ජෙන විහාතබ්බං අහොරත්තානුසික්ඛිනා කුසලෙසු ධම්මෙසු.

‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු රත්තියා නික්ඛන්තාය දිවසෙ පතිහිතෙ ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘බහුකා ඛො මෙ පච්චයා මරණස්ස – අහි වා මං ඩංසෙය්‍ය, විච්ඡිකො වා මං ඩංසෙය්‍ය, සතපදී වා මං ඩංසෙය්‍ය; තෙන මෙ අස්ස කාලකිරියා. සො මම අස්ස අන්තරායො. උපක්ඛලිත්වා වා පපතෙය්‍යං, භත්තං වා මෙ භුත්තං බ්‍යාපජ්ජෙය්‍ය, පිත්තං වා මෙ කුප්පෙය්‍ය, සෙම්හං වා මෙ කුප්පෙය්‍ය, සත්ථකා වා මෙ වාතා කුප්පෙය්‍යුං, මනුස්සා වා මං උපක්කමෙය්‍යුං, අමනුස්සා වා මං උපක්කමෙය්‍යුං; තෙන මෙ අස්ස කාලකිරියා. සො මම අස්ස අන්තරායො’ති. තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා ඉති පටිසඤ්චික්ඛිතබ්බං – ‘අත්ථි නු ඛො මෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා අප්පහීනා යෙ මෙ අස්සු දිවා කාලං කරොන්තස්ස අන්තරායායා’’’ති.

‘‘සචෙ , භික්ඛවෙ, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘අත්ථි මෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා අප්පහීනා යෙ මෙ අස්සු දිවා කාලං කරොන්තස්ස අන්තරායායා’ති, තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය අධිමත්තො ඡන්දො ච වායාමො ච උස්සාහො ච උස්සොළ්හී ච අප්පටිවානී ච සති ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච කරණීයං.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ආදිත්තචෙලො වා ආදිත්තසීසො වා තස්සෙව චෙලස්ස වා සීසස්ස වා නිබ්බාපනාය අධිමත්තං ඡන්දඤ්ච වායාමඤ්ච උස්සාහඤ්ච උස්සොළ්හිඤ්ච අප්පටිවානිඤ්ච සතිඤ්ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච කරෙය්‍ය; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, තෙන භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය අධිමත්තො ඡන්දො ච වායාමො ච උස්සාහො ච උස්සොළ්හී ච අප්පටිවානී ච සති ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච කරණීයං.

‘‘සචෙ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘නත්ථි මෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා අප්පහීනා යෙ මෙ අස්සු දිවා කාලං කරොන්තස්ස අන්තරායායා’ති, තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා තෙනෙව පීතිපාමොජ්ජෙන විහාතබ්බං අහොරත්තානුසික්ඛිනා කුසලෙසු ධම්මෙසු. එවං භාවිතා ඛො, භික්ඛවෙ, මරණස්සති එවං බහුලීකතා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා’’ති. චතුත්ථං.

5. පඨමසම්පදාසුත්තං

75. ‘‘අට්ඨිමා , භික්ඛවෙ, සම්පදා. කතමා අට්ඨ? [අ. නි. 8.54] උට්ඨානසම්පදා, ආරක්ඛසම්පදා, කල්‍යාණමිත්තතා, සමජීවිතා, සද්ධාසම්පදා, සීලසම්පදා, චාගසම්පදා, පඤ්ඤාසම්පදා – ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ සම්පදා’’ති.

‘‘උට්ඨාතා කම්මධෙය්‍යෙසු, අප්පමත්තො විධානවා;
සමං කප්පෙති ජීවිකං, සම්භතං අනුරක්ඛති.

‘‘සද්ධො සීලෙන සම්පන්නො, වදඤ්ඤූ වීතමච්ඡරො;
නිච්චං මග්ගං විසොධෙති, සොත්ථානං සම්පරායිකං.

‘‘ඉච්චෙතෙ අට්ඨ ධම්මා ච, සද්ධස්ස ඝරමෙසිනො;
අක්ඛාතා සච්චනාමෙන, උභයත්ථ සුඛාවහා.

‘‘දිට්ඨධම්මහිතත්ථාය, සම්පරායසුඛාය ච;
එවමෙතං ගහට්ඨානං, චාගො පුඤ්ඤං පවඩ්ඪතී’’ති. පඤ්චමං;

6. දුතියසම්පදාසුත්තං

76. ‘‘අට්ඨිමා , භික්ඛවෙ, සම්පදා. කතමා අට්ඨ? උට්ඨානසම්පදා, ආරක්ඛසම්පදා, කල්‍යාණමිත්තතා, සමජීවිතා, සද්ධාසම්පදා, සීලසම්පදා, චාගසම්පදා, පඤ්ඤාසම්පදා. කතමා ච, භික්ඛවෙ, උට්ඨානසම්පදා? ඉධ, භික්ඛවෙ, කුලපුත්තො යෙන කම්මට්ඨානෙන ජීවිතං කප්පෙති – යදි කසියා යදි වණිජ්ජාය යදි ගොරක්ඛෙන යදි ඉස්සත්තෙන යදි රාජපොරිසෙන යදි සිප්පඤ්ඤතරෙන – තත්ථ දක්ඛො හොති අනලසො, තත්‍රුපායාය වීමංසාය සමන්නාගතො, අලං කාතුං අලං සංවිධාතුන්ති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, උට්ඨානසම්පදා.

‘‘කතමා ච, භික්ඛවෙ, ආරක්ඛසම්පදා? ඉධ, භික්ඛවෙ, කුලපුත්තස්ස භොගා හොන්ති උට්ඨානවීරියාධිගතා බාහාබලපරිචිතා සෙදාවක්ඛිත්තා ධම්මිකා ධම්මලද්ධා තෙ ආරක්ඛෙන ගුත්තියා සම්පාදෙති – ‘කින්ති මෙ භොගෙ නෙව රාජානො හරෙය්‍යුං, න චොරා හරෙය්‍යුං, න අග්ගි ඩහෙය්‍ය, න උදකං වහෙය්‍ය, න අප්පියා දායාදා හරෙය්‍යු’න්ති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ආරක්ඛසම්පදා.

‘‘කතමා ච, භික්ඛවෙ, කල්‍යාණමිත්තතා? ඉධ, භික්ඛවෙ, කුලපුත්තො යස්මිං ගාමෙ වා නිගමෙ වා පටිවසති, තත්ථ යෙ තෙ හොන්ති ගහපතී වා ගහපතිපුත්තා වා දහරා වා වුද්ධසීලිනො වුද්ධා වා වුද්ධසීලිනො සද්ධාසම්පන්නා සීලසම්පන්නා චාගසම්පන්නා පඤ්ඤාසම්පන්නා, තෙහි සද්ධිං සන්තිට්ඨති සල්ලපති සාකච්ඡං සමාපජ්ජති; යථාරූපානං සද්ධාසම්පන්නානං සද්ධාසම්පදං අනුසික්ඛති, යථාරූපානං සීලසම්පන්නානං සීලසම්පදං අනුසික්ඛති, යථාරූපානං චාගසම්පන්නානං චාගසම්පදං අනුසික්ඛති, යථාරූපානං පඤ්ඤාසම්පන්නානං පඤ්ඤාසම්පදං අනුසික්ඛති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, කල්‍යාණමිත්තතා.

‘‘කතමා ච, භික්ඛවෙ, සමජීවිතා? ඉධ, භික්ඛවෙ, කුලපුත්තො ආයඤ්ච භොගානං විදිත්වා වයඤ්ච භොගානං විදිත්වා සමං ජීවිකං කප්පෙති නාච්චොගාළ්හං නාතිහීනං – ‘එවං මෙ ආයො වයං පරියාදාය ඨස්සති, න ච මෙ වයො ආයං පරියාදාය ඨස්සතී’ති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, තුලාධාරො වා තුලාධාරන්තෙවාසී වා තුලං පග්ගහෙත්වා ජානාති – ‘එත්තකෙන වා ඔනතං, එත්තකෙන වා උන්නත’න්ති; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, කුලපුත්තො ආයඤ්ච භොගානං විදිත්වා වයඤ්ච භොගානං විදිත්වා සමං ජීවිකං කප්පෙති නාච්චොගාළ්හං නාතිහීනං – ‘එවං මෙ ආයො වයං පරියාදාය ඨස්සති, න ච මෙ වයො ආයං පරියාදාය ඨස්සතී’ති. සචායං, භික්ඛවෙ, කුලපුත්තො අප්පායො සමානො උළාරං ජීවිකං කප්පෙති, තස්ස භවන්ති වත්තාරො ‘උදුම්බරඛාදී වායං කුලපුත්තො භොගෙ ඛාදතී’ති. සචෙ පනායං, භික්ඛවෙ, කුලපුත්තො මහායො සමානො කසිරං ජීවිකං කප්පෙති, තස්ස භවන්ති වත්තාරො – ‘අජෙට්ඨමරණං වායං කුලපුත්තො මරිස්සතී’ති. යතො ච ඛොයං, භික්ඛවෙ, කුලපුත්තො ආයඤ්ච භොගානං විදිත්වා වයඤ්ච භොගානං විදිත්වා සමං ජීවිකං කප්පෙති නාච්චොගාළ්හං නාතිහීනං – ‘එවං මෙ ආයො වයං පරියාදාය ඨස්සති, න ච මෙ වයො ආයං පරියාදාය ඨස්සතී’ති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සමජීවිතා.

‘‘කතමා ච භික්ඛවෙ, සද්ධාසම්පදා? ඉධ, භික්ඛවෙ, කුලපුත්තො සද්ධො හොති, සද්දහති තථාගතස්ස බොධිං – ‘ඉතිපි සො භගවා…පෙ…. සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සද්ධාසම්පදා.

‘‘කතමා ච, භික්ඛවෙ, සීලසම්පදා? ඉධ, භික්ඛවෙ, කුලපුත්තො පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති…පෙ…. සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො හොති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සීලසම්පදා.

‘‘කතමා ච, භික්ඛවෙ, චාගසම්පදා? ඉධ, භික්ඛවෙ, කුලපුත්තො විගතමලමච්ඡෙරෙන චෙතසා අගාරං අජ්ඣාවසති…පෙ…. යාචයොගො දානසංවිභාගරතො. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, චාගසම්පදා.

‘‘කතමා ච, භික්ඛවෙ, පඤ්ඤාසම්පදා? ඉධ , භික්ඛවෙ, කුලපුත්තො පඤ්ඤවා හොති…පෙ…. සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පඤ්ඤාසම්පදා. ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ සම්පදා’’ති.

> ‘‘උට්ඨාතා කම්මධෙය්‍යෙසු, අප්පමත්තො විධානවා;
> සමං කප්පෙති ජීවිකං, සම්භතං අනුරක්ඛති.
>
> ‘‘සද්ධො සීලෙන සම්පන්නො, වදඤ්ඤූ වීතමච්ඡරො;
> නිච්චං මග්ගං විසොධෙති, සොත්ථානං සම්පරායිකං.
>
> ‘‘ඉච්චෙතෙ අට්ඨ ධම්මා ච, සද්ධස්ස ඝරමෙසිනො;
> අක්ඛාතා සච්චනාමෙන, උභයත්ථ සුඛාවහා.
>
> ‘‘දිට්ඨධම්මහිතත්ථාය, සම්පරායසුඛාය ච;
> එවමෙතං ගහට්ඨානං, චාගො පුඤ්ඤං පවඩ්ඪතී’’ති. ඡට්ඨං;

7. ඉච්ඡාසුත්තං

77. තත්‍ර ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ආවුසො භික්ඛවො’’ති! ‘‘ආවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා සාරිපුත්තො එතදවොච –

[අ. නි. 8.61] ‘‘අට්ඨිමෙ, ආවුසො, පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ අට්ඨ? ඉධාවුසො, භික්ඛුනො පවිවිත්තස්ස විහරතො නිරායත්තවුත්තිනො ඉච්ඡා උප්පජ්ජති ලාභාය. සො උට්ඨහති, ඝටති, වායමති ලාභාය. තස්ස උට්ඨහතො, ඝටතො, වායමතො ලාභාය ලාභො නුප්පජ්ජති. සො තෙන අලාභෙන සොචති කිලමති පරිදෙවති, උරත්තාළිං කන්දති, සම්මොහං ආපජ්ජති. අයං වුච්චතාවුසො, ‘භික්ඛු ඉච්ඡො විහරති ලාභාය, උට්ඨහති, ඝටති , වායමති ලාභාය, න ච ලාභී, සොචී ච පරිදෙවී ච, චුතො ච සද්ධම්මා’’’.

‘‘ඉධ පනාවුසො, භික්ඛුනො පවිවිත්තස්ස විහරතො නිරායත්තවුත්තිනො ඉච්ඡා උප්පජ්ජති ලාභාය. සො උට්ඨහති, ඝටති, වායමති ලාභාය. තස්ස උට්ඨහතො ඝටතො වායමතො ලාභාය ලාභො උප්පජ්ජති. සො තෙන ලාභෙන මජ්ජති පමජ්ජති පමාදමාපජ්ජති. අයං වුච්චතාවුසො, ‘භික්ඛු ඉච්ඡො විහරති ලාභාය, උට්ඨහති ඝටති වායමති ලාභාය, ලාභී ච, මදී ච පමාදී ච, චුතො ච සද්ධම්මා’’’.

‘‘ඉධ පනාවුසො, භික්ඛුනො පවිවිත්තස්ස විහරතො නිරායත්තවුත්තිනො ඉච්ඡා උප්පජ්ජති ලාභාය. සො න උට්ඨහති, න ඝටති, න වායමති ලාභාය. තස්ස අනුට්ඨහතො, අඝටතො, අවායමතො ලාභාය ලාභො නුප්පජ්ජති. සො තෙන අලාභෙන සොචති කිලමති පරිදෙවති, උරත්තාළිං කන්දති, සම්මොහං ආපජ්ජති. අයං වුච්චතාවුසො, ‘භික්ඛු ඉච්ඡො විහරති ලාභාය, න උට්ඨහති, න ඝටති, න වායමති ලාභාය, න ච ලාභී, සොචී ච පරිදෙවී ච, චුතො ච සද්ධම්මා’’’.

‘‘ඉධ පනාවුසො, භික්ඛුනො පවිවිත්තස්ස විහරතො නිරායත්තවුත්තිනො ඉච්ඡා උප්පජ්ජති ලාභාය. සො න උට්ඨහති, න ඝටති, න වායමති ලාභාය. තස්ස අනුට්ඨහතො, අඝටතො, අවායමතො ලාභාය ලාභො උප්පජ්ජති. සො තෙන ලාභෙන මජ්ජති පමජ්ජති පමාදමාපජ්ජති. අයං වුච්චතාවුසො, ‘භික්ඛු ඉච්ඡො විහරති ලාභාය, න උට්ඨහති න ඝටති න වායමති ලාභාය, ලාභී ච, මදී ච පමාදී ච, චුතො ච සද්ධම්මා’’’.

‘‘ඉධ පනාවුසො, භික්ඛුනො පවිවිත්තස්ස විහරතො නිරායත්තවුත්තිනො ඉච්ඡා උප්පජ්ජති ලාභාය. සො උට්ඨහති, ඝටති, වායමති ලාභාය. තස්ස උට්ඨහතො, ඝටතො, වායමතො ලාභාය, ලාභො නුප්පජ්ජති. සො තෙන අලාභෙන න සොචති න කිලමති න පරිදෙවති, න උරත්තාළිං කන්දති, න සම්මොහං ආපජ්ජති. අයං වුච්චතාවුසො, ‘භික්ඛු ඉච්ඡො විහරති ලාභාය, උට්ඨහති ඝටති වායමති ලාභාය, න ච ලාභී, න ච සොචී න ච පරිදෙවී, අච්චුතො ච සද්ධම්මා’’’.

‘‘ඉධ පනාවුසො, භික්ඛුනො පවිවිත්තස්ස විහරතො නිරායත්තවුත්තිනො ඉච්ඡා උප්පජ්ජති ලාභාය. සො උට්ඨහති, ඝටති, වායමති ලාභාය. තස්ස උට්ඨහතො, ඝටතො, වායමතො ලාභාය, ලාභො උප්පජ්ජති. සො තෙන

ලාභෙන න මජ්ජති න පමජ්ජති න පමාදමාපජ්ජති. අයං වුච්චතාවුසො, ‘භික්ඛු ඉච්ඡො විහරති ලාභාය, උට්ඨහති, ඝටති, වායමති ලාභාය, ලාභී ච, න ච මදී න ච පමාදී, අච්චුතො ච සද්ධම්මා’’’.

‘‘ඉධ පනාවුසො, භික්ඛුනො පවිවිත්තස්ස විහරතො නිරායත්තවුත්තිනො ඉච්ඡා උප්පජ්ජති ලාභාය. සො න උට්ඨහති, න ඝටති, න වායමති ලාභාය. තස්ස අනුට්ඨහතො, අඝටතො, අවායමතො ලාභාය, ලාභො නුප්පජ්ජති. සො තෙන අලාභෙන න සොචති න කිලමති න පරිදෙවති, න උරත්තාළිං කන්දති, න සම්මොහං ආපජ්ජති. අයං වුච්චතාවුසො, ‘භික්ඛු ඉච්ඡො විහරති ලාභාය, න උට්ඨහති, න ඝටති, න වායමති ලාභාය, න ච ලාභී, න ච සොචී න ච පරිදෙවී, අච්චුතො ච සද්ධම්මා’’’.

‘‘ඉධ පනාවුසො, භික්ඛුනො පවිවිත්තස්ස විහරතො නිරායත්තවුත්තිනො ඉච්ඡා උප්පජ්ජති ලාභාය. සො න උට්ඨහති, න ඝටති, න වායමති ලාභාය. තස්ස අනුට්ඨහතො, අඝටතො, අවායමතො ලාභාය, ලාභො උප්පජ්ජති. සො තෙන ලාභෙන න මජ්ජති න පමජ්ජති න පමාදමාපජ්ජති. අයං වුච්චතාවුසො , ‘භික්ඛු ඉච්ඡො විහරති ලාභාය, න උට්ඨහති, න ඝටති , න වායමති ලාභාය, ලාභී ච, න ච මදී න ච පමාදී, අච්චුතො ච සද්ධම්මා’. ඉමෙ ඛො, ආවුසො, අට්ඨ පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මි’’න්ති. සත්තමං.

8. අලංසුත්තං

78. [අ. නි. 8.62] තත්‍ර ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භික්ඛූ ආමන්තෙසි…පෙ…. ඡහාවුසො, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං අත්තනො, අලං පරෙසං. කතමෙහි ඡහි? ඉධාවුසො, භික්ඛු ඛිප්පනිසන්ති ච හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු; සුතානඤ්ච ධම්මානං ධාරණජාතිකො හොති; ධාතානඤ්ච ධම්මානං අත්ථූපපරික්ඛිතා හොති; අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො ච හොති; කල්‍යාණවාචො ච හොති කල්‍යාණවාක්කරණො, පොරියා වාචාය සමන්නාගතො විස්සට්ඨාය අනෙලගළාය අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා; සන්දස්සකො ච හොති සමාදපකො සමුත්තෙජකො සම්පහංසකො සබ්‍රහ්මචාරීනං. ඉමෙහි ඛො, ආවුසො, ඡහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං අත්තනො, අලං පරෙසං.

‘‘පඤ්චහාවුසො, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං අත්තනො, අලං පරෙසං. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධාවුසො, භික්ඛු න හෙව ඛො ඛිප්පනිසන්ති ච හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු; සුතානඤ්ච ධම්මානං ධාරණජාතිකො හොති; ධාතානඤ්ච ධම්මානං අත්ථූපපරික්ඛිතා හොති; අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො ච හොති; කල්‍යාණවාචො ච හොති…පෙ…. සන්දස්සකො ච හොති…පෙ…. සබ්‍රහ්මචාරීනං. ඉමෙහි ඛො, ආවුසො, පඤ්චහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං අත්තනො, අලං පරෙසං.

‘‘චතූහාවුසො, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං අත්තනො, නාලං පරෙසං . කතමෙහි චතූහි? ඉධාවුසො, භික්ඛු ඛිප්පනිසන්ති ච හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු; සුතානඤ්ච ධම්මානං ධාරණජාතිකො හොති; ධාතානඤ්ච ධම්මානං අත්ථූපපරික්ඛිතා හොති; අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො ච හොති; නො ච කල්‍යාණවාචො හොති…පෙ…. නො ච සන්දස්සකො හොති…පෙ…. සබ්‍රහ්මචාරීනං. ඉමෙහි ඛො, ආවුසො, චතූහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං අත්තනො, නාලං පරෙසං.

‘‘චතූහාවුසො , ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං පරෙසං, නාලං අත්තනො. කතමෙහි චතූහි? ඉධාවුසො, භික්ඛු ඛිප්පනිසන්ති ච හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු; සුතානඤ්ච ධම්මානං ධාරණජාතිකො හොති; නො ච ධාතානං ධම්මානං අත්ථූපපරික්ඛිතා හොති; නො ච අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො හොති; කල්‍යාණවාචො ච හොති…පෙ…. සන්දස්සකො ච හොති…පෙ…. සබ්‍රහ්මචාරීනං. ඉමෙහි ඛො, ආවුසො, චතූහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං පරෙසං, නාලං අත්තනො.

‘‘තීහාවුසො, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං අත්තනො, නාලං පරෙසං. කතමෙහි තීහි? ඉධාවුසො, භික්ඛු න හෙව ඛො ඛිප්පනිසන්ති ච හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු; සුතානඤ්ච ධම්මානං ධාරණජාතිකො හොති; ධාතානඤ්ච ධම්මානං අත්ථූපපරික්ඛිතා හොති; අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො ච හොති; නො ච කල්‍යාණවාචො හොති…පෙ…. නො ච සන්දස්සකො හොති…පෙ…. සබ්‍රහ්මචාරීනං. ඉමෙහි ඛො, ආවුසො, තීහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං අත්තනො, නාලං පරෙසං.

‘‘තීහාවුසො , ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං පරෙසං, නාලං අත්තනො. කතමෙහි තීහි? ඉධාවුසො, භික්ඛු න හෙව ඛො ඛිප්පනිසන්ති ච හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු; සුතානඤ්ච ධම්මානං ධාරණජාතිකො හොති; නො ච ධාතානං ධම්මානං අත්ථූපපරික්ඛිතා හොති; නො ච අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො හොති; කල්‍යාණවාචො ච හොති…පෙ…. අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා, සන්දස්සකො ච හොති…පෙ…. සබ්‍රහ්මචාරීනං. ඉමෙහි ඛො, ආවුසො, තීහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං පරෙසං, නාලං අත්තනො.

‘‘ද්වීහාවුසො, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං අත්තනො, නාලං පරෙසං. කතමෙහි ද්වීහි? ඉධාවුසො, භික්ඛු න හෙව ඛො ඛිප්පනිසන්ති ච හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු; නො ච සුතානං ධම්මානං ධාරණජාතිකො හොති; ධාතානඤ්ච ධම්මානං අත්ථූපපරික්ඛිතා හොති; අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො ච හොති; නො ච

කල්‍යාණවාචො හොති…පෙ.… නො ච සන්දස්සකො හොති…පෙ.… සබ්‍රහ්මචාරීනං. ඉමෙහි ඛො, ආවුසො, ද්වීහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං අත්තනො, නාලං පරෙසං.

‘‘ද්වීහාවුසො , ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං පරෙසං, නාලං අත්තනො. කතමෙහි ද්වීහි? ඉධාවුසො, භික්ඛු න හෙව ඛො ඛිප්පනිසන්ති ච හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු; නො ච සුතානං ධම්මානං ධාරණජාතිකො හොති; නො ච ධාතානං ධම්මානං අත්ථූපපරික්ඛිතා හොති; නො ච අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො හොති; කල්‍යාණවාචො ච හොති කල්‍යාණවාක්කරණො , පොරියා වාචාය සමන්නාගතො විස්සට්ඨාය අනෙලගළාය අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා; සන්දස්සකො ච හොති සමාදපකො සමුත්තෙජකො සම්පහංසකො සබ්‍රහ්මචාරීනං. ඉමෙහි ඛො, ආවුසො, ද්වීහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු අලං පරෙසං, නාලං අත්තනො’’ති. අට්ඨමං.

9. පරිහානසුත්තං

79. ‘‘අට්ඨිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සෙඛස්ස භික්ඛුනො පරිහානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ අට්ඨ? කම්මාරාමතා, භස්සාරාමතා, නිද්දාරාමතා, සඞ්ගණිකාරාමතා, ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරතා, භොජනෙ අමත්තඤ්ඤුතා, සංසග්ගාරාමතා, පපඤ්චාරාමතා – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ ධම්මා සෙඛස්ස භික්ඛුනො පරිහානාය සංවත්තන්ති.

‘‘අට්ඨිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සෙඛස්ස භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ අට්ඨ? න කම්මාරාමතා, න භස්සාරාමතා, න නිද්දාරාමතා, න සඞ්ගණිකාරාමතා, ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතා, භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතා, අසංසග්ගාරාමතා, නිප්පපඤ්චාරාමතා – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ ධම්මා සෙඛස්ස භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තන්තී’’ති. නවමං.

10. කුසීතාරම්භවත්ථුසුත්තං

80. [දී. නි. 3.334, 358] ‘‘අට්ඨිමානි , භික්ඛවෙ, කුසීතවත්ථූනි. කතමානි අට්ඨ? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා කම්මං කත්තබ්බං හොති. තස්ස එවං හොති – ‘කම්මං ඛො මෙ කත්තබ්බං භවිස්සති. කම්මං ඛො පන මෙ කරොන්තස්ස කායො කිලමිස්සති. හන්දාහං නිපජ්ජාමී’ති. සො නිපජ්ජති, න වීරියං ආරභති අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං, භික්ඛවෙ, පඨමං කුසීතවත්ථු.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා කම්මං කතං හොති. තස්ස එවං හොති – ‘අහං ඛො කම්මං අකාසිං. කම්මං ඛො පන මෙ කරොන්තස්ස කායො කිලන්තො. හන්දාහං නිපජ්ජාමී’ති. සො නිපජ්ජති, න වීරියං ආරභති අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං, භික්ඛවෙ, දුතියං කුසීතවත්ථු.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා මග්ගො ගන්තබ්බො හොති. තස්ස එවං හොති – ‘මග්ගො මෙ ගන්තබ්බො භවිස්සති. මග්ගං ඛො පන මෙ ගච්ඡන්තස්ස කායො කිලමිස්සති. හන්දාහං නිපජ්ජාමී’ති. සො නිපජ්ජති, න වීරියං ආරභති අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං, භික්ඛවෙ, තතියං කුසීතවත්ථු.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා මග්ගො ගතො හොති. තස්ස එවං හොති – ‘අහං ඛො මග්ගං අගමාසිං. මග්ගං ඛො පන මෙ ගච්ඡන්තස්ස කායො කිලන්තො. හන්දාහං නිපජ්ජාමී’ති. සො නිපජ්ජති, න වීරියං ආරභති අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං භික්ඛවෙ, චතුත්ථං කුසීතවත්ථු.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය චරන්තො න ලභති ලූඛස්ස වා පණීතස්ස වා භොජනස්ස යාවදත්ථං පාරිපූරිං. තස්ස එවං හොති – ‘අහං ඛො ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය චරන්තො නාලත්ථං ලූඛස්ස වා පණීතස්ස වා භොජනස්ස යාවදත්ථං පාරිපූරිං. තස්ස මෙ කායො කිලන්තො අකම්මඤ්ඤො. හන්දාහං නිපජ්ජාමී’ති. සො නිපජ්ජති, න වීරියං ආරභති…පෙ.… ඉදං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමං කුසීතවත්ථු.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය චරන්තො ලභති ලූඛස්ස වා පණීතස්ස වා භොජනස්ස යාවදත්ථං පාරිපූරිං. තස්ස එවං හොති – ‘අහං ඛො ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය චරන්තො අලත්ථං ලූඛස්ස වා පණීතස්ස වා භොජනස්ස යාවදත්ථං පාරිපූරිං. තස්ස මෙ කායො ගරුකො අකම්මඤ්ඤො මාසාචිතං මඤ්ඤෙ. හන්දාහං නිපජ්ජාමී’ති. සො නිපජ්ජති, න වීරියං ආරභති…පෙ.… ඉදං, භික්ඛවෙ, ඡට්ඨං කුසීතවත්ථු.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො උප්පන්නො හොති අප්පමත්තකො ආබාධො. තස්ස එවං හොති – ‘උප්පන්නො ඛො මෙ අයං අප්පමත්තකො ආබාධො අත්ථි කප්පො නිපජ්ජිතුං. හන්දාහං නිපජ්ජාමී’ති. සො නිපජ්ජති, න වීරියං ආරභති…පෙ.… ඉදං, භික්ඛවෙ, සත්තමං කුසීතවත්ථු.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ගිලානා වුට්ඨිතො [අ. නි. 6.16 සුත්තවණ්ණනා ටීකා ඔලොකෙතබ්බා] හොති අචිරවුට්ඨිතො ගෙලඤ්ඤා. තස්ස එවං හොති – ‘අහං ඛො ගිලානා වුට්ඨිතො අචිරවුට්ඨිතො ගෙලඤ්ඤා. තස්ස මෙ කායො දුබ්බලො අකම්මඤ්ඤො. හන්දාහං නිපජ්ජාමී’ති . සො නිපජ්ජති, න වීරියං ආරභති අප්පත්තස්ස පත්තියා

අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං, භික්ඛවෙ, අට්ඨමං කුසීතවත්ථු. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ කුසීතවත්ථූනි.

[දී. නි. 3.335, 358] ‘‘අට්ඨිමානි , භික්ඛවෙ, ආරම්භවත්ථූනි. කතමානි අට්ඨ? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා කම්මං කත්තබ්බං හොති. තස්ස එවං හොති – ‘කම්මං ඛො මෙ කත්තබ්බං භවිස්සති. කම්මං ඛො මයා කරොන්තෙන න සුකරං බුද්ධානං සාසනං මනසි කාතුං. හන්දාහං පටිකච්චෙව වීරියං ආරභාමි අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා’ති. සො වීරියං ආරභති අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං, භික්ඛවෙ, පඨමං ආරම්භවත්ථු.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා කම්මං කතං හොති. තස්ස එවං හොති – ‘අහං ඛො කම්මං අකාසිං. කම්මං ඛො පනාහං කරොන්තො නාසක්ඛිං බුද්ධානං සාසනං මනසි කාතුං. හන්දාහං වීරියං ආරභාමි අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා’ති. සො වීරියං ආරභති. ඉදං, භික්ඛවෙ, දුතියං ආරම්භවත්ථු.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා මග්ගො ගන්තබ්බො හොති. තස්ස එවං හොති – මග්ගො ඛො මෙ ගන්තබ්බො භවිස්සති. මග්ගං ඛො පන මෙ ගච්ඡන්තෙන න සුකරං බුද්ධානං සාසනං මනසි කාතුං. හන්දාහං වීරියං…පෙ…. ඉදං, භික්ඛවෙ, තතියං ආරම්භවත්ථු.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා මග්ගො ගතො හොති. තස්ස එවං හොති – අහං ඛො මග්ගං අගමාසිං. මග්ගං ඛො පනාහං ගච්ඡන්තො නාසක්ඛිං බුද්ධානං සාසනං මනසි කාතුං. හන්දාහං වීරියං ආරභාමි…පෙ…. ඉදං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථං ආරම්භවත්ථු.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය චරන්තො න ලභති ලූඛස්ස වා පණීතස්ස වා භොජනස්ස යාවදත්ථං පාරිපූරිං. තස්ස එවං හොති – අහං ඛො ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය චරන්තො නාලත්ථං ලූඛස්ස වා පණීතස්ස වා භොජනස්ස යාවදත්ථං පාරිපූරිං. තස්ස මෙ කායො ලහුකො කම්මඤ්ඤො. හන්දාහං වීරියං ආරභාමි…පෙ…. ඉදං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමං ආරම්භවත්ථු.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය චරන්තො ලභති ලූඛස්ස වා පණීතස්ස වා භොජනස්ස යාවදත්ථං පාරිපූරිං. තස්ස එවං හොති – අහං ඛො ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය චරන්තො අලත්ථං ලූඛස්ස වා පණීතස්ස වා භොජනස්ස යාවදත්ථං පාරිපූරිං. තස්ස මෙ කායො බලවා කම්මඤ්ඤො. හන්දාහං වීරියං ආරභාමි…පෙ.… ඉදං, භික්ඛවෙ, ඡට්ඨං ආරම්භවත්ථු.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො උප්පන්නො හොති අප්පමත්තකො ආබාධො. තස්ස එවං හොති – උප්පන්නො ඛො මෙ අයං අප්පමත්තකො ආබාධො. ඨානං ඛො පනෙතං විජ්ජති යං මෙ ආබාධො පවඩ්ඪෙය්‍ය. හන්දාහං පටිකච්චෙව වීරියං ආරභාමි…පෙ…. ඉදං, භික්ඛවෙ, සත්තමං ආරම්භවත්ථු.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ගිලානා වුට්ඨිතො හොති අචිරවුට්ඨිතො ගෙලඤ්ඤා. තස්ස එවං හොති – ‘අහං ඛො ගිලානා වුට්ඨිතො අචිරවුට්ඨිතො ගෙලඤ්ඤා. ඨානං ඛො පනෙතං විජ්ජති යං මෙ ආබාධො පච්චුදාවත්තෙය්‍ය. හන්දාහං පටිකච්චෙව වීරියං ආරභාමි අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා’ති. සො වීරියං ආරභති අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං, භික්ඛවෙ, අට්ඨමං ආරම්භවත්ථු. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ ආරම්භවත්ථූනී’’ති. දසමං.

යමකවග්ගො තතියො.

තස්සුද්දානං –

ද්වෙ සද්ධා ද්වෙ මරණස්සතී, ද්වෙ සම්පදා අපාපරෙ;
ඉච්ඡා අලං පරිහානං, කුසීතාරම්භවත්ථූනීති.

(9) 4. සතිවග්ගො

1. සතිසම්පජඤ්ඤසුත්තං

81. ‘‘සතිසම්පජඤ්ඤෙ , භික්ඛවෙ, අසති සතිසම්පජඤ්ඤවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති හිරොත්තප්පං. හිරොත්තප්පෙ අසති හිරොත්තප්පවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති ඉන්ද්‍රියසංවරො. ඉන්ද්‍රියසංවරෙ අසති ඉන්ද්‍රියසංවරවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති සීලං. සීලෙ අසති සීලවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති සම්මාසමාධි. සම්මාසමාධිම්හි අසති සම්මාසමාධිවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති යථාභූතඤාණදස්සනං. යථාභූතඤාණදස්සනෙ අසති යථාභූතඤාණදස්සනවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති නිබ්බිදාවිරාගො. නිබ්බිදාවිරාගෙ අසති නිබ්බිදාවිරාගවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති විමුත්තිඤාණදස්සනං. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, රුක්ඛො සාඛාපලාසවිපන්නො. තස්ස පපටිකාපි න පාරිපූරිං ගච්ඡති, තචොපි... ඵෙග්ගුපි... සාරොපි න පාරිපූරිං ගච්ඡති. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, සතිසම්පජඤ්ඤෙ අසති සතිසම්පජඤ්ඤවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති හිරොත්තප්පං; හිරොත්තප්පෙ අසති හිරොත්තප්පවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති...පෙ.... විමුත්තිඤාණදස්සනං.

‘‘සතිසම්පජඤ්ඤෙ, භික්ඛවෙ, සති සතිසම්පජඤ්ඤසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති හිරොත්තප්පං. හිරොත්තප්පෙ සති හිරොත්තප්පසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති ඉන්ද්‍රියසංවරො. ඉන්ද්‍රියසංවරෙ සති ඉන්ද්‍රියසංවරසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති සීලං. සීලෙ සති සීලසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති සම්මාසමාධි. සම්මාසමාධිම්හි සති සම්මාසමාධිසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති යථාභූතඤාණදස්සනං. යථාභූතඤාණදස්සනෙ සති යථාභූතඤාණදස්සනසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති නිබ්බිදාවිරාගො . නිබ්බිදාවිරාගෙ සති නිබ්බිදාවිරාගසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති විමුත්තිඤාණදස්සනං. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, රුක්ඛො සාඛාපලාසසම්පන්නො. තස්ස පපටිකාපි පාරිපූරිං ගච්ඡති, තචොපි... ඵෙග්ගුපි... සාරොපි පාරිපූරිං ගච්ඡති. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, සතිසම්පජඤ්ඤෙ සති සතිසම්පජඤ්ඤසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති හිරොත්තප්පං; හිරොත්තප්පෙ සති හිරොත්තප්පසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති...පෙ.... විමුත්තිඤාණදස්සන’’න්ති. පඨමං.

2. පුණ්ණියසුත්තං

82. අථ ඛො ආයස්මා පුණ්ණියො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා පුණ්ණියො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු කො පච්චයො යෙන අප්පෙකදා තථාගතං ධම්මදෙසනා පටිභාති, අප්පෙකදා න පටිභාතී’’ති? ‘‘සද්ධො ච, පුණ්ණිය, භික්ඛු හොති, නො චුපසඞ්කමිතා; නෙව තථාගතං ධම්මදෙසනා පටිභාති. යතො ච ඛො , පුණ්ණිය, භික්ඛු සද්ධො ච හොති, උපසඞ්කමිතා ච; එවං තථාගතං ධම්මදෙසනා පටිභාති. සද්ධො ච, පුණ්ණිය, භික්ඛු හොති, උපසඞ්කමිතා ච, නො ච පයිරුපාසිතා...පෙ.... පයිරුපාසිතා ච, නො ච පරිපුච්ඡිතා... පරිපුච්ඡිතා ච, නො ච ඔහිතසොතො ධම්මං සුණාති... ඔහිතසොතො ච ධම්මං සුණාති, නො ච සුත්වා ධම්මං ධාරෙති... සුත්වා ච ධම්මං ධාරෙති, නො ච ධාතානං ධම්මානං අත්ථං උපපරික්ඛති... ධාතානඤ්ච ධම්මානං අත්ථං උපපරික්ඛති, නො ච අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො හොති. නෙව තාව තථාගතං ධම්මදෙසනා පටිභාති.

‘‘යතො ච ඛො, පුණ්ණිය, භික්ඛු සද්ධො ච හොති, උපසඞ්කමිතා ච, පයිරුපාසිතා ච, පරිපුච්ඡිතා ච, ඔහිතසොතො ච ධම්මං සුණාති, සුත්වා ච ධම්මං ධාරෙති, ධාතානඤ්ච ධම්මානං අත්ථං උපපරික්ඛති, අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො ච හොති; එවං තථාගතං ධම්මදෙසනා පටිභාති. ඉමෙහි ඛො, පුණ්ණිය, අට්ඨහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා [සමන්නාගතො (සී. පී.), සමන්නාගතං (ස්‍යා. ක.)] එකන්තපටිභානා [එකන්තපටිභානං (සබ්බත්ථ) අ. නි. 10.83 පන පස්සිතබ්බං] තථාගතං ධම්මදෙසනා හොතී’’ති. දුතියං.

3. මූලකසුත්තං

83. [අ. නි. 10.58 පස්සිතබ්බං] ‘‘සචෙ, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං පුච්ඡෙය්‍යුං – ‘කිංමූලකා, ආවුසො, සබ්බෙ ධම්මා, කිංසම්භවා සබ්බෙ ධම්මා, කිංසමුදයා සබ්බෙ ධම්මා, කිංසමොසරණා සබ්බෙ ධම්මා, කිංපමුඛා සබ්බෙ ධම්මා, කිංඅධිපතෙය්‍යා සබ්බෙ ධම්මා, කිංඋත්තරා සබ්බෙ ධම්මා, කිංසාරා සබ්බෙ ධම්මා’ති, එවං පුට්ඨා තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං කින්ති බ්‍යාකරෙය්‍යාථා’’ති? ‘‘භගවංමූලකා නො, භන්තෙ, ධම්මා, භගවංනෙත්තිකා භගවංපටිසරණා. සාධු, භන්තෙ , භගවන්තංයෙව පටිභාතු එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථො. භගවතො සුත්වා භික්ඛූ ධාරෙස්සන්තී’’ති.

‘‘තෙන හි, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී’’ති . ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච – ‘‘සචෙ, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං පුච්ඡෙය්‍යුං – ‘කිංමූලකා, ආවුසො, සබ්බෙ ධම්මා, කිංසම්භවා සබ්බෙ ධම්මා, කිංසමුදයා සබ්බෙ ධම්මා, කිංසමොසරණා සබ්බෙ ධම්මා, කිංපමුඛා සබ්බෙ ධම්මා , කිංඅධිපතෙය්‍යා සබ්බෙ ධම්මා, කිංඋත්තරා සබ්බෙ ධම්මා, කිංසාරා සබ්බෙ ධම්මා’ති, එවං පුට්ඨා තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං එවං බ්‍යාකරෙය්‍යාථ – ‘ඡන්දමූලකා, ආවුසො,

සබ්බෙ ධම්මා, මනසිකාරසම්භවා සබ්බෙ ධම්මා, ඵස්සසමුදයා සබ්බෙ ධම්මා, වෙදනාසමොසරණා සබ්බෙ ධම්මා, සමාධිප්පමුඛා සබ්බෙ ධම්මා, සතාධිපතෙය්‍යා සබ්බෙ ධම්මා, පඤ්ඤුත්තරා සබ්බෙ ධම්මා, විමුත්තිසාරා සබ්බෙ ධම්මා'ති, එවං පුට්ඨා තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං එවං බ්‍යාකරෙය්‍යාථා''ති. තතියං.

4. චොරසුත්තං

84. ''අට්ඨහි, භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො මහාචොරො ඛිප්පං පරියාපජ්ජති, න චිරට්ඨිතිකො හොති. කතමෙහි අට්ඨහි? අප්පහරන්තස්ස පහරති, අනවසෙසං ආදියති, ඉත්ථිං හනති, කුමාරිං දූසෙති, පබ්බජිතං විලුම්පති, රාජකොසං විලුම්පති, අච්චාසන්නෙ කම්මං කරොති, න ච නිධානකුසලො හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහඞ්ගෙහි සමන්නාගතො මහාචොරො ඛිප්පං පරියාපජ්ජති, න චිරට්ඨිතිකො හොති.

''අට්ඨහි, භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො මහාචොරො න ඛිප්පං පරියාපජ්ජති, චිරට්ඨිතිකො හොති. කතමෙහි අට්ඨහි? න අප්පහරන්තස්ස පහරති , න අනවසෙසං ආදියති, න ඉත්ථිං හනති, න කුමාරිං දූසෙති, න පබ්බජිතං විලුම්පති, න රාජකොසං විලුම්පති, න අච්චාසන්නෙ කම්මං කරොති, නිධානකුසලො ච හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහඞ්ගෙහි සමන්නාගතො මහාචොරො න ඛිප්පං පරියාපජ්ජති, චිරට්ඨිතිකො හොතී''ති. චතුත්ථං.

5. සමණසුත්තං

85. '''සමණො'ති , භික්ඛවෙ, තථාගතස්සෙතං අධිවචනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. 'බ්‍රාහ්මණො'ති, භික්ඛවෙ, තථාගතස්සෙතං අධිවචනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. 'වෙදගූ'ති, භික්ඛවෙ, තථාගතස්සෙතං අධිවචනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. 'භිසක්කො'ති, භික්ඛවෙ, තථාගතස්සෙතං අධිවචනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. 'නිම්මලො'ති, භික්ඛවෙ, තථාගතස්සෙතං අධිවචනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. 'විමලො'ති, භික්ඛවෙ, තථාගතස්සෙතං අධිවචනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. 'ඤාණී'ති, භික්ඛවෙ, තථාගතස්සෙතං අධිවචනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. 'විමුත්තො'ති, භික්ඛවෙ, තථාගතස්සෙතං අධිවචනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්සා''ති.

''යං සමණෙන පත්තබ්බං, බ්‍රාහ්මණෙන වුසීමතා;
යං වෙදගුනා පත්තබ්බං, භිසක්කෙන අනුත්තරං.

''යං නිම්මලෙන පත්තබ්බං, විමලෙන සුචීමතා;
යං ඤාණිනා ච පත්තබ්බං, විමුත්තෙන අනුත්තරං.

''සොහං විජිතසඞ්ගාමො, මුත්තො මොචෙමි බන්ධනා;
නාගොම්හි පරමදන්තො, අසෙඛො පරිනිබ්බුතො''ති. පඤ්චමං;

6. යසසුත්තං

86. එකං සමයං භගවා කොසලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන ඉච්ඡානඞ්ගලං නාම කොසලානං බ්‍රාහ්මණගාමො තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා ඉච්ඡානඞ්ගලෙ විහරති ඉච්ඡානඞ්ගලවනසණ්ඩෙ. අස්සොසුං ඛො ඉච්ඡානඞ්ගලකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා – ''සමණො ඛලු භො ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො ඉච්ඡානඞ්ගලං අනුප්පත්තො ඉච්ඡානඞ්ගලෙ විහරති ඉච්ඡානඞ්ගලවනසණ්ඩෙ . තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – 'ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො…පෙ…. සාධු ඛො පන තථාරූපානං අරහතං දස්සනං හොතී'''ති.

අථ ඛො ඉච්ඡානඞ්ගලකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා තස්සා රත්තියා අච්චයෙන පහූතං ඛාදනීයං භොජනීයං ආදාය යෙන ඉච්ඡානඞ්ගලවනසණ්ඩො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා බහිද්වාරකොට්ඨකෙ අට්ඨංසු උච්චාසද්දා මහාසද්දා. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා නාගිතො භගවතො උපට්ඨාකො හොති. අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං නාගිතං ආමන්තෙසි – ''කෙ පන තෙ, නාගිත, උච්චාසද්දා මහාසද්දා කෙවට්ටා මඤ්ඤෙ මච්ඡවිලොපෙ''ති? ''එතෙ, භන්තෙ, ඉච්ඡානඞ්ගලකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා පහූතං ඛාදනීයං භොජනීයං ආදාය බහිද්වාරකොට්ඨකෙ ඨිතා භගවන්තංයෙව උද්දිස්ස භික්ඛුසඞ්ඝඤ්චා''ති. ''මාහං, නාගිත, යසෙන සමාගමං, මා ච මයා යසො. යො ඛො, නාගිත, නයිමස්ස නෙක්ඛම්මසුඛස්ස පවිවෙකසුඛස්ස උපසමසුඛස්ස සම්බොධසුඛස්ස නිකාමලාභී අස්ස අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී. යස්සාහං නෙක්ඛම්මසුඛස්ස පවිවෙකසුඛස්ස උපසමසුඛස්ස සම්බොධසුඛස්ස නිකාමලාභී [නිකාමලාභී අස්සං (බහූසු) අ. නි. 5.30 පස්සිතබ්බං. තත්ථ හි අයං පාඨභෙදා නත්ථි] අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, සො තං මීළ්හසුඛං මිද්ධසුඛං ලාභසක්කාරසිලොකසුඛං සාදියෙය්‍යා''ති.

''අධිවාසෙතු දානි, භන්තෙ, භගවා. අධිවාසෙතු සුගතො. අධිවාසනකාලො දානි, භන්තෙ, භගවතො. යෙන යෙනෙව දානි, භන්තෙ, භගවා ගමිස්සති තන්නින්නාව භවිස්සන්ති බ්‍රාහ්මණගහපතිකා නෙගමා චෙව ජානපදා ච. සෙය්‍යථාපි , භන්තෙ, ථුල්ලඵුසිතකෙ දෙවෙ වස්සන්තෙ යථානින්නං උදකානි පවත්තන්ති; එවමෙවං ඛො, භන්තෙ,

යෙන යෙනෙව දානි භගවා ගමිස්සති තන්නින්නාව භවිස්සන්ති බ්‍රාහ්මණගහපතිකා නෙගමා චෙව ජානපදා ච. තං කිස්ස හෙතු? තථා හි, භන්තෙ, භගවතො සීලපඤ්ඤාණ''න්ති.

''මාහං, නාගිත, යසෙන සමාගමං, මා ච මයා යසො. යො ඛො, නාගිත, නයිමස්ස නෙක්ඛම්මසුඛස්ස පවිවෙකසුඛස්ස උපසමසුඛස්ස සම්බොධසුඛස්ස නිකාමලාභී අස්ස අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී. යස්සාහං නෙක්ඛම්මසුඛස්ස පවිවෙකසුඛස්ස උපසමසුඛස්ස සම්බොධසුඛස්ස නිකාමලාභී අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, සො තං මීළ්හසුඛං මිද්ධසුඛං ලාභසක්කාරසිලොකසුඛං සාදියෙය්‍ය.

''දෙවතාපි ඛො, නාගිත, එකච්චා නයිමස්ස [එකච්චා ඉමස්ස (?)] නෙක්ඛම්මසුඛස්ස පවිවෙකසුඛස්ස උපසමසුඛස්ස සම්බොධසුඛස්ස නිකාමලාභිනියො අස්සු [ඉදං පදං කත්ථචි නත්ථි] අකිච්ඡලාභිනියො [නිකාමලාභිනියො අකිච්ඡලාභිනියො (?)] අකසිරලාභිනියො, යස්සාහං නෙක්ඛම්මසුඛස්ස පවිවෙකසුඛස්ස උපසමසුඛස්ස සම්බොධසුඛස්ස නිකාමලාභී අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී. තුම්හාකම්පි [තාසම්පි (?)] ඛො, නාගිත, සඞ්ගම්ම සමාගම්ම සඞ්ගණිකවිහාරං අනුයුත්තානං විහරතං [අනුයුත්තෙ විහරන්තෙ දිස්වා (?)] එවං හොති – 'න හි නූනමෙ [න හනූනමෙ (සී. స్యා. පී.)] ආයස්මන්තො ඉමස්ස නෙක්ඛම්මසුඛස්ස පවිවෙකසුඛස්ස උපසමසුඛස්ස සම්බොධසුඛස්ස නිකාමලාභිනො අස්සු [ඉදං පදං කත්ථචි නත්ථි] අකිච්ඡලාභිනො අකසිරලාභිනො. යස්සාහං නෙක්ඛම්මසුඛස්ස පවිවෙකසුඛස්ස උපසමසුඛස්ස සම්බොධසුඛස්ස නිකාමලාභී අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී. තථා හි පන මෙ ආයස්මන්තො සඞ්ගම්ම සමාගම්ම සඞ්ගණිකවිහාරං අනුයුත්තා විහරන්ති'''.

''ඉධාහං , නාගිත, භික්ඛූ පස්සාමි අඤ්ඤමඤ්ඤං අඞ්ගුලිපතොදකෙන [අඞ්ගුලිපතොදකෙහි (සී. පී. ක.)] සඤ්ජග්ඝන්තෙ සඞ්කීළන්තෙ. තස්ස මය්හං, නාගිත, එවං හොති – 'න හි නූනමෙ ආයස්මන්තො ඉමස්ස නෙක්ඛම්මසුඛස්ස පවිවෙකසුඛස්ස උපසමසුඛස්ස සම්බොධසුඛස්ස නිකාමලාභිනො අස්සු අකිච්ඡලාභිනො අකසිරලාභිනො. යස්සාහං නෙක්ඛම්මසුඛස්ස පවිවෙකසුඛස්ස උපසමසුඛස්ස සම්බොධසුඛස්ස නිකාමලාභී අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී. තථා හි පන මෙ ආයස්මන්තො අඤ්ඤමඤ්ඤං අඞ්ගුලිපතොදකෙන සඤ්ජග්ඝන්ති සඞ්කීළන්ති'''.

''ඉධ පනාහං [ඉධාහං (සී. පී. ක.)], නාගිත, භික්ඛූ පස්සාමි යාවදත්ථං උදරාවදෙහකං භුඤ්ජිත්වා සෙය්‍යාසුඛං පස්සසුඛං මිද්ධසුඛං අනුයුත්තෙ විහරන්තෙ. තස්ස මය්හං, නාගිත, එවං හොති – 'න හි නූනමෙ ආයස්මන්තො ඉමස්ස නෙක්ඛම්මසුඛස්ස පවිවෙකසුඛස්ස උපසමසුඛස්ස සම්බොධසුඛස්ස නිකාමලාභිනො අස්සු අකිච්ඡලාභිනො අකසිරලාභිනො. යස්සාහං නෙක්ඛම්මසුඛස්ස පවිවෙකසුඛස්ස උපසමසුඛස්ස සම්බොධසුඛස්ස නිකාමලාභී අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී. තථා හි පන මෙ ආයස්මන්තො යාවදත්ථං උදරාවදෙහකං භුඤ්ජිත්වා සෙය්‍යාසුඛං පස්සසුඛං මිද්ධසුඛං අනුයුත්තා විහරන්ති'''.

''ඉධාහං [ඉධ පනාහං (?)], නාගිත, භික්ඛුං පස්සාමි ගාමන්තවිහාරිං සමාහිතං නිසින්නං. තස්ස මය්හං, නාගිත, එවං හොති – 'ඉදානි ඉමං [ඉදානිමං (කත්ථචි) අ. නි. 6.42] ආයස්මන්තං ආරාමිකො වා උපට්ඨහිස්සති [පච්චෙස්සති (සී. පී.), උපට්ඨහති (ක.)] සමණුද්දෙසො වා . තං තම්හා [සො තම්හා (ක. සී.), සො තං තම්හා (?)] සමාධිම්හා චාවෙස්සතී'ති. තෙනාහං , නාගිත, තස්ස භික්ඛුනො න අත්තමනො හොමි ගාමන්තවිහාරෙන.

''ඉධ පනාහං, නාගිත, භික්ඛුං පස්සාමි ආරඤ්ඤිකං අරඤ්ඤෙ පචලායමානං නිසින්නං. තස්ස මය්හං, නාගිත, එවං හොති – 'ඉදානි අයමායස්මා ඉමං නිද්දාකිලමථං පටිවිනොදෙත්වා අරඤ්ඤසඤ්ඤංයෙව මනසි කරිස්සති එකත්ත'න්ති . තෙනාහං , නාගිත, තස්ස භික්ඛුනො අත්තමනො හොමි අරඤ්ඤවිහාරෙන.

''ඉධ පනාහං, නාගිත, භික්ඛුං පස්සාමි ආරඤ්ඤිකං අරඤ්ඤෙ අසමාහිතං නිසින්නං. තස්ස මය්හං, නාගිත, එවං හොති – 'ඉදානි අයමායස්මා අසමාහිතං වා චිත්තං සමාදහිස්සති [සමාදහෙස්සති (කත්ථචි)], සමාහිතං වා චිත්තං අනුරක්ඛිස්සතී'ති. තෙනාහං, නාගිත, තස්ස භික්ඛුනො අත්තමනො හොමි අරඤ්ඤවිහාරෙන.

''ඉධ පනාහං, නාගිත, භික්ඛුං පස්සාමි ආරඤ්ඤිකං අරඤ්ඤෙ සමාහිතං නිසින්නං. තස්ස මය්හං, නාගිත, එවං හොති – 'ඉදානි අයමායස්මා අවිමුත්තං වා චිත්තං විමුච්චිස්සති, විමුත්තං වා චිත්තං අනුරක්ඛිස්සතී'ති. තෙනාහං, නාගිත, තස්ස භික්ඛුනො අත්තමනො හොමි අරඤ්ඤවිහාරෙන.

''ඉධ පනාහං, නාගිත, භික්ඛුං පස්සාමි ගාමන්තවිහාරිං ලාභිං චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං. සො තං ලාභසක්කාරසිලොකං නිකාමයමානො රිඤ්චති පටිසල්ලානං, රිඤ්චති අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි; ගාමනිගමරාජධානිං ඔසරිත්වා වාසං කප්පෙති. තෙනාහං, නාගිත, තස්ස භික්ඛුනො න අත්තමනො හොමි ගාමන්තවිහාරෙන.

''ඉධ පනාහං, නාගිත, භික්ඛුං පස්සාමි ආරඤ්ඤිකං ලාභිං චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං. සො තං ලාභසක්කාරසිලොකං පටිපණාමෙත්වා න රිඤ්චති පටිසල්ලානං, න රිඤ්චති අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි. තෙනාහං, නාගිත, තස්ස භික්ඛුනො

අත්තමනො හොමි අරඤ්ඤවිහාරෙන. [[ ] එත්ථන්තරෙ පාඨො අ. නි. 6.42 ඡක්කනිපාතෙයෙව දිස්සති, න එත්ථ අට්ඨකනිපාතෙ]

‘‘යස්මාහං [යස්මිංහං (කත්ථචි)], නාගිත, සමයෙ අද්ධානමග්ගප්පටිපන්නො න කඤ්චි පස්සාමි පුරතො වා පච්ඡතො වා, ඵාසු මෙ, නාගිත, තස්මිං සමයෙ හොති අන්තමසො උච්චාරපස්සාවකම්මායා’’ති. ඡට්ඨං.

7. පත්තනිකුජ්ජනසුත්තං

87. [චූළව. 265] ‘‘අට්ඨහි , භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතස්ස උපාසකස්ස ආකඞ්ඛමානො සඞ්ඝො පත්තං නික්කුජ්ජෙය්‍ය [නිකුජ්ජෙය්‍ය (ක.)]. කතමෙහි අට්ඨහි? භික්ඛූනං අලාභාය පරිසක්කති, භික්ඛූනං අනත්ථාය පරිසක්කති, භික්ඛූනං අවාසාය [අනාවාසාය (සී. ස්‍යා.)] පරිසක්කති, භික්ඛූ අක්කොසති පරිභාසති, භික්ඛූ භික්ඛූහි භෙදෙති [විභෙදෙති (බහූසු)], බුද්ධස්ස අවණ්ණං භාසති, ධම්මස්ස අවණ්ණං භාසති, සඞ්ඝස්ස අවණ්ණං භාසති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහඞ්ගෙහි සමන්නාගතස්ස උපාසකස්ස ආකඞ්ඛමානො සඞ්ඝො පත්තං නික්කුජ්ජෙය්‍ය.

‘‘අට්ඨහි, භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතස්ස උපාසකස්ස ආකඞ්ඛමානො සඞ්ඝො පත්තං උක්කුජ්ජෙය්‍ය. කතමෙහි අට්ඨහි? න භික්ඛූනං අලාභාය පරිසක්කති, න භික්ඛූනං අනත්ථාය පරිසක්කති, න භික්ඛූනං අවාසාය පරිසක්කති, න භික්ඛූ අක්කොසති පරිභාසති, න භික්ඛූ භික්ඛූහි භෙදෙති, බුද්ධස්ස වණ්ණං භාසති, ධම්මස්ස වණ්ණං භාසති, සඞ්ඝස්ස වණ්ණං භාසති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහඞ්ගෙහි සමන්නාගතස්ස උපාසකස්ස ආකඞ්ඛමානො සඞ්ඝො පත්තං උක්කුජ්ජෙය්‍යා’’ති. සත්තමං.

8. අප්පසාදපවෙදනීයසුත්තං

88. ‘‘අට්ඨහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතස්ස භික්ඛුනො ආකඞ්ඛමානා උපාසකා අප්පසාදං පවෙදෙය්‍යුං. කතමෙහි අට්ඨහි? ගිහීනං අලාභාය පරිසක්කති, ගිහීනං අනත්ථාය පරිසක්කති, ගිහී අක්කොසති පරිභාසති, ගිහී ගිහීහි භෙදෙති, බුද්ධස්ස අවණ්ණං භාසති, ධම්මස්ස අවණ්ණං භාසති, සඞ්ඝස්ස අවණ්ණං භාසති, අගොචරෙ ච නං පස්සන්ති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහි ධම්මෙහි සමන්නාගතස්ස භික්ඛුනො ආකඞ්ඛමානා උපාසකා අප්පසාදං පවෙදෙය්‍යුං.

‘‘අට්ඨහි , භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතස්ස භික්ඛුනො ආකඞ්ඛමානා උපාසකා පසාදං පවෙදෙය්‍යුං. කතමෙහි අට්ඨහි? න ගිහීනං අලාභාය පරිසක්කති, න ගිහීනං අනත්ථාය පරිසක්කති, න ගිහී අක්කොසති පරිභාසති, න ගිහී ගිහීහි භෙදෙති, බුද්ධස්ස වණ්ණං භාසති, ධම්මස්ස වණ්ණං භාසති, සඞ්ඝස්ස වණ්ණං භාසති, ගොචරෙ ච නං පස්සන්ති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ , අට්ඨහි ධම්මෙහි සමන්නාගතස්ස භික්ඛුනො ආකඞ්ඛමානා උපාසකා පසාදං පවෙදෙය්‍යු’’න්ති. අට්ඨමං.

9. පටිසාරණීයසුත්තං

89. [චූළව. 39 ථොකං විසදිසං] ‘‘අට්ඨහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතස්ස භික්ඛුනො ආකඞ්ඛමානො සඞ්ඝො පටිසාරණීයකම්මං කරෙය්‍ය. කතමෙහි අට්ඨහි? ගිහීනං අලාභාය පරිසක්කති, ගිහීනං අනත්ථාය පරිසක්කති, ගිහී අක්කොසති පරිභාසති, ගිහී ගිහීහි භෙදෙති, බුද්ධස්ස අවණ්ණං භාසති, ධම්මස්ස අවණ්ණං භාසති, සඞ්ඝස්ස අවණ්ණං භාසති, ධම්මිකඤ්ච ගිහිපටිස්සවං න සච්චාපෙති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහි ධම්මෙහි සමන්නාගතස්ස භික්ඛුනො ආකඞ්ඛමානො සඞ්ඝො පටිසාරණීයං කම්මං කරෙය්‍ය.

‘‘අට්ඨහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතස්ස භික්ඛුනො ආකඞ්ඛමානො සඞ්ඝො පටිසාරණීයකම්මං පටිප්පස්සම්භෙය්‍ය. කතමෙහි අට්ඨහි? න ගිහීනං අලාභාය පරිසක්කති, න ගිහීනං අනත්ථාය පරිසක්කති, න ගිහී අක්කොසති පරිභාසති, න ගිහී ගිහීහි භෙදෙති, බුද්ධස්ස වණ්ණං භාසති, ධම්මස්ස වණ්ණං භාසති, සඞ්ඝස්ස වණ්ණං භාසති, ධම්මිකඤ්ච ගිහිපටිස්සවං සච්චාපෙති . ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨහි ධම්මෙහි සමන්නාගතස්ස භික්ඛුනො ආකඞ්ඛමානො සඞ්ඝො පටිසාරණීයකම්මං පටිප්පස්සම්භෙය්‍යා’’ති. නවමං.

10. සම්මාවත්තනසුත්තං

90. [චූළව. 211] ‘‘තස්සපාපියසිකකම්මකතෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා අට්ඨසු ධම්මෙසු සම්මා වත්තිතබ්බං – න උපසම්පාදෙතබ්බං, න නිස්සයො දාතබ්බො, න සාමණෙරො උපට්ඨාපෙතබ්බො, න භික්ඛුනොවාදකසම්මුති සාදිතබ්බා, සම්මතෙනපි භික්ඛුනියො න ඔවදිතබ්බා, න කාචි සඞ්ඝසම්මුති සාදිතබ්බා, න කිස්මිඤ්චි පච්චෙකට්ඨානෙ ඨපෙතබ්බො, න ච තෙන මූලෙන වුට්ඨාපෙතබ්බං. තස්සපාපියසිකකම්මකතෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා ඉමෙසු අට්ඨසු ධම්මෙසු සම්මා වත්තිතබ්බ’’න්ති. දසමං.

සතිවග්ගො චතුත්ථො.

තස්සුද්දානං –

සතිපුණ්ණියමූලෙන , චොරසමණෙන පඤ්චමං;
යසො පත්තප්පසාදෙන, පටිසාරණීයඤ්ච වත්තනන්ති.

(10) 5. සාමඤ්ඤවග්ගො

91-116. අථ ඛො [එත්ථ ‘‘අථ ඛො’’ති ච, ‘‘උපාසිකා’’ති ච ඉදං අට්ඨකථායමෙව දිස්සති, න පාළිපොත්ථකෙසු] ඛොජ්ඣා [ඛොජ්ඣඞ්ගා (ක. සී.)] උපාසිකා [එත්ථ ‘‘අථ ඛො’’ති ච, උපාසිකා’’ති ච ඉදං අට්ඨකථායමෙව දිස්සති, න පාළිපොත්ථකෙසු], සිරීමා, පදුමා, සුතනා [සුධනා (සී. පී.), සුධම්මා (සයා.)], මනුජා, උත්තරා, මුත්තා, ඛෙමා, රුචී [රූපී (සී. පී.)], චුන්දී, බිම්බී, සුමනා, මල්ලිකා , තිස්සා, තිස්සමාතා [තිස්සාය මාතා (සී. පී.)], සොණා, සොණාය මාතා [සොණමාතා (සයා.)], කාණා, කාණමාතා [කාණාය මාතා (සී. පී.)], උත්තරා නන්දමාතා, විසාඛා මිගාරමාතා, ඛුජ්ජුත්තරා උපාසිකා, සාමාවතී උපාසිකා, සුප්පවාසා කොලියධීතා [කොළියධීතා (සයා. පී.)], සුප්පියා උපාසිකා, නකුලමාතා ගහපතානී.

සාමඤ්ඤවග්ගො පඤ්චමො.

දුතියපණ්ණාසකං සමත්තං.

(11). රාගපෙය්‍යාලං

117. ‘‘රාගස්ස , භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය අට්ඨ ධම්මා භාවෙතබ්බා. කතමෙ අට්ඨ? සම්මාදිට්ඨි, සම්මාසඞ්කප්පො, සම්මාවාචා, සම්මාකම්මන්තො, සම්මාආජීවො, සම්මාවායාමො, සම්මාසති, සම්මාසමාධි – රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය ඉමෙ අට්ඨ ධම්මා භාවෙතබ්බා’’ති.

118. ‘‘රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය අට්ඨ ධම්මා භාවෙතබ්බා. කතමෙ අට්ඨ? අජ්ඣත්තං රූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි, තානි අභිභුය්‍ය ‘ජානාමි පස්සාමී’ති එවංසඤ්ඤී හොති. අජ්ඣත්තං රූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි, තානි අභිභුය්‍ය ‘ජානාමි පස්සාමී’ති එවංසඤ්ඤී හොති. අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි, තානි අභිභුය්‍ය ‘ජානාමි පස්සාමී’ති එවංසඤ්ඤී හොති. අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි, තානි අභිභුය්‍ය ‘ජානාමි පස්සාමී’ති එවංසඤ්ඤී හොති. අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති නීලානි නීලවණ්ණානි නීලනිදස්සනානි නීලනිභාසානි පීතානි පීතවණ්ණානි…පෙ…. ලොහිතකානි ලොහිතකවණ්ණානි…පෙ.… ඔදාතානි ඔදාතවණ්ණානි…පෙ…. ඔදාතනිභාසානි, තානි අභිභුය්‍ය ‘ජානාමි පස්සාමී’ති එවංසඤ්ඤී හොති – රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය ඉමෙ අට්ඨ ධම්මා භාවෙතබ්බා’’.

119. ‘‘රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය අට්ඨ ධම්මා භාවෙතබ්බා. කතමෙ අට්ඨ? රූපී රූපානි පස්සති, අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති, සුභන්තෙව අධිමුත්තො හොති, සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා ‘අනන්තො ආකාසො’ති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති, සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘අනන්තං විඤ්ඤාණ’න්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති, සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘නත්ථි කිඤ්චී’ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති, සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති, සබ්බසො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං උපසම්පජ්ජ විහරති – රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය ඉමෙ අට්ඨ ධම්මා භාවෙතබ්බා’’.

120-146. ‘‘රාගස්ස , භික්ඛවෙ, පරිඤ්ඤාය…පෙ…. පරික්ඛයාය… පහානාය… ඛයාය… වයාය… විරාගාය… නිරොධාය… චාගාය… පටිනිස්සග්ගාය…පෙ…. ඉමෙ අට්ඨ ධම්මා භාවෙතබ්බා’’.

147-626. ‘‘දොසස්ස…පෙ…. මොහස්ස… කොධස්ස… උපනාහස්ස… මක්ඛස්ස… පළාසස්ස… ඉස්සාය… මච්ඡරියස්ස … මායාය… සාඨෙය්‍යස්ස… ථම්භස්ස… සාරම්භස්ස… මානස්ස… අතිමානස්ස… මදස්ස… පමාදස්ස අභිඤ්ඤාය…පෙ…. පරිඤ්ඤාය… පරික්ඛයාය… පහානාය… ඛයාය… වයාය… විරාගාය… නිරොධාය… චාගාය… පටිනිස්සග්ගාය…පෙ…. ඉමෙ අට්ඨ ධම්මා භාවෙතබ්බා’’ති.

රාගපෙය්‍යාලං නිට්ඨිතං.

අට්ඨකනිපාතපාළි නිට්ඨිතා.